Pravilo u ljubavi

Šejhu-l-islam Ibn Tejmijje

DOBRO DJELO

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Pravilo u ljubavi

Šejhu-l-islam ibn Tejmijje

Verifikaciju izvršio

Fewwaz Ahmed Zumerli

Šejhu-l-islam Ibn Tejmijje: **Pravilo u ljubavi**
Naslov originala: **قاعدة في المحبة**
Prevod: **Abu Qatade**

Predgovor verifikacije

Doista zahvala pripada Allahu, Njemu sc zahvaljujcmo, na Njega se oslanjamo i od Njega oprost tražimo, Allahu sc utjcčcmo od zla duša naših i naših loših djcla. Koga Allah uputi na Pravi put niko ga u zabludu ne može odvesti, a koga Allah ostavi u zabludi pa za njcga nema upućivača. Svjcdočim da nema drugog boga osim Allaha Koji nema sudruga. I svjcdočim da jc Muhammed Njegov rob i Poslanik.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿102﴾

"O vjernici, bojte se Allaha istinskom bogobojaznošću i nipošto ne umirite osim kao muslimani.'' (Ali Imran 102)

يَاأَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿1﴾

''O ljudi, bojte se Gospodara svoga, Koji vas je stvorio od jedne osobe, od koje je njen par stvorio, a od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao! Bojte se Allaha, čijim imenom jedni druge molite, i čuvajte rodbinske veze. Allah doista nad vama bdije!" (En-Nisa' 1).

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿70﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿71﴾

''O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu / 70 / On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam oprostiti. A onaj ko se Allahu i Njegovom Poslaniku bude pokoravao – postići će veliki uspjeh. / 71 /" (El-Ahzab 70-71).

A zatim:

Doista jc najistinitiji govor Allahov govor, a najbolja uputa je uputa Muhammeda, sallallahu alejhi we sellem, najgorc stvari su inovacije u vjeri, svaka inovacija u vjeri je novotarija, a svaka novotarija jc zabluda, a svaka zabluda vodi u vatru.

Ovo jc poslanica o ljubavi i mržnji, i objašnjenje onog što je pohvalno i pokuđeno od njih i objašnjenje načela šerijata ispravne

ljubavi. Napisalo ju je trščano pero šejhu-l-islama ibn Tejmijje – Allah mu se smilovao – njegovim divnim stilom i jakim izrazima koji naviru.

Allah me je počastio brigom o njome i njenom verifikacijom, njenim iznošenjem pred ljudima u vremenu u kojem su se izgubile autentičnosti, izokrenule vage i mjerila promijenila, pa je laž postala istina, a istina laž, pa su se ljudi našli u anarhiji, rulji i vrevi.

Zadržala me je poslanica koju je poslao Seid b. El-Abbas ebu Usman Er-Razi, čija se biografija nalazi u knjizi (El-Hilje 10 tom, 71 – 73 stranica), Ibrahimu b. Isi Ez-Zahidu, a ona se nalazi u knjizi (Tabeqatu-l-muhaddisin 2 tom, 346 – 349 str.) od ebu Šejha. Došlo je u njoj: ''Znaj moj brate da živiš u vremenu koje je Allah opisao, te je rekao:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴿11﴾

''Kada im se kaže: 'Ne pravite nered na Zemlji!', odgovaraju: 'Mi samo red uspostavljamo'." (El-Beqare 11).

U vremenu u kojem ne znaš odakle bogatašu novac, da li od halala ili od harama?

Uzima kamatu, a ako ne uzima, pogodiće ga njena prašina.

U vremenu za koje je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem: ***''Onaj ko govori istinu će se smatrati lažljivcem, a lažljivcu će se vjerovati.''***

U vremenu od kojeg su se drugovi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem, i tabi'ini bojali, iskušani smo mnogim strastima i svađama o Allahu, raspravljanjem o Kur'anu, zamro je sunnet, a oživjele su novotarije.

Nadam se – ako Bog da – ako na dunjaluku ne bi ostao niko osim jednog čovjeka od ehli sunneta wel džema'a, bio bi veći od sljedbenika neistine jer je Allahova vjera najveća, i uzdigao ju je iznad svih drugih vjera makar to i mrzjeli mnogobošci.

Moj brate, onaj ko je pametan mora znati stanovnike svog vremena, ne smije povjeriti u emanet svoju vjeru nikom, jer rob koji zna da je stvoren sam, da umire sam, da polaže račun sam, da ono što mu je Allah odredio od grijeha i greški neće nositi neko drugi umjesto njega, bit će oprezan, očekivat će meleka smrti od Gospodara svjetova kod svakog izdisaja, svake riječi i koraka.

Dunjaluk je Allahovo trkalište, a vjernici su Allahovi konjanici: danas trkalište, a sjutra natjecanje, i neće preći Sirat osim onaj ko je tanak i mršav od straha od Allaha.

Znaj brate da je stvar ozbiljna, a nikako šala, i molim Allaha da te učini od onih koji će biti u društvu sa ebu Bekrom Es-Siddiqom, Umerom El-Faruqom, Usmanom Zu-n-Nurejnom, sa Alijom bin ebi Talibom, amidžićem Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi we sellem, njegovim zetom i njegovim mačem, koji se borio protiv svojih protivnika ispred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi we sellem, to su oni, pravovjerni vladari koji su upućeni i koji rade pokoravajući se Allahu, Njegovoj Knjizi i Sunnetu Njegovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem.

Prenio je ibn Batta u predgovoru svoje divne knjige 'El-Ibane' nekoliko predanja od ashaba i tabi'ina, a u onome što je prenio je i govor ibn Abbasa, koji je rekao: ''Neće ljudima doći godina, a da ne uvedu u njoj neku novu novotariju i zapostave u njoj sunnet sve dok ne zaživi novotarija a izumre sunnet'' (11 tom, 177-178 str.).

I prenio je od El-Hasana njegov govor: ''Nestalo je dobro, a ostalo je loše, a onaj ko je ostao od muslimana on je ožalošćen.'' (19 tom, 184-185 str).

Prenio je od Hazma b. ebi Hazma El-Qat'ija da je rekao: ''Prošao je pored nas Junus na magarcu, a mi smo bili na vratima ibn Lahiqa, pa se zaustavio i rekao: Čudno je da danas čovjek razumije Sunnet nejasno, a još čudnije od toga je čovjek koji razumije Sunnet.'' (20 tom, 185 str).

Potom je prenio od Abdullaha bin Mes'uda da je rekao: ''Nestala je čistoća dunjaluka i nije preostalo ništa drugo osim blata, pa je smrt danas dar svakom muslimanu.'' (22 tom, 186-187 str).

Prenio je od El-Hasana: ''Šta je sa mnom, ne vidim vrijeme a da se ne zaplačem od njega, a kada ode plačem za njim.''

Potom je rekao ibn Batta El-Akberi komentarišući: ''Moja braćo, poslušajte govor ove gospode koja je bila prije nas, i govor oštroumnih imama od islamskih učenjaka, i govor selefu-s-saliha od ashaba i tabi'ina, ovo su oni rekli, a islam je bio u originalnosti, poslušnosti i početku njegove snage i ustrajnosti na njemu, tada su bili pravovjerni imami i pravedni emiri, pa šta mislite o nama danas i o vremenu koje je prema nama grubo i osorno i nije ostalo ništa od vjere osim mulja niti od života osim blata, a mi smo u talogu dunjaluka i njegovim jamama.“

Ako je ovo govor onog ko je živio u najboljim vijekovima, pa šta mislite o nama danas, mi smo u dvadeset prvom vijeku, šta kažete??! Allah je Pomagač i na njega se oslanjamo.

Podijelio sam ovaj predgovor na dva dijela:

Prvi dio: Govorio sam u njemu o ljubavi prema Allahu Uzvišenom, njenom značenju, šartovima ispravne ljubavi i znakovima iskrene ljubavi, zatim o uzrocima koji prouzrokuju Allahovu ljubav prema robu i robovu ljubav prema Allahu.

Drugi dio: U njemu sam naveo biografiju šejhu-l-islama Ibn Tejmijje – Allah mu se smilovao.

Allah zna namjere i On upućuje na Pravi put.

Prvo poglavlje

Ljubav prema Uzvišenom Allahu

Njeno značenje, šartovi i znaci koji je potvrđuju

Ljubav prema Uzvišenom Allahu

Ljubav prema Allahu (voljenje Allaha) je šart od šartova imana, rekao je Uzvišeni:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ ﴿165﴾

''Ima ljudi koji umjesto Allaha kumire prihvaćaju; vole ih kao što se Allah voli! Ali oni koji vjeruju, još više Allaha vole!"(El-Beqare 165).

Ovo ukazuje da je ljubav prema Allahu – dželle dželalluhu – od imana.

Ljubav prema Allahu treba da je nedostižna i da joj nijedna ljubav nije ravna. **''Ali oni koji vjeruju, još više Allaha vole!"** (El-Beqare 165).

Rekao je Uzvišeni:

قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿24﴾

''Reci: 'Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da neće proći imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate – miliji od Allaha i Poslanika, i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah svoju odluku ne donese. A Allah grješnicima neće ukazati na pravi put.' " (Et-Tewbe 24).

Ovim ajetom je objasnio da je voljenje Allaha i voljenje Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi we sellem, i džihada na Njegovom putu obaveza (fard) i da ne treba da im je nešto mimo toga draže od toga.

Sa sličnim je došao i Sunnet:

Prenio je Enes bin Malik, od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi we sellem, da je rekao: ***"Kod koga se nađe troje naći će u njima slast imana:***

- ***Da su mu Allah i Njegov Poslanik draži od bilo koga.***
- ***Ako voli nekog da ga voli samo u ime Allaha.***
- ***Da mrzi da se vrati u nevjerstvo kao što mrzi da se zapali vatra u koju će biti bačen.***" [1]

Rekao je Sufjan bin Ujejne: 'Tako mi Allaha, nećete dospjeti do vrha ove stvari sve dok ne budete voljeli Allaha – azze we dželle – više od bilo čega, a ko je zavolio Kur'an zavolio je Allaha – azze we dželle.'[2]

---

[1] Buhari (16-21-6041-6941) Muslim (43) Et-Tirmizi, En-Nisai i ostali
[2] Šuabu-l-iman 1/365

Značenja ljubavi

Rekao je El-Halejmi:[3] 'Ljubav prema Allahu sadrži mnogo značenja:'

Prvo: Ubjeđenje da je On – cijenjeno da je i slavljeno Njegovo ime – hvale vrijedan u svakoj situaciji i nema svojstva od Njegovih svojstava a da Ga ne hvali.

Drugo: Ubjeđenje da je On Dobrotvor prema Svojim robovima i da im daje Svoje blagodati.

Treće: Ubjeđenje da se ne možemo zahvaliti Allahu ma koliko god bila mnogobrojna naša djela jer je Njegovo dobročinstvo koje nam je pružio veće i uzvišenije od naše zahvalnosti.

Četvrto: Da rob ne smatra malim Njegove naredbe i ne smatra velikim Njegova zaduženja.

Peto: Da strahuje i da se plaši u svim trenucima da se Allah ne okrene od njega i da mu ne uzme njegovu spoznaju kojom ga je počastio i njegov tevhid kojim ga je uljepšao i učinio prijatnim.

Šesto: Da njegove nade budu povjerene Njemu i da ne vidi ni u jednom stanju da je neovistan od Njega.

Sedmo: Da čvrstina ovih značenja u njegovom srcu treba da ga nosi stalnom spominjanju Allaha onako kako najbolje može to učiniti.

Osmo: Da žudi za izvršavanjem Allahovih farzova i za približavanjem Njemu s nafilama koje je u mogućnosti uraditi.

Deveto: Da sluša od drugog kako hvali Allaha, i tako spozna da se on približava Allahu i da je ozbiljan na Njegovom putu, javno ili tajno, i da ga uzme za svog prijatelja.

Deseto: Ako čuje nekog da spominje Allaha da ga potpomogne prijateljski ili ako zna da je zalutao sa Njegovog puta tajno ili javno, da se razdvoji i udalji od njega.

---

[3] El-Minhadž fi šuabi-l-iman 1/496-497 i Šuabu-l-iman 1/365-366

Ako se sva ova značenja sakupe u jednom srcu to je znak da on voli Uzvišenog Allaha.'

Rekao je Džunejd: ''Čuo sam El-Harisa El-Muhasibija - upitan je bio o ljubavi - pa je rekao: 'Ljubav je da se uputiš prema nečemu sa svom tvojom ljubavlju prema njemu, potom da mu daješ prednost u odnosu na sebe i svoj imetak, zatim tvoje slaganje sa njim u tajnosti i javnosti i potom tvoje znanje da ga ne voliš dovoljno.''' [4]

[4] Eš-Šuabu 1/383

Stepeni ljubavi

Ljubav prema Allahu, slavljen da je On i Uzvišen, se ogleda u dva stepena:

Prvi stepen: Fard ajn, a to je da se Allah, slavljen da je On, voli ljubavlju koja obavezuje čovjeka da voli Njegove fardove i da mrzi ono što mu je zabranio, da voli Njegovog Poslanika koji je dostavio njemu Njegove naredbe i zabrane, da ga više voli nego što voli sebe i svoju porodicu - također - da je zadovoljan sa onim što je dostavio od Allaha od vjere, da uzme to od njega sa zadovoljstvom i pokoravanjem, da voli Vjerovjesnike i Poslanike i sve one koji ih slijede radi Allaha - azze we dželle.

Ovo je mjera koja mora postojati kako bi bio potpun nužni iman, a ko ne ispuni nešto od toga učinio je nepotpunim svoj nužni iman u istoj mjeri.

Rekao je Uzvišeni Allah:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿65﴾

"I tako mi Gospodara tvoga, oni neće vjerovati dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate, a potom u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete za ono što si odredio i sasvim se ne predaju!" (En-Nisa' 65).

Isto tako nije potpuna njegova nužna ljubav u istoj mjeri koliko nije ispunio od toga jer nužna ljubav zahtijeva obavljanje vadžiba i ostavljanje harama.

Ovo je prvi stepen ljubavi prema Allahu i ona je fardu ajn svakom muslimanu i ovo je stepen onih srećnih.

Drugi stepen: Stepen onih koji su prvi, uvijek prvi, i koji će Allahu bliski biti, i ovaj stepen je da se ljubav uzdigne do ljubavi svega onog što Allah voli od nafila koje su pokornost, i da se mrzi ono što On mrzi, do najsitnijih mekruha i do zadovoljstva kada' i

kaderom sa svim onim što zaboli duše od nedaća, i ovo je pohvalna ljubav.

Šta donosi ljubav Allahovu prema robu

Od razloga koji donose ljubav Vrhovnog Gospodara je:

1. Spoznaja Svevišnjeg Allaha:

Spoznajom Njegovih imena, svojstava i radnji.

Rekao je Utbe El-Gulam: ''Ko spozna Svevišnjeg Allaha zavolio Ga je.''

Rekao je Budejl bin Mejsere: ''Ko spozna svog Gospodara zavolio Ga je, a ko spozna dunjaluk bit će zahid na njemu.''

Svaki put kada ojača spoznaja Allaha od strane roba ojača njegova ljubav prema Njemu, njegova ljubav za pokornošću Njemu, i osjetit će slast ibadeta u zikru i u ostalom u toj mjeri.k

Razmišljanje srca o Njegovim imenima i svojstvima, njihovo promatranje i spoznaja i njegovo kretanje u baščama ove spoznaje i njenim temeljima su od razloga koji donose ljubav Svevišnjeg Allaha.

Pa ko spozna Allaha – slavljen da je On i Uzvišen – pomoću Njegovih imena, svojstava i radnji zavoljeće Ga sigurno.

Rekao je Ibrahim bin Ali El-Muridi: ''Nemoguće je da Ga spoznaš, a potom da Ga ne zavoliš, nemoguće je da Ga voliš, a potom da Ga ne spominješ, nemoguće je da Ga spominješ, a da potom ne nađeš slast Njegovog spominjanja i nemoguće je da nakon što nađeš slast Njegovog spominjanja ne budeš zauzet Njegovim spominjanjem.''[5]

Od najvećih razloga posebne spoznaje je: razmišljanje o carstvu nebesa i Zemlje i o onom što je stvorio Allah od stvari. Doista su srca prirodno sklona ka voljenju savršenstva.

[5] Šuabu-l-iman 1/370

U Kur'anu je mnogo ajeta koja podsjećaju na Allahove dokaze koji ukazuju na Njegovu veličinu i snagu, uzvišenost i potpunost, veličanstvenost i uzdignutost, milost i kaznu, nepovjedivost i osvetu i na ostalo od Njegovih uzvišenih svojstava i od Njegovih lijepih imena, i mendub je razmišljanje o Njegovim stvorenjima koja ukazuju na Njegovo savršenstvo, doista su srca prirodno sklona ka voljenju savršenstva, a nema savršenstva u stvarnosti osim kod Njega – slavljen da je On i uzvišen.

Zbog ovog su selefi davali prednost razmišljanju nad nafilama tijela.

A to je prenijeto od od ibnu-l-Musejjeba i El-Hasana.

Rekao je Umer bin Abdu-l-Aziz: ''Razmišljanje o Allahovim blagodatima je najbolji ibadet.''

Rekao je Ubejdullah bin Muhammed Et-Tejmi: ''Najbolja nafila je dugo razmišljanje.''

Veći dio djela ebu Derde – Allah bio zadovoljan s njime – je bilo promatranje i razmišljanje.

Govor imama Ahmeda ukazuje na slično ovome.

Rekao je Zu-n-Nun: ''Spoznaja se dobija pomoću troje: Pomoću promatranja stvari kako ih je uredio, promatranjem mjera kako ih je odredio, promatranjem stvorenja kako ih je stvorio.''

2. Spoznaja Njegovih blagodati nad Svojim robovima:

Promatranje Njegove pravednosti, dobročinstva, blagodati i skrivenih i vidljivih nimeta, i sve ovo poziva na ljubav prema Njemu.

Doista su srca po prirodi sklona da vole onog ko im čini dobročinstvo, a niko ne može činiti više dobročinstva od Uzvišenog Allaha.

Rekao je ibn Ata': ''Kako da ne voliš svog Stvoritelja, Njegova stalna blagodat dolazi k tebi i nikada neće prestati, međutim, oslabio je jekin ili je nejasna spoznaja, a nepotpuni iman te je udaljio od ljubavi prema Njemu i kretanja k Njemu.''

Rekao je ebu Seid El-Hazaz: ''Čudno je kako onaj ko ne vidi drugog dobročinitelja osim Allaha ne ide k Njemu svim bićem.''

Rekao je ebu-l-Husejn El-Werraq: ''Granaju se dijelovi ljubavi od stalnog spominjanja Allahovog dobročinstva, pa ko

stalno spominje Allahovo dobročinstvo prema sebi osjetit će vjetar ljubavi u svojoj blizini."

Ljubav prema blagodatima je od potpune zahvalnosti prema Allahu i ova ljubav je vadžib za svakog kom su darovate blagodati i zato je rečeno: Zahvala bude sa srcem, jezikom i organima tijela.

3. Učestalost spominjanja Uzvišenog Allaha – sa prisutnošću srca

Od stvari koje najviše donose ljubav je učestalost spominjanja Allaha sa prisutnošću srca.

Rekao je Zu-n-Nun: ''Allah će onom ko zaokupi svoje srce i svoj jezik sa zikrom ubaciti u njegovo srce svjetlost onoga ko žudi za Njime.''

Rekao je Ibrahim b. El-Džunejd: ''Bilo je rečeno da je znak ljubavi prema Allahu stalno spominjanje Allaha srcem i jezikom, i malo češ naći ljudi, da spominju mnogo Allaha – azze we dželle – a da ovaj zikr nije rezultirao Allahovu ljubav. Spominjanje Allaha je kapija ljubavi.''

4. Iskren odnos spram Allaha, iskrenost i suprostvaljanje strastima

Od razloga koji donose ljubav Allahovu – azze we dželle – je iskren odnos prema Allahu, iskrenost i suprostavljanje strastima, i to je razlog za Allahovo dobročinstvo prema Svome robu i za davanje Njegove ljubavi.

Rekao je Fethu-l-Mewsili: ''Ko stalno promatra svojim srcem prouzrokovat će time radovanje Voljenim, a ko daje prednost Allahu nad svojim strastima prouzrokovat će time Allahovu ljubav prema njemu, a ko žudi za Njime bit će zahid u ostalom i paziće na Njegovo pravo, a njegov strah u tajnosti prouzrokovat će gledanje u Njegovo plemenito Lice.''

5. Čitanje Kur'ana sa razmišljanjem i promatranjem

Učenje Kur'ana s razmišljanjem o njemu i promatranjem je od onog što donosi ljubav naročito učenje ajeta koji u sebi sadrže

Allahova lijepa imena, svojstva, predivne radnje, a ljubav prema tome čini obaveznim da rob voli Allaha i da Allah voli njega.

A u dva sahiha od Aiše r.a. se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, poslao čovjeka na čelu izvidnice, pa je predvodio svoje drugove u namazu i stalno završavao sa surom El-Ihlas, i kada su se vratili spomenuli su to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi we sellem, pa je rekao: ***''Pitajte ga zbog čega radi to?"*** Pa je rekao: Zato jer je ona svojstvo Milostivog i ja najviše volim da učim nju, pa je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem: ***''Obavijestite ga da ga Allah voli."*** [6]

6. Prisjećanje na ono što je preneseno u Kur'anu i Sunnetu da će stanovnici Dženneta vidjeti svog Gospodara

Od razloga ljubavi je i prisjećanje na ono što je preneseno u Kur'anu i Sunnetu da će stanovnici Dženneta vidjeti svog Gospodara i da će Ga posjećivati kao i prisjećanje na njihovo okupljanje na Danu kada će im Allah dati mnogo više, te ovo donosi posebnu ljubav.

Na ovo je ukazao El-Hasan, rekao je Delhem od El-Hasana: ''Oporučujem vam bogobojaznost i stalno razmišljanje jer je to ključ svakog dobra i to Allah daje samo onima koji su na Pravom putu (sretnima i uspješnima).''

Znajte da je najbolje što je ostvario razuman čovjek iskreno razmišljanje o Allahu i ispijanje čaše ljubavi prema Njemu, i zaista su oni koji vole Allaha oni koji su ostvarili lijep život i okusili slasti njegove blagodati jer su dospjeli do sašaptavanja sa svojim Voljenim i jer su našli slast ljubavi prema Njemu u svojim srcima, naročito ako nekom od njih padne na pamet da će govoriti s Allahom usmeno, i da će Njegov pokrivač biti otkriven na sigurnom mjestu (džennet), i da će biti stalno sretni, i da će im pokazati Svoju veličinu, i da će im dati da osjete slast Svojeg govora, i da će im odgovoriti na ono s čim su se sašaptavali s Njime u danima života na dunjaluku gdje su njihova srca ushićena Njime i gdje je njihova ljubav naklonjena prema Njemu i gdje Mu oni nad drugima daju prednost i gdje su posvećeni samo Njemu, pa neka su radosni oni koji vole Allaha iskreno zbog gledanja u Njega,

[6] Hadis bilježi Buhari (7375) i Muslim (813) En-Nisai i ibn Hibban

i tako mi Allaha, ne mislim da je dozvoljeno razumnom čovjeku niti mu dolikuje da njegovo srce obuhvata ljubav prema nečemu osim ljubavi prema Allahu - azze we dželle.

7. Skromnost i uzimanje onog što je dovoljno

Rekao je Ahmed bin ebi El-Hawari Sulejmanu Ed-Daraniju: "Kako će oni koji vole Allaha dobiti ljubav od Allaha - azze we dželle ?'' Rekao je: ''Skromnošću i uzimanjem onoga što je dovoljno.''

8. Prijateljstvo s Allahovim prijateljima i neprijateljstvo prema Njegovim neprijateljima

Doista je prijateljstvo s Allahovim prijateljima i neprijateljstvo prema Njegovim neprijateljima od važnih razloga koji donose Allahovu ljubav i osnova toga je saglasnost.

Upitan je El-Murtaiš: ''S čime se može dobiti ljubav?'' Rekao je: ''Prijateljstvom s Allahovim prijateljima i neprijateljstvom prema Njegovim neprijateljima.''

9. Davanje prednosti onom što On voli nad onim što voli rob kod naleta strasti:

A znak davanje prednosti je:

a) *Činjenje onog što voli Allah pa makar to duša mrzjela i bježala od njega.*

b) *Ostavljanje onog što On mrzi makar to duša voljela i željela.*

Razlozi koji donose također Allahovu ljubav prema robu i Njegovo zadovoljstvo njime su:

a) *Slomljenost srca u cjelosti pred Uzvišenim Allahom.*

Ne postoji ništa što je milije Allahu od ove slomljenosti srca, poniznosti, podložnosti i skrušenosti pred Njime kao i bacanja pred Njime i potpunog predavanja Njemu.

b) *Povećanje nafila*

Prenio je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, u kudsi hadisu, da je rekao Njegov Gospodar: ***''Moj rob mi se približava sa nafilama sve dok ga ne zavolim.***"

c) *Osamljivanje s Njime u vremenu božanskog spuštanja radi sašaptavanja s Njime.*

Čitanje Njegovog govora, razmišljanje srcem, ponašanje odgojem obožavanja pred Njime, potom je završio to sa traženjem oprosta i pokajanjem.

d) *Slijeđenje Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem, u njegovim djelima, govoru i ponašanju*

Rekao je Uzvišeni:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ﴿31﴾

''Reci: ''Ako vi Allaha volite, onda mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti." (Ali Imran 31).

e) *Sjedenje sa onim koji vole Allaha i koji su iskreni.* A oni su narod čiji sagovornik neće biti nesretan.

Znaci koji potvrđuju da rob voli Uzvišenog Allaha

Rekao je Ibrahim b. El-Džunejd: ''Znaci koji potvrđuju iskrenost ljubavi onog koji voli su šest stvari:

Prva: Stalno spominjanje srcem i radost u tom spominjanju svog Gospodara.

Druga: Davanje prednosti ljubavi prema svom Gospodaru nad ljubavi prema sebi i ljubavi prema stvorenjima, počinje da voli svog Gospodara prije nego što počne da voli sebe i stvorenja.

Treća: Prisnost s njime i smatranje teškim svega onog što ga odbija od Njega ili ga odvraća od Njega.

Četvrta: Čežnja za susretom s Njime i za gledanjem u Njegovo Lice.

Peta: Zadovoljstvo s njime u svakoj teškoći i nedaći koja je spuštena na njega.

Šesta: Slijeđenje Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi we sellem.''

Mnogi naši poznati imami su spomenuli znake iskrene ljubavi prema Uzvišenom Allahu, a od toga:

1. Ljubav prema smrti, susretu s Allahom i čežnja za gledanjem u Njega

Doista se ne može zamisliti da srce voli voljenoga osim s čežnjom za susretom s njime i čežnjom za gledanjem u njega.

Pa je čežnja za susretom s Allahom visoki stepen koji dolazi iz snage ljubavi prema Allahu – azze we dželle, a Poslanik, sallallahu alejhi we sellem je tražio ovaj stepen, pa je bio molio: ***''I čežnju za susretom s Tobom.***"

Ovdje tražena čežnja za susretom s Allahom dolazi iz čiste ljubavi prema Njemu.

Mnogi naši ispravni prethodnici su željeli smrt čežnući za susretom s Allahom – azze we dželle, pa je ebu Derda' r.a. bio govorio: ''Volim smrt zbog čežnje za susretom sa svojim Gospodarom, volim siromaštvo zbog poniznosti pred mojim Gospodarom i volim bolest zbog brisanja mojih grijeha.''

A rekao je ebu Utbe El-Hulani: ''Vašoj braći je susret s Allahom bio draži od meda.''

A rekao je Ze-n-Nun: ''Čežnja je od najvećih stepena i najvećih položaja, ako je dostigne rob onda s nestrpljenjem očekuje srmt zbog čežnje za svojim Gospodarom i zbog ljubavi prema susretu s Njime i gledanju u Njega.''

Rekao je ebu Usman: ''Čežnja je ljubav, a ko voli Allaha čezne za susretom s Njime.''

I rekao je također: ''U kolikoj je mjeri srce roba radosno Allahom u tolikoj mjeri on čezne za Njime, i shodno svojoj čežnji boji se da ne bude udaljen od Njega i ne bude prognan.''

2. Prisnost s Njime u samoći

Sašaptavanje s Njime, čitanje Njegove Knjige, ustrajnost na noćnom namazu i iskorištavanje mira noći i čistoće vremena u odbijanju smetnji i zapreka, pa je doista najmanje od stepeni ljubavi naslađivanje s voljenim i slast u sašaptavanju s Njime.

Pa kako će ljubav onog kojem spavanje i zauzetost s govorom bude slađe od sašaptavanja s Allahom, biti ispravna jer naslađivanje slijedi ljubav.

A rekao je Muslim b. Jesar: ''Nisu se nasladili oni koji se naslađuju s nečim kao što su se nasladili u sašaptavanju s Allahom – azze we dželle, u samoći.''

Rekao je Fudajl: ''Blago onom ko nije prisan s ljudima, a s Allahom je prisan.''

Rekao je Zu-n-Nun: ''Od znakova ljubavi onog ko voli Allaha je ostavljanje svega onog što ga odvraća od Njega sve dok ne bude zauzet Allahom, Jednim Jedinim.''

Potom je rekao: ''Od znakova ljubavi onih koji vole Allaha je da se ne bude prisno osim s Njime i da ne osjećaju odvratnost prema Njemu.''

Potom je rekao: ''Ako ljubav prema Allahu obuzme srce postat će prisno s Allahom, zato što je Allah dragocjeniji u njihovim grudima od toga da se voli nešto drugo mimo Njega.''

A rekao je Ibrahim b. Edhem: ''Najveći stepeni: Da se stalno družiš s Allahom, da budeš prisan s Njime svojim srcem, razumom i svim organima, sve dok se ne budeš uzdao samo u Allaha, dok se ne budeš bojao osim svojih grijeha, i dok se ne učvrsti ljubav prema Njemu u tvojem srcu kako na nju ništa ne bi moglo uticati, pa ako budeš takav nije te briga da li si na moru ili kopnu ili u ravnici ili na planini.''

3. Zauzetost s ibadetom Njemu, zatim ljubav prema pokornosti Njemu i približavanje k Njemu mimo ostalog

Pa ako je ljubav prema Allahu ispravna onda ona obavezuje ljubav prema pokornosti Njemu i njeno sprovođenje, kao i mržnju prema nepokornosti Njemu i udaljavanje od nje.

Rekao je Muhammed b. Seid El-Hawarizmi: ''Čuo sam Zu-n-Nuna El-Misrija – kada je bio upitan o ljubavi – da je rekao: 'Da voliš ono što voli Allah, da mrziš ono što mrzi Allah, da radiš dobro i da odbijaš sve što te odvraća od Allaha, da se ne bojiš radi Allaha ničijeg prijekora, da budeš blag prema vjernicima, a strog prema nevjernicima i da slijediš u vjeri Sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi we sellem.'''

A upitan je ebu Jezid o znacima ljubavi onog ko voli Allaha i znacima ljubavi onog koga Allah voli, pa je rekao: ''Onaj ko voli Allaha je zauzet s ibadetom, čini sedždu i ruku'u, a ako to nije u mogućnosti naći će odmor u spominjanju Allaha jezikom i hvaljenju Njega, a ako to nije u mogućnosti onda će naći odmor u spominjanju srcem i razmišljanju, a što se tiče onog koga Allah voli, On mu podari darežljivost kao darežljivost mora, podari mu milost kao milost Sunca i podari mu poniznost kao poniznost Zemlje.''

A rekao je Ahmed b. Ebi El-Havari: ''Znak ljubavi prema Allahu je ljubav prema pokornosti Allahu.''

I rekao je Zu-n-Nun: ''Od znakova ljubavi roba prema Allahu je ostavljanje svega onog što ga odvraća od Allaha sve dok ne bude zauzet u potpunosti s Allahom, Jednim Jedinim.''

O tome je rekao pjesnik:

Nepokoran si Allahu a tvrdiš da Ga voliš
Ovo je nemoguće i ružan primjer
Da je tvoja ljubav iskrena bio bi Mu pokoran
Jer onaj ko voli je voljenom pokoran.

4. <u>Stalno spominjanje</u> Allaha

Naprotiv treba da silno voli spominjanje Allaha, da ne staje njegov jezik, i da srce njegovo ne bude prazno, jer doista ko zavoli nešto učesta njegovo spominjanje, a od spominjanja je sve ono što je u vezi s Njime.

Rekao je Ibrahim b. Edhem: ''Najveći stepeni su da spominjanje Allaha kod tebe bude slađe od meda, i ukusnije od čiste pijaće vode za onoga ko je žedan u vrućem ljetnjem danu.''

Rekao je Ibrahim b. Ali El-Muridi: ''Nemoguće je da Ga spoznaš, a potom da Ga ne zavoliš, nemoguće je da Ga voliš, a potom da Ga ne spominješ, nemoguće je da Ga spominješ, a da potom ne nađeš slast Njegovog spominjanja i nemoguće je da nakon što nađeš slast Njegovog spominjanja ne budeš zauzet Njegovim spominjanjem.''

5. <u>Ljubav prema Njegovom govoru</u>

Pa ako želiš da saznaš koliko zaista voliš Allaha pogledaj u svoju ljubav prema Kur'anu u tvom srcu jer je poznato da je onom ko voli nekoga njegov govor nešto najmilije.

Rekao je Abdullah b. Med'ud – Allah bio zadovoljan s njime: ''Ko bude volio da zna da li voli Allaha – azze we dželle – onda neka podvrgne sebe Kur'anu, pa ko bude zavolio Kur'an onda voli Allaha- azze we dželle.''

Doista je Kur'an Allahov govor, pa ko bude volio Kur'an voli Allaha – azze we dželle.

Rekao je Urwe El-Bariqi: ''Ljubav prema Allahu je ljubav prema Kur'anu, a ljubav prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi we sellem, je rad po njegovom Sunnetu.''

6. Poniznost pred Njime

O ovom kaže El-Fadl Er-Reqaši: ''Tako mi Allaha, kada bi se kod robova našle cjelokupne slasti dunjaluka slast u poniznosti pred Allahom u pokornosti Njemu bi bila veća.''

Rekao je Zu-n-Nun: ''Svako pokoran je prisan, a svako nepokoran je odvratan, svako ko voli je ponizan, a svako ko se plaši bježi, svako onaj ko se nada traži, a svako skroman je bogat.''

Ljudi su bili govorili u svojim dovama: ''Gospodaru moj, Ti znaš da je poniznost draža meni od visine.''

Upitan je Jusuf b. Husejn: ''Šta je onima koji vole Allaha, naslađuju se s poniznošću u ljubavi?''Pa je odgovorio u stihovima:

Poniznost mladića u ljubavi je plemenito djelo
A njegova niskost prema svom voljenom je veličina

7. Zadovoljstvo s Njegovim odredbom

Zadovoljstvo s onim što ga pogodi od nedaća na putu svojeg Voljenog, a ne zbog nečega drugog, naprotiv zato što je On njegov voljeni i željeni, pa budu najslađe kod njega stvari one u kojima se nalazi zadovoljstvo njegovog voljenog pa makar u tome bilo i njegovo uništenje.

O tome je rekao El-Fudajl: ''Stepen zadovoljstva Allahom je stepen onih koji su u Allahovoj blizini, i nije između njih i između Allaha osim udobnost i lijepa opskrba.''

Upitao je čovjek El-Fudajla b. Ijjada: ''Kada čovjek dostiže vrhunac u ljubavi prema Uzvišenom Allahu?'' Pa mu je rekao: ''Ako Njegovo davanje i uskraćivanje kod tebe bude isto onda si dostigao vrhunac u ljubavi prema Uzvišenom Allahu.''

A rekao je Zu-n-Nun: ''Troje je od znakova ljubavi: Zadovoljstvo u nevolji, lijepo mišljenje o Allahu u teškoći i uljepšavanje onog što je Allah izabrao čovjeku.''

A rekao je Abdu-l-Wahid b. Zejd: ''Ne mislim da nešto od djela prednjači strpljenju osim zadovoljstva, niti znam plemenitiji i uzvišeniji stepen od zadovoljstva, i ono je glava ljubavi.''

8. Lahkoća obaveza i strpljenje u njima, i žurba da se uradi djelo

Rekao je El-Hulejmi: ''Doista onaj ko je zavolio Allaha ne smatra nevolje koje mu je Allah odredio zlodjelom prema njemu, niti smatra teškim obaveze ibadeta i propisane fardove.''

Pa je od znakova ljubavi prema Allahu žurba ka pokornosti Njemu – slavljen da je On i Uzvišen – i ne smatranje da su ove pokornosti i obaveze teške, zato jer onaj ko ispuni svoje srce ljubavlju prema Allahu – azze we dželle – zavolio je ono što Allah voli pa makar to bilo teško duši i nanijelo mu bol, kao što je rečeno: Ljubav olakšava teškoće.

Rekli su neki selefi u svojoj bolesti: Najviše volim ono što Allah najviše voli.

I kao što je rečeno:

U vašoj ljubavi sve što vam dođe je lahko
A srećan u Džennetu će biti onaj ko je zadovoljan

Ko služi onome koga vole osjetit će slast u njegovom usluživanju, a rekli su neki: ''Srce koje voli Allaha voli se umarati radi Njega.''

A rekli su drugi: ''Nalaze u ovoj kazni slast.''

9. Ljubav prema onome što On voli

Pa daje prednost onome što voli Uzvišeni Allah nad onim što on voli, javno i tajno, pa će se udaljiti od slijeđenja strasti, okrenut će se od uzroka lijenosti i stalno će se truditi da bude pokoran Uzvišenom Allahu približavajući Mu se s nafilama.

Neće napuniti srce ništa kao ljubav spojena s veličanjem Allaha, i to je od najboljih darova koje je Allah dao Svome robu, ili najbolji, i to je Allahova blagodat koju On daje onome kome hoće.

Upitan je Zu-n-Nun o ljubavi? Odgovorio je: ''Da voliš ono što voli Allah, da mrziš ono što mrzi Allah, da radiš dobro radi Allaha i da odbijaš sve ono što te odvraća od Allaha, i da se radi Allaha ne bojiš ničijeg prijekora.''

Upitan je ebu-l-Husejn b. Malik Es-Sufi: ''Koji su znaci ljubavi?'' Odgovorio je: ''Ostavljanje onoga što voliš radi Onoga koga voliš.''

Rekao je Bišr b. Es-Sirrijj: ''Nije od znakova ljubavi da voliš ono što mrzi tvoj voljeni.''

A rekao je Ruwejm: ''Ljubav je saglasnost u svim stanjima.''

10. Trud u traženju Njegovog zadovoljstva

Zato jer je cilj ljubavi da tvoj voljeni bude zadovoljan s tobom, a da li si vidio onog koji voli a da ne pazi i ne traga za onim što čini sretnim onog koga voli?

11. Strah od njega i plač zbog grijeha

A strah od Allaha je od najvažnijih znakova ispravne ljubavi prema Allahu.

Rekao je ebu Usman: ''U kolikoj je mjeri srce roba radosno Allahom u tolikoj mjeri on čezne za Njime, i shodno svojoj čežnji boji se da ne bude udaljen od Njega i da ne bude prognan.''

Rekao je El-Fudajl b. Ijjad: ''Blago onom ko nije prisan s ljudima, a sa svojim Gospodarom je prisan i plače zbog svojih grijeha.''

12. Udaljavanje od strasti i naslađivanja, uzdržavanje na dunjaluku i naslađivanje s Allahovom blizinom

A ovo slijedi trud u traženju Njegovog zadovoljstva.

Rečeno je Zu-n-Nunu: ''Kada rob postaje prisan sa svojim Gospodarom?'' Rekao je: ''Ako se boji Njega, prisan je s Njime, a zar ne znate da je onaj koji radi stalno grijehe odbijen od vrata voljenog.''

I rekao je: ''Nisu se vratili osim s pola puta, a da su stigli do Njega ne bi se vratili, pa budi zahid na dunjaluku vidjećeš čudne stvari.''

Drugo poglavlje

Biografija šejhu-l-islama Ibn Tejmijje i tekst poslanice Pravilo u ljubavi (pravilo u ljubavi i mržnji)

Biografija šejhul-islama Ibn-Tejmijje

Njegovo ime: On je Ahmed b. Abdul-Halim b. Abdus-Selam b. Abdullah b. Muhammed b. Hudr b. Ali b. Abdullah b. Tejmijje en-Nemiri el-Harrani, potom ed-Dimešqi, ebu el-Abbas Teqijjuddin.

Rođenje: Rođen je u Harranu, u ponedeljak desetog rebiul-ewela, 661 godine po Hidžri.

Njegovo odrastanje i život: Nakon što su Tatari okupirali države Šama, Ibn-Tejmijje se zajedno sa svojim ocem 667. h.g. preselio u Damask, gdje je i odrastao.

Šejhul-islam je odrastao u lijepoj okolini, u okrilju svog oca, koji je bio imam, veoma dobar i bogobojazan učenjak. Stoga se njegov otac posvetio njegovom odgoju lijepo i naučno.

Govoreći o odgoju šejhul-islama, Ez-Zehebi kaže: ''Odgojen je u potpunoj zaštiti i čednosti, robovanju i pobožnosti, umjerenosti u odijevanju i hrani. Prisustvovao je dersovima i proslavama u djetinjstvu. Raspravljao bi se sa velikanima, tako da ih je znao sa dokazima ušutkati. Izgovarao je riječi zbog čega su se čudili veliki ugledniei nauke u njegovom mjestu. Donosio je fetve, a imao je samo devetnaest godina, pa čak i manje. Od tada se posvetio pisanju i sakupljanju nauke. Posvetio se velikom radu. Ipak, nakon što je njegov otac umro, a bio je veliki imam i učenjak hanbelijskog mezheba, Ibn-Tejmijje se posvetio podučavanju i preuzeo je na sebe njegove obaveze, a bila mu je samo dvadeset jedna godina. Nakon toga je postao poznat, a njegov udio u nauci se proširio.''

Bezzar u 'E'alamul-ilije' kaže: ''Od ranog djetinjstva je iskorišćavao vrijeme u trudu i radu.''

Ibn Abdul-Hadi u 'Uqud-derije' kaže: ''Posvetio se pravu, a proučavao je i arapski jezik kod Ibn Abdul-Kavijja, pa ga je naučio. Zatim se posvetio knjigama Sibevejha, pa je naučio gramatiku. Nakon toga se u potpunosti posvetio proučavanju tefsira, sve dok nije postigao vrhunac znanja u tefsiru. Savladao je nauku osnova

šerijatskog prava (usulu-fikh) i drugo. Sve ovo je proučavao dok je imao malo više od desetak godina. Stanovnici Damaska su bili zapanjeni njegovom bistrinom, prilivom njegove oštroumnosti, snagom moći zapažanja i pamćenja..."

Ez-Zehebi također kaže: "Jako je čuvao namaz i post; davao je veliku pažnju vjerskim obredima u javnosti i tajnosti. Nikada nije loše shvatao; na pretek je bio oštrouman. Nije oskudijevao ni znanjem jer je upravo on predstavljao more nauke. Sa vjerom se nije izigravao niti se, po svom hiru, isticao sa svojim stavovima u odnosu na druge učenjake."

Hafiz b. Hadžer el-Asqalani, Allah mu se smilovao, u Biografiji šejhul-islama kaže: "Njegov se otac iz Harrana preselio s njim 667. godine po Hidžri. Uzeo je nauku od Abdu-Daima, Qasima Erbelija, Muslima b. Allana, Ibn Ebi-Umera, Fahra i drugih. Također je i sam proučavao Sunen od Ebu Davuda, kojeg je prepisao sam svojom rukom. Neke od njegovih dijelova je zapamtio i provjeravao je prenosioce i slabosti u hadisima."

Šejhul-islam je bio izvrstan imam, savršen alim. Svoj život je posvetio nauci i pozivanju na nju. Njegova preokupacija je bila širenje tevhida, pomaganje Sunneta i njegovih sljedbenika. Borio se protiv novotarija i onih koji su ih podržavali. Upućivao je zalutale, tako da je Allah podario velikom broju stvorenja da se okoriste od njegove nauke. Raspravljao se i podučavao, pisao je o različitim naučnim oblastima, tako da je predstavljao čudo svog vremena.

Hafiz Mizijj o tome kaže: "Nisam vidio osobu njemu sličnu, niti je on vidio sebi sličnog. A nisam nikoga vidio da je bio bolji u poznavanju i slijeđenju Allahove Knjige i Sunneta Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi we sellem, od njega."

Ibn Deqiq el-Id, Allah mu se smilovao kaže: "Kada sam se susreo sa Ibn-Tejmijjom, vidio sam čovjeka između čijih očiju su bile sve nauke. Uzimao je od njih šta mu je trebalo, a ostavljao je šta je htio."

Pohvale uleme šejhul-islamu

Veliki broj ljudi među ulemom je pohvalio šejhul-islama. Kada bismo htjeli da ih nabrojimo i nabrojimo ono što su rekli, trebalo bi nam za to nekoliko tomova. Hafiz Ibn-Nasiruddin ed-Dimešqi eš-Šafi je sakupio stavove nekolicine učenjaka koji su ga nazvali šejhom Islama i koji su ga pohvalili. Ovo je naveo u svojoj knjizi 'Opširan odgovor onome ko tvrdi da je nevjernik onaj ko Ibn-Tejmijju nazove šejhom Islama'.

Mi ćemo sada navesti samo neke od pohvala uleme koje se odnose na šejhul-islama:

Ibn Abdul-Hadi kaže: ''Hafiz Fethuddin ebu El-Feth b. Sejjidin-nas Je'amuri el-Misri, opisujući šejhul-islama, kaže: 'Ako progovori o tefsiru on nosi njegovu zastavu. Ako iznese fetvu o fikhu, on spozna njegov cilj. Ako govori o hadisu, on je od njegovih nosilaca i prenosilaca. Ako predaje o sektama i vjerama, biva viđen kao da ne postoji niko od te sekte koji je bolje poznaje od njega niti zna njegovu suštinu. U svakoj umjetnosti se ističe nad ostalim njenim učenjacima. Oko nije vidjelo nikoga njemu sličnog, niti je njegovo oko vidjelo njemu sličnu osobu...''' Pogledaj: *Uqud-derije, str. 5; Opširan odgovor 58; Zejlu tabaqatu-hanabile (2/390).*

Hafiz Kemaluddin Zemilkani kaže: ''Ako bi progovorio o nekoj vrsti nauke, onaj ko bi ga vidio ili čuo pomislio bi da ne poznaje drugu nauku osim nje. A prosudio bih da mu u njoj niko nije ravan. Ako bi sjedeli u njegovom društvu, fakihi (pravnici) svih mezheba bi se okoristili o svom mezhebu od njega, u onome o čemu nisu imali znanja. Nije poznato da se sa nekim raspravljao, te da je prekinuo sa njim raspravu. I nikada nije govorio ni o jednoj nauci, bez obzira da li se radilo o vjerskoj ili nekoj drugoj, a da nije nadmašio ostale učenjake u njoj. U njemu su se našli svi uvjeti pretraživanja u svojoj pravoj slici.'' Pogledaj: Ibn-Imad, *Šiziratuz-zeheb (6/82).*

Ibn Abdul-Hadi u 'Uqud-darije' kaže: ''On je šejh, veliki i znameniti učenjak, imam imama, muftija ummeta, more nauka, uglednik hafiza, junak među terminima i njihovim značenjima. Jedinstven je u vremenu, pojedinac perioda, šejh Islama, blagodat ljudi, znamenitost vremena. Znalac je Kur'ana, znanje suptilista,

rijedak među pobožnjacima, borac protiv novotara, poslednji među mudžtehidima. Doseljenik je u Damask, autor je velikog broja djela kojima nisu prethodila slična njima, niti se mogu porediti u obliku, u tevhidu i tefsiru, po iskrenosti i razumijevanju, u hadisu, jeziku i gramatici. Kao i u svim drugim naukama čiju je zdjelu prepunio.'' Pogledaj: *Opširan odgovor, str 64-65.*

Hafiz Ebu-Abdullah ez-Zehebi kaže: ''Kod istraživanja je okićen oštroumnošću, poput lava u bici. A on je takav da nema potrebe da njega predstavlja neko poput mene. Kada bih se zakleo između rukna i mekami Ibrahima, zakleo bih se da nisam vidio nikoga njemu sličnog, niti je on, tako mi Allaha, vidio sebi sličnog.''

Teqijjuddin es-Subqi kaže: ''Tako mi Allaha, čovječe, Ibn-Tejmijju ne mrzi osim neznalica i sljedbenik strasti. Jer neznalica nema pojma šta govori, a sljedbenika strasti, pak strast sprečava od istine nakon što je spozna.'' Pogledaj: *Opširan odgovor, str 99.*

Hafiz Ibn-Hadžer, Allah mu se smilovao, kaže: ''Najčudnija stvar je ta što se ovaj čovjek najviše postavio ispred novotara od ši'ja, hululija i itihadija. Na ovu temu napisao je veliki broj poznatih djela. Fetve o njima se ne mogu prebrojati. Kako se samo oni obraduju, ako bude proglašen nevjernikom. Ili, koliko su samo veseli ako vide nevjerstvo onoga ko ga ne proglasi nevjernikom. Obaveza svakog onoga ko se okitio znanjem, a obdaren je razumom, jeste da razmisli o riječima ovog čovjeka i njegovim poznatim djelima ili da to čuje od onih u čije se prenošenje vjeruje.''

Džemaluddin Ebu-Muzafer b. Muhammed es-Sermeri u svojim diktiranim djelima kaže: ''Među ljudima našeg vremena je čudno to da je, kada se razmisli o pamćenju, Ibn-Tejmijje čitao knjigu po jedanput a ona bi se usadila u njegovoj pameti. Zatim bi je on prenosio u svojim djelima, i riječima i značenjem.''

I mnogo još toga što su rekli hafizi, učenjaci i historičari, i starijeg i novijeg doba, hvaleći šejhul-islama. Sve to možeš provjeriti u njihovim knjigama.

Njegova kušnja

Šejhul-islam je bio iskušan kao što su iskušani oni koji su bili prije njega, koji su koračali putem istine. A razlog toj kušnji bio je taj što su se pridržavali Sunneta njihovog Poslanika, sallallahu alejhi we sellem, i što se nisu dodvoravali i nisu iskazivali ljubav na račun Allahove istinske vjere. Šejh, Allah mu se smilovao, se nije na Allahovom putu bojao nikoga ko mu se suprostavljao, tako da se uvijek borio i branio istinu. To je bio razlog da više puta bude pritvoren.

On je, Allah mu se smilovao, bio zatvoren u zatvoru *Kula* u Kairu, u noći Ramazanskog bajrama, a pušten je u mjesecu rebiul-ewelu 710. h.g. Zatim je bio pritvoren u zatvoru *Hazenatu bunud* u Kairu mjeseca safera 711. h.g. Zatim je bio pušten i vraćen u Kairo. Pogledaj: *Očite zvijezde (8/227).*

U Damasku je, u zatvoru Kula, bio zatvoren dva puta:

Prvi put: Od mjeseca redžepa 720. h.g sve do Ašure 721. h.g.

Drugi put: Od mjeseca šabana 726. h.g. pa sve dok nije umro u istom zatvoru, i to dvadeset prvog zul-qadeta 728.h.g.

Imao je mnogo šejhova kao i učenika, napisao je veliki broj djela ali to nećemo spomenuti na ovom mjestu, već će in ša Allah uskoro izaći posebna knjiga o njegovoj biografiji. (npp).

بسم الله الرحمن الرحيم

Doista zahvala pripada Allahu, Njemu se zahvaljujemo, na Njega se oslanjamo, od Njega tražimo da nas uputi na Pravi put i od Njega oprost tražimo, Allahu se utječemo od zla duša naših i naših loših djela. Koga Allah uputi na Pravi put niko ga u zabludu ne može odvesti, a koga Allah ostavi u zabludi pa za njega nema upućivača. Svjedočimo da nema drugog boga osim Allaha Koji nema sudruga. I svjedočimo da je Muhammed Njegov rob i Poslanik, Njegov miljenik i prijatelj, neka je na njega salavat i selam, na njegovu prodicu i ashabe.

Potom, ovo je veliko pravilo u ljubavi i u onom što je povezano s njom, napisao ga je imam, alim, šejhu-l-islam, bereket ljudi i ostatak plemenitih selefa, ebu El-Abbas Ahmed, ibn šejh Šihabu-d-din Abdu-l-Halim, ibn šejh Medždu-d-din ebu El-Berekat Abdu-s-Selam, Ibn Tejmijje, Allah bio zadovoljan njime i dao mu što želi.

Rekao je, Allah bio zadovoljan s njime: Poglavlje o ljubavi i mržnji, o onom što je pohvalno i pokuđeno od toga. Osnov svake radnje i pokreta u svijetu je od ljubavi i želje, pa je ljubav osnov svake radnje i njenog početka. Kao što mržnja i odvratnost zabranjuje i odvraća od svega onog što proizvodi tu mržnju i odvratnost, tako je ona osnov svakog ostavljanja, ako se objasni ostavljanje zbog postojanja naredbe na ostavljanje kako to najčešće tumače teoretičari[7] (filozofi).

Ili, ako se objasni sa značenjem ostavljanja samim nečinjenjem, a nečinjenje nekada bude zbog nepostojanja razloga

---

[7] Pogledaj: El-Kulijat (str. 298-299) – stampala Mu'essese Er-Risale

ljubavi i želje i njihovih neodvojivih atributa, a nekada bude zbog postojanja razloga mržnje i odvratnosti i drugog.

A što se tiče postojanja radnje ona može biti samo zbog postojanja ljubavi i želje sve dok ne potisne stvari koje prezire i mrzi, i ne donese stvari koje voli i u kojima nalazi slast, te je rečeno: Izliječio je svoja pluća i srce, a liječenje i zdravlje su stvari koje voli.

Ljubav i želja budu ili sa posredstvom ili bez njega poput činjena stvari koje prezire kao što je uzimanje odvratnih lijekova ili činjenjem stvari koje se suprostavljaju njegovim željama i strpljenju i sl.tome.

Doista ove stvari, ako budu na neki način odvratne one također rade za ljubav i želju, a ako to ne bude zbog same ljubavi prema njima bit će zbog njenih neodvojivih atributa, te on voli zdravlje za koje je neophodno uzimanje lijekova i voli Allahovu milost i svoj uspjeh od Njegove kazne za šta je neophodno ostavljanje njegovih prohtjeva, kao što je rekao Uzvišeni: **''A onome koji je od stajanja pred Gospodarom svojim strepio i dušu od prohtjeva uzdržao.“**(En-Naziat 40), te insan neće ostaviti ono što voli i što želi osim zbog nečeg što voli i želi, međutim ostavljanje slabije ljubavi zbog jače ljubavi je ljubav, kao što radi ono što ne voli zbog njegove ljubavi koja je jača od te odvratnosti i isto kao što ostavlja ono što voli zbog njegove odvratnosti prema nepokornosti koja je jača od voljenja toga.

Zato su ljubav i želja osnov mržnje i odvratnosti i uzrok njima kao i nužnost njima bez uzroka.

Djelo mržnje u svijetu bude radi oprečnosti sa onim što se voli, i da ne postoji ono što se voli ne bi postojala mržnja, za razliku od ljubavi prema nečemu koja nekada bude zbog sebe a ne zbog oprečnosti s mržnjom, a čovjekova mržnja i njegova srdžba su od onog što je oprečno postojanju onog što voli, a mržnja priječi i obavezuje nepostojanje prisile, pa ćemo naći da je jačina mržnje prema onome što je suprotno ljubavi snažnija i potpunija.

Zato je glava imana bila ljubav u ime Allaha i mržnja u ime Allaha, pa je:

((من أحبّ لله، وأبغض لله، وأعطى لله، ومنع لله، فقد استكمل الإيمان)).

"Onaj ko voli u ime Allaha i srdi se u ime Allaha, daje radi Allaha i zadržava radi Allaha, je upotpunio iman." [8]

Pa su ljubav i želja osnov postojanja mržnje i odvratnosti, osnov u nestajanju mržnje i prezira, te ne postoji mržnja osim zbog postojanja ljubavi, niti nestaje mržnja osim zbog ljubavi.

Ljubav je osnov svega što postoji i osnov potiskivanja svega što traži egzistenciju, a potiskivanje onoga što traži egzistenciju je postojeća stvar, međutim postojanje ljubavi priječi postojanje onoga što joj je suprotno i oprečno, te je ona osnov svega što postoji od mržnje, zabranjivanja i njihovih neodvojenih karakteristika.

Ovo je mjera onog što smo spomenuli, da su ljubav i želja osnov svakog pokreta u svijetu, a već smo objasnili u pravilima i ostalom (misli se na njegove knjige i poslanice) da je u ovom uklopljena svaka kretnja i djelo. Onom što je u tijelima od prirodnih pokreta osnov je mirovanje jer ako ono izađe iz svog mjesta njegova prirodnost će tražiti da se vrati na svoje mjesto, a onom što je u njoj od prinudnog pokretanja osnov je Onaj ko prisiljava i El-Qahir, pa nije ostao slobodan pokret osim od želje.

A pokreti mogu biti hotimični, ili prirodni ili prinudni, jer ako subjekat koji se kreće ima osjećaj za time onda je to hotimično pokretanje, a ako nema osjećaj za time i ako je u saglasnosti sa prirodom onog koji se kreće onda je to prirodno kretanje, a ako je različito od toga dvoje onda je prinudno.

Objasnili smo da se ono što je na nebesima i Zemlji i ono što je između njih od kretanja u kosmosu, kretanja Sunca i Mjeseca i zvijezda, kretanja vjetra, oblaka, kiše, bilja i ostalog dešava posredstvom meleka koje je Svevišnji Allah opunomoćio na nebesima i na Zemlji, oni su ti koji Ga ne preteču u govoru i koji izvršavaju Njegove naredbe. Kao što je rekao Uzvišeni:

﴿فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا ﴿5﴾

"I sređuju stvari s Allahovom dozvolom." (En-Naziat 5), i: **"I onih koji naredbe sprovode."** (Ez-Zarijat 4), kao što je ukazao Kur'an i Sunnet na svojstva meleka i njihova zaduženja za svojstva stvorenja.

[8] Hadis bilježi ebu Davud u knjizi Kitabu-s-Sunne (16 poglavlje), Et-Taberani u El-Ewsat i Begavi u Šerhu-s-Sunne, hadis broj 3469.

Riječ (الملك) melek otkriva da je melek poslanik koji sprovodi naredbu nekog drugog, i oni ne posjeduju ništa, naprotiv koliko je samo meleka na nebesima čije se zauzimanje neće primiti osim nakon što to dozvoli Allah onom kome hoće i s kim je zadovoljan:

وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذَٰلِكَ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ﴿64﴾

رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا ﴿65﴾

''A mi silazimo samo po naredbi Gospodara tvoga. Njemu pripada ono što je pred nama i ono što je za nama, što je između toga. A Gospodar tvoj nije zaboravan. /64/ On je Gospodar nebesa i Zemlje i onoga što je između njih, zato samo Njemu ibadet čini i u tome budi ustrajan! Znaš li da ima neko Njemu sličan? " (Merjem 64-65).

Ako bude tako onda je skup svih ljubavi i želja, radnji i pokreta, ibadet Allahu, Gospodaru Zemlje i nebesa, kao što smo to objasnili na drugom mjestu.

A ako bude tako onda je osnova pohvalne ljubavi koju je naredio Allah i zbog koje je i stvorio Sva stvorenja, ljubav koja je ibadet Njemu, Jednom Jedinom Koji nema sudruga, *dakle ibadet sadrži krajnju ljubav i krajnju poniznost.*

Kada ljubav bude kategorija različitih vrsta u mjeri i opisu onda se najčešće spominje što se tiče Allaha ono što Ga posebno karakteriše i priliči Mu, poput ibadeta i povratka Allahu (pokajanje) i slično tome, te ibadet nije ispravan osim Allahu, Jednom Jedinom, a isto tako i pokajanje.

Nekada se spomene opšta ljubav, međutim u njoj bude pridruživanja, kao što kaže Uzvišeni:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ .

''Ima ljudi koji umjesto Allaha kumire prihvaćaju; vole ih kao što se Allah voli! Ali oni koji vjeruju, još više Allaha vole!" (El-Beqare 165).

Zato je ova ljubav vrsta koja je najviše pokuđena u voljenju kao što je ljubav prema Allahu najveća pohvalna vrsta, *naprotiv, obožavanje Allaha, Jednog Jedinog, Koji nema sudruga je osnova sreće i njena glava,* bez koje se ne može niko spasiti od kazne, a obožavanje nekog drugog božanstva mimo Njega je osnova nesreće i njena glava koja će njene sljedbenike baciti u kaznu.

Niko od sljedbenika tevhida koji su zavoljeli Allaha i koji samo Njega, Jednog Jedinog, obožavaju i koji Mu ne pripisuju

sudruga, neće biti kažnjen. A oni, koji su mimo Njega uzeli kumire i vole ih kao što se On voli i obožavaju nekog drugog mimo Njega, su mušrici za koje je Svevišnji Allah rekao:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ

''Allah doista neće oprostiti da se Njemu išta ravnim pridružuje.“ (En-Nisa' 48).

Cjelokupan Kur'an naređuje tu ljubav i njene neodvojive atribute i odvraća od drugih ljubavi i njihovih neodvojivih atributa, u njemu su navedeni primjeri i kriterijumi za obje vrste i spomenute su priče koje se odnose na sljedbenike obje kategorije.

Temelj pozivanja svih poslanika, sallallahu alejhim we sellem, je njihov govor:

اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ

''Allahu ibadet činite, vi drugog boga osim Njega nemate.“ (El-A'raf 59).

Na osnovu toga su se borili oni koji su se borili protiv mušrika kao što je rekao pečat Poslanika, Muhammed, sallallahu alejhi we sellem:

((أمرت أن أقاتل الناس حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله وأن محمدا عبده ورسوله ، فإذا قالوها عصموا دماءهم وأموالهم إلا بحقها ، وحسابهم على الله)).

''Poslat sam da se borim protiv ljudi sve dok ne posvjedoče da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov rob i Poslanik, i ako urade to sačuvali su od mene svoju krv i imetak osim zbog prava islama, a njihov račun je kod Allaha.[9]“ Rekao je Uzvišeni:

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ

''On vam propisuje u vjeri isto ono što je naredio Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu, i Musau, i Isau: Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte! Teško je onima koji Allahu druge ravnim smatraju da se tvome pozivu odazovu.“ (Eš-Šura 13).

I zbog ovog je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, u hadisu na kojem su se saglasili Buharija i Muslim, od Enesa bin

[9] Hadis bilježi El-Buhari (Kitabu-z-Zekat br.1399-1400), Muslim (Kitabu-l-Iman br. 20), Et-Tirmizi, En-Nisai, ebu Davud i ostali.

Malika - Allah bio zadovoljan s njime: *''Troje kod kog se nađu naći će slast imana.“*

A u drugom rivajetu u hadisu:
((لا يجد طعم الإيمان إلا من كان فيه ثلاث: أن يكون الله ورسوله أحبّ إليه مما سواهما، وأن يحبّ المرء لا يحبه إلا لله، وأن يكره أن يرجع في الكفر بعد إذ أنقذه الله، كما يكره أن يلقى في النار)).

''Neće naći slast imana osim onaj kod koga se nađu troje: Da su mu Allah i Njegov Poslanik draži od bilo koga, da kada voli nekog voli ga radi Allaha i da mrzi da se vrati u nevjerstvo nakon što ga je Allah spasio iz njega kao što mrzi da bude bačen u vatru.[10]“

A u sahihu, od Enesa također, se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, rekao: ***''Tako mi Onog u čijoj je ruci moja duša, niko od vas neće vjerovati sve dok mu ne budem draži od njegovog djeteta, oca i svih ljudi.[11]“***

A u Buharijevom sahihu se prenosi da je Umer rekao: ***''O Allahov Poslaniče! Tako mi Allaha, ti si mi draži od bilo čega osim od mene samog.'' Pa je rekao: ''Ne Umere, sve dok ti ne budem draži od tebe samog.“ Pa je rekao: ''Tako mi Onoga Koji te je poslao sa istinom, doista si mi draži od mene samog.'' Rekao je: ''Sada o Umere.[12]“***

Zbog ovoga je prenijeto o vrijednosti ove riječi: U svjedočenju da nema drugog boga osim Allaha su dokazi koje ne možemo spomenuti na ovom mjestu, riječ la ilahe illallahu je najbolji govor, i ono što je u njoj od znanja i ljubavi je najbolje znanje i najbolja ljubav kao što je to spomenuto u hadisu koji se nalazi u sunenima: ***''Najbolji zikr je izgovaranje la ilahe illallahu.[13]“***

---

[10] Hadis bilježi El-Buhari (Kitabu-l-Iman br. 16), Muslim (Kitabu-l-Iman br. 43) ibn Madže, Ahmed, ibn Mubarek i drugi.
[11] El-Buhari (Kitabu-l-Iman br. 15), Muslim (Kitabu-l-Iman br. 44), En-Nisai, ibn Madže i ostali.
[12] El-Buhari (Kitabu fadailu-s-Sahabe br. 3694), ebu Davud, Ahmed u svom Musnedu i ostali
[13] Et-Tirmizi (Kitabu-d-Da'wat br. 3383), ibn Madže (Kitabu-l-Edeb br. 3800), En-Nisai (br. 831), ebi Dunja (br. 102), Et-Taberani i drugi.

A ajet koji u sebi sadrži ovu riječ je najveći ajet u Kur'anu kao što je došlo u Muslimovom sahihu da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, rekao Ubejju bin Ka'bu: ***''O oče Munzirov! Da li znaš koji je ajet najveći u Allahovoj knjizi?"*** Rekao je: **''Allah je, nema boga osim Njega, Živi i Samopostojeći Održavatelj."** (El-Beqare 255).

Rekao je: ***Pa je udario svojom rukom u moje grudi i rekao: ''Neka ti je prijatno znanje oče Munzirov.***[14] ***"***

Ako je svakom pokretu osnova ljubav i želja zbog onog koji se voli i želi samo radi njega, a ne zbog nečega drugog onda sve što se bude voljelo radi nekog drugog obavezuje ciklus ili lanac. A nešto se voli s jednog, a ne voli pak s drugog aspekta, i ne voli se ništa u svakom pogledu osim Allaha, Jednog Jedinog, i nije ispravna božanstvenost osim Njemu, i:

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا

''Da Zemljom i nebesima upravljaju neki drugi bogovi, a ne Allah, poremetili bi se." (El-Enbija ' 22).

Božanstvenost koja je spomenuta u Allahovoj Knjizi i Sunnetu je obožavanje i uzimanje za božanstvo, i neophodno je iz toga da to bude Gospodar Stvoritelj. A što se tiče onoga što misle pojedine grupe od filozofa da je uluhijje upravo rububije i onoga što je spomenuto u Kur'anu od zabranjivanja drugog božanstva kao i jasnih navedenih primjera, time se htjelo reći da je zabranjeno pridružiti nekoga Gospodaru u stvaranju svijeta, kao što je to običaj u knjigama filozofa. Ovo je nedostatak i njihova nesposobnost u razumijevanju Kur'ana i onoga što je u njemu od dokaza i primjera gdje su prišli sa strane rezultata njihovog znanja, a to je ono što su izabrali od ilmul kelama, pa su bili ubijeđeni da je značenje rububijeta i uluhijjeta jedno, a nije tako, naprotiv Kur'an zabranjuje da se obožava neko drugi mimo Allaha ili da se uzme mimo Njega neki drugi bog, koji će se voljeti kao što se Allah voli i kome će se biti ponizno kao i Allahu, kao što je to objašnjeno u većini kur'anskih ajeta, poput govora Uzvišenog: **''Ima ljudi koji umjesto Allaha kumire prihvaćaju."** (El-Beqare 165). Zbog ovoga je rekao Allahov prijatelj, Ibrahim, alejhi-s-selam: **''Ne volim one koji zalaze."** (El-En'am 76).

---

[14] Hadis bilježi Muslim (Kitabu-s-Salati-l-musafirin we qasruha br. 810), ebu Davud i drugi.

Poznato je da svaki čovjek posjeduje volju i rad u skladu sa svojim mogućnostima, a osnova svakog pokreta onog ko se kreće je ljubav i želja, i neće se popraviti stanje stvorenja osim kada njihova potpuna ljubav i kretnja ne budu radi Uzvišenog Allaha kao što nema njihovog postojanja osim sa Allahovim stvaranjem.

Zato je rekao Uzvišeni: **''Da Zemljom i nebesima upravljaju neki drugi bogovi, a ne Allah, poremetili bi se.“** (El-Enbija ' 22), a nije rekao nestali bi, dakle On je kadar da je ostavi poremećenom, međutim, Zemlja ne može biti ispravna osim sa obožavanjem Allaha, Jednog Jedinog, Koji nema sudruga, pa je ispravnost insana zapravo popravljanje njegove namjere i želje, a valjanost djela i kretanja bude s ispravnošću njihovih želja i namjera.

Zbog ovoga je najsažetiji i najizraženiji govor Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi we sellem: ***''Doista se djela cijene prema namjerama i doista svakoj osobi pripada ono što je naumila.***[15]***“*** , a ovo obuhvaća svaki posao i svaku namjeru.

Pa je svako djelo u svijetu u skladu sa nijjetom onoga ko ga čini, i onom ko radi pripada samo ono što je zanijetio, namjeravao, zavolio i želio svojim djelom, nema u tome izdvajanja niti ograničavanja kao što to misle pojedine skupine ljudi gdje misle da je željeni nijjet nijjet u šerijatu koji je naređen, pa im je potrebno da ograničavaju djela djelima šerijata, a nijjet je prisutan kod svakog ko se kreće kao što je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, u vjerodostojnom hadisu: ***''Najistinitija imena su Haris i Hemam“,*** Haris je onaj ko radi i ko privređuje, a Hamam je onaj ko namjerava i želi, a svaki insan se pokreće svojom željom, radom i namjerom.

Kao što smo objasnili da su ljubav i htjenje osnova svakog posla isto tako je svaki posao u svijetu od želje i ljubavi iz grudi.

Zbog ovoga su ljubav i želja podijeljene na voljenog koji se voli radi Allaha i koji se ne voli radi Allaha kao što je djelo i kretanje podijeljeno na isto to.

Ako bude tako onda ljubav ima tragove i dodatke – svejedno da li se radilo o ispravnoj pohvalnoj i korisnoj ljubavi ili nekoj

---

[15] El-Buhari (Kitabu-l-bed'i-l-vahj br. 1, Kitabu-l-Iman br. 45 i dr. poglavlja u njegovom sahihu), Muslim (Kitabu-l-Imare br. 1907), ebu Davud, Et-Tirmizi, En-Nisai, ibn Madže, Ahmed, imam Malik i drugi.

drugoj – ona ima zanos, slast, smisao, nasladu i odustajanje i ima sreću, tugu i plač.

Pohvalna ljubav je ljubav koja koristi, a to je ljubav koja onom ko voli donosi ono što mu koristi i to je sreća.

Štetna ljubav je ona koja onom ko voli donosi ono što mu šteti i to je nesreća.

Poznato je da insan koji zna neće izabrati da voli ono što mu šteti, međutim to se desi zbog neznanja i nepravde jer duša nekada želi ono što joj šteti nikako koristi, a to je nepravde njena prema samoj sebi, a nekada ne zna ono što joj šteti jer nekada želi nešto i to voli – bez svojeg znanja o ljubavi prema tome od onoga što koristi i šteti, te slijedi svoje strasti i ovo je stanje onoga ko slijedi svoje strasti bez znanja.

Nekada bude zbog pogrešnog ubjeđenja, i to je stanje onoga ko slijedi mišljenje i ono što godi njegovoj duši, a sve to je od stvari džahilijeta, jer svako ko ne poznaje ove stvari i čini nepravdu prema njima skoro da se neće moći otarasiti od sumnje s kojom je pomiješana istina, a strast je u osnovi pohvalna ako se stavi na svoje odgovarajuće mjesto kao stanje onog ko voli sresti svog rođaka, te je ovo pohvalno i ono je osnova u održavanju rodbinskih veza koja je izvedena od riječi Er-Rahman (Milostivi).

Međutim, ako slijedi svoje strasti sve dok ne izađe iz pravednosti prema rođacima i drugima, to će biti nepravda, kao što je rekao Uzvišeni:

وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَى

''I kad govorite da krivo ne govorite, pa makar se ticalo i srodnika.“ (El-En'am 152).

كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ

''Budite uvijek pravedni, svjedočite Allaha radi, pa makar to bilo protiv vas samih, ili roditelja i rodbine.“ (En-Nisa' 135).

Isto tako, onom ko voli hranu, piće i žene je ovo pohvalno jer se time popravlja stanje sina Ademovog, i da nema toga ne bi čovjek ustrajao na rodoslovu, i ne bi postojalo potomstva, međutim mora biti pravedan i umjeren u tome kao što je rekao Uzvišeni:

وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا

''Jedite i pijte, ali ne preterujte!“ (El-A'raf 31).

إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿6﴾ فَمَنِ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿7﴾

''Osim od žena svojih ili onih koje su u posjedu njihovom, oni doista prijekor ne zaslužuju; /6/ i oni koji pored toga traže, oni u zlu sasvim pretjeruju. /7/" (El-Muminun 6-7).

Ako pređe granicu pravednosti koja je propisana postaje zalim i neprijatelj u skladu sa svojom nepravdom i neprijateljstvom.

A već smo objasnili na nekim mjestima da su riječi propisan, koristan, ispravan, pravedan, istina i dobročinstvo, riječi koje su međusobno jednake i koje se daju za jedno, i ako njegova svojstva postanu raznovrsna kao što su raznovrsna Allahova lijepa imena, onda su Njegova imena, imena Njegove Knjige, imena Njegove vjere i imena Njegovog Vjerovjesnika, jedan naziv za svaku vrstu od toga pa makar njegova svojstva bila raznovrsna. Te je svako ispravno djelo korisno za onog ko ga radi i obratno, a sve što je korisno i ispravno je propisano i obratno, a sve što bude ispravno i propisano je istina i pravedno i obratno.

Međutim, ljudi možda shvaćaju jedno od dva svojstva i uzimaju ga dokazom za postojanje drugog, poput toga da zna da je Allah naredio ovo djelo i propisao ga šerijatom te zna iz ovoga da mora biti pokoran Allahu i Njegovom Poslaniku, i upravo to djelo mora da bude ispravno djelo, a ono je korisno, i da bude istina i pravedno i ovo je dokazivanje iz Kur'ana i Sunneta. Možda zna da je nešto ispravno ili pravedno ili dobro, potom zaključuje na osnovu toga da je to propisano, i ovo je dokazivanje sa istislahom, istihsanom i analogijom da je to zakonito.

U ovoj metodi se nalazi velika opasnost i greška u njoj je velika zbog skrivanja svojstava djela i njihovog stanja od nje jer poznavalac toga, kao što i treba, nije niko drugi osim Allahov Poslanik, sallallahu alejhi we sellem.

Dokazivanje sa istislahom je da vidi nešto korisnim, a nema ništa u šerijatu što ga zabranjuje, te na osnovu koristi zaključuje da je ono iz šerijata.

Ishtihsan je da vidi nešto dobrim, pa na osnovu toga zaključuje da je ono od šerijata.

Pravednost je da vidi nečemu nešto slično i nalik njemu, te donosi zaključivanje na osnovu propisa o propisu onog što mu je slično i nalik, ali na ovom mjestu nećemo govoriti o tome.

Međutim, najučeniji ljudi su oni čije je mišljenje, istislah, istihsan i analogija u saglasnosti sa Kur'anom i Sunnetom kao što je rekao Mudžahid: ''Najbolji ibadet je lijepo mišljenje a ono je slijeđenje Sunneta.'' Zato je rekao Uzvišeni:

وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ هُوَ الْحَقَّ

''Oni kojima je dato znanje dobro znaju da je ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga istina.“ (Es-Sebe' 6).

Zbog ovoga su selefi nazivali sljedbenike mišljenja koji se suprostavljaju Sunnetu i Šerijjatu u mes'elama vjerovanja o kojima su obaviješteni i u mes'elama praktičnih propisa, sljedbenicima strasti jer je mišljenje koje je oprečno Sunneto neznanje a ne znanje, pa je njegov vlasnik od onih koji slijede svoje strasti bez znanja.

Zato je Allah spomenuo u Kur'anu onog ko slijedi svoje strasti bez znanja i pokudio je onog ko slijedi svoje strasti bez upute od Allaha, pa je rekao Uzvišeni.

وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللَّهِ

''A zar je iko gore zalutao od onoga ko slijedi strast svoju, a ne Allahovu uputu.“ (El-Qasas 50).

وَإِنَّ كَثِيرًا لَّيُضِلُّونَ بِأَهْوَائِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ

''Mnogi prema prohtjevima svojim, nemajući za to nikakva dokaza, zavode druge u zabludu.“ (El-En'am 119).

Dakle, svako onaj ko slijedi svoje strasti bez znanja ne zna to osim sa uputom od Allaha Koji je poslao Poslanike sa uputom, kao što je to rekao Uzvišeni:

فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى ﴿123﴾ وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى ﴿124﴾

''Od mene će vam uputa dolaziti, i onaj ko bude slijedio uputu Moju neće zalutati i neće nesretan biti. /123/ A onaj ko se okrene od Opomene Moje, taj će teškim životom živjeti i na Sudnjem danu ćemo ga slijepim oživjeti. /124/“ (TaHa 123-124). Zbog ovoga je Allah pokudio strast na nekoliko mjesta u Svojoj Knjizi.

Slijeđenje strasti bude u ljubavi i mržnji kao što je to rekao Uzvišeni:

يَا دَاوُودُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَى فَيُضِلَّكَ عَنْ
سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿26﴾

''O Davude, Mi smo te namjesnikom na Zemlji učinili, zato sudi ljudima po pravdi i ne povodi se za strašću da te ne odvede s Allahovog puta; one koji skreću s Allahova puta čeka teška patnja na onom svijetu zato što su zaboravljali na Dan u kome će račun polagati.“ (Sad 26).

Ovdje slijeđenje strasti bude ono što se suprostavlja istini u suđenju. Rekao je Uzvišeni:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ
إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَى بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَى أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلْوُوا أَوْ تُعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ
بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿135﴾

''O vjernici, budite uvijek pravedni, svjedočite Allaha radi, pa makar to bilo protiv vas samih, ili roditelja i rodbine. Bude li onaj o kome svjedočite bogat ili siromah, pa Allah je preči njima! I ne slijedite strasti, kako ne biste bili nepravedni. A ako budete krivo svjedočili ili svjedočenje izbjegavali, pa Allah, zaista, zna što radite.“ (En-Nisa' 135).

Ovdje je slijeđenje strasti u onom što se suprostavlja pravednosti kod svjedočenja i drugog. A istina je pravednost, a slijeđenje strasti u razilaženju s time je nepravda.

Allahovom Poslanika, sallallahu alejhi we sellem, je bilo zabranjeno da slijedi strasti ljudi. Rekao je Uzvišeni:

وَلَنْ تَرْضَى عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَى حَتَّى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنَّ هُدَى اللَّهِ هُوَ الْهُدَى وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ
أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿120﴾

''Ni židovi, ni kršćani, neće biti zadovoljni sve dok ne budeš slijedio vjeru njihovu. Reci: 'Allahov put je jedini Pravi put!' A ako bi se ti poveo za željama njihovim, nakon znanja koje si dobio, od Allaha te niko ne bi mogao zaštititi niti pomoći.“ (El-Beqare 120), pa mu je zabranio da slijedi strasti onih kojima je data Knjiga nakon što je dobio znanje.

Isto tako, rekao je Uzvišeni u ovom ajetu: **''A ako bi se ti poveo za željama njihovim, nakon znanja koje si dobio.“** (El-Beqare 120). I rekao je Uzvišeni:

وَأَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ
إِلَيْكَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمْ أَنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُصِيبَهُمْ بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ

"I sudi im prema onome što Allah objavljuje i ne povodi se za prohtjevima njihovim, i čuvaj ih se da te ne odvrate od nečega što ti Allah objavljuje. A ako se okrenu, ti onda znaj da ih Allah želi zbog nekih grijehova njihovih kazniti.“ (El-Maide 49).

I rekao je Uzvišeni:

قُلْ هَلُمَّ شُهَدَاءَكُمُ الَّذِينَ يَشْهَدُونَ أَنَّ اللَّهَ حَرَّمَ هَذَا فَإِنْ شَهِدُوا فَلَا تَشْهَدْ مَعَهُمْ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَهُمْ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿150﴾

’’Reci: ’Dovedite te svoje svjedoke, oni koji će posvjedočiti da je Allah to zabranio!’ Pa ako oni posvjedoče, ti im nemoj povjerovati i ne povodi se za željama onih koji Naše dokaze drže lažnim i koji u onaj svijet ne vjeruju i koji druge Gospodaru svome ravnim smatraju.“ (El-En’am 150).

Zabranio mu je da slijedi strasti mušrika i strasti ehlu-kitabija i upozorio ga da ga ne odvrate od onog što mu objavljuje Allah od istine, a to sadrži zabranu slijeđenja strasti onog ko se suprostavlja Njegovom šerijatu i sunnetu, a isto tako zabranio mu je da slijedi sljedbenike strasti iz ovog ummeta.

Ovo je objašnjeno u govoru Uzvišenog:

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَى شَرِيعَةٍ مِنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿18﴾ إِنَّهُمْ لَنْ يُغْنُوا عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَإِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ ﴿19﴾

’’A tebi smo poslije odredili da u vjeri ideš pravcem određenim, zato ga slijedi i ne povodi se za strastima onih koji ne znaju, /18/ oni te, zbilja, od Allaha nimalo odbraniti ne mogu! Zulumćari su jedni drugima zaštitnici, a Allah je zaštitnik onih koji Ga se boje i grijeha klone. /19/ “ (El.Džasije 18-19).

Naredio mu je u ovom ajetu slijeđenje šerijata za koji je on određen i zabranio mu je da slijedi ono što mu se suprostavlja, a to su strasti onih koji ne znaju.

Zbog ovoga je svako onaj ko izađe iz okvira šerijata i sunneta od onih koji slijede strasti kao što su ih nazvali selef.

Rekao je Uzvišeni:

وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ

"Da se Allah za prohtjevima njihovim povodi, sigurno bi nestalo poretka na nebesima i Zemlji i u onom što je na njima.“ (El-Muminun 71). I rekao je Uzvišeni:

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿77﴾

''O sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u vjerovanju svome, suprotno istini, i ne povodite se za prohtjevima ljudi koji su još davno zalutali, i mnoge u zabludu odveli, i sami s Pravog puta skrenuli.“ (El-Maide 77).

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ وَإِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ بِأَهْوَائِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ

''A šta je vama, zašto da ne jedete ono pri čijem je klanju spomenuto Allahovo ime kad vam je On objasnio šta vam je zabranio – osim kad ste prisiljeni; mnogi, prema prohtjevima svojim, nemajući za to nikakva dokaza, zavode druge u zabludu.“ (El-En'am 119).

قَالُوا لَوْلَا أُوتِيَ مِثْلَ مَا أُوتِيَ مُوسَى أَوَلَمْ يَكْفُرُوا بِمَا أُوتِيَ مُوسَى مِنْ قَبْلُ قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا وَقَالُوا إِنَّا بِكُلٍّ كَافِرُونَ ﴿48﴾ قُلْ فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَى مِنْهُمَا أَتَّبِعْهُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿49﴾ فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللَّهِ

''Govore: 'Zašto mu nije dato onako isto kao što je dato Musau?' A zar oni, još davno, nisu porekli ono što je dato Musau?!“ – do Njegovog govora: ''Pa ako ti se ne odazovu, onda znaj da se oni povode jedino za strastima svojim, a zar je iko gore zalutao od onoga ko slijedi strast svoju, a ne Allahovu uputu?“ (El-Qasas 48-50).

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ حَتَّى إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ آنِفًا أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿16﴾ وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ ﴿17﴾

''Ima onih koji dolaze da te slušaju, ali čim se od tebe udalje, pitaju one kojima je dato znanje: 'Šta ono on maloprije reče?' To su oni čija je srca Allah zapečatio i koji se za strastima svojim povode. /16/ A one koji su na Pravom putu, On će im uputu povećati i dati im njihovu bogobojaznost.“ (Muhammed 16-17).

Pa je spomenuo one kojima je dato znanje, a oni su oni koji znaju da je ono što je objavljeno njemu od njegovog Gospodara istina, i razumiju ono sa čim je došao, pa je spomenuo one čija su srca zapečaćena te ne razumiju ništa osim nešto malo, one koji

slijede svoje strasti, pitaju šta je rekao Poslanik maloprije? Ovo je stanje onog ko ne razumije Knjigu i Sunnet, naprotiv to smatra sumnjivim i ne razumije, ili ga je pročitao oprečno i kontradiktorno, a to je osobina licemjera.

Potom je spomenuo osobinu vjernika i rekao: **''A one koji su na Pravom putu, On će im uputu povećati.“** (Muhammed 17). Povećanje upute je u suprotnosti s njihovim zapečaćenim srcima. **''I dati im njihovu bogobojaznost.“**, a ovo je u suprotnosti sa slijeđenjem njihovih strasti.

Čovjek koji je bogobojazan je suprotan čovjeku koji slijedi svoje strasti kao što je rekao Uzvišeni:

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى ﴿40﴾ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى ﴿41﴾

''A onome koji je od stajanja pred Gospodarom svojim strepio i dušu od prohtjeva uzdržao /40/ Džennet će boravište biti sigurno. /41/“ (En-Naziat 40-41).

إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿26﴾

''Kad su nevjernici srca svoja punili žarom, žarom paganskim, Allah je spustio smiraj Svoj na Poslanika Svoga i na vjernike i obavezao ih na Riječ bogobojaznosti – a oni jesu najpreči i najdostojniji za to – a Allah sve zna.“ (El-Feth 26).

S obzirom na to da je osnova svakog pokreta i djela u svijetu ljubav i želja onda je svaka ljubav i želja kojoj nije osnova ljubav prema Allahu i traženje Njegovog Lica, neispravna i pokvarena, svako djelo kojim se ne želi Njegovo Lice je neispravno, te se djela onih koji su zaduženi – džini i ljudi – dijele na one koji robuju Allahu i koji mu ne robuju, već pripišu Njemu neko drugo božanstvo. A što se tiče meleka oni robuju Allahu.

Svi pokreti koji su van snage ljudi, džina i životinja, su djela meleka i pokretanje onog što je na nebesima, Zemlji i između njih, svi ti pokreti i djela su ibadeti Allahu koji u sebi sadrže ljubav prema Njemu, traženje Njegovog Lica i zadovoljstva, sva stvorenja robuju svom Gospodaru osim onih koji su nepokorni, i to robovanje Njemu nije pristanak na Njegovo upravljanje, rukovođenje i stvaranje, doista je ovo opšte važnosti za sva stvorenja, čak nevjernici od ljudi ne izlaze iz Njegove volje i upravljanja, a to je pomoću Allahovih savršenih riječi kojima se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, utjecao Allahu, te je

govorio: ***"Utječem se Allahu pomoću savršenih Allahovih riječi koje ne može prevazići (preći) poslušan niti grješnik.***[16]" Ovo je od općenitosti Njegovog rububijjeta i vlasti.

Ovo stanovište je ono koje su shvatili mnogi sljedbenici filozofije i ilmul kelama čak su s njime protumačili ono što je u Kur'anu i Sunnetu od robovanja stvari, činjena sedžde i slavljena Allaha, i oni su pogriješili u ovom određivanju po šerijati i shvatanju.

Pa ih stanovište koje su razumjeli upućuje da sve stvari i sve što se pokreće ako ima početak mora imati i kraj i svršetak – kao što govore: Postoje dva uzroka: aktivni i konačni.

A ono što su spomenuli je od aktivnih uzroka, a neki ljudi isto tako to svrstavaju u konačne uzroke, a to je greška.

Pa nije ispravno da nešto od stvorenja bude aktivni uzrok niti konačni, dakle stvorenje samostalno ne može biti potpuni uzrok nikako, i zbog ovoga nije došlo od jednog stvorenja nikada ništa.

Isto tako nije ispravno da nešto od stvorenja bude potpuni konačni uzrok, dakle nema u nikom od stvorenja savršenstvo cilja čak ni kod ljudi.

Pa se u svim stvorenjima nalaze sljedeća dva nedostatka:

Prvi: Da nije ispravno da nešto od stvorenja bude potpuni uzrok, ni aktivni niti konačni.

Drugi: Ono što bude od njih uzrok ima uzrok, svejedno da li je uzrok aktivni ili konačni.

Pa je Allah – slavljen da je On – Gospodar svega i Vladar svega, On je Gospodar svjetova, nema Gospodara nečemu od stvari osim Njega, on je Bog svemu, i On je Bog na nebesima i Bog na Zemlji, On je Allah na nebesima i na Zemlji, kada bi na njima bili neki drugi bogovi a ne Allah, poremetili bi se, i nema drugog boga osim Allaha, neka je slavljen i visoko Uzvišen od onoga što govore zulumćari.

Pa je obožavanje od strane stvorenja i njihovo veličanje Njega od Njegovog uluhijjeta, slavljen da je On i Uzvišen, a On je krajnji cilj stvorenjima.

A što se tiče šerijata Allah je u njemu razdvojio između ovo dvoje, pa je rekao:

---

[16] Bilježi da En-Nisai u dugačkoj formi (br. 956).

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿18﴾

''Zar ne vidiš da Allahu sedždu čine i oni na nebesima i oni na Zemlji, a i Sunce, a i Mjesec, a i zvijezde, i planine, i drveće, i životinje, i mnogi ljudi, a mnogi i kaznu zaslužuju. A koga Allah ponizi, niko ga ne može poštovanim učiniti; Allah ono što hoće radi.“ (El-Hadždž 18).

Pa je ova sedžda ono što razdvaja između mnogih ljudi koji je čine i mnogih ljudi koji je ne čine dobrovoljno, i ovo su oni koji kaznu zaslužuju, i ova sedžda nije ono u čemu učestvuju svi ljude koje je stvorio Allah, a On je njihov Gospodar i Onaj Koji im uređuje stvari.

Također, razdvajanje između dvije vrste je u govoru Uzvišenog:

أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿83﴾

''Zar pored Allahove vjere žele neku drugu, kada se Njemu predaju, milom ili silom, i oni na nebesima i na Zemlji i Njemu će vraćeni biti.“ (Ali Imran 83).

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظِلَالُهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿15﴾

''Allahu sedždu čini sve što je na nebesima i na Zemlji, htjeli ili ne htjeli, a i sjene njihove, ujutro i u sumrak.“ (Er-Ra'd 15).

I spomenuo je u osamnaestom ajetu sure 'El-Hadždž' sedždu stvorenja osim mnogo ljudi jer je spomenuo samo dragovoljnost kao što su spomenute vjere u ajetu prije ovog, te je rekao:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئِينَ وَالنَّصَارَى وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿17﴾

''Allah će zaista na Sudnjem danu odvojiti vjernike od jevreja, Sabijaca, kršćana, poklonika Vatre i mnogobožaca. Allah je, zaista, o svemu obaviješten.“ (El-Hadždž 17).

Te ovaj ajet sadrži stanje stvorenja osim džina jer oni nisu posebno spomenuti, međutim potpadaju pod one koji vjeruju, jevreje, kršćane i Sabijce, jer su oni kao što su rekli:

وَأَنَّا مِنَّا الصَّالِحُونَ وَمِنَّا دُونَ ذَلِكَ كُنَّا طَرَائِقَ قِدَدًا ﴿11﴾

''A među nama ima dobrih i onih koji to nisu, ima nas vrsta različitih.“ (El-Džinn 11). Stručnjaci arapskog jczika su spomenuli da oni ulaze u izraz ljudi. Rekao je Uzvišeni:

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ يَتَفَيَّأُ ظِلَالُهُ عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَائِلِ سُجَّدًا لِلَّهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ ﴿48﴾ وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ وَالْمَلَائِكَةُ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿49﴾ يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ۩ ﴿50﴾

''Zar oni ne vide da sve ono što je Allah stvorio sad desno, sad lijevo, pruža sjene svoje Allahu čineći sedždu i da je i ono pokorno. /48/ Allahu sedždu čini sve što je na nebesima i na Zemlji, i meleki, a oni se ne ohole, /49/ boje se Gospodara svoga, Koji je iznad njih, i čine ono što im se naredi. /50/“ (En-Nahl 48-50).

A u dva sahiha je hadis od ebu Zerra ***o Suncu i njegovoj sedždi ispod Arša kada zalazi.***[17]

Rekao je Uzvišeni:

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرُ صَافَّاتٍ كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿41﴾

''Zar ne znaš da Allaha slave i veličaju svi koji su na nebesima i na Zemlji, a i ptice širenjem krila svojih; svi znaju kako će Mu se moliti i kako će Ga slaviti i veličati. A Allah dobro zna ono što oni rade.“ (En-Nur 41).

''Allaha slavi i veliča sve što je na nebesima i na Zemlji, i On je Silni i Mudri.“ (El-Hadid 1, El-Hašr 1 i Es-Saff 1).

''Allaha slavi i veliča sve što je na nebesima i na Zemlji, Vladara, Svetoga, Silnoga i Mudroga.“ (El-Džumu'a 1).

''Allaha slavi i veliča sve što je na nebesima i na Zemlji, Njemu pripada vlast i pohvala i On je Svemoguć.“ (Et-Tegabun 1).

''I ne postoji ništa što Ga ne veliča, hvaleći Ga, ali vi ne razumijete veličanje njihovo.“ (El-Isra' 44).

Rckao je Uzvišcni:

وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿19﴾ يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴿20﴾

''Njegovo je ono što je na nebesima i na Zemlji! A oni koji su kod Njega ne zaziru da Mu budu pokorni, i ne zamaraju se,

---

[17] Hadis bilježi El-Buhari (br. 3199), Muslim (Kitabu-l-Iman br. 159), Et-Tirmizi i drugi.

/19/ hvale Ga noću i danu i ne malaksavaju./20/“ (El-Enbija’ 19-20).

إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيُسَبِّحُونَهُ وَلَهُ يَسْجُدُونَ ۩ ﴿206﴾

’’Oni koji su bliski Gospodaru tvome doista ne zaziru da Mu ibadet čine; samo Njega hvale i samo pred Njim licem na tlo padaju.“ (El-A’raf 206).

وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿37﴾ فَإِنِ اسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ ۩ ﴿38﴾

’’Među znakovima su Njegovim noć i dan, i Sunce i Mjesec. Ne činite sedždu ni Suncu ni Mjesecu, već činite sedždu Allahu, Koji ih je stvorio, ako želite samo Njemu ibadet činiti. /37/ A ako se oni uzohole – pa, oni koji su kod Gospodara tvoga, slave i veličaju ga i noću i danju i ne dosađuju se. /38/“ (Fussilet 37-38).

لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿172﴾

’’Mesihu neće biti zazorno da bude Allahov rob, pa ni melekima, Njemu najbližim. A one kojima bude zazorno da Njemu robuju, i one koji se budu oholili, Allah će ih sve ispred Sebe prikupiti.“ (En-Nisa’ 172).

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَيْهِ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿175﴾

’’One koji budu u Allaha vjerovali i čvrsto ga se držali On će sigurno u milost Svoju i blagodat uvesti i Pravim putem Sebi uputiti.“ (En-Nisa’ 175).

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا ﴿88﴾ لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا ﴿89﴾ تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا ﴿90﴾ أَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا ﴿91﴾ وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ﴿92﴾ إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَنِ عَبْدًا ﴿93﴾ لَقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿94﴾ وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا ﴿95﴾

’’Oni govore: ’Svemilosni je uzeo dijete!’ /88/ Vi doista nešto krupno govorite! /89/ Gotova da se od toga nebesa raspadnu, a Zemlja provali i planine zdrobe, /90/ što Svemilosnom pripisuju dijete! /91/ A Svemilosnom ne treba to da uzima dijete! /92/ Ta, svi će oni, i oni na nebesima i oni na

Zemlji, doći Svemilosnom kao robovi. /93/ On ih je sve obuhvatio i tačno izbrojio, /94/ i svi će Mu na Sudnjem danu doći pojedinačno.“ (Merjem 88/95).

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ ﴿26﴾ لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ
يَعْمَلُونَ ﴿27﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَى وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ
﴿28﴾ وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِنْ دُونِهِ فَذَلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿29﴾

’’Oni govore: ’Svemilosni je uzeo dijete!’ Uzvišen neka je On! A meleki su samo robovi poštovani. /26/ Oni ne govore dok On ne odobri i postupaju onako kako On naredi. /27/ On zna šta su radili i šta će raditi, i oni će se samo za onoga kojim On bude zadovoljan zauzimati, a i oni sami iz straha prema Njemu, strepe. /28/ A onoga od njih koji bi rekao: ’Ja sam, doista, pored Njega, bog!’, kaznili bismo Džehennemom, jer Mi tako kažnjavamo zulumćare./29/“ (El-Enbija’ 26-29).

’’On vam pokazuje munju, da se uplašite i ponadate, i On stvara teške oblake. /12/ I grmljavina veliča i hvali Njega, a i meleki, iz strahopoštovanja prema Njemu; On šalje gromove i udara njima koga hoće – opet oni raspravljaju o Allahu, a On sve može. /13/ “ (Er-Ra’d 12-13).

’’’Zar ćeš na Zemlji postaviti onoga koji će na njoj nered širiti i krv prolijevati?! A mi Tebe veličamo hvalom i kako Tebi dolikuje štujemo!’ Ja znam ono što vi ne znate.“ (El-Beqare 30).

’’Mi smo brda potčinili da zajedno s njim slave i veličaju Allaha prije nego Sunce zađe i poslije, pošto grane /18/ a ptice okupljene – svi su oni s njim pokorno ponavljali. /19/“ (Sad 18-19).

A što se tiče većine ljudi, sljedbenika prirode i filozofije i ostalih, ta, oni znaju samo spoljašnjost od dunjalučkog života i govore po ovoj spoljašnjosti, vide spoljašnja kretanja i djela stvorenja, i vide nekoliko nedalekih razloga kao i nekoliko nedalekih njihovih mudrosti i ciljeva: doista je to uzrok njima: aktivni i konačni, kao što to spominju u autopsiji čovjeka i njegovih organa i pokreta, skrivenih i vidljivih i ono što spominju od snage koja je u tijelu, i kojom se čini pokret i ono što spominju od svega.

Od toga je njihovo spominjanje prirode koja je u čovjeku, privlačne snage i snage koja pospješuje varenje hrane, centrifugalne snage i proizvodne snage i ostalih snaga, i da pluća

doista rashlađuju srce da bi odagnala njegovu vrelinu, i da je mozak hladniji od srca, i spominjanje ostalog od razloga, a mudrost u tome je da se vidi šta ima u Allahovim stvorenjima od uzroka, i ta mudrost je pouka onima koji razum imaju.

Pogriješili su kod dodavanja ovih veličanstvenih dokaza snazi tijela, ne vide krajnju svrhu postojanja ovih stvorenja, a to je robovanje njihovom Gospodaru, slavljen da je On i Uzvišen.

A već su im se suprostavile sve skupine sljedbenika ilmu-l-kelama, te poriču prirodu stvorenja i ono što je u njima od snage i razloga, i odbijaju ono što je Allah pokazao Svojim robovima od Njegovih dokaza u svemiru i u njima samima, i ovome je dokaz Njegova Knjiga da je On stvorio ovo sa ovim, kao Njegovo govor: **''Pa na njeg kišu spustimo i učinimo da uz njenu pomoć rastu plodovi svakovrsni.“** (El-A'raf 57), i Njegov govor: **''Pa pomoću nje, zemlju, nakon mrtvila njezina oživi.“** (El-Džasije 5).

Obje skupine ne znaju ono što je u stvorenjima od mudrosti obožavanja njihovog Gospodara, što je i svrha zbog koje je Allah poslao Poslanike i objavljivao Knjige, već se raspravljaju ko je stvorio ove stvari i oko onoga što je povezano sa tevhidom rubbubijje kao što smo prethodno naveli.

A što se tiče posmatranja svrhe ovih stvari i onoga što se veže sa tevhidom uluhijje ne upravljaju se po njemu. Zbog ovoga je u njihovim vjerovanjima bilo zabluda i gluposti koje se suprostavljaju tradicionalnim i racionalnim dokazima.

Međutim, učenjaci dodaju svim dešavanjima stvaranje Allahovo, Njegovu volju i rububijjet i ovo je najispravnije logički i vjerski, a ima i onih koji su pod to stavili sve čak i djela životinja, i ovo je tačno i u saglasnosti je sa Sunnetom i razumom, i oni su učenjaci od onih koji priznaju Allahu da je On Stvaralac svega i da je Gospodar i Vladar svega što postoji.

Za razliku od kaderija koji su izdvojili iz toga djela životinja, i za razliku od prirodnjaka i filozofa koji iz toga izdvajaju sva stvorenja od uzročnih posljedica, a ova oba učenja su neispravna kao što je to objašnjeno na drugom mjestu.

Zato ćeš naći ove kada govore o pokretima koji su između nebesa i Zemlje poput kretanja vjetra, oblaka, kiše i njenog padanja, da se to dešava nekada zbog vazduha koji je između nebesa i Zemlje, a nekada zbog pare koja se penje od Zemlje pa naviše, kao što su to spomenuli neki selefi, i to je istina

posvjedočena očima, isto kao što je stvoreno dijete u utrobi svoje majke od sjemena i kao što je stvoreno drvo iz sjemenke i koštice, pa su posvjedočili neke viđene uzroke, a zanemarili većinu uzroka, te su se okrenuli od Stvoritelja koji prouzrokuje sve to i od svega što je došlo od Njegovog obožavanja, slavljenja i činjena sedžde Njemu što je i sam cilj Njegove mudrosti.

Allahovo stvaranje oblaka i kiše koja je u njima od mora i Zemljine pare je kao Njegovo stvaranje životinja, biljaka i metala.

Poznato je da je spermatozoid malo tijelo koje liči onom koji je u životinji od obučenih organa i koji su raznovrsni u svojoj veličini, svojstvima, mudrostima i svrhama, pa da li će razuman čovjek reći: Da li se ovo pripisuje slučajnosti?

Moć u malom tijelu? Ili se pak ovo pripisuje malom tijelu? Ovo je od najgorih stvari sama po sebi.

Poznato je da ne možemo pripisati stvaranje ovog od ovog kao i onog što je napravio čovjek od slika koje rade mastilom, poput pisanja mastilom, i pletenja odjeća od prediva, pravljenje hrane i građevina od njenih materijala, a oni uprkos tome nisu stvorili ta sredstva i materijale, a niti ih mogu uništiti, međutim najviše što mogu uraditi je poseban pokret koji pomaže crtanje te slike, potom kada bi čovjek pripisao ovo pisanje mastilu svi ljudi bi ga ismijavali i smatrali glupakom. Onaj ko pripisuje stvaranje životinja i biljaka njihovim materijalima ili onome što je u materijalima od prirode, zar nije glupan, neznalica, najveći zulumćar i nevjernik?

Isto tako stvaranje oblaka i kiše od vazduha i pare, onda pripisavanje zemljotresa nagomilavanju pare, pripisavanje pokreta munje sudaru oblaka i ostalo od uzroka u kojima su jasno zalutali, gdje su ih učinili aktivnim potpunim uzrocima (uzročnici), a ne znaju svrhu, te su postali neznalice u oba slučaja, raspravljale su se s njima grupacije ljudi u onome što postoji od razloga i snage koja je u prirodi, a to je, također, neznanje.

Ako su ljubav i želja osnova svakog djela i pokreta, i ako je jubav prema Allahu najpreča i najveća, a Njegova želja je da se samo On obožava, Jedan Jedini, Koji nema sudruga, i ako je najveća neispravna ljubav uzimanje božanstava mimo Allaha koje ljudi vole kao što se Allah voli i tako mu pripišu sudruga i ortaka – onda se zna da su ljubav i želja osnova svake vjere, svejedno da li se radilo o ispravnoj ili neispravnoj vjeri, jer je vjera sastavljena od

vidljivih i nevidljivih djela, a ljubav i želja su osnova svega toga, *a vjera je pokornost, ibadet i ahlak, i ona je stalna neophodna pokornost koja je postala navika i priroda,* za razliku od pokornosti koja je samo jedanput, i zato je protumačena vjera s riječima navika i priroda (العادة والخُلق), a također se priroda tumači sa riječi vjera, kao što je u govoru Uzvišenog:

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿4﴾﴾

''I, zaista, ti si na velikom stepenu ćudoređa.“ (El-Qalem 4).

Rekao je ibn Abbas: ''Ti si na velikom stepenu vjere'', a ovo je spomenuo od njega Sufjan bin Ujejne, a imam Ahmed je to preuzeo od njega i sa ovim su protumačili ovaj ajet.[18] Isto tako tumači se sa riječju navika kao što je rekao pjesnik:

Da li je ovo stalno njegova navika, a i moja.

A već sam spomenuo da riječ ibadet sadrži u sebi krajnju ljubav sa krajnjom poniznošću, i ovakva vjera koju ljudi ispovijedaju javno i tajno zahtijeva ljubav i poniznost, za razliku od pokoravnja kraljevima i sl. tome gdje poniznost u pokornosti može biti samo spoljašnja.

A Allah, slavljen da je On i Uzvišen, je nazvao Sudnji dan Danom vjere, kao što je rekao: „ مالك يوم الدين “ (El-Fatiha 4), a to je, kako je preneseno od ibn Abbasa i drugih selefa: ''Dan kada će Allah presuditi Svojim robovima shodno njihovim djelima, pa ako su dobra nagradit će ih a ako su loša kaznit će ih, a to sadrži u sebi njihovo nagrađivanje i njihovo polaganje računa.''

Zato je rekao onaj ko je rekao: To je dan polaganja računa, i Dan nagrađivanja, te je spomenuo nekoliko svojstava vjere. Rekao je Uzvišeni: **''A ne valja tako! Vi u Sudnji dan ne vjerujete, /9/ a nad vama bdiju čuvari, /10/ plemeniti pisari, /11/ koji znaju ono što radite. /12/ Čestiti će sigurno u Džennet, /13/ a grješnici sigurno u Džehennem. /14/ Na Sudnjem danu u njemu će gorjeti, /15/ i više iz njega neće izvedeni biti. /16/ A šta ti znaš šta je Sudnji dan? /17/... i još jednom: Znaš li ti šta je Sudnji dan? /18/ Dan kada niko nikome neće moći nimalo pomoći, toga Dana će vlast jedino Allah imati. /19/“** (El-Infitar 9-19).

[18] Pogledaj Tefsir Et-Taberi 12/179-180, Tefsir El-Begavi 4/375 i Tefsir Ibn Kesir 4/402.

I rekao je Uzvišeni: **''Zašto je onda, ako račun nećete polagati, /86/ ne povratite, ako istinu govorite? /87/ "** (El-Waqi'a 86-87), znači: poraženi ste, uređeni i bit ćete nagrađeni shodno svojim djelima.

Ako je svako djelo prouzrokovano od ljubavi i želje, i ako je svako ostavljanje prouzrokovano mržnjom i averzijom – i ako svako ko ima želju i radi posjeduje ljubav i mržnju, a živi čovjek ne može biti bez njih, a njegovo djelo slijedi njegovu ljubav ili mržnju, potom nekada to bude u stvarima koje su njemu navika i priroda, a nekada u slučajnim nužnim stvarima – onda se zna da svaka skupina od ljudi mora imati vjeru koja će ih sakupiti, dakle nisu neovisni jedni od drugih, i niko od njih neće biti neovisan u donošenju koristi i odbijanju štete, te je stoga neophodno njihovo okupljanje, a ako se okupe onda moraju zajednički učestvovati u donošenju onog što im svima koristi, poput: traženja da padne kiša, a to je zbog ljubavi prema njoj, i da učestvuju u onome što im šteti poput odbijanja njihovog neprijatelja, a to je zbog toga što mrze tog neprijatelja, te moraju učestvovati u opštoj ljubavi i mržnji prema nečemu, a to je njihova zajednička opšta vjera.

A što se tiče njihovog izdvajanja u ljubavi prema onom što jedu, piju i onom čime se žene, traženju odjeće koja pokriva stidna mjesta, tu učestvuju u njegovoj vrsti a ne biću, naprotiv svako od njih voli slično onom što voli drugi, a ne upravo to isto,već, svako od njih se neće okoristiti u jelu, piću, braku i odjeći upravo s onim s čim se okoristi neko drugi, već će se okoristiti onim što mu sliči.

Ovako je i u stvarima koje dolaze s neba u stvarnosti, te kiša koja pada u ovoj zemlji nije upravo ista kiša koja pada u ovoj drugoj zemlji, već kiša koja joj sliči, hladan vazduh koji pogodi nečije tijelo sigurno nije upravo isti hladni vazduh koji je pogodio drugo tijelo, već ono što mu je nalik.

Međutim, stvari koje dolaze s neba su zajedničke svima, i zato je njihova ljubav i mržnja prema njima opšta i zajednička za razliku od stvari koje su povezane s njihovim radnjama, kao hrana i odjeća, te nekada budu posebne a nekada zajedničke.

Ako bude tako, onda stvari koje su im potrebne traže da im budu obavezne, a stvari koje im štete traže da su im zabranjene, a to je njihova vjera, i to ne bude osim sa saglasnošću na tome, a to je ugovor i sporazum.

Zato je došlo u hadisu:

((لا إيمان لمن لا أمانة له ، ولا دين لمن لا عهد له))

"Nema imana onaj ko nema emaneta i nema vjere onaj ko ne ispunjava svoje obećanje." [19]

Ovo je od vjere zajedničko svim ljudima: neophodno je postojanje vadžiba i harama, a to je ispunjavanje obećanja, i ono nekada bude neispravno i pokvareno ako u njemu bude šteta koja preovladava nad koristi, a nekada bude ispravna vjera ako je korist posebna ili preovladava.

Kao što je rekao Uzvišeni:

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ﴿1﴾ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿2﴾ وَلَا أَنتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿3﴾ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدتُّمْ ﴿4﴾ وَلَا أَنتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿5﴾ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿6﴾

"Reci: 'O vi nevjernici, /1/ ja se neću klanjati onima kojima se vi klanjate, /2/ a ni vi se nećete klanjati Onome kome se ja klanjam; /3/ ja se nisam klanjao onima kojima ste se vi klanjali, /4/ a i vi se niste klanjali Onome kome se ja klanjam, /5/ A vama – vaša vjera, a meni – moja! /6/' " (El-Kafirun 1-6).

I rekao je Uzvišeni:

مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ

"A on po vladarevom zakonu nije mogao svog brata za roba uzeti." (Jusuf 76).

قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَن يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿29﴾

"Borite se protiv onih kojima je data Knjiga, a koji ne vjeruju ni u Allaha ni u onaj svijet, ne smatraju zabranjenim ono što Allah i Njegov Poslanik zabranjuju i ne ispovijedaju istinsku vjeru – sve dok ne daju glavarinu poslušno i ponizno." (Et-Tewbe 29).

Prava vjera: Pokornost Allahu i robovanje Njemu, kao što smo objasnili da je vjera uobičajena pokornost koja je postala priroda, i sa time onaj koji je pokoran bude voljen i željen, dakle osnova toga je ljubav i želja.

I niko ne zaslužuje da mu se robuje i da mu se bude pokorno osim Allaha, Jednog Jedinog, Koji nema sudruga, a Njegovim Poslanicima i nadležnima među nama se moramo pokoravati jer oni naređuju pokornost Allahu, kao što je rekao Vjerovjesnik,

[19] Hadis bilježi Ahmed u Musnedu (br. 805).

sallallahu alejhi we sellem u hadisu na kojem su se saglasili Buharija i Muslim:

((من أطاعني فقد أطاع الله ، ومن أطاع أميري فقد أطاعني ، ومن عصاني فقد عصى الله، ومن عصى أميري فقد عصاني))

''Ko mi se pokori pokorio se Allahu, a ko se pokori onom koga sam postavio za emira pokorio mi se, ko mi je neposlušan neposlušan je Allahu, a ko je neposlušan onom koga sam postavio za emira neposlušan je meni.[20]"

A što se tiče robovanja ono pripada jedino Allahu i u njemu nema posredovanja, i rob neće robovati nikom osim Allahu, Jednom Jedinom, kao što smo to već objasnili na nekoliko mjesta i kao što smo objasnili da je svako djelo čija namjera nije željenje Allaha i robovanje Njemu pokvareno neispravno i ništavno neistinito, znači ne koristi onom ko ga uradi.

Rekao je Uzvišeni:

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ ﴿5﴾

''A naređeno im je da se samo Allahu klanjaju, da Mu iskreno, kao pravovjerni, vjeru ispovjedaju, i da molitvu obavljaju, i da milostinju udjeljuju; a to je – ispravna vjera." (El-Bejjine 5).

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ

''I borite se protiv njih sve dok smutnje ne nestane i dok se Allahova vjera slobodno ispovjedati ne mogne." (El-Beqre 193).

ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ

''To je prava vjera! U njima sebi zulum ne činite." (Et-Tewba 36).

قُلْ إِنَّنِي هَدَانِي رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا قِيَمًا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿161﴾

''Reci: 'Mene je Gospodar moj na pravi put uputio, u pravu vjeru, vjeru Ibrahima pravovjernika, a on nije bio idolopoklonik.'" (El-En'am 161).

فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿122﴾

---

[20] Hadis bilježi El-Buhari (Kitabu-l-Džihad br. 2957) i Muslim (Kitabu-l-Imare br. 1835).

''Svi vjernici ne treba da idu u boj. Nek se po nekoliko njih iz svake zajednice njihove potrudi da se upute u vjerske nauke i neka opominju narod svoj kada mu se vrate, da bi se Allaha pobojali.'' (Et-Tewbe 122).

A u dva sahiha se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, rekao:

((من يُرد الله به خيرا يفقهه في الدين))

''Kome Allah želi dobro učini ga da razumije vjeru.[21] ''

Rekao je Uzvišeni:

وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿217﴾

''Oni će se neprestano boriti protiv vas da vas odvrate od vjere vaše, ako budu mogli. A oni među vama koji od svoje vjere otpadnu i kao nevjernici umru, - njihova djela biće poništena i na ovom i na onom svijetu, i oni će stanovnici džehennema biti, u njemu će vječno ostati.'' (El-Beqare 217).

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ

''O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne, - pa, Allah će sigurno umjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole.'' (El-Maide 54).

A to je ispravna vjera koja je robovanje Allahu, Jednom Jedinom, Koji nema sudruga, a pokornost Njemu i Njegovom Poslaniku je opšti islam, vjera osim koje Allah neće drugu primiti.

Rekao je Uzvišeni:

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ

''Allahu je prava vjera jedino – islam.'' (Ali Imran 19).

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿85﴾

''A onaj koji želi neku drugu vjeru mimo islama, neće mu biti primljena, i on će na onom svijetu biti među gubitnicima.'' (Ali Imran 85).

أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿83﴾

---

[21] Hadis bilježi El-Buhari (Kitabu-l-Ilm br. 71), Muslim (Kitabu-z-Zekat br. 1037), Malik, ibn Madže i drugi.

''Zar pored Allahove žele drugu vjeru, a Njemu se, htjeli ili ne htjeli, pokoravaju i oni na nebesima i oni na Zemlji, i Njemu će se vratiti!" (Ali Imran 83).

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ

''On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisano Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: 'Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!' Teško je onima koji Allahu druge ravnim smatraju da se tvome pozivu odazovu." (Eš-Šura 13).

إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ

''Tebe se ništa ne tiču oni koji su vjeru svoju raskomadali i u stranke se podijelili." (El-En'am 159).

Pa, ako svaki sin Ademov mora imati zajednicu, a svaka zajednica traži pokornost i vjeru, a svaka vjera i pokornost koja nije radi Allaha je ništavna, onda je svaka vjera osim islama neispravna.

Također, svaki čovjek mora imati svog voljenog koji je krajnja svrha njegove ljubavi i želje, zbog njega bude skriveni i vidljivi pokreti, i to je njegovo božanstvo, a to nije ispravno osim radi Allaha, Jednog Jedinog, Koji nema sudruga, pa sve što je mimo islama je ništavno.

Oni koji se razlikuju u vjeri su oni koji su uzeli nešto od vjere, a ostavili nešto i razdvojile su se njihove želje, a Allah i Njegov Poslanik su daleko od njih.

Svaka vjera, pokornost i ljubav moraju imati dvije stvari:

Prva: Vjera voljenog kome se pokorava čovjek i to je ono što se želi.

Druga: Da postoji djelo kojim se pokoravamo i robujemo, a to je način, put, šerijat, menhedž i sredstvo.

Kao što je rekao Fudajl bin Ijad u govoru Uzvišenog: **''Da bi vas iskušao koji će od vas bolje postupati."** (Hud 7): ''Da je djelo iskreno i ispravno.'' Upitali su: ''O ebu Alijj, šta znači iskreno i ispravno?'' Rekao je: ''Ako djelo bude iskreno, a ne bude ispravno neće biti primljeno, a ako bude ispravno, a ne bude iskreno neće biti primljeno, sve dok ne bude iskreno i ispravno, a iskreno znači da bude samo radi Allaha, a ispravno da bude urađeno po Sunnetu.''

Pa je na ovaj način vjera sastavila ove dvije stvari: Božanstvo i robovanje, božanstvo je Jedan Bog, a robovanje je pokornost Njemu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi we sellem, i to je Allahova vjera s kojom je On zadovoljan kao što je rekao: **''Zadovoljan sam da vam islam bude vjera.“** (El-Maide 3), i to je vjera vjernika, prvih i poslednjih, i to je vjera osim koje Allah drugu ne prima jer je druga vjera neispravna i ništavna, a koliko samo ima robova čije robovanje nije ispravno ili robuje nečemu što je ništavno.

Potom, sa zajedničkim učestvovanjem prvih i poslednjih u ovoj vjeri, došlo je do razlikovanja u obje stvari jer Allah – slavljen da je On – ima lijepa imena i neuporediv je, a ovaj ummet je upoznao od Njegovih imena i svojstava ono što nisu upoznali drugi ummeti, i oni zajednički učestvuju u robovanju Njemu, međutim, razlikuje se ono što su spoznali i čemu su robovali od Njegovih imena i svojstava.

A Allah je uzdigao jedne nad drugima u stepenima, i ovo je njihova raznolikost u robovanju Allahu, a isto tako razlikovanje njihovih stanja u spoznaji Sudnjeg dana.

A što se tiče njihovog razlikovanja u ibadetu i pokornosti u riječima i djelima oni se razlikuju u tome također.

Rekao je Uzvišeni:

لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا

''Svima vama smo zakon i pravac propisali.“ (El-Maide 48).

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَى شَرِيعَةٍ مِنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿18﴾

''A tebi smo poslije odredili da u vjeri ideš pravcem određenim, zato ga slijedi i ne povodi se za strastima onih koji ne znaju.“ (El-Džasije 18).

لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنَازِعُنَّكَ فِي الْأَمْرِ

''Svakoj vjerskoj zajednici propisali smo vjerozakon prema kojem je trebalo da se vlada, i ne dozvoli, nikako, da se s tobom o tome raspravlja.“ (El-Hadždž 67).

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ

''Svakoj vjerskoj zajednici propisali smo klanje kurbana da bi spominjali Allahovo ime prilikom klanja stoke koju im On daje.“ (El-Hadždž 34).

وَلِكُلٍّ وِجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيهَا

''Svako ima svoj pravac prema kojem se okreće.“ (El-Beqare 148).

Naš vjerozakon je u ova dva usula došao raznovrstan: pa je došao raznovrstan što se tiče Allahovih lijepih imena i Njegovih svojstava, a također je došao raznovrstan u svojstvima ibadeta. Prvom pravilu se priključuje Sudnji dan i ono što je došlo od njegovih imena, svojstava, obećanja i prijetnje.

Ovo su tri usula: Vjerovanje u Allaha, vjerovanje u Sudnji dan i dobra djela, i oni su neophodni za sreću u svakoj skupini, kao što je rekao Uzvišeni:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَى وَالصَّابِئِينَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿62﴾

''One koji su vjerovali, pa i one koji su bili Jevreji, kršćani, i Sabijci – one koji su u Allaha i u onaj svijet vjerovali i dobra djela činili – doista čeka nagrada od Gospodara njihova; ničega se oni neće bojati i ni za čim neće tugovati!“ (El-Beqare 62). *A vjerozakoni sa kojim su dolazili poslanici su četvrti usul.*

Ova četiri usula su nerazdvojiva, a razdvajanje u tome naređivanjem na neke a zabranjivanjem drugih je od razdvajanja i razlikovanja koje je ukorio Kur'an i Sunnet .

Rekao je Uzvišeni:

وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ

''A neslozi onih čija su mišljenja o Knjizi suprotna doista nema kraja.“ (El-Beqare 176).

إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ

''Tebe se ništa ne tiču oni koji su vjeru svoju raskomadali i u stranke se podijelili.“ (El-En'am 159).

''I ne budite kao oni koji su se razjedinili i u mišljenju podvojili kada su im već jasni dokazi došli.“ (Ali Imran 105).

Zbog ovoga se rasrdio Poslanik, sallallahu alejhi we sellem, kada su se razišli u učenju, te je rekao: ***''Oba su ispravna.“*** [22]

I rekao je: ***''Doista je Kur'an objavljen na 7 narečja (dijalekata) pa učite iz njega što je lahko.*** [23]**“** Isto tako se rasrdio

[22] Hadis bilježi El-Buhari (br. 2419, 3476, 5062) i Ahmed (1/393-411-412).

[23] Hadis bilježi El-Buhari (br. 2419, 5041, 7550), Muslim (818), ebu Davud (br. 1475), Et-Tirmizi i ostali.

kada su se raspravljali o kaderu,[24] pa su navodili ajete koji se međusobno suprostavljaju i koji dovode do vjerovanja u neke a u druge ne.

Ovo razlikovanje i razilaženje dovodi do širka i protivrječi suštini tevhida koji je iskreno ispovijedanje cjelovite vjere Allahu kao što je rekao Uzvišeni:

وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿31﴾ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿32﴾

''I ne budite od onih koji Mu druge ravnim smatraju, /31/ od onih koji su vjeru svoju razbili i u stranke se podijelili; svaka stranka radosna onim što ima. /32/“ (Er-Rum 31-32).

Upravljanje lica vjeri iskreno i robovanje Allahu, Jednom Jedinom, Koji nema sudruga – a to je vjerovanje u sve što je naredio Allah i obavijestio o njemu – je vjera koja je cjelokupna radi Allaha.

Potom je rekao Uzvišeni: **''I ne budite od onih koji Mu druge ravnim smatraju, od onih koji su vjeru svoju razbili i u stranke se podijelili“**, a to je, ako je sva vjera radi Allaha, vjerovanje i pokornost svemu što je objavio Allah i sa čim je poslao Svoje Poslanike, ovo sakuplja svu istinu i na ovome se sakuplja istina.

A ako ne bude tako onda svaki narod mora da ima ono što ga karakteriše poput pokornosti nekom cijenjenom ili božanstvo čije obožavanje i pokornost njemu Allah nije naredio, poput govora i vjere koju su izmislili i koju nije Allah dozvolio i nije je propisao, i svaka od ove dvije vrste su oni koji pripisuju Allahu druga.

Također, u srcima ljudi je ljubav i želja prema onom koga smatraju božanstvom i kome robuju, i to je pravilnost njihovih srca i ispravnost njihovih duša kao što je u njima ljubav i želja prema onom što jedu i čime se žene, a time popravljaju svoje živote i nastavljaju svoje jedinstvo. A njihova potreba za uzimanjem božanstva je jača od njihove potrebe za hranom, ako nestane hrane pokvariće se tijelo, a sa nestankom božanstva kvare se duše, a neće ih popraviti ništa osim uzimanje Allaha za božanstvo i robovanje Njemu, Jednom Jedinom, Koji nema sudruga, i to je prirodnost u

[24] Hadis bilježi imam Ahmed u Musnedu (2/178-196) i ibn Madže (br. 85).

kojoj su rođeni kao što je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, u hadisu na kojem su se složili Buharija i Muslim:

((كلّ مولودٍ يولد على الفطرة فأبواه يهودانه وينصرانه ويمجسانه)).

''Svako dijete se rodi u prirodnoj vjeri pa ga njegovi roditelji učine židovom, kršćaninom ili medžusijom.[25]"

A u Muslimovom sahihu od Ijada bin Himara, se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, prenio od svog Gospodara da je rekao:

((أنّي خلقت عبادي حنفاء فاجتالتهم الشياطين، وحرّمت عليهم ما أحللت لهم، وأمرتهم أن يشركوا بي ما لم أنزّل به سلطاناً)).

''Doista sam stvorio Svoje robove u pravovjernoj vjeri pa su ih savladali šejtani koji su im zabranili ono što sam im dozvolio i naređivali im da Mi pripisuju sudruga za koji nisam donio nikakav dokaz." [26]

Međutim, najveći dio širka u čovječanstvu je uzimanje drugog boga sa Allahom, i to su uzeli za svoju vjeru mnogi ljudi uzimajući za božanstvo raznovrsne mnogobrojne stvari.

Te svaka skupina od ljudi treba imati vjeru zbog ove dvije stvari: Zbog potrebe njihovih duša za božanstvom koji je voljen i potreban upravo zbog toga, jer on koristi i šteti, i zbog njihove potrebe pridržavanja onog što vole od potreba i onog što otklanjaju od štete.

Oni su mušrici u ljubavi prema stvarima koje su sišle s neba: upravo u tim stvarima i njenim vrstama, oni su mušrici u ljubavi prema božanstvu kojem robuju i kojeg veličaju i u ljubavi prema onima koji su obavijestili o njemu i njegovim svojstvima i u ljubavi njegovih naredbi i zabrana. Zatim mušrici u ljubavi prema nečemu drugom i mušrici – također – u ljubavi prema vrsti koju su uzeli nužnom od vadžiba koji im donose svima korist i opštih zabrana kojima otklanjaju od svih njih štetu.

Ova ljubav je vjerska ljubav kao i ljubav prema vjeri koje se drže – svejedno bila ta vjera ispravna ili neispravna, također ljubav prema onom što pomaže u toj vjeri i što dovodi do nje zbog nje je također vjerska ljubav.

Nije svrha u ispravnoj vjeri samo dunjalučka korist od uspostavljanja pravde među ljudima u dunjalučkim stvarima kao

---

[25] Hadis bilježi El-Buhari (br. 1358, 1359, 4775, 6599) i Muslim (br. 2658).
[26] Muslim (Kitabu sifetu-l-Dženne br. 2865).

što to govore skupine filozofa o svrhi vjerozakona i poslanstava: Svrha njihova je samo stavljanje onog što im je potrebno za njihov život na dunjaluku od pravednog zakona koji im uređuje živote. Međutim, ovo nekada bude svrha u vjerama onih koji vjeruju u Allaha i Njegovog Poslanika u slijeđenju kraljeva filozofa i slično, poput: Nuhovog naroda, Nemruda, Džingis Kana i ostalih.

Doista svakoj skupini od ljudi je potrebno pridržavanje vadžiba i ostavljanje harama i na tome počiva njihov dunjalučki život. A možda su učinili sa time ono što će im pomoći da zavladaju drugima ljudima i da ih pobijede kao što su to radili nepravedni vladari poput Džingis Kana.

Ako svrha vjere i postavljenih vjerozakona ne bude ništa osim donošenje koristi u njihovim dunjalučkim životima i otklanjanje štete na dunjaluku, onda takvi nemaju udjela na ahiretu, potom ako s time učine ono što će im pomoći da zavladaju nad drugim ljudima i da ih pobijede kao što su to radili Faraon i Džingis Kan i ostali, onda će takvi ljudi biti najviše kažnjeni na ahiretu, kao što je to rekao Uzvišeni:

نَتْلُوا عَلَيْكَ مِنْ نَبَإِ مُوسَى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿3﴾ إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضْعِفُ طَائِفَةً مِنْهُمْ يُذَبِّحُ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿4﴾

''Mi ćemo ti kazati neke vijesti o Musau i Faraonu, onako kako je bilo, a to za one ljude koji vjeruju. /3/ Faraon se u zemlji bio ponio i stanovnike njezine na stranke bio izdjelio; jedne je tlačio, mušku im djecu klao, a žensku u životu ostavljao, doista, je smutljivac bio. /4/“ (El-Qasas 3-4).

A Allah je već ispričao priču o Faraonu na drugom mjestu u Kur'anu, bio je sa svojim narodom na vjeri od vjera kraljeva, kao što je to rekao Uzvišeni u priči o Jusufu: **''On po vladarevu zakonu nije mogao da uzme kao roba brata svoga, ali je mogao Allahovim dopuštenjem.“** (Jusuf 76). A ovaj vladar je bio Jusufov faraon i živio je prije Musaovog faraona, a faraon je ime za vladara Egipta koji je od Kopta, i to je ime vrste kao što je i Kajsar (cezar, car, imperator), Kisra (ime vladara Persije) i Nedžaši (ime abasijskih vladara) i sl. tome.

To su filozofi, Sabejci i novotari od onih koji idu ovim putem, a oni koji odaberu put kojim oni idu od onih koji se pripisuju muslimanima, židovima i kršćanima svrstali su šerijate, vjerozakone i vjere u ovu vrstu, zbog postavljanja zakona kojim se

upotpunjava dunjalučka korist, i zato u njemu ne naređuju na tevhid, koji je robovanje Allahu, Jednom Jedinom, niti naređuju da se rade dobra djela za ahiret, niti u njemu odvraćaju od širka, ali naređuju u njemu pravednost, iskrenost, ispunjavanje obećanog i sl. tome od stvari bez kojih se ne može upotpuniti dunjalučka korist i uvode božanstvo za iskrene i mušrike.

A već sam govorio o vrstama vjera na drugom mjestu i objasnio sam prirodnu vjeru, narodnu i ispravnu, međutim spomenuo sam ovo ovdje u opštem smislu.

Zbog ovoga njihovi zakoni obavljaju razne vrste obmane, sihra i talismana kao što su to stavili u tim knjigama i govore u nekim zapisima: ovo je podesno za stavljanje u zakone, kao što su to preporučivali Karamiti i Batinije, i kao što su bili radili sihirbazi Faraonovi i ostali – i njihovi tragovi u tome su prisutni do danas – i kao što to rade mušrici od Turaka i Hindusa u svojim zemljama.

Filozofi Sabejci čine to kategorijom od dokaza s kojima su poslati Poslanici, te smatraju Musa'a, sihirbaze i one koji su mu se suprostavili istom vrstom.

A oni su kao što je rekao Allah o njima: **''A znali su da onaj ko to sebi pribavi, na drugom svijetu nikakve sreće neće imati."** (El-Beqare 102). Oni priznaju da korist od toge neće biti na ahiretu, međutim nadaju se njegovoj koristi na dunjaluku, pa makar u njemu bilo i dostizanje dunjalučkih blagodati od upravljanja ili strasti.

A ono je zapravo kako kaže Uzvišeni: **''Učili su ono što će im nauditi i od čega nikakve koristi neće imati"** (El-Beqare 102), dakle, ono što je u njemu od štete je veće od onoga što je u njemu od hajra. Rekao je Uzvišeni: **''A da oni vjeruju i boje se, nagrada od Allaha bi im bila bolja, kada bi samo znali!"** (El-Beqare 103), i zbog ovoga je ono što je zabranjeno od ove vrste, i zaista je njegova šteta veća od koristi, a što se tiče stvari koje koriste ljudima one nisu zabranjene.

Zato je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, kada su ga upitali o rukji: ***''Ko je u mogućnosti da koristi svom bratu***

***neka učini to.*“** [27] I rekao je: ***’’Nema ništa loše u rukji ako u njoj nema širka.*“** [28]

Spomenuo je El-Buhari u svom sahihu u poglavlju ’liječenje od sihra’ od Qatade, da je rekao: Rekao sam Seidu bin El-Musejjebu: ’’Čovjeka koji ima sihr ili ne može imati odnos sa svojom ženom, da li ćemo izliječiti od sihra?’’ Rekao je: ’’Nema ništa loše u tome, ako doista žele da ga izliječe od sihra jer ono što koristi ljudima nije zabranjeno.’’

---

[27] Hadis bilježi Muslim (Kitabu-s-selam br. 2199) i ibn Madže u svom Sunenu (br. 3515).

[28] Hadis bilježi Muslim (Kitabu-s-selam br. 2200), ebu Davud (br. 3886) i El-Buhari u Et-Tarihu-l-Kebir 4/1/56.

Ljubav je osnova svakog djela

Ako je ljubav osnova svakog ispravnog i neispravnog djela, a ona je osnova vjerskih djela kao i ostalih, a osnova vjerskih djcla jc ljubav prcma Allahu i Njcgovom Poslaniku kao što jc osnova vjerskih govora vjerovanje u Allaha i Njegovog Poslanika, onda je vjerovanjc u ljubav osnova imana, a on je govor i djelo kao što smo to objasnili na drugom mjestu.

Poznato je da snaga ljubavi prema svemu što se voli dovodi do toga da se ljudi mnogo razlikuju u ljubavi, a razlikuje se stanje jedne osobe u ljubavi prema nečemu, gdje ljubav nekada jača a nekada slabi, naprotiv nekada se najjača ljubav zamijeni najjačom mržnjom i obratno. Rekao je Uzvišeni:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا
جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي
وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ
سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿1﴾ إِنْ يَثْقَفُوكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءً وَيَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُمْ بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ
تَكْفُرُونَ ﴿2﴾ لَنْ تَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ
﴿3﴾ قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَآءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ

''O vjernici, ako ste pošli da se na putu Mome borite i da naklonost Moju steknete, s Mojim i svojim neprijateljima ne prijeteljujte i ljubav im ne poklanjajte – oni poriču Istinu koja vam dolazi i izgone Poslanika i vas samo zato što u Allaha, Gospodara vašeg, vjerujete. Vi im krišom ljubav poklanjate, a Ja znam i ono što tajite i ono što javno činite. Onaj od vas koji to bude činio s Pravog puta je skrenuo. /1/ Ako vas se oni domognu, biće neprijatelji vaši i pružiće prema vama, u zloj namjeri, ruke svoje i jezičine svoje, i jedva će dočekati da postanete nevjernici. /2/ Ni rodbina vaša ni djeca vaša neće vam

biti od koristi, na Sudnjem danu On će vas razdvojiti; - a Allah dobro vidi ono što radite. /3/ Divan uzor za vas je Ibrahim i oni koji su uz njega bili kada su narodu svome rekli: 'Mi s vama nemamo ništa, a ni sa onima kojima se, umjesto Allahu, klanjate; mi se vas odričemo, i neprijateljstvo i mržnja će između nas ostati sve dok ne budete u Allaha, Njega Jedinog, vjerovali! /4/" (El-Mumtehine 1-4). A Ibrahim je imam pravovjernih koje Allah voli i koji Njega vole, i on je Allahov prijatelj. Rekao je Uzvišeni:

'''A da li ste razmišljali – upita on – 'da su oni kojima se klanjate /75/ vi i kojima su se klanjali davni preci vaši, /76/ doista, neprijatelji moji? Ali, to nije Gospodar svjetova. /77/'" (Eš-Šu'ara' 75-77).

'''Ne volim one koji zalaze!'" (El-En'am 76). I rekao je nakon toga: **''Ja okrećem lice svoje, kao pravi vjernik, prema Onome koji je nebesa i Zemlju stvorio, ja nisam od onih koji Njemu druge ravnim smatraju!"** (El-En'am 79).

''Ima ljudi koji su mjesto Allaha kumire prihvatili, vole ih kao što se Allah voli, ali pravi vjernici još više vole Allaha." (El-Beqare 165).

Nema nikakve sumnje da je ljubav vjernika prema njihovom Gospodaru od najvećih ljubavi, a također, Allahova ljubav prema njima je veoma velika ljubav kao što stoji u Buharijinom sahihu, od ebu Hurejre r.a. od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem, da je rekao:

((يقول الله تعالى : منْ عادى لي وليّاً فقد بارزني بالمحاربة ، وما تقرّب إليّ عبدي بمثل أداء ما افترضت عليه ، ولا يزال عبدي يتقرب إليّ بالنوافل حتى أحبه ، فإذا أحببته كنت سمعه الذّي يسمع به ، وبصره الذّي يبصر به ، ويده التّي يبطش بها ، ورجله التّي يمشي ، فبي يسمع ، وبي يبصر ، وبي يبطش ، وبي يمشي ولئن سألني لأعطيته ولئن استعاذني لأعيذنه ، وما ترددت عن شيء أنا فاعل ترددي عن قبض نفس عبدي المؤمن ، يكره الموت وأكره مساءته ، ولا بدّ له منه))

''Rekao je Uzvišeni Allah: 'Ko se neprijateljski ponaša prema Mome evliji (iskrenom robu), Ja ću mu objaviti rat. Najdraže čime mi se Moj rob približava je ono čime sam ga zadužio (fardovi), a zatim Mi se on približava nafilama sve dok ga ne zavolim, a kad ga zavolim, onda Ja budem njegov sluh sa kojim on sluša, njegov vid s kojim on gleda, njegove ruke s kojima on radi, njegove noge kojima on putuje. Ako šta zatraži, to mu dadnem, a ako zatraži Moju zaštitu, Ja ga odmah zaštitim.

Doista ne oklijevam u ničemu što treba da uradim, ali oklijevam da uzmem dušu mom robu vjerniku koji ne voli smrt i ne volim da ga rastužim, a smrt mora doći.“[29]

Džehmijje kao i oni koji ih slijede od sljedbenika ilmu-l-kelama su ovaj govor protumačili – Allahova ljubav prema Svome robu je dobročinstvo prema njemu te biva od djela. A druga skupina od sifatijja su rekli: Ljubav je želja za dobročinstvom. Možda su oba ova govora rekli neki koji se pripisuju Sunnetu od sljedbeniuka imama Ahmeda i ostalih.

A ispravni prethodnici ummeta i imami Sunneta potvrđuju ljubav onakvu kakva je.

Isto tako ljubav roba prema njegovom Gospodaru tumače mnogi od ovih da je ona želja za robovanjem Njemu i želja za približavanjem Njemu, ne potvrđuju da rob voli Allaha.

A ispravni prethodnici ummeta i imami Sunneta kao i poznati šejhovi i vjernici su saglasni na razlikovanju od tih Muattila u osnovama vjere, naprotiv oni su saglasni da ni jedna ljubav od različitih vrsta ljubavi nije veća od ljubavi roba prema njegovom Gospodaru. Kao što je rekao Uzvišeni: **”A pravi vjernici još više vole Allaha.“** (El-Beqare 165). I rekao je Uzvišeni: **”Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole.“** (El-Maide 54).

I rekao je Uzvišeni:

”Reci: ’Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da prođe neće imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate – miliji od Allaha i Njegova Posalnika i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese.’“ (Et-Tewba 24). I nije bio zadovoljan sve dok im Allah i Njegov Poslanik nisu bili draži njima od njihovih porodica i imetka, sve dok ne bude džihada na Allahovom putu koji je od potpunosti imana.

Rekao je Uzvišeni:

”Pravi vjernici su samo oni koji u Allaha i Poslanika Njegova vjeruju, i poslije više ne sumnjaju, i bore se na Allahovom putu imecima svojim i životima svojim. Oni su iskreni!“ (El-Hudžurat 15).

---

[29] Hadis bilježi El-Buhari (Kitabu-r-Riqaq br. 6502).

Zbog ovoga je Allah opisao one koji Ga vole i one koje On voli onima koji se bore na Njegovom putu, te je rekao Uzvišeni:

''O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne, - pa, Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovu putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati.“ (El-Maide 54).

A što se tiče rasprava između ljudi oko značenja riječi 'El-Išk' (zaljubljenost): Neke sufije i ostali su pripisali ovaj izraz Allahu kao što to prenosi Abdu-l-Wahid b. Zejd od nekog vjerovjesnika da je Allah rekao: ***''Zavolio me pa sam ga zavolio.“*** [30]

Rekli su oni: El-Išk je potpuna i cjelovita ljubav i najpreči je ljudima išk prema Allahu, ta On je Onaj Koji se mora voljeti najpotpunijom ljubavlju, a isto tako On voli Svoga roba potpunom ljubavlju.

Ako bi se reklo: El-Išk je krajnja ljubav ili najveća ljubav ili sl. tome, onda bi ovo bilo tačno što se tiče roba jer on voli svoga Gospodara krajnjom i najvećom ljubavlju, a Allah voli svoga roba, poput Ibrahima i Muhammeda, alejhima selam, najveća i krajnja Njegova ljubav prema Svojim robovima su ta dvojica Allahovih prijatelja.

Kao što je pritvrđeno u sahihu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem, da je rekao:

((إنّ الله قد اتخذني خليلا، كما اتخذ إبراهيم خليلا)).

''Doista me je Allah uzeo za Svog prijatelja kao što je uzeo Ibrahima za prijatelja.“ [31]

((لو كنت متخذا من أهل الأرض خليلا لاتخذت أبا بكر خليلا، ولكن صاحبكم خليل الله)).

''Kada bih uzeo od stanovnika Zemlje prijatelja onda bi to bio ebu Bekr, međutim vaš drug (Poslanik) je Allahov prijatelj.“ [32]

Skupine učenjaka od sljedbenika znanja i vjere porekli su to u Allahovom pravu. A nema nikakve sumnje da ovaj izraz nije prenesen od imama selefa.

---

[30] Prenosi ebu Nuajm u El-Hilje 6/165, lanac prenosilaca je jako slab
[31] Muslim (Kitabu-l-Mesadžid br. 532)
[32] Pogledaj prethodni hadis

Oni koji su to porekli imaju dva dokaza sa strane samog izraza i dva izvora sa strane značenja.

Što se tiče dokaza sa strane samog izraza oni su: Ovaj izraz nije prenesen od selefa, a poglavlje lijepih imena i svojstava slijede šerijatski izrazi i ne možemo pripisati nešto Allahu osim ono što je preneseno u šerijatu. Prvi učenjaci tesavvufa navode dokaze poput govora Abdu-l-Wahida bin Zejda i njemu sličnih.

Oni govore: Ovo je od isralijata i nije nam dozvoljeno da se oslonimo na njih u našem šerijatu, a potvrđivanje govora poput ovog od Allaha se ne zna osim od strane našeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem, a to nije preneseno od njega. Mi ne vjerujemo u ono što se prenosi od prethodnih Vjerovjesnika osim ako ne budemo imali ono što vjerujemo kao što ne poričemo osim ono što znamo da je laž. Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem:

((إذا حدثكم أهل الكتاب فلا تصدقوهم، ولا تكذبوهم، فإما أن يحدثوكم بباطل فتصدقوه، وإما يحدثوكم بحق فتكذبوه)).

"Ako vam govore sljedbenici Knjige nemojte im vjerovati niti ih utjerivati u laž, možda će vam govoriti neistinu pa ćete u nju povjerovati ili će vam govoriti istinu pa ćete je poreći." [33]

Iz ove metode proizilazi zabrana pripisivanja osim kod čvrstog ubjeđenja njegove zabrane u svim vjerozakonima.

Drugi dokaz: Poznato je iz upotrebe ovog izraza u jeziku da se on upotrebljava u bračnoj ljubavi poput ljubavi insana prema drugom insanu u onom što uživa u njemu od žene ili dječaka, i ovaj izraz se skoro ne upotrebljava u čovječjoj ljubavi prema njegovom sinu i rođacima, domovini, imetku, njegovoj vjeri i ostalom, niti u čovječjoj ljubavi prema onom što nije fizionomija, poput čovječje ljubavi prema njegovom znanju, vjeri, hrabrosti, plemenitosti, dobročinstvu i sl. tome. Naprotiv, poznato je iz izraza 'El-Išq' da je to ljubav prema spolnom općenju i onom što mu prethodi, pa ašiq želi da uživa gledajući onu u koju je zaljubljen, da sluša njen govor, da počne da je ljubi, da je miluje, da je grli i da ima odnos s njom, a i mnogi ašici ne izaberu odnos, već više vole ljubljenje i grljenje one u koju je zaljubljen, te on voli ono što prethodi odnosu. Koliko je samo njih odvraćeno sredstvom od cilja.

[33] Hadis bilježi ebu Davud (br. 3644) i Ahmed u Musnedu 4/136

Potom izraz 'El-Išq' se nekada upotrebljava u nečemu drugom, ili u svrhu saglasnosti, te izraz bude suština zajedničkog mjerila ili se upotrebljava u svrhu prenesenog značenja.

Međutim, njegova upotreba u izražavanju ljubavi prema Allahu ili se ne razumije ili se predoči pogrešno značenje, te Allah voli i voli Se kao što se vole likovi ljudi u čijem ljubljenju i odnosu sa njima uživamo i kao što se vole hurije koje su u Džennetu.

Ovo značenje je od najvećeg nevjerstva do kojeg su stigli itihadije koji govore: ''On je biće stvorenja'' i govore: ''Nije se oženio osim sa Sobom, i On je Onaj ko se oženio i oženjen''.

Isto tako oni koji govore o opštem utjelovljenju i oni koji govore o sjedinjavaju sa određenim likom ili utjelovljenjem u njemu, kao što to govore fanatici od kršćana, rafidija i isposnika, oni Ga opisuju onim čime se opisuju ljudi u braku, A Allah je visoko Uzvišen od onog što govore zalimi, On je Jedan, On je utočište svakom, Onaj ko nije rodio i nije rođen i niko Mu ravan nije.

Od njih je i onaj ko je zaljubljen u lijep lik te misli da se Allah utjelovio u njega i da On voli lijepe prizore. A već smo objasnili njihovo nevjersto i zabludu na drugom mjestu. Pa je onaj ko misli da Allah voli ili se zaljubljuje i ukaže na ovo značenje veći nevjernik od židova i kršćana.

A što se tiče dokaza sa strane značenja, ono je: Da li je 'El-Išq' pokvarenost u ljubavi i želji ili pokvarenost u shvatanju i spoznaji?

Rečeno je: 'El-Išq' je pretjerivanje u ljubavi sve dok se ne poveća na stepenu obaveznosti. Pa ako pretjera biće ponižena i pokvarena, uništavajući srce i tijelo kao što je rekao Uzvišeni: **''Pa da tada žudi onaj čije je srce bolesno.“** (El-Ahzab 32). Pa ko pretjera postaje bolestan kao pretjerivanje u srdžbi, radosti i tuzi.

Ovo pretjerivanje nekada bude u ljubavi čovjeka prema liku, a nekada bude u njegovoj ljubavi prema nečemu drugom, kao što je pretjerivanje u ljubavi prema porodici i imetku, i pretjerivanje u hrani, piću i drugim stanjima čovjeka, i ovo značenje je zabranjeno u Allahovom pravu zbog dva razloga: Allah ne voli ljubav koja je viša od pravedne (normalne). Ljubav Njegovih robova, vjernika, prema Njemu, nema granicu kod koje će stati sve dok ne bude višak, pretjerana prevelika i da prelazi granicu. Naprotiv, vadžib je

da Allah i Njegov Poslanik budu draži čovjeku od bilo čega drugog.

Kao što je potvrđeno u sahihu, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem, da je rekao: ***''Onaj kod koga se nađu tri stvari osjetit će slast imana: Da su mu Allah i Njegov Poslanik draži od bilo koga, da ako voli nekoga da ga voli radi Allaha i da mrzi da se vrati u nevjerstvo nakon što je spašen od njega kao što mrzi da bude bačen u vatru.“*** [34]

A u drugom rivajetu u sahihu: ***''Neće naći slast imana osim onaj kod koga se nađu troje: Da su mu Allah i Njegov Poslanik draži od bilo koga.“*** [35] .. sve do kraja hadisa.

I rekao je. ***''Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, neće niko od vas vjerovati sve dok mu ne budem draži od njegovog oca, sina i ostalih ljudi.“*** [36]

A u Buharijevom sahihu se prenosi da je Umer rekao: ***''O Allahov Poslaniče! Tako mi Allaha, ti si mi draži od bilo čega osim od mene samog''. Pa je rekao: ''Ne Umere, sve dok ti ne budem draži od tebe samog.“ Pa je rekao: ''Doista si mi ti draži od mene samog''. Rekao je: ''Sada o Umere.“*** [37]

Dokazivanje iz Kur'ana je prethodilo ovom pravilu u govoru Uzvišenog: **''Reci: 'Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da prođe neće imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate – miliji od Allaha i Njegova Posalnika i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese.'“** (Et-Tewba 24).

Rečeno je: 'El-Išq' je pokvarenost u shvatanju, zamišljanju i spoznaji, jer onaj ko je zaljubljen zamišlja onog u kog je zaljubljen drugačije nego što je on sve dok ga ne pogodi ono što pogađa od bolesti iška, a da ga je razumio na ispravan način ne bi stigao do granice iška i ako bi mu se desila ljubav i veza.

Zbog ovoga su rekli doktori: 'El-Išq' je psihička bolest poput melanholije, te je svrstavaju u bolesti mozga koje upropaštavaju zamišljanje kao što ga upropaštava melanholija.

---

[34] Izvor ranije naveden
[35] Izvor ranije naveden
[36] Izvor ranije naveden
[37] Izvor ranije naveden

Ako je stvar ovakva onda je ona zabranjena što se tiče Allaha zbog dva razloga: Allah je poznavalac svega. On je Onaj Koji sve vidi i čuje, Sveti, čist od nedostataka ili mana u Njegovom slušanju, gledanju i znanju. A oni što ga vole su Njegovi robovi, vjernici, koji vjeruju u Njega i poznaju ga onako kako ih je On upoznao s Njegovim lijepim imenima i ajetima i onim što je On stavio u njihova srca od svjetlosti Njegove spoznaje, i njihova ljubav prema Njemu nije pokvarenog ubjeđenja.

Međutim rečeno je: Sa mnogo stvari koje budu kod njega od vrste ljubavi prema Allahu se nalazi pokvareno ubjeđenje, dakle ljubav slijedi osjećaje i nije nužna jasnoća spoznaje, naročito kod ludaka kod kojih se nalazi ljubav prema Allahu i uzimanju božanstva, a isto imaju pokvarenu pamet, i nekada nekoga od njih pogodi ono što pogađa ašike u pogledu Allaha, vole jakom ljubavlju i imaju jednu vrstu pokvarenog ubjeđenja.

Mnogo onoga što pogodi sljedbenike ljubavi od opijenosti i nepostojanja je veće od onoga što pogodi opijenog vinom i opijenog likovima kao što kaže Uzvišeni o Lutovom narodu: **"Oni su u pijanstvu svome lutali."** (El-Hidžr 72). Ljubav ima opijenost veću od opijenosti pićem, kao što je rečeno:

Opijenosti dvije: opijenost ljubavlju i opijenost vinom
A kada će se otrijezniti opijeni od njih

Poznato je da se u stanju opijenosti i nepostojanja umanjuje spoznaja i sposobnost razlikovanja i izmiješaju se razum i znanje te se u sklopu toga dešavaju pokvarena ubjeđenja i zamišljanja od vrste iška u kojem je pokvareno ubjeđenje.

Oni koji su pohvaljeni zbog onoga što imaju od ljubavi prema Allahu, ispravnim djelima i vjerovanju u Njega neće se pohvaliti zbog pokvarenog ubjeđenja kojeg imaju ili pokvarenog djela koje nije propisao Allah i Njegov Poslanik. Međutim, ako budu bespomoćni u tome bez zanemarivanja i bez neprijateljstva, imaju opravdanje, a ako to bude zbog njihovog zanemarivanja u onome što im je naređeno i budu prelazili Allahove granice onda su grješnici u tome, poput onog što pogodi mnoge od onih čija se ljubav uzburka kod slušanja cvrkutanja ptica i ljubavnih pjesama, te se rađaju kod njih vrste ubjeđenja i želja u kojima je istina i laž, te nekada ovo prevlada, a nekada ovo drugo.

U ljubavi prema Allahu zalutale su dvije skupine ljudi: Skupina sljedbenika filozofije i ilmu-l-kelama i skupina onih kojima se pripisuje znanje, porekli su je i slagali su o njenoj suštini.

A skupine asketa, sufija i zahida, stavili su u njoj pokvarena ubjeđenja i želje koje su jednaka mušricima.

Prvi sliče onima koji se ohole a drugi sliče onima koji pripisuju Allahu druga, i zbog toga prvi sliče židovima a drugi sliče kršćanima. A Uzvišeni Allah nam je naredimo da govorimo: **''Uputi nas na pravi put, /6/ na put onih kojima si milost Svoju darovao, a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali! /7/''** (El-Fatiha 6-7).

Ljubav i mržnju prati slast i bol

Poznato jc da svaku ljubav i mržnju prati slast i bol, u dobijanju voljenog jc slast, a u rastanku s njim jc bol, u dobijanju mckruha je bol, a u zdravlju od njcga je slast, tc slast bude poslije shvatanja poželjnog, a ljubav poziva ka njegovom shvatanju.

Pa je ljubav: Aktivni uzrok za shvaćanje podesnosti voljenog i požcljnog. A slast i sreća su cilj. Postojc tri vrste slasti na dunjaluku:

Prva vrsta: Slasti tijelom: Kao što jc hrana, brak i sl. tome što bude od osjećanja tijclom, jer vrstc hrane i odjcćc neposredno obavlja tijelo.

Druga vrsta: Slast koja bude od onog što zamišlja i pretpostavlja svojim i drugim bićem: kao pohvala njemu, njegovo veličanje i pokornost njemu. U tome je slast njemu jcr on to voli, kao što ga ncjedenje hrane i ncuzimanje pića boli isto tako ga boli uzimanje hrane koja mu škodi. Isto tako nemanje ugleda – gdjc nema kod nikoga veličinu i stepen – ga boli kao što ga boli ostavljanje hranc i pića. Boli ga ponižavanje i niskost kao što ga boli uzimanje hranc koja mu šteti.

Ono što je pojedeno i oženjeno su materije kojc se dobijaju tijelom čovjek se naslađuje s njihovim postojanjcm, a bolujc s gubljcnjem istih i uzimanjem od njih onoga što mu škodi. Što se tiče ugleda ono je u dušama, ako su dušc podesne njcmu i saglasne s njimc, gdje je ubijeđen da je u njemu ono što ga čini sretnim i što se slaže sa ljubavi i vcličanjem, onda će to biti od onoga što zahtijcva njegovo naslađivanje i njegovo naslađivanje shvatanjem onoga što mu je podesno od ljudi, a njihova pohvala otkriva njihova ubjeđenja, njihova pokornost i saglasnost otkriva njihovu ljubav i veličanje.

Trcća vrsta: Da u onom što zna svojim srcem, dušom i razumom bude naslađivanje: kao njegovo naslađivanjc spominjanjem Allaha i Njegovom spoznajom i spoznajom istine, a

njegovo bolovanje zbog neznanja bude prosto, a ono je da ne spominje Allaha, ili složeno, a ono je pogrešno ubjeđenje kao što boluje tijelo zbog nedostatka hrane nekada a nekada zbog uziamnja hrane koja mu šteti.

Isto tako duša boluje zbog nedostatka onog čime se hrani, a to je saglasnost ljudi i njihovo poštovanje nekada ili ako se hrani s onim što je suprotno tome, a to je suprotnost ljudi i njihovo ponižavanje. Isto tako srce boluje zbog nedostatka njegove hrane, a to je ispravno znanje i spominjanje Allaha nekada ili ako se hrani s onim što je suprotno kao što je spominjanje neistine i njegovih ubjeđenja nekada.

Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem: *''Doista svako voli da mu se dođe na njegovu gozbu, a doista je Allahova gozba Kur'an.*"[38]

Ovo su ta tri naslađivanja: opipljivo, imaginarno i razumsko. A već si saznao da je sve ono što je stvorio Allah u živom biću od sposobnosti shvatanja i kretanja stvoreno zbog određene mudrosti, a u tome ima ono što donosi korist živom i što otklanja od njega ono što mu šteti, a ovo je od velikih Allahovih blagodati prema njemu.

A Allah, slavljen da je On, je poslao Poslanike da bi upotpunili fitru i potvrdili je, a ne da bi je promijenili i zamijenili, i objavio im je Knjige i vagu kako bi ljudi postupali pravedno, Allah je propisao u vjeri ono u čemu se upotrebljavaju ove sposobnosti na pravedan način i umjereno u čemu je popravljanje dunjaluka i ahireta.

Poznato je da sposobnosti kretanja u tijelu – prirodni pokreti – moraju biti umjerene ili će se pokvariti tijelo. Isto tako, sposobnosti shvatanja i pokreta koje su u njemu i u duši trebaju biti umjerene, ili će se pokvariti tijelo. Prirodni pokret nema u sebi osjećaj niti želju i ne biva od voljnog pokreta kao što je prethodilo, međutim, također to ne bude u duši onog koji se pokreće, kao što je pokretanje hrane prije nego je izbaci vani putem dva otvora i ostalo.

A Allah – slavljen da je On – je propisao od ovih naslađivanja ono u čemu je popravljanje stanja čovjeka na dunjaluku, a potpunu

[38] Hadis bilježi El-Bejheqi (br. 2012) U njemu je Gijas b. Kelub, a on je nepoznat i slab prenosilac.

slast u tome je učinio na ahiretu, kao što je obavijestio Allah o tome jezikom Njegovih Poslanika da je ona kuća prebivalište i u njoj prestaju djela robova.

Slast je cilj voljnih pokreta, pa vrhunac slasti bude kod cilja pokreta, i ne suprostavlja se tome ono što se nalazi u sredstvu i metodi, jer je ono što se nalazi u njima shodno onome što pomaže da se dođe do potpunog cilja, a svaka slast, ako se pojača, ona je lično sama sebi cilj, dakle, cilj samom sebi je slast. Međutim, ima slasti koje potpomažu ono što je veće od toga, pa bude ono što je cilj samom sebi shodno sebi, a ono što je cilj nekom drugom bude shodno tog drugog, i ovo je od potpunosti Allahovih blagodati prema Njegovim stvorenjima, a svaka blagodat u kojoj uživaju, ako bude upotrijebljena ispravno kao što je propisao Allah, ih dovede do blagodati veće od te.

Naslađivanje u Džennetu – također – se udvostručuje i povećava kao što to hoće Uzvišeni Allah. Kaže Allah kao što je to spomenuo Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, u vjerodostojnom hadisu: ***''Pripremio sam Svojim dobrim robovima ono što oko nije vidjelo, uho čulo niti to može čovjek zamisliti.***" [39] Rekao je Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi: **''I niko ne zna kakve ih, kao nagrada za ono što su činili, skrivene radosti čekaju."** (Es-Sedžde 17).

Zbog ovoga je Allah poslao Poslanike da obveseljavaju i opominju; da obvesaljavaju potpunim Allahovim blagodatima u Njegovom Džennetu one koji su Mu pokorni i koji slijede ono što je objavljeno Poslanicima i upotrebljavaju pravdu koja je poslata po njima. A da opominju veličanjem Allahove kazne one koji se okrenu od toga, budu nepokorni i budu od zulumćara.

Rekao je Uzvišeni:

قَالَ اهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى ﴿123﴾ وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى ﴿124﴾

'''Izlazite iz njega svi' – reče On, 'jedni drugima ćete neprijatelji biti!' Od Mene će vam uputa dolaziti, i onaj ko bude slijedio uputu Moju neće zalutati i neće nesrećan biti. /123/ A onaj ko okrene glavu od Knjige Moje, taj će teškim

---

[39] Hadis bilježi El-Buhari (br. 3244, 4779, 4780, 7498), Muslim (br. 2824), Et-Tirmizi (br. 3197), ibn Madže (br. 4328) i Ahmed 2/313-466-495.

životom živjeti i na Sudnjem danu ćemo ga slijepim oživjeti. /124/“ (TaHa 123-124).

”Pa oni koji uputstvo moje budu slijedili – ničega se neće bojati i ni za čim neće tugovati. /38/ A oni koji ne budu vjerovali i ajete Naše budu poricali – biće stanovnici džehennema; u njemu će vječno ostati. /39/“ (El-Beqare 38-39).

Filozofi od Sabejaca i mušrika i sl. njima su pogriješili toliko, a i oni koji su se uputili njihovim putem u onome što je napisano o vrstama ovih slasti kao Er-Razi i ostali po pitanju ovih slasti na dunjaluku i na ahiretu, da ih je ta greška uvukla u neispravnu vjeru na dunjaluku sa pokvarenim ubjeđenjem, sa neispravnim ibadetima i sustezanjima i u poricanje suštine onoga o čemu je obavijestio Allah jezikom Njegovih Poslanika od Njegovog obećanja i prijetnje, te su postali oni koji ostavljaju ono što im koristi od slasti dunjaluka i okrenuli se od onoga u čemu je stvorena slast na ahiretu, umjesto toga su uzeli ono što im šteti, a za šta misle da je to slast na dunjaluku, ili dovodi do slasti na dunjaluku, a oni su u tome: **”Oni se povode samo za predpostavkama i onim za čim duše žude, a već im dolazi od Gospodara njihova prava uputa.“** (En-Nedžm 23), te ne znaju ciljeve niti sredstva, zabludjeli su u svojim namjerama prema onom što im koristi i što im donosi slast, a oni ne znaju suštinu njihovih namjera niti put do njih, te je većina njih duboko zalutala i utonula u slasti koje im štete.

Kršćani sliče njima u nekim stvarima od toga, kada su porekli mnogo od onoga što im je obećano na ahiretu od slasti, zavedeni su u onome što su izumjeli od ibadeta i zalutali su kao što kaže Uzvišeni:

وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِن قَبْلُ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَن سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿77﴾

”Ne povodite se za prohtjevima ljudi koji su još davno zalutali, i mnoge u zabludu odveli, i sami s pravog puta skrenuli!“ (El-Maide 77). Zbog ovog kod njihovog naroda preovladava zabluda i slijeđenje zabludjelih strasti gdje im nije zabranjeno ništa od hrane i pića.

A što se tiče židova oni znaju cilj i put do njega, međutim oni su zalutali, tvrdih srca i na njih se Allah rasrdio. To se objašnjava u dvije stvari:

Prva: Oni su ubijeđeni da opipljivo i imaginarno naslađivanje nije naslađivanje u stvarnosti već je to odbijanje bolova, možda su

uljepšali izraz te su rekli: Nije njihova svrha užitak već je svrha odbijanje bola za razliku od duševno razumskih slasti i to su samo te slasti, i zbog ovoga poriču opipljive slasti za dušu nakon što napusti dunjaluk, a isto tako poriču i imaginarne, naprotiv kod duše bude prisutno samo duševno naslađivanje.

Potom oni koji idu sa sljedbenicima sekti, neki od njih su u saglasnosti sa vjernicima potvrđujući i priznajući ono sa čim su došli Poslanici, rekli su: Ono o čemu su obavijestili Poslanici od obećanja i prijetnji su u stvari navedeni primjeri kako bi narod razumio duševni povratak i ono što je u njemu od duševnog naslađivanja i bola, a možda su se udaljili neki i potvrdili imaginarna naslađivanja oslanjajući se na to da duši može da se desi uticaj zvijezda na nju i da dođe do naslađivanja koje je od najvećih imaginarnih slasti za koje govore da su jače od opipljivih slasti.

Druga: Razumsko naslađivanje koje oni priznaju ne dešava se njima niti poznaju put do njega, već su mislili da je to shvatanje opšteg postojanja s njegovim vrstama i propisima i tražili su razumsko naslađivanje na dunjaluku u onome što je od ove vrste od razumskog naslađivanja, i govorili su o teologiji govorom koji je malo ispravan a puno neispravan i tražili su razumsko naslađivanje koje su potvrdili s pokvarenom hranom koja im šteti i izaziva bol više nego s korisnom hranom, naprotiv izgubili su njenu hranu bez koje nema njenog popravljanja, a to je iskreno ispovijedanje vjere Allahu, robujući samo Njemu, Jednom Jedinom, Koji nema sudruga, jer je ovo posebnost duše koja je stvorena za robovanje, i neće biti ispravna osim robovanjem Njemu, i niti će biti pokvarena u cjelini s postojanjem tevhida, već će onaj ko zanoći, a zna da nema drugog boga osim Allaha ući u Džennet.

Kao što je to potvrđeno u sahihu od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem, u hadisu koji ima mnogo rivajeta, da je rekao:

((ولا يخلد في النار من أهل التوحيد أحد، بل يخرج من النار من كان في قلبه مثقال دينار من إيمان أو مثقال شعيرة من إيمان أو مثقال ذرة من إيمان))

''Neće vječno ostati u vatri niko od sljedbenika tevhida, već će izaći iz vatre onaj u čijem srcu bude iman koliko težine dinara ili iman težine zrna ili iman težine koliko i zrno gorušice.“ [40]

Već sam govorio o poslanici 'El-Mebde we-l-Mead' koju je napisao ebu Alijj b. Sina i u kojoj misli da u njoj ima skrivenih tajni od njihove filozofije što odgovara ovom, međutim ovo nije mjesto da pričam o tome, tu sam objasnio ono što je ušlo u njih od neznanja i nevjerstva u tome na jasne načine od njihovog jezika i spoznaje pomoću koje razumiju i znaju ispravnost onoga na čemu su sljedbenici imana u Allaha i Njegovog Poslanika i neispravnost onoga na čemu su oni od onoga što se suprostavlja tome u suštini, pa makar mislili da su saglasni sa sljedbenicima imana.

Da, oni vjeruju u nešto, a nevjeruju u nešto kao što sam također objasnio na drugom mjestu stepene nevjerstva i imana u onome što je kod njih i drugih i spomenuo sam ono u šta su uznevjerovali od onoga sa čim su došli Poslanici, i spomenuo sam ono u šta su povjerovali od onoga gdje su u saglasnosti sa Poslanicima.

Allah nam je naredio pravednost i naredio nam je da budemo pravedni između ummeta, kao što je rekao Uzvišeni Svom Poslaniku: **''I naređeno mi je da vam pravedno sudim.“** (Eš-Šura 15).

Rekao je Uzvišeni:

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ

''Svi ljudi su sačinjavali jednu zajednicu, i Allah je slao vjerovjesnike da donose radosne vijesti opomene, i po njima je slao Knjigu, samu istinu, da se po njoj sudi ljudima u onome u čemu se ne bi oni slagali. A povod neslaganju je bila međusobna zavist, baš od strane onih kojima je data, i to kada su im već bili došli jasni dokazi; i onda bi Allah, voljom Svojom, uputio vjernike da shvate pravu istinu o onome u čemu se nisu slagali.“ (El-Beqare 213).

[40] El-Buhari (Kitabu-l-Iman br. 44), Muslim (Kitabu-l-Iman br. 323-325), Et-Tirmizi (br. 2593) i ostali.

وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ

''Mi smo izaslanike Naše s jasnim dokazima slali i po njima knjige i terazije objavljivali, da bi ljudi pravedno postupali.“(El-Hadid 25).

Ljubav prema Allahu je osnova primijenjenog tevhida

Ako je osnova primijenjenog imana ljubav prema Uzvišenom Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi we sellem, a ljubav prema Allahu osnova primijenjenog tevhida, a on je osnova uzimanja božanstva koje je robovanje Allahu, Jednom Jedinom, Koji nema sudruga, *onda je osnova ibadeta najpotpunija vrsta ljubavi sa najpotpunijom vrstom poniznosti,* a to je islam.

Najveći grijeh kod Allaha je širk, i On – slavljen da je On – ne oprašta pripisivanje Njemu druga a oprašta ono što je manje od toga onome kome hoće, a širk može biti; veliki i mali, skriveni i javni.

Kao što stoji u hadisu: ***''Širk u ovom ummetu je skriveniji od kretanja mrava." Pa je rekao ebu Bekr – Allah bio zadovoljan s njime: ''O Allahov Poslaniče, ako je skriveniji od kretanja mrava šta onda da radimo?'' Pa je rekao: ''Hoćeš li da te podučim riječima kojima ćes se ako ih izgovoris spasiti od velikog i malog širka? Reci: Allahu moj, utječem Ti se od širka za koji znam i tražim oprosta za ono što ne znam."*** [41]

A poznato je da je osnova praktičnog pridruživanja druga Allahu pridruživanje u ljubavi. Rekao je Uzvišeni: **''Ima ljudi koji su mjesto Allaha kumire prihvatili, vole ih kao što se Allah voli, ali pravi vjernici još više vole Allaha."** (El-Beqare 165). Pa je obavijestio da ima ljudi koji pridružuju Allahu druga i prihvataju kumire koje vole kao što se Allah voli, i obavijestio je da oni koji vjeruju više vole Allaha od njih, i vjernici više vole Allaha nego što oni vole njihove kumire i Allaha, jer su oni pridružili Allahu druga

[41] Hadis bilježi ebu Ja'la u svom Musnedu (br. 58), El-Buhari u knjizi Edebu-l-mufred (br. 217), Ahmed u svom Musnedu 4/403 i dr.

u ljubavi, te su učinili ljubav podijeljenom između Njega i kumira, a vjernici iskreno ispovijedaju Allahu vjeru čija je osnova ljubav prema Allahu, te nisu pridružili Allahu druga u ljubavi, naprotiv Allah i Njegov Poslanik su im draži od ostalog, a ljubav prema Poslaniku je od ljubavi prema Allahu, a isto tako svaka ljubav radi Allaha je od ljubavi prema Allahu.

Kao što je u dva sahiha preneseno od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem, da je rekao: ***"Troje kod kog se nađu naći će slast imana."***

A u drugom rivajetu u sahihu: ***"Neće naći slast imana osim onaj kod koga se nađu troje: Da su mu Allah i Njegov Poslanik draži od bilo koga, da kada voli nekog voli ga radi Allaha i da mrzi da se vrati u nevjerstvo nakon što ga je Allah spasio iz njega kao što mrzi da bude bačen u vatru."***[42]

Zbog ovoga stoji u hadisu: ***"Onaj ko voli u ime Allaha i srdi se u ime Allaha, daje radi Allaha i zadržava radi Allaha, je upotpunio iman."***[43]

A u eseru stoji: ***"Neće se međusobno voljeti dva čovjeka u ime Allaha, a da ne bude bolji od njih onaj ko više voli svog brata."***[44]

Zato što je ova ljubav od ljubavi prema Allahu, a svako onaj čija je ljubav prema Allahu jača je bolji.

Najbolje stvorenje je Muhammed, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi we sellem, a poslije njega najbolje stvorenje je Ibrahim, alejhi-s-selam, kao što je to potvrđeno u vjerodostojnom hadisu, a obojica su Allahovi prijatelji.

Prijateljstvo sadrži u sebi potpunost ljubavi i njenu krajnjost, i zbog toga nije ispravno u prijateljstvu uzeti Allahu sudruga, već je rekao Poslanik, sallallahu alejhi we sellem, u vjerodostojnom hadisu: ***"Kada bih uzeo sebi prijatelja od stanovnika Zemlje uzeo bih ebu Bekra, međutim vaš drug je Allahov prijatelj."***[45]

Pa je ljubav prema onome što voli Allah od ljudi i djela od potpune ljubavi prema Allahu, a to je ljubav radi Allaha i zbog

---

42/43 Izvor prethodio

44 Hadis bilježi El-Buhari u knjizi Edebu-l-mufred (br. 544), ebu Ja'la u svom Musnedu (br. 3419) i dr.

41 Izvor prethodio

45 Izvor prethodio

Allaha, gdje su mnogi ljudi pogriješili u spoznaji dosta od toga ili u njegovom postojanju, pa misle da su neke vrste ljubavi ljubav radi Allaha, a one nisu radi Allaha, i misle da postoji ljubav radi Allaha u nekim stvarima, a ljubav radi Allaha ne bude prisutna u tim stvarima, naprotiv nekada su ubijeđeni da postoji ljubav radi Allaha a ona ne postoji, a nekada su ubijeđeni da su neke ljubavi radi Allaha, a ne budu radi Allaha, kao što su ubijeđeni u postojanje znanja ili ibadeta ili drugog od svojstava u nekim ličnostima i stanjima, a to nije potvrđeno, a nekada su ubijeđeni u mnogim djelima da su urađena radi Allaha, a ona nisu urađena radi Njega.

Pa ljubav prema onome što voli Allah od skrivenih i vidljivih djela može biti vadžib i mustehab: ako zavoliš nekog radi Allaha to je od ljubavi prema Allahu, i zbog toga, i to obavezuje Allahovu ljubav prema Svome robu.

Kaš što je došlo u kudsi hadisu da je rekao Uzvišeni Allah: ***''Ko se neprijateljski ponaša prema Mome evliji (iskrenom robu), Ja ću mu objaviti rat. Najdraže čime mi se Moj rob približava je ono čime sam ga zadužio (fardovi), a zatim Mi se on približava nafilama sve dok ga ne zavolim, a kad ga zavolim, onda Ja budem njegov sluh sa kojim on sluša, njegov vid s kojim on gleda, njegove ruke s kojima on radi, njegove noge kojima on putuje. Ako šta zatraži, to mu dadnem, a ako zatraži Moju zaštitu, Ja ga odmah zaštitim. Doista ne oklijevam u ničemu što treba da uradim, ali oklijevam da uzmem dušu mom robu vjerniku koji ne voli smrt i ne volim da ga rastužim, a smrt mora doći.“*** [46]

Isto tako, ljubav prema Allahovom govoru i Njegovim imenima i svojstvima, kao što stoji u vjerodostojnom hadisu da je jedan čovjek klanjao svojim drugovima i učio: ***''Reci: "On je Allah – Jedan!“*** , ili je učio samo nju ili je učio sa nekom drugom surom, te su obavijestili o tome Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem, pa je rekao: ***''Upitajte ga zašto čini to?“ Rekao je: ''Jer je volim''. Pa je rekao: ''Ljubav prema njoj će te uvesti u Džennet.“*** [47]

Isto tako ljubav prema Allahovim melekima i Njegovim Vjerovjesnicima i dobrim robovima, kao što je Abdullah bin Umer bio dovio na svojem hadždu na raznim mjestima i govorio bi:

---

[46] Izvor prethodio

[47] El-Buhari (Kitabu-t-tevhid br. 7375), Muslim (br. 813) i dr.

''Allahu moj, učini da Te volim, da volim Tvoje meleke, Tvoje Vjerovjesnike i Tvoje dobre robove, Allahu moj, voli me i učini da me vole Tvoji meleki, Vjerovjesnici i Tvoji dobri robovi.''

Ljubav prema Allahu obavezuje da se voli ono što On voli od vadžiba, kao što je rekao Uzvišeni: **''Reci: 'Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti!'"** (Ali Imran 31), pa je slijeđenje Njegovog Poslanika od najvećih fardova kojim je Svevišnji Allah zadužio Svoje robove, slijeđenje Njegovog Poslanika mu je najdraže i On – slavljen da je On – se najviše rasrdi na one koji ne slijede Njegovog Poslanika. Pa ko je iskren u tvrdnji da voli Allaha nemoguće je da ne slijedi Njegovog Poslanika, i Allah i Njegov Poslanik su mu draži od svega ostalog.

Grijesi umanjuju ljubav prema Allahu u skladu s njihovom veličinom, međutim ne mogu ukloniti ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku ako je ona čvrsta u srcu i ako grijesi nisu od osobina nifaka. Kao što je u Buharijevom sahihu, od Umera bin El-Hattaba, hadis o Himaru koji je stalno pio alkohol, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, je izvršavao kaznu nad njime, nakon što je to učestalo sa njegove strane prokleo ga je čovjek, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, rekao: ***''Nemoj ga proklinjati, Doista on voli Allaha i Njegovog Poslanika."*** [48]

U ovome je dokaz da nam je zabranjeno da osobno proklinjemo čovjeka i ako je grješnik, ako voli Allaha i Njegovog Poslanika.

Ljubav koja je obavezna obavezuje na činjenje vadžiba, a potpunost ljubavi koja je pohvalna obavezuje potpunost činjenja mustehaba, a grijesi razaraju ljubav, i ovo je značenje Šiblijevog govora kada je upitan o ljubavi, te je rekao ono što je pjevala nečija robinja.

Nepokoran si Allahu a tvrdiš da Ga voliš
Ovo je nemoguće i ružan primjer
Da je tvoja ljubav iskrena bio bi Mu pokoran
Onaj ko voli je voljenom pokoran.

I ovo je kao govor Poslanika, sallallahu alejhi we sellem:
((لا يزني الزاني حين يزني و هو مؤمن، و لا يسرق السارق حين يسرق و هو مؤمن، و لا يشرب الخمر حين يشربها و هو مؤمن)).

[48] El-Buhari (Kitabu-l-hudud br. 6780) i ebu Ja'la u Musnedu (br. 176-177).

''Bludnik dok čini blud nije vjernik, onaj ko krade dok krade nije vjernik i onaj ko pije alkohol dok ga pije nije vjernik." [49] O ovome smo govorili na drugom mjestu.

Ovdje se želi reći razlika između ljubavi radi Allaha i zbog Allaha koja je u sklopu ljubavi prema Allahu i ona je od ljubavi prema Njemu, i između ljubavi prema nekom drugom mimo Allaha u kojoj se nalazi širk u ljubavi prema Allahu, kao što je rekao Uzvišeni: **''Ima ljudi koji su mjesto Allaha kumire prihvatili, vole ih kao što se Allah voli."** (El-Beqare 165), jer oni pripisuju svojem Gospodaru druga u ljubavi, izjednačili su nekoga Njemu i našli Mu suparnike. A ovi iskreno ispovijedaju vjeru Allahu te njihova ljubav koja je osnova njihove vjera čitava pripada Allahu, a ovo je ono zbog čega je Allah poslao Poslanike i objavio im Knjige i naredio im džihad.

Kao što je rekao Svevišnji: **''I borite se protiv njih sve dok mnogoboštva ne nestane i dok se Allahova vjera slobodno ispovjedati ne mogne."** (El-Beqare 193).

''Reci: Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da prođe neće imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate – miliji od Allaha i Njegova Poslanika i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese." (Et-Tewba 24).

A već se zna da je ljubav vjernika prema njihovom Gospodaru jača od ljubavi mušrika prema njihovom Gospodaru i njihovim kumirima, potom, da je prihvatanje kumira najveći grijeh kao što stoji to u sahihu od Abdullaha bin Mes'uda, da je rekao: ***Rekao sam: ''O Allahov Poslaniče, koji je najveći grijeh?'' Rekao je: ''Da pridružiš Allahu druga, a On te je stvorio." Rekao sam: ''Potom koji?'' Rekao je: ''Da ubiješ svoje dijete bojeći se za svoju opskrbu." Rekao sam: ''Potom koji?'' Rekao je: ''Da počiniš blud sa ženom svog komšije.***"[50] A Allah je potvrdio ovo u ajetu: **''I oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji, one koje je Allah zabranio, ne ubijaju, osim kada pravda zahtijeva, i koji ne bludniče."** (El-Furqan 68).

---

[49] Hadis bilježi El-Buhari (2475 – 5578 – 6772 – 6810) Muslim (br. 57) i dr.
[50] El-Buhari (br. 4477- 6001 – 6811), Muslim (br. 86) i sakupljači Sunena

Pa je moljenje nekog drugog božanstva mimo Allaha prisvajanje kumira mimo Allaha, koje vole kao što se Allah voli, dakle osnova ibadeta je ljubav.

Ako ljubav bude tipa koji sadrži vrste, onda za velike stvari koje volimo radi nekog drugog mimo Allaha Zakonodavac je potvrdio u njima robovanje, kao što stoji u govoru Poslanika, sallallahu alejhi we sellem, u vjerodostojnom hadisu:

((تعس عبد الدرهم، تعس عبد الدينار، تعس عبد القطيفة، تعس عبد الخميصة، تعس وانتكس، وإذا شيك فلا انتقش، إن أعطي رضي، وإن منع سخط)).

''Propao je rob dirhema i rob dinara, propao je rob kadife i rob crnoporubljenog ogrtača, propao je i nesretan je, ako ga ubode trn neće ga izvaditi, ako mu se da zadovoljan je, a ako mu se ne da rasrdi se.'' [51]

Pa ih je opisao kao one koji su zadovoljni ako im se da, a ako im se ne da nešto (uskrati) rasrde se – jer je njihova ljubav i njihovo zadovoljstvo zbog njihovog robovanja prema ove četiri stvari – gdje je rekao: Rob dirhema, rob dinara, rob kadife i rob crnoporubljenog ogrtača.

Ako čovjek bude ushićen ljubavlju prema nekim stvorenjima mimo Allaha, zadovoljan je s njegovim postojanjem, a rasrdi se ako ga nema – onda će on robovati tome nečemu u skladu s njegovom ljubavlju. Zbog ovog su odredili stepene iška, poput: vezivanja, potom žara u tome, potom žudnje i poslednji stepen je tetejjum (zaluđenost, zanesenost), a tetejjum je robovanje, a Tejmu-l-Lah je Abdu-l-Lah, te ašik postaje rob u nekim stvarima onome koga voli.

A Allah – slavljen da je On – spomenuo je u Kur'anu ovaj išk od mušrika jer su namjesnik i njegova žena kao i stanovnici Egipta bili mušrici kao što je rekao njima Jusuf, alejhi-s-selam:

إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿37﴾ وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿38﴾ يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿39﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿40﴾

''Ja se klonim vjere naroda koji u Allaha ne vjeruje i koji i onaj svijet ne priznaje, /37/ i ispovijedam vjeru predaka svojih,

[51] Hadis bilježi El-Buhari (Kitabu-l-džihad br. 2886-2887), ibn Madže (br. 4135)

Ibrahima i Ishaka i Jakuba; nama ne priliči da ikoga Allahu smatramo ravnim. To je Allahova milost prema nama i ostalim ljudima, ali većina ljudi nije zahvalna. /38/ o drugovi moji u tamnici, ili su bolji raznorazni bogovi ili Allah, Jedini i Svemoćni?/ 39/ One koje, mimo Njega obožavate - samo su imena koja ste im nadjenuli vi i preci vaši, - Allah o njima nikakav dokaz nije objavio. Sud pripada jedino Allahu, a On je naredio da se klanjate samo Njemu. To je jedino prava vjera, ali većina ljudi ne zna. /40/“ (Jusuf 37-40).

Rekao je Uzvišeni: **”Jusuf vam je, još davno, donio jasne dokaze, ali ste vi stalno sumnjali u ono što vam je donio. A kad je on umro, vi ste rekli: ’Allah više neće poslije njega poslati poslanika!’ Eto tako Allah ostavlja u zabludi svakoga ko u zlu pretjeruje i sumnja, /34/ one koji o Allahovim znamenjima raspravljaju, iako im nikakav dokaz nije došao, veoma je prezreno raspravljanje kod Allaha i kod onih koji vjeruju. – Tako Allah pečati srce svakog oholog i nasilnog. /35/“** (Gafir 34-35).

وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَن نَّفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿30﴾

”I žene u gradu počeše govorkati: ’Upravnikova žena navraćala momka svoga na grijeh, u njega se ludo zagledala! Mi mislimo da jako griješi.’“ (Jusuf 30).

A što se tiče Jusufa, alejhi-s-selam, Allah je spomenuo da ga je zaštitio zbog njegovog iskrenog ispovijedanja vjere Allahu, rekao je Uzvišeni: **”I ona je bila poželjela njega, a i on bi nju poželio da od Gospodara svoga nije jasan znak ugledao – tako bi, da odvratimo od njega izdajstvo i blud, jer je on uistinu bio Naš iskreni rob.“** (Jusuf 24). Pa je obavijestio – slavljen da je On – da je otklonio od njega loše i razvrat, od lošeg je njena zaljubljenost i ljubav, a od razvrati je blud, nekada čini blud svojim polnim organom neko ko nije zaljubljen, a nekada je zaljubljen neko ko ne čini blud svojim polnim organom, a blud polnim organom je veći od činjena malog grijeha kao što je pogled i poljubac.

A što se tiče upornosti u išku i onome što ga prati od pogleda i sl. tome, ona je nekada veća od bluda mnogo, a oni koji ispovijedaju iskreno Allahu vjeru, Allah će otkloniti od njih loše i

razvrat, a Jusuf, alejhi-s-selam je bio od iskrenih, gdje je bio robovao Allahu i nije Mu pripisivao ništa, gdje se bio oslanjao na Allaha i od Njega pomoć tražio, kao što je rekao Uzvišeni: **''I ako Ti ne odvratiš od mene lukavstva njihova, ja mogu prema njima naklonost osjetiti i lakosmislen postati. /33/ I Gospodar njegov usliša molbu njegovu i spasi ga lukavstva njihova; On, uistinu, sve čuje i zna. /34/** (Jusuf 33-34). A ovo je potvrda govora Uzvišenog:

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿98﴾ إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿99﴾ إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ ﴿100﴾

''Kada hoćeš da učiš Kur'an, zatraži od Allaha zaštitu od šejtana prokletog /98/ on doista nema nikakve vlasti nad onima koji vjeruju i koji se u Gospodara svoga pouzdaju; /99/ njegova je vlast jedino nad onima koji njega za zaštitinika uzimaju i koji druge Allahu ravnim smatraju. /100/" (En-Nahl 98-100).

Pa je – slavljen da je On – obavijestio da nad onima koju se pouzdaju na Allaha šejtan nema nikakve vlasti, međutim, ima vlast nad onima koji ga uzimaju za zaštitnika, a riječ mutewelli (prijatelj) je izvedena od riječi El-Velaje (prijateljstvo, starateljstvo) a osnova prijateljstva je ljubav i saglasnost kao što je osnova neprijateljstvu mržnja i suprotnost, pa su mutevelluni (prijatelji) njemu oni koji vole ono što voli šejtan i saglasni su s njime, i oni pripisuju Allahu druga u onome gdje su pokorni šejtanu i robuju mu na taj način što izvršavaju njegove naredbe kao što je rekao Uzvišeni:

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿60﴾ وَأَنِ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿61﴾

''O sinovi Ademovi, zar vam nisam naredio: 'ne obožavajte šejtana, on vam je neprijatelj otvoreni, /60/ već Mene obožavajte, to je Pravi put. /61/" (Ja Sin 60-61).

A šejtani su šejtani od ljudi i šejtani od džina, a u robovanju postoji želja i strah. Rekao je Uzvišeni:

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ أَسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ ﴿75﴾ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿76﴾ قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿77﴾ وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ﴿78﴾ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿79﴾ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿80﴾ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿81﴾ قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿82﴾ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿83﴾ قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقَّ أَقُولُ ﴿84﴾ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿85﴾

'''O Iblisu' - rekao je On – 'šta te navelo da ne učiniš sedždu onome koga sam ja Svojim dvjema rukama stvorio? Jesi li se uzoholio ili misliš da si uzvišen?' /75/ 'Bolji sam od njega' – rekao je on – 'mene si stvorio od vatre a njega od ilovače.' /76/ 'E, izlazi onda iz dženneta! – reče On – 'proklet da si! /77/ Moje prokletstvo će te do Sudnjeg dana pratiti!' /78/ 'Gospodaru moj!' – reče on, 'daj mi vremena do dana kada će oni oživljeni biti!' /79/ 'Dajem ti' – reče On /80/ 'do dana već određenog.' /81/ 'E tako mi dostojanstva Tvoga', – reče, 'sigurno ću ih sve na stranputicu navesti, /82/ osim Tvojih među njima robova iskrenih!' /83/ 'Istinom se kunem i istinu govorim' – reče Allah, /84/ 'sigurno ću sa svima, tobom i onima koji se budu poveli za tobom, džehennem napuniti!' /85/" (Sad 75-85). Pa se zakleo šejtan: **'''Sigurno ću ih sve na stranputicu navesti, osim Tvojih među njima robova iskrenih!'"**

A Allah je obavijestio već da on nema nikakve vlasti nad njima, te je rekao u suri El-Hidžr: **'''Onda izlazi iz dženneta', - reče On, 'nek si proklet /34/ i neka se prokletstvo zadrži na tebi do Dana sudnjeg!' /35/"** (El-Hidžr 34-35). **'''Gospodaru moj,' – reče, 'zato što si me u zabludu doveo, ja ću njima na Zemlji poroke lijepim predstaviti i potrudiću se da ih sve zavedem, /39/ osim među njima Tvojih robova iskrenih. /40/'"** (El-Hidžr 39-40). **'''Ti nećeš imati nikakve vlasti nad robovima Mojim, osim nad onima koji te budu slijedili, od onih zalutalih.'"** (El-Hidžr 42).

I Njegovo govor: **''Osim nad onima koji te budu slijedili, od onih zalutalih."** je: isključno izuzimanje, odnosno da ono što se izuzima nije iste vrste kao i ono iz čega se izuzima, u jačem od dva govora je da su robovi oni koji robuju, a ne oni kojima se robuje, kao što je to rekao Uzvišeni: **''A robovi Milostivog su oni koji po Zemlji mirno hodaju."** (El-Furqan 63), i rekao je Uzvišeni: **''Sa izvora iz kog će samo Allahovi robovi piti."** (El-Insan 6).

I rekao je Uzvišeni: **''Tog Dana će oni koji su jedni drugima bili prijatelji postati neprijatelji, samo to neće biti oni koji su se Allaha bojali i grijeha klonili: /67/ 'O robovi Moji, za vas danas straha neće biti, niti ćete i za čim tugovati; /68/ oni koji su u ajete Naše vjerovali i poslušni bili. /69/"** (Ez-Zuhruf 67-69).

''A kad je Allahov rob ustao da mu se pomoli, oni su se u gomilama oko njega tiskati stali." (El-Džinni 19).

"Hvaljen neka je Onaj koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz Hrama časnog u Hram daleki." (El-Isra' 1).

"I sjeti se robova Naših Ibrahima i Ishaka i Ja'kuba, sve u vjeri čvrstih i dalekovidnih." (Sad 45).

Ako su robovi iskreni prema Allahu onda on nema nad njima nikakve vlasti, a doista on ima vlasti nad onima koji su ga za zaštitnika prihvatili i to su oni koji pripisuju Allahu druga, a već se zakleo da će ih dovoditi u zabludu osim Allahovih iskrenih robova, a Allah je obavijestio da on doista nema nikakve vlasti nad Allahovim robovima, već nad onima koji ga slijede od zabludjelih.

El-Gajj (zabluda, zavođenje): slijeđene pustih želja i strasti, a osnova toga je ljubav prema drugom mimo Allaha kao što je ljubav prema kumirima, a to je širk. Rekao je Uzvišeni Allah o šejtanu:

إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُم بِهِ مُشْرِكُونَ ﴿100﴾

"Njegova je vlast jedino nad onima koji njega za zaštitinika uzimaju i koji druge Allahu ravnim smatraju." (En-Nahl 100).

Pa je objasnio da se onaj ko je iskren sve dok je odlučan u svojoj iskrenosti, čuva od ove zablude i ovog širka, a zabluda doista slabi iskrenost, a širk pojačava strasti i puste želje.

Među sljedbenicima iška, kojeg voli šejtan, ima onih koji su uzeli šejtana za prijatelja i koji pripisuju Allahu druga u skladu s tim, pa ih je napustila iskrenost u ljubavi prema Allahu, i podijelili su ljubav između Njega i ostalih sve dok u njemu ne bude udio u prihvatanju kumira i sve dok ne postane rob onog u kog je zaljubljen, pa se izgube u njemu i jasno govore da su robovi njemu, te u tome ima ljubavi i strasti, i činjenje onoga što srdi Allaha i onoga što je zabranio od razvrata javnog i tajnog, grijeha i bespravnog nasilja, i pripisivanja Allahu druga o čemu Allah nije objavio dokaz, i iznošenja na Allaha onog što ne znaju, pa u tome postoji veliki i mali širk, i bespravno ubijanja osobe, blud, laži, jedenja imetka na bespravan način i ostalo što čini ove kategorije koje mrzi Uzvišeni Allah, jer je osnova njegova da ljubav prema njemu bude kao ljubav prema Allahu, a to je od ostavljanja iskrenosti u ljubavi i od podjele ljubavi između Allaha i ostalih ili od ljubavi prema nekom drugom mimo Allaha, i ako uradi ove stvari to će biti slijeđenje strasti bez upute od Allaha.

A u eseru stoji: *''Ispod nebesa ne postoji božanstvo koje je veće kod Allaha od strasti koje se slijede.''* [51] Rekao je Uzvišeni: **''Kaži ti Meni, hoćeš li ti biti čuvar onome koji je strast svoju za boga svoga uzeo. /43/ Misliš li ti da većina njih hoće da čuje ili da nastoji da shvati? Kao stoka su oni, čak su još dalje s pravog puta skrenuli. /44/''** (El-Furqan 43-44).

Zbog ovoga je ovim iškom iskušan samo onaj kod koga ima neka vrsta širka u vjeri i slabe iskrenosti prema Allahu. Razlog ovome je ono što su pomenuli neki pa su rekli: Ne postoji nešto što se voli, a da obuhvati cjelokupnu ljubav srca, osim ljubavi prema Allahu ili ljubavi prema čovjeku poput tebe:

Što se tiče ljubavi prema Allahu to je ljubav zbog koje su stvoreni robovi, i ona je njihova sreća, a već smo pričali o njoj na drugom mjestu.

A što se tiče međusobno sličnih ljudi, muško ili žensko, doista u njima ima usklađivanja i podesnosti prema onome što obavezuje da u svakoj stvari bude od ljubavi udio voljenog koji je zauzeo njegovo srce, i zato nije poznato da nešto što se voli od stvari i ljudi mimo Allaha obuhvata čovjekovo srce kao ljubav prema Allahu, čak i da čovjek izgubi razum i shvatanje od te ljubavi, a ona obavezuje odsutnost želje za nečim drugim mimo tog voljenog i obavezuje smrtnu bolest, međutim, sve ovo se dešava zbog slabosti onog što je u njegovom srcu od ljubavi prema Allahu i iskrenog ispovijedanja vjere Njemu, obožavajući Ga i oslanjajući se na Njega, pa on pripisuje Allahu druga jer je šejtan zavladao njime, sve dok ga ne dovede u zabludu, u kojoj uzima za svog prijatelja šejtana i pridružuje Allahu druga u stvarima u kojima šejtan ima vlast nad njime.

Zato se onaj koji voli nekoga mimo Allaha pokorava onome koga voli, više nego što se pokorava Allahu, čak traži i pogibiju na njegovom putu kao što vjernik odabira pogibiju na Allahovom putu, i ako voljeni bude pokoran onom ko ga voli i robovao mu s jedne strane onda je preče da se onaj koji voli pokorava i robuje svom voljenom s druge strane.

---

[51] Prenosi Et-Taberani (Mu'džemu-l-Kebir br. 7502), ibn ebi Asim (Es-Sunne br. 3) i ostali.

A već je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem: ***''Onaj ko pije alkohol je kao rob kipova.***" [52]

Prošao je Alija – Allah bio zadovoljan njime – pored naroda koji je igrao šaha, te je rekao: ***''Kakvi su ovo kipovi koje obožavate?***" [53] Mislim da je oborio tablu s figurama.

To je zato jer je Allah spojio između alkohola i kocke, i između kumira i strelica za gatanje u govoru:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿90﴾ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ
وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ﴿91﴾

''O vjernici, vino i kocka, kumiri i strelice za gatanje su odvratne stvari, šejtanovo djelo; zato se toga klonite da biste postigli što želite. /90/ Šejtan želi da pomoću vina i kocke unese među vas neprijateljstvo i mržnju i da vas od sjećanja na Allaha i od obavljanja molitve odvrati. Pa hoćete li se okaniti. /91/" (El-Maide 90-91).

S tim da je onaj ko pije vino pijan dan, skoro dan ili dio dana, a što se tiče opijenosti strastima i pokvarenom ljubavi od iška i sl. tome ta je opijenost snažna i stalna. Rekao je Uzvišeni o Lutovom narodu: **''A života mi tvoga, oni su u pijanstvu svome lutali."** (El-Hidžr 72).

A kako je onda kada izađe iz stanja opijenosti u stanje zaluđenosti, totalnoj zaluđenosti a ne glupom, kao što je napisao Muhammed bin Džafer u knjizi 'I'tilalu-l-Qulub', rekao mi je Es-Sajdalani:

Izgubio sam razum pa sam joj rekao
Zaljubljenost je jača od ludila
Zaljubljeni nikada se ne probudi
A ludak samo nekada dobije napad

A rekao je drugi.

Opijenosti dvije: opijenost ljubavlju i opijenost vinom
A kada će se otrijezniti opijeni od njih

---

[52] Prenosi ibn ebi Šejbe (El-Musannef br. 24070), ibn Madže u svom Sunenu (br. 3385), El-Buhari u Tarihu-l-Kebir 1/1/129 i ostali, njegov lanac prenosilaca je slab

[53] Prenosi ibn ebi Šejbe El-Musannef (br. 26158) i El-Bejheqi u svom sunenu 10/212, njegovi prenosioci su dobri i povjerljivi.

A rekao je Allah – slavljen da je On: **''I žene u gradu počeše govorkati: 'Upravnikova žena navraćala momka svoga na grijeh, u njega se ludo zagledala!'"** (Jusuf 30). Znači strastveno ga je zavoljela, tj. njena ljubav prema njemu je dospjela do srčane kese, a to je kesa u njegovoj unutrašnjosti, pa ovo nekada bude sa prihvatanjem kumira koji se vole kao što se Allah voli.

Ako šejtan želi da raširi među vjernicima neprijateljstvo i mržnju u piću i kocki i da ih odvrati od spominjanja Allaha u namazu, onda se neprijateljstvo i mržnja koju želi da raširi među vjernicima dešavaju s iškom, i okrenuo ga je od spominjanja Allaha, od namaza, kao što smo već govorili o tome na drugom mjestu, i objasnili smo da se u svim grijesima nalaze ova dva opisa, i doista spominjanje toga u alkoholu i kocki - a ovo dvoje su od zabrana koje su posljednje objavljene – upozorava na ostalo što je zabranjeno prije njih kao što je bespravno ubijanje osobe, razvrat i sl. tome.

Od onoga što objašnjava ovaj govor je: razvrat čiji je osnov ljubav prema nekom drugom mimo Allaha, svejedno da li se radi o gledanju voljenog ili ljubljenju s njime ili ejakulaciji ili ostalom, i ove razvrati su više prisutne kod mušrika nego kod iskrenih, i kod njih ima onoga što nema kod onih koji su iskreni prema Allahu. Rekao je Uzvišeni:

يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْآتِهِمَا إِنَّهُ يَرَاكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿27﴾ وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿28﴾ قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿29﴾ فَرِيقًا هَدَى وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ

''O sinovi Ademovi, neka vas nikako ne zavede šejtan kao što je roditelje vaše iz Dženneta izveo, skinuvši s njih odjeću njihovu da bi im stidna mjesta njihova pokazao! On vas vidi, on i vojske njegove, odakle vi njih ne vidite. Mi smo učinili šejtane zaštitnicima onih koji ne vjeruju. /27/ A kada urade neko ružno djelo, govore: 'Zatekli smo pretke naše da to rade, a i Allah nam je to zapovjedio.' Reci: 'Allah ne zapovijeda da se rade ružna djela! Zašto o Allahu govorite ono što ne znate?' /28/ Reci: 'Gospodar moj naređuje – pravednost. I obraćajte se samo Njemu kad god obavljate molitvu, i molite Mu se iskreno

Mu ispovijedajući vjeru! Kao što vas je iz ničega stvorio, tako će vas ponovo oživjeti. /29/ On jednima na Pravi put ukazuje, a druge, s pravom, u zabludi ostavlja, jer oni, mjesto Allaha, šejtane za zaštitnike uzimaju i misle da dobro rade. /30/" (El-A'raf 27-30).

Pa je obavijestio – slavljen da je On – da je učinio šejtane prijateljima onima koji ne vjeruju, a to je u govoru Uzvišenog: **"Pa zar ćete njega i porod njegov, pored Mene, kao prijatelje prihvatiti, kad su vam oni neprijatelji? Kako je šejtan loša zamjena nevjernicima! "** (El-Kehf 50).

I rekao je Uzvišeni: **"Njegova je vlast jedino nad onima koji njega za zaštitnika uzimaju i koji druge Allahu ravnim smatraju."** (En-Nahl 100).

Ako je njegova vlast nad njegovim prijateljima koji ga uzimaju za zaštitnika i koji pripisuju Allahu druga, a to su oni koji ne vjeruju u Allaha – rekao je Svevišnji:

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿42﴾

"'Ti nećeš imati nikakve vlasti nad robovima Mojim, osim nad onima koji te budu slijedili, od onih zalutalih.'" (El-Hidžr 42) – onda su oni ti koji su zalutali, i to su oni za koje je rekao šejtan: Ja ću ih sve na stranputicu odvoditi osim tvojih iskrenih robova.

Zbog ovoga je Allah – slavljen da je On – obavijestio o njegovim prijateljima da su oni:

وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿28﴾

"A kada urade neko ružno djelo, govore: 'Zatekli smo pretke naše da to rade, a i Allah nam je to zapovjedio.' Reci: 'Allah ne zapovijeda da se rade ružna djela! Zašto o Allah ugovorite ono što ne znate?'" (El-A'raf 28).

Pa je obavijestio o šejtanovim prijateljima, a to su oni koji ga uzimaju za zaštitnika i oni koji pripisuju Allahu druga: Doista oni kada počine razvrat navode dokaz da oni slijede vjeru njihovih očeva, i pored toga misle još da im je Allah naredio to, te slijede mišljenje – u njihovom govoru: da im je Allah naredio to – i slijede ono što odgovara njihovim dušama u oponašanju vjere njihovih očeva i njihovom slijeđenju.

U ovom opisu se nalazi širina za mnoge od onih koji se pripisuju sljedbenicima kible od sufija i pobožnjaka, vladara i

vojnika, sljedbenika ilmu-l-kelama i filozofije, naroda i ostalih, čine razvrat kojeg je zabranio Allah i Njegov Poslanik halalom, a osnova toga je išk koji mrzi Allah.

Mnogi od njih to učine vjerom, i misli da se s time približavaju Allahu, ili zbog njihovog mišljenja da čiste svoje duše i da ih upućuju ili zbog njihovog mišljenja da će se s time njihova srca složiti sa čovjekom, potom će skrenuti ka robovanju Allaha, Jednog Jedinog, ili zbog njihovog mišljenja da su lijepi likovi ispoljavanje i prizori Allaha, možda su ubijeđeni da se Gospodar utjelovio u njima i sjedinio sa njima, ima ih onih koji odlikuju to u njima i ima ih koji govore uopšteno. Oni kada počine razvrat kažu: Našli smo da su ovako naši očevi radili i Allah nam je naredio ovo.

Kod svakog od njih postoji širk u skladu s time, i zbog ovoga se pojavljuje začaranost i opčinjenost sa slikom i zaljubljivanjem u nju kod onih koji pripisuju Allahu druga: kao kršćani, sveštenici i oni koji sliče njima od ovog ummeta: mnogi filozofi, zatim sufije koji su opčarani novotarijama i ostali, te ćeš kod njih naći veliki udio u prihvatanju i uzimanju kumira mimo Allaha, vole ih kao što se Allah voli, ili tako što im ispovijedaju vjeru ili zbog strasti ili zbog obje stvari zajedno. Zato ćeš naći između njihovih bogatih i siromašnih, između njihovih vladara emira, saglasnost na prihvatanju i uzimanju kumira mimo Allaha na ova dva načina.

Zato ćeš naći mnoge od njih kako se sakupljaju da slušaju stihove i pjesme koje potpaljuju zajedničku ljubav u kojoj se izmiješaju onaj ko voli Milostivog, onaj ko voli kipove, onaj ko voli krst, ko voli braću, onaj ko voli domovinu, onaj ko voli lijepe golobrade mladiće i onaj ko voli žene.

Ova pjesma je pjesma mušrika, kao što je to rekao Uzvišeni: **''Molitva njihova pored Hrama svodi se samo na zviždanje ili pljeskanje rukama.“** (El-Enfal 35).

Sebeb onog što smo spomenuli je Allahovo stvaranje robova da mu robuju, a to robovanje je ljubav prema Njemu i Njegovo veličanje, i ako nema u njegovom srcu slasti vjerovanja u Allaha i tevhida prema Njemu, onda traži da zamijeni to sa onim što odgovara njegovim strastima, te uzima za njegovo božanstvo strasti, pa uzima šejtana i njegov porod za prijatelje mimo Allaha, a šejtani su njima neprijatelji, a kako je šejtan loša zamjena zulumćarima.

Zato se desilo ovo i sl. tome od mijenjanja vjere i promjene fitre (prirodnosti) prema kojoj je Allah ljude stvorio. Rekao je Uzvišeni:

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ

''Ti upravi lice svoje vjeri iskreno; vjeri Allahovoj čistoj prema kojoj je ljude stvorio. Nema izmjene Allahovih stvorenja, to je prava vjera.“ (Er-Rum 30).

I rekao je Uzvišeni: **''A daleko je zalutao onaj ko smatra da je Allahu neko ravan. /116/ Oni se mimo Allaha ženskim kumirima klanjaju, a ne klanjaju se drugom do šejtanu-prkosniku, /117/ prokleo ga Allah! A on je rekao: 'Ja ću se sigurno potruditi da preotmem za sebe određen broj Tvojih robova, /118/ i navodiću ih, sigurno, na stranputice, i primamljivaću ih, sigurno, lažnim nadama, i sigurno ću im zapovjediti pa će stoci uši rezati, i sigurno ću im narediti pa će stvorenja Allahova mijenjati!'“** (En-Nisa' 116-119).

Rekao je Uzvišeni: **''Nema izmjene Allahovih stvorenja..“** (Er-Rum 30). Biću koje je stvorio Allah nema izmjene i ne možeš naći stvorenje da bude na nečem drugom mimo onoga na čemu ga je stvorio Allah i ne možeš naći stvorenje na nekoj drugoj fitri mimo one prema kojoj ga je Allah stvorio, međutim neka stvorenja mijenjaju neka druga kao što kaže Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem:

((كلّ مولودٍ يولد على الفطرة فأبواه يهوّدانه وينصرانه و يمجسانه، كما تنتج البهيمة جمعاء هل تحسون فيها من جدعاء))

''Svako dijete se rađa u svojoj prirodnoj vjeri, ali ga njegovi roditelji učine židovom, kršćaninom ili medžusijom (obožavalac vatre) kao što životinja rodi životinju potpunog tijela, da li vidite na njoj nedostatak.“ [54]

A to objašnjava da je osnova robovanja ljubav, i da je širk u ljubavi osnova širka, kao što je spomenuo Allah u priči imama pravovjernih, Ibrahima, Allahovog prijatelja:

فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى كَوْكَبًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ ﴿76﴾

''I kad nastupi noć, On ugleda zvijezdu i reče: 'Ovo je Gospodar moj!' A pošto zađe, reče: 'Ne volim one koji zalaze!'“ (El-En'am 76).

---

[54] Izvor ranije naveden

A rekao je o Mjesecu: **''Ako me Gospodar moj na Pravi put ne uputi, biću sigurno jedan od onih koji su zalutali.''** (El-En'am 77). A kada je zašlo Sunce rekao je:

يَا قَوْمِ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿78﴾ إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿79﴾

'''Narode moj, ja nemam ništa s tim što vi Njemu druge ravnim smatrate! /78/ Ja okrećem lice svoje, kao pravi vjernik, prema Onome Koji je nebesa i Zemlju stvorio, ja nisam od onih koji Njemu druge ravnim smatraju!'" /79/ (El-En'am 78-79).

Zbog ovoga je Ibrahim daleko od mušrika i od onoga što pripisuju Allahu, rekao je: **'''A da li ste razmišljali' – upita on, 'da su oni kojima robujete /75/ vi i kojima su robovali davni preci vaši /76/ doista, neprijatelji moji? Ali, to nije Gospodar svjetova. /77/'"** (Eš-Šu'ara 75-77).

I rekao je Uzvišeni:

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَآءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ

''Divan uzor za vas je Ibrahim i oni koji su uz njega bili kada su narodu svome rekli: 'Mi s vama nemamo ništa, a ni sa onima kojima se, umjesto Allahu, klanjate; mi vas se odričemo, i neprijateljstvo i mržnja će između nas ostati sve dok ne budete u Allaha, Njega Jedinog, vjerovali!'" (El-Mumtehine 4).

A to objašnjava govor Uzvišenog: **''I borite se protiv njih sve dok mnogoboštva ne nestane i dok se Allahova vjera slobodno ispovjedati ne mogne. Pa ako se okane, onda neprijateljstvo prestaje, jedino protiv nasilnika ostaje."** (El-Beqare 193).

I rekao je Uzvišeni:

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿39﴾

''I borite se protiv njih dok mnogoboštva ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane. Ako se oni okane, - pa, Allah dobro vidi šta oni rade." (El-Enfal 39). Pa je naredio džihad sve dok ne nestane fitne i dok samo ne ostane Allahova vjera, pa je ciljom učinio nestajanje fitne i postojanje Allahove vjere, i stavio je protivrječnost među njima, postojanje fitne protivrječi postojanju Allahove vjere, a postojanje Allahove vjere protivrječi postojanju

fitne, a fitna je već objašnjena sa riječju širk, i u onome što se desilo od fitne u srcima je širk, a on briše postojanje Allahove vjere.

Fitna u sebi sadrži podvrste kao što su sumnje i strasti, a fitna onih koji prihvataju mimo Allaha kumire i vole ih kao što se voli Allah je najveća fitna. Takva je fitna sljedbenika teleta kao što kaže Uzvišeni:

’’’Mi smo narod tvoj poslije tvog odlaska u iskušenje doveli’ – reče On, ’njega je zaveo Samirija.’“ (Taha 85).

Rekao je Musa: **’’To je samo iskušenje Tvoje kojim Ti, koga hoćeš, u zabludi ostavljaš, a kome hoćeš, na Pravi put ukazuješ.“** (El-A’raf 155).

Rekao je Uzvišeni: **’’Srca njihova su, zbog nevjerovanja njihova, još bila nadojena teletom.“** (El-Beqare 93).

Rečeno je Sufjanu bin Ujejnu: Doista sljedbenici strasti vole ono što su izumjeli od njihovih strasti žestokom ljubavlju, pa je rekao: Zar si zaboravio govor Uzvišenog: **’’Ima ljudi koji su mjesto Allaha kumire prihvatili, vole ih kao što se Allah voli.“** (El.Beqare 165). I govor Uzvišenog: **’’Srca njihova su, zbog nevjerovanja njihova, još bila nadojena teletom.“** (El-Beqare 93), ili govor ovakvog značenja.

A sve što je zavoljeno mimo Allaha dovešće do fitne koja sprečava da bude Allahova vjera.

A zaljubljivanje u lik je od najvećih fitni, rekao je Uzvišeni:

إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ

’’Imanja vaša i djeca vaša su samo iskušenje.“ (Et-Tegabun 15). Zato je rekao Uzvišeni:

قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ

’’Reci: ’Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da prođe neće imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate – miliji od Allaha i Njegova Poslanika i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese.’“ (Et-Tewba 24).

Rekao je Allah – slavljen da je On:

أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لا يُفْتَنُونَ ﴿2﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ

فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿3﴾

''Elif Lam Mim. /1/ Misle li ljudi da će biti ostavljeni na miru ako kažu: 'Mi vjerujemo!' i da u iskušenje neće biti dovedeni? /2/ A Mi smo u iskušenje dovodili i one prije njih, da bi Allah sigurno ukazao na one koji govore istinu i na one koji lažu. /3/ " (El-Ankebut 1-3).

A od onog što objašnjava to je da je došao čovjek i rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi we sellem: Šta Allah hoće i šta hoćeš ti. Pa je rekao: ***''Zar si me učinio Allahovim drugom! Ne govori tako već reci šta Allah, Jedan Jedini želi.***" [55]

Pa je prezreo što ga je učinio Allahovim drugom u rečenici koja je spojila između Allaha i između Poslanika u htjenju, dakle htjenje roba je nastavak Allahove volje, i nikako mu u tome ne može biti drug, i iz ovoga se vidi da nešto može biti suparnik Allahu bez toga da mu se robuje potpunim ibadetom, jer doista taj čovjek nije robovao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi we sellem, tim ibadetom.

[55] Hadis bilježi En-Nisai (br. 987) s lancem prenosilaca koji je slab zbog ravije Edžleha. Ibn Madže (br. 2117) putem Ise b. Junusa, Ahmed u Musnedu , šejh Albani, Allah mu se smilovao, je ocijenio vjerodostojnim

Ljubav prema Allahu zahtijeva zalaganje na Njegovom putu

Ovim se objašnjava da ljubav prema Allahu zahtijeva zalaganje na Njegovom putu bez ikakve sumnje, jer doista ko zavoli Allaha i Allah njega zavoli voli ono što voli Allah i srdi se na ono što srdi Allaha, štiti one koje Allah štiti i neprijateljuje s onima koji neprijateljuju s Allahom. Ljubav nikako ne može biti a da u njoj ne bude to u skladu s njegovom snagom ili slabošću, pa ljubav zahtijeva blizinu voljenog i onog što on voli i udaljenost od onog što on mrzi i kada bude s ljubavlju ostavljanje onog što mrzi voljeni onda je to doista potpuna ljubav.

A što se tiče naklonosti prema neprijateljima voljenog doista ona protivrječi ljubavi, rekao je Uzvišeni:

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ

''Nećeš naći da ljudi koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju budu u ljubavi s onima koji se Allahu i Njegovom Poslaniku suprostavljaju, makar im oni bili očevi njihovi, ili sinovi njihovi, ili braća njihova, ili rođaci njihovi. Njima je On u srca njihova vjerovanje usadio i svjetlom Svojim ih osnažio.“ (El-Mudžadale 22). Pa je obavijestio da nećeš naći vjernika – kojem su Allah i Njegov Poslanik draži od ostalog, kao što je to u hadisu, na kojem su se saglasili Buharija i Muslim: ***''Tako mi Onoga u čijoj je Ruci moja duša neće niko od vas vjerovati sve dok mu ne budem draži od njegovog djeteta, sina i svih ljudi.“*** [56] – da voli one koji se suprostavljaju Allahu i Njegovom Poslaniku, jer je ovo spajanje dvije suprotnosti koje se ne mogu nikako sastaviti, a

[56] Izvor ranije naveden

Allahov miljenik i miljenik Njegovih neprijatelja ne mogu se sastaviti.

Pa onaj ko Ga voli ako bude volio onog ko Mu se suprostavlja, onda će voliti skup želja dvije suprostavljene i neprijateljske strane, a to je nemoguće, i zbog ovoga nije ispravno ovo stanje osim ljubavi prema Allahu i Njegovom Poslaniku, jer rob mora više voljeti Allaha i Njegovog Poslanika od ostalog, i neće biti vjernik osim s time. I ova ljubav nikako ne može biti s ljubavlju prema onima koji se suprostavljaju Allahu i Njegovom Poslaniku i s ljubavlju prema onima koji su im neprijatelji, *pa nema prijateljstva s Allahom osim s mržnjom Njegovih neprijatelja i neprijatelja Allahovog Poslanika.*

A što se tiče vjernika koji će se možda nekada boriti međusobno, ta, oni nisu oni koji se suprostavljaju Allahu u svakom stanju, jer svako od njih ima od imana ono što voli onaj drugi kod njega, pa makar ga i mrzio također, te se sastavlja kod njih ljubav i mržnja, a isto tako kod svakog od njih ne moraju biti sva djela u saglasnosti sa ljubavlju prema Allahu i ne moraju biti sva djela ovog drugog u saglasnosti sa Allahovom mržnjom, naprotiv jedan od njih mora da uradi ono što ne voli Allah pa makar to i ne mrzio, a drugi mora – također – da radi ono što voli Allah ako je vjernik, pa je neophodno da se da svakom od ljubavi u skladu njihovog imana, i nije nužno da čovjek voli kod drugog ono što ne voli i ako ga to ne srdi, naprotiv neće voljeti čovjek kod drugog ono što je greška ili oprošten grijeh, pa makar ne mrzio taj grijeh, pa neće voljeti osim ono što voli Allah i Njegov Poslanik, pa će samo voljeti ono što bude njegov trud i ispravno djelo.

Ovo što smo spomenuli je stvar koju čovjek nalazi u sebi i osjeća je: Da, ako zavoli nešto neće zavoljeti ono što mu se suprostavlja, naprotiv to će ga rasrditi. Pa se ne može zamisliti skup dvije potpune želje koje su međusobno suprostavljene, međutim, može u jednom srcu da bude vrsta ljubavi i želje prema nečemu i vrsta ljubavi i želje prema onom što mu protivrječi, ovoga ima mnogo, naprotiv ovo je najčešće stanje čovjeka, ali ni jedna od njih ne bude potpuna, doista potpuna ljubav i potpuna želja zahtijevaju snažno postojanje voljenog i željenog, pa ako bude snaga prisutna, a nema voljenog i željenog onda ljubav i želja nijesu potpune. Isto tako potpuna mržnja zabranjuje postojanje onog što se mrzi snažno,

pa kada se nađe s mogućnošću zabranjivanja onda nije potpuna mržnja.

Odavde se zna da govor Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem: *''Bludnik dok čini blud nije vjernik, lopov dok krade nije vjernik i onaj ko pije alkohol dok ga pije nije vjenrik.''* [57], znači: Da je njegova mržnja prema onome što mrzi Allah od ovih djela bila potpuna ne bi ovo učinio. A ako ovo učini onda je njegovo ubjeđenje da Allah mrzi ove stvari slabo ili je njegova duša koja mrzi ono što mrzi Allah slaba, a oboje sprečavaju potpuni nužni iman.

Ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku ogleda se u dva stepena:

Prvi stepen (vadžib): Ovo je stepen umjerenih.

Drugi stepen (mustehab): Ovo je stepen onih prvih koji prednjače u svojim dobrim djelima.

Prvi stepen obavezuje da su mu Allah i Njegov Poslanik draži od ostalog gdje ne može voljeti nešto što mrzi Allah, kao što kaže Uzvišeni:

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ

''Nećeš naći da ljudi koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju budu u ljubavi s onima koji se Allahu i Njegovom Poslaniku suprostavljaju.'' (El-Mudžadale 22), a to zahtijeva ljubav prema onome što je Allah učinio obaveznim i mržnju prema onome što je zabranio uzvišeni Allah, a to je vadžib, pa je želja za vadžibima potpuna želja koja obavezuje postojanje onog što je obavezno, kao što obavezuje nepostojanje stvari koje je zabranio Allah, a to je neophodno za potpunu mržnju prema tome.

Pa svaki vjernik mora voljeti ono što voli Allah i mrzjeti ono što mrzi Allah. Rekao je Uzvišeni:

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمُ اتَّبَعُوا مَا أَسْخَطَ اللَّهَ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ﴿28﴾

''To će biti zato što su ono što izaziva Allahovu srdžbu slijedili, a ono čime je On zadovoljan prezirali; On će djela njihova poništiti.'' (Muhammed 28).

I rekao je Uzvišeni:

[57] Izvor ranije naveden

وَإِذَا مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿124﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَى رِجْسِهِمْ

''A kad bude objavljena neka sura, ima ih koji govore: 'Kome je od vas ova učvrstila vjerovanje?' Što se tiče vjernika, njima je učvrstila vjerovanje, i oni se raduju; /124/ a što se tiče onih čija su srca bolesna, ona im je nevjerovanje dodala na nevjerovanje koje već imaju. /125/'' (Et-Tewba 124-125).

I rekao je Uzvišeni: **''Neki od onih kojima smo dali Knjigu raduju se svemu što objavljujemo tebi, ali neki protivnici ne priznaju nešto od Objave.“** (Er-Ra'd 36).

A što se tiče drugog stepena odnosno ljubavi onih koji su stalno prvi, to je da čovjek voli ono što Allah voli od nafila i lijepih stvari potpunom ljubavlju. Ovo je stanje onih koji su u Allahovoj blizini, Allah ih je približio Sebi. Pa ako je ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku vadžib i obavezuje mržnju prema onome što mrzi Allah i Njegov Poslanik, kao što je u drugim vrstama ljubavi, onda ona zahtijeva mržnju onog što mu protivrječi, *onda se zna da je džihad posljedica ljubavi prema Allahu i Njegovom Poslaniku, te je svrha džihada dobijanje onog što voli Allah i sprečavanje onog što Ga srdi.*

Onaj kod koga nema onoga što ga poziva na džihad nije došao sa obaveznom ljubavlju bez ikakve sumnje i ima u sebi svojstvo nifaka, kao što je rekao Uzvišeni:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿15﴾

''Pravi vjernici su samo oni koji u Allaha i Poslanika Njegova vjeruju, i poslije više ne sumnjaju, i bore se na Allahovom putu imecima svojim i životima svojim. Oni su iskreni!“ (El-Hudžurat 15).

A u Muslimovom sahihu, od ebu Hurejre, se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, rekao:

((من مات ولم يغز ولم يحدث نفسه بالغزو مات على شعبة من نفاق))

''Ko umre a ne bude se borio i ne bude bodrio sebe na džihad umro je sa osobinom nifaka.“ [58]

Isto tako je Allah spojio između njih u govoru:

---

[58] Hadis bilježi Muslim (br. 1910), ebu Davud (br. 2502) i dr.

أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿19﴾ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿20﴾ يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ لَهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُقِيمٌ ﴿21﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿22﴾

''Zar smatrate da je onaj koji hodočasnike vodom napaja i koji vodi brigu o Časnom hramu ravan onome koji u Allaha i u onaj svijet vjeruje i koji se na Allahovu putu bori? Nisu oni jednaki pred Allahom. A Allah neće ukazati na pravi put onima koji sami sebi nepravdu čine. /19/ U većoj su časti kod Allaha oni koji vjeruju i koji se iseljavaju i koji se bore na Allahovu putu zalažući imetke svoje i živote svoje; oni će postići što žele. /20/ Gospodar njihov im šalje radosne vijesti da će im milostiv i blagonaklon biti i da će ih u džennetske bašče uvesti, u kojima će neprekidno uživati, /21/ vječno i zauvijek će u njima boraviti. Uistinu, u Allaha je nagrada velika. /22/“ (Et-Tewba 19-22).

Pa je pridružio džihad ljubavi u dva ajetu, rekao je: **''Reci: 'Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da prođe neće imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate – miliji od Allaha i Njegova Poslanika i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese.“** (Et-Tewba 24).

I u govoru Uzvišenog: **''O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne, - pa, Allah će sigurno umjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovu putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati.“** (El-Maide 54).

Pa je obavijestio da je narod kojeg voli Allah i Njegov Poslanik ponizan prema vjernicima, a ponosit prema nevjernicima, bore se na Allahovom putu i ne boje se ničijeg prijekora, kao što je rekao Uzvišeni u drugom ajetu: **''A njegovi sljedbenici su strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom.“** (El-Feth 29). Pa ih je opisao poniznošću i milošću prema Njegovim prijateljima i njihovoj braći, a ponositim i strogim prema Njegovim neprijateljima i njihovim neprijateljima i oni se bore na Allahovom putu.

A džihad je izveden od riječi džuhd što znači trud, a to je jačeg značenja od riječi (džehd) naprezanje jer je damma jačeg značenja od fethe, i svaki put kada harfovi ili hareke budu jače, jače je i značenje.

Zbog ovoga je riječ džurh (rana) jača od riječi džerh (raniti) jer je džurh onaj koji je ranjen, i to nije džerh koji je zapravo infinitiv, odnosno glagol.

Isto tako riječi kurh (odvratnost, mržnja, prisila), mekruh (mrzak, odvratan, neugodan) i mekreh (neprijatna stvar, nezgodan položaj), kao što je to rekao Uzvišeni: **''Propisana vam je borba, a to vam je mrsko!"** (El-Beqare 216), **zatim: ''Allahu sedždu čini sve što je na nebesima i na Zemlji, htjeli ili ne htjeli."** (Er-Ra'd 15).

Pa je džuhd krajnji napor i snaga, rekao je Uzvišeni: **''A rugaju se i onima koji ga s mukom daju. "** (Et-Tewba 79).

A u hadisu stoji: ***''Najbolja sadaka je ona koja je udijeljena siromahu iz malog imetka."*** [59] Zbog ovoga je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem: ***''Džihad je vrhunac djela."*** [60] Doista je on od najuzvišenijih želja s krajnjom snagom, i ovo je najveće što bude od imana, kao vrh koji je najviši kod kamile, nekada bude težak a nekada ne.

A što se tiče džehda, ono je naprezanje pa makar ne bila prisutna krajnja snaga.

Pa je džihad na Allahovom putu od džuhda, a on je borba na Allahovom putu s potpunom snagom i sposobnošću, i sadrži dvije stvari:

Prva: Upotrebljavanje čitave snage na Allahovom putu.

Druga: Da to bude za dobijanje stvari koje Allah voli i sprečavanje stvari koje Allah mrzi, a sa snagom i željom se upotpunjava stvar.

Ovdje se ljudi dijele na četiri vrste: Narod koji ima snagu, i ima želju i ljubav koja im nije naređena, pa se oni bore i upotrebljavaju svoju snagu i sposobnost, međutim, ne na Allahovom putu, već na putu nekog drugog : ili u zabranjenim

---

[59] Dio dugačkog hadisa kojeg bilježi En-Nisai (Kitabu-l-Istiaze 8/275) i Ahmed u svom Musnedu 5/178-179: Lanac prenosilaca ovog hadisa je slab.

[60] Hadis bilježi Et-Tirmizi (Kitabu fadailu-l-Džihad br. 1658) i Ahmed u Musnedu

stvarima kao što je razvrat, bio javan ili tajan, i grijeh i bespravna nepravda, i pridruživanje Allahu druga o čemu On nije objavio nijedan dokaz i govor o Allahu bez pravog znanja.

Ili na putu koji ne koristi kod Allaha kao što je džihad u mubah stvarima za koje nema nagrade, međutim, najčešće ovom džihadu se pridružuje sumnja koja čini da je ovo džihad na Allahovom putu ili džihad na šejtanovom putu.

I narod koji ima ispravnu želju, i potpunu ljubav prema Allahu, i ima – također – potpunu snagu, pa su oni gospoda koja vole i koja se vole, mudžahidi na Allahovom putu, i ne boje se ničijeg prijekora, kao što su to bili prvi muslimani od muhadžira i ensarija i oni koji ih slijede u dobročinstvu do Sudnjeg dana.

Narod koji ima ispravnu želju i potpunu i jaku ljubav prema Allahu, međutim, njihova sposobnost nije potpuna, te čine ono što voli Allah u skladu s njihovim mogućnostima i ne ostavljaju ništa što mogu uraditi, međutim, njihova sposobnost nije potpuna, a njihova ljubav je cjelovita, pa su oni sa narodom kojeg smo spomenuli prije njih.

Još ima među vjernicima od vremena Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi we sellem, i poslije njega, od tih mnogo ljudi. O njima je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem: ***''Doista su u Medini ostali ljudi i vi ne pređete niti ijedno rastojanje ili dolinu a da oni nisu s vama." Rekli su: ''A onu su u Medini?'' Rekao je: ''Da, oni su u Medini, spriječio ih je opravdan razlog."*** [61]

Rekao mu je Sa'd bin ebi Weqqas. ''O Allahov Poslaniče, čovjek se bori ispred naroda, pa da li će od plijena dobiti isto kao i oni najslabiji od njih?'' Pa je rekao: ''O Sa'd! Da li ćete pobijediti osim s vašim slabima? S njihovom dovom, blagoslovom i traženjem oprosta." [62]

A prenijeto je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem, da je tražio pobjedu s dovom siromašnih muhadžira, i rekao je:

((ربَّ أشعث أغبر ذي طمرين، مدفوع بالأبواب، لا يؤبه له، لو أقسم على الله لأبرّه)).

[61] Hadis bilježi El-Buhari (br. 2838-2839), ebu Davud (br. 2508) i dr.
[62] Hadis bilježi El-Buhari (Kitabu-l-Džihad br. 289)

''Često će čovjeku razbarušene kose, prašnjave i pohabane odjeće koji je odbijen s vrata i o kojem niko ne brine, kada se bude zakleo Allahom bit uslišano." [63]

Narod čija je snaga i sposobnost slaba i čija je želja za istinom slaba, i u njemu ima neispravnih želja s čim je Allah upoznat, pa su to slabići i zlikovci, međutim, možda su njihova srca pod uticajem sljedbenika neistine s kojima imaju udjela, kao što to ima među učenjacima, pobožnjacima i asketima od mušrika i sljedbenika knjige i munafika ovog ummeta u onom što ima u njemu od sličnosti sa učenjacima vjernika i njihovim pobožnjacima. To je zato jer je šejtan za sve od stvorenja učinio sličnog u neistini, a osnova zla je širk u Allaha kao što je osnova hajra iskrenost prema Allahu.

Doista je Allah – slavljen da je On – stvorio robove da robuju Njemu, Jednom Jedinom i da Mu ne pripisuju ništa, i s tim je poslao Poslanike i objavio Knjige, kao što je rekao Uzvišeni:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿25﴾

''Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: 'Nema boga osim Mene, zato Meni robujte.'" (El-Enbija' 25). I rekao je Uzvišeni: **''Mi smo svakom narodu poslanika poslali: 'Allahu robujte, a kumira se klonite!'"** (En-Nahl 36).

A robovanje spaja cjelovitost ljubavi i cjelovitost poniznosti, pa je rob onaj ko voli i ko je ponizan za razliku od onog ko voli a nije ponizan pred Njime, već ga voli kako bi preko Njega došao do drugog voljenog, i za razliku od onoga ko je ponizan prema onom koga ne voli kao što je ponizan pred zulumćarom, i obje ove vrste nisu čisto robovanje. Doista se kod svakog voljenog mimo Allaha i svakog veličanog mimo Allaha nalaze nedostaci i mrlje u robovanju, kao što je rekao Vjerovjesnik u vjerodostojnom hadisu: ***''Propao je rob dirhema, propao je rob dinara, propao je rob kadife i propao je rob crnoporubljenog ogrtača, propao je i nesretan je, ako se ubode ne izvdadi trn."*** [64]

A to je kao što je došlo u hadisu: ***''Doista je širk u ovom ummetu skriveniji od kretanja mrava."*** [65] S tim što nema ummeta

---

[63] Hadis bilježi Muslim (br. 2622).
[64] Izvor ranije naveden
[65] Izvor ranije naveden

koji više potvrđuje tevhid od ovog ummeta, i zbog ovog je Šeddad bin Ews govorio: O skupino arapa, o skupino arapa, doista se najviše plašim za vas pretvaranja i skrivenih strasti.

Rekao je ebu Davud: Skrivena strast je ljubav prema upravljanju.

A u Tirmizijevom hadisu, od Ka'ba bin Malika se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, rekao:

((ما ذئبان جائعان أرسلا في غنم بأفسد لها من حرص المرء على المال والشرف لدينه)).

''Šteta koju nanesu dva gladna vuka koja su poslata ovcama je manje od štete koja nastaje žudnjom čovjeka za imetkom i za poštovanjem njegove vjere.''[66] Rekao je Et-Tirmizi: Hadis hasen sahih. A žudnja bude u skladu sa jačinom ljubavi i mržnje.

A rekao je Allah: **''Većina ovih ne vjeruje u Allaha, nego druge Njemu smatraju ravnim.''** (Jusuf 107).

Prenijeto je da je ebu Bekr – Allah bio zadovoljan s njime – rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi we sellem: ''Ako je širk skriveniji od kretanja mrava kako ćemo udaljiti od njega?'' Pa je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem: ''Hoćeš li da te podučim riječima kojima ćes se ako ih izgovoris spasiti od velikog i malog širka? Reci: Allahu moj, utječem Ti se od širka za koji znam i tražim oprosta za ono što ne znam.'' [67] Pa mu je naredio pored traženja utočišta od širka kod Allaha, traženje oprosta, pa traženje oprosta i tevhid upotpunjuju vjeru.

Kao što je rekao Uzvišeni:

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ

''Znaj da nema drugog boga osim Allaha! Traži oprosta za svoje grijehe i za vjernike i za vjernice!'' (Muhammed 19).

كِتَابٌ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ﴿1﴾ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنَّنِي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ﴿2﴾ وَأَنِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ

''Ovo je Knjiga čiji se ajeti pomno nižu i od vremena do vremena objavljuju, od Mudrog i Sveznajućeg, /1/ da se samo Allahu klanjate, - ja sam vam od Njega, da opominjem i da

---

[66] Hadis bilježi Et-Tirmizi (br. 2376), Ahmed (Musned 3/456-457-460) i En-Nisai

[67] Izvor ranije naveden

radosne vijesti kazujem, /2/ da od Gospodara svoga oprosta tražite i da se pokajete.“ (Hud 1-3).

A u hadisu: ***''Doista je šejtan rekao: Uništio sam čovjeka s grijesima, a uništili su me sa: nema drugog boga osim Allaha i sa traženjem oprosta, kada sam vidio to raširio sam među njima strasti, te oni griješe i ne traže oprosta jer misle da rade dobro.“*** [68] A ovo je baš tako, pa ko uzme svoju strast za svoje božanstvo postao je rob onom što želi, a već mu je ranije uljepšano njegovo loše djelo pa ga vidi dobrim.

Rekao je Uzvišeni:

أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِنْ دُونِي أَوْلِيَاءَ إِنَّا أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ نُزُلًا
﴿102﴾ قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا ﴿103﴾ الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ
أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿104﴾

''Zar nevjernici misle da pored Mene mogu za bogove uzimati robove Moje? Mi smo, doista, za prebivalište nevjernicima pripremili džehennem. /102/ Reci: 'Hoćete li da vam kažem čija djela neće nikako priznata biti, /103/ čiji će trud u životu na ovom svijetu uzaludan biti, a koji će misliti da je dobro ono što rade. /104/'“ (El-Kehf 102-104).

وَكَذَلِكَ زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوءُ عَمَلِهِ وَصُدَّ عَنِ السَّبِيلِ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ ﴿37﴾

''I eto tako su se Faraonu njegova ružna djela učinila lijepim i on je bio odvraćen od Pravog puta, a lukavstvo Faraonovo se završilo na njegovu štetu.“ (Gafir 37).

وَإِذْ زَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ وَقَالَ لَا غَالِبَ لَكُمُ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي جَارٌ لَكُمْ فَلَمَّا تَرَاءَتِ
الْفِئَتَانِ نَكَصَ عَلَى عَقِبَيْهِ وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكُمْ إِنِّي أَرَى مَا لَا تَرَوْنَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ وَاللَّهُ شَدِيدُ
الْعِقَابِ ﴿48﴾ إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ غَرَّ هَؤُلَاءِ دِينُهُمْ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ
اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿49﴾

''I kada im je šejtan kao lijepe njihove postupke predstavio i rekao: 'Niko vas danas ne može pobijediti, i ja sam vaš zaštitnik!' – onda je on, kada su se dva protivnička tabora sukobila, natrag uzmaknuo, i rekao: 'Ja nemam ništa s vama, ja vidim ono što vi ne vidite, i ja se bojim Allaha, jer Allah strašno kažnjava', /48/ kada su licemjeri i oni čija su srca

[68] Hadis bilježi ebu Ja'la u svom Musnedu (br. 136): Njegov lanac prenosilaca slab.

bolesna govorili: ' Ove je obmanula vjera njihova!' A onaj ko se u Allah pouzda – pa, Allah je zaista Silan i Mudar. /49/" (El-Enfal 48-49).

''Mnogim mnogobošcima su tako isto šejtani njihovi ubijanje vlastite djece lijepim prikazali da bi ih upropastili i da bi ih u vjeri njihovoj zbunili." (El-En'am 137).

A potpunost vjere je obavljanje vadžiba i ostavljanje onog što je zabranjeno i ljubav prema onom što voli Allah i mržnja prema onome što mrzi Allah, a osnova obavljanja i ostavljanja je ljubav i mržnja, pa ako ostavi ono što mu je naređeno ili uradi ono što mu je zabranjeno, to je zbog nepotpunosti imana koji je u stvari potvrđivanje.

Voljene stvari se dijele na dva dijela:

Dio koji se voli zbog njega samog.

I dio koji se voli radi drugog: Dakle, voljeni se mora voljeti zbog njega samog, a u šerijatu nije propisano ništa da se voli radi njega samog osim Allaha Uzvišenog, isto tako i veličanje, nekada se veliča nešto zbog njega samog a nekada zbog nekog drugog, a ništa ne zaslužuju veličanje zbog njega samog osim Allaha Uzvišenog.

A sve što je naredio Allah da se voli i da se veliča je zbog njegove ljubavi radi Allaha i Njegovog veličanja i to je ibade Allahu, pa je Allah voljeni i Uzvišeni u ljubavi i veličanju, On je cilj, kod Njega je prebivalište i kod Njega je kraj. A što se tiče ostalog mimo toga, pa to se voli radi Allaha, znači zbog ljubavi prema Allahu, voli ono što Allah voli, te je od potpunosti ljubavi prema nečemu ljubav prema voljenom voljenoga, i mržnja prema onome što on mrzi, a ovom svjedoči hadis: ***''Najčvršće uže imana je ljubav u ime Allaha i mržnja u ime Allaha."*** [69]

A u sunenima stoji: ***''Ko voli radi Allaha i srdi se radi Allaha, daje radi Allaha i sprečava radi Allaha, doista je upotpunio iman."*** [70]

A ko voli nešto radi njega samog ili ga veliča radi njega samog mimo Allaha čini širk, a ako voli nekog kako bi se pomoću njega približio drugom voljenom i drugom uzvišenom mimo Allaha onda je to od dijelova širka. A Allah – slavljen da je On – nije

---

[69] Izvor ranije naveden

[70] Izvor ranije naveden

propisao da čovjek robuje nečemu mimo Njega ili da uzima božanstvo kako bi se približio Allahu robovanjem njemu, kao što je rekao Uzvišeni:

وَاسْأَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ آلِهَةً يُعْبَدُونَ ﴿45﴾

''A pitaj one koje smo prije tebe od Naših poslanika poslali – da li smo mi naređivali da se, osim Milostivog, božanstva obožavaju.“ (Ez-Zuhruf 45). I rekao je Uzvišeni:

سَنُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ بِمَا أَشْرَكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَأْوَاهُمُ النَّارُ وَبِئْسَ مَثْوَى الظَّالِمِينَ ﴿151﴾

''Mi ćemo uliti strah u srca onih koji neće da vjeruju zato što druge Allahu ravnim smatraju, o kojima On nije objavio ništa; džehennem će njihovo boravište postati, a grozno će prebivalište nevjernika biti.“ (Ali Imran 151).

Pa ko bude volio nešto kao što voli Allaha i bude ga veličao kao što veliča Allaha doista je učinio Allahu ortaka, pa i ako bude govorio: Doista im mi robujemo samo da nas približe Allahu, i oni su naše šef'adžije kod Allaha.

Rekao je Uzvišeni: **''Ima ljudi koji su mjesto Allaha kumire prihvatili, vole ih kao što se Allah voli, ali pravi vjernici još više vole Allaha.“** (El.Beqare 165).

Znači: Vole ih kao što vole Allaha, a oni koji vjeruju još više vole Allaha od njih, jer oni iskreno ispovijedaju vjeru Allahu, i ne dijele ljubav između Njega i nekog drugog, pa pridruživanje nekog u ljubavi obavezuje njenu nepotpunost, a Allah ne prima to, kao što stoji u vjerodostojnom hadisu:

((يقول الله تعالى : أنا أغنى الشركاء عن الشرك، فمن عمل عملاً أشرك فيه غيري فأنا منه بريء، وهو كله للذي أشرك)).

''Kaže Uzvišeni Allah: Ja sam najmanje potreban pridruživanja, pa ko uradi neko djelo i u njemu mi pridruži nekoga ja ga ostavim, a to djelo pripada onom ko Mi je pridružen.“ [71]

Vjernik – kojem su Allah i Njegov Poslanik draži od ostalog – mora više voljeti ono što voli Allah i Njegov Poslanik od onoga što ne voli Allah i Njegov Poslanik, i da mrzi ono što mrzi Allah i Njegov Poslanik, i da mu ta mržnja ne bude draža od onog što vole Allah i Njegov Poslanik.

[71] Hadis bilježi Muslim (Kitabu-z-zuhd br. 2985) i ibn Madže (br. 4202).

Naša potpuna ljubav zahtijeva potpunu želju koja je neophodna za obavljanje onog što volimo zajedno s mogućnošću, a naša potpuna mržnja zahtijeva potpun prezir koji nas sprečava od harama koji smo u mogućnosti uraditi. Pa ako je rob sposoban da obavlja ono što voli Allah, a ipak to ne radi, onda je ljubav prema tome slaba u njegovom srcu, ili ako postoji ono što protivrječi Allahu, poput njegove ljubavi prema svojoj porodici i imetku, doista ga to nekada odvrati od obavljanja onog što voli Allah.

Kao što je rekao Uzvišeni: ''**Reci: 'Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da prođe neće imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate – miliji od Allaha i Njegova Poslanika i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese.'**" (Et-Tewba 24).

I rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem: ***''Tako mi Onog u čijoj je ruci moja duša, niko od vas neće vjerovati sve dok mu ne budem draži od njegovog djeteta, oca i svih ljudi.***"[72]

A u Buharijevom sahihu se prenosi da je Umer rekao: ***''O Allahov Poslaniče! Tako mi Allaha, ti si mi draži od bilo čega osim od mene samog.'' Pa je rekao: ''Ne Umere, sve dok ti ne budem draži od tebe samog." Te je rekao: Tako mi Onoga Koji te je poslao sa istinom, doista si mi draži od mene samog. Rekao je: ''Sada o Umere."*** [73]

Ako su vadžibi nepotpuni, stepen onih koji su umjereni je nepotpun sve dok se ne pokaju ili to ne izbrišu nečim drugim, a ako se radi o nafilama – doista one približavaju Allahu – u skladu s njima. A ako uradi ono što ne voli Allah onda je slabost prema njima u njegovom srcu ili to radi zbog velike ljubavi prema njima koja ga savlađuje. Pa čovjek neće uraditi nešto od haram stvari – kao što je razvrat javni i tajni, grijeh i bespravna nepravda, pripisivanje Allahu druga o kojem Allah nije donio nikakvog dokaza i govora o Allaha bez znanja – osim zbog slabosti njegovog imana u njegovoj osnovi i potpunosti ili zbog slabosti znanja i vjerovanja ili zbog slabosti ljubavi i mržnje.

Međutim, ako je osnova imana ispravna, a to je vjerovanje, onda vjernik čini ove harame s prezirom i mržnjom prema njima, i

[72] Izvor ranije naveden
[73] Izvor ranije naveden

ako ih uradi zbog toga što ga je savladala strast, onda mora biti prisutna s činjenjem harama i mržnja prema njima, i strah da ga Allah ne kazni zbog njih, a isto tako i nada da će ga Allah oslobodi od kazne zbog njih, ili s pokajanjem ili s dobrim djelima ili s oprostom ili s nečim drugim mimo toga, a ako ih ne mrzi, niti se boji Allaha zbog njih i ne nada se njegovoj milosti, onda to nije vjernik ni u kojem slučaju, već je nevjernik ili munafik.

Pa svako loše djelo koje uradi mu'min mora pratiti njegovo dobro djelo, međutim snaga njegove strasti prema lošem djelu i onome što mu je uljepšano u njoj, sve dok nije pomislio da mu je ona korisna, dovela je do njegovog događanja, a to je slijeđenje mišljenja i onoga što žele duše, i ova količina strasti protivrječila je dijelu njegovog imana i preovladala je nad njime, sve dok se nije suprostavila dijelu imanu, te nije ostao vjernikom u nužni iman. Kao što je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem: ***"Bludnik dok čini blud nije vjernik, lopov dok krade nije vjernik i onaj ko pije alhokol dok ga pije nije vjernik.***" [74] Vjernik dok radi ove stvari slijedi šejtana i ono što mu je uljepšao sve dok ga ne vidi lijepim i u onome što mu je naredio i u čemu mu se pokorio, a ovo je uzimanje šejtana za Allahovog druga, kao što kaže Uzvišeni:

أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا ﴿50﴾

''Pa zar ćete njega i porod njegov, pored Mene, kao prijatelje prihvatiti, kad su vam oni neprijatelji? Kako je šejtan loša zamjena nevjernicima!" (El-Kehf 50).

Rekao je Uzvišeni: **''O sinovi Ademovi, zar vam nisam naredio: 'Ne robujte šejtanu on vam je neprijatelj otvoreni, /60/ već robujte Meni; to je Pravi put.'"** (YaSin 60-61).

Zbog ovoga neće biti sačuvan niko od šejtana osim onaj koji je iskren prema Allahu kao što je rekao Uzvišeni o Iblisu da je rekao: **'''Sve ću ih u zabludu odvesti /39/ osim među njima Tvojih robova iskrenih. /40/'"** (El-Hidžr 39-40), a rekao je Uzvišeni: **'''Ti nećeš imati nikakve vlasti nad robovima Mojim, osim nad onima koji te budu slijedili, od onih zalutalih.'"** (El-Hidžr 42).

I rekao je Uzvišeni: **''On doista nema nikakve vlasti nad onima koji vjeruju i koji se u Gospodara svoga pouzdaju; /99/ njegova je vlast jedino nad onima koji njega za zaštitinika**

[74] Izvor ranije naveden

uzimaju i koji druge Allahu ravnim smatraju. /100/" (En-Nahl 99-100).

Pa ako šejtan može imati vlast samo nad onima koji pripisuju Allahu druga, onda nad svakim ko se pokori šejtanu u nepokornosti Allahu šejtan ima vlast, i on pripisuje Allahu šejtana kao druga u skladu s njegovom pokornošću njemu.

Šejtan je prijatelj čovjeku u skladu s nemanjem imana kao što je rekao Uzvišeni:

إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿27﴾

''Mi smo učinili šejtane zaštitnicima onih koji ne vjeruju." (El-A'raf 27).

Rekao je Uzvišeni:

وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴿36﴾ وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿37﴾ حَتَّى إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَا لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ الْقَرِينُ ﴿38﴾

''Onome ko se bude slijepim pravio da ne bi Milostivog veličao, Mi ćemo šejtana natovariti, pa će mu on nerazdvojni drug postati; /36/ oni će ih od pravog puta odvraćati, a ljudi će misliti da su na pravom putu. /37/ I kada koji dođe pred Nas, reći će: 'Kamo sreće da je između mene i tebe bila tolika razdaljina kolika je između istoka i zapada! Kako si ti bio zao drug!' /39/" (Ez-Zuhruf 36-38).

I rekao je Uzvišeni u priči o Jusufu – alejhi-s-selam: **''Tako i bi, da odvratimo od njega izdajstvo i blud, jer je on uistinu bio Naš iskreni rob."** (Jusuf 24).

Ovo potvrđuje ono što je došlo u Muslimovom hadisu, od Džabira, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, rekao:

((إنّ الشيطان ينتصب عرشه على البحر ويبعث سراياه)).

''Doista je šejtanov prijesto podignut na vodi odakle on šalje svoje vojske." [75]

Pa je sve ono što je zabranio Allah od dijelova kufra i njegovih grana kao što je sve ono što je naredio od imana i iskrenog ispovijedanja vjere Allahu, zato je rekao Uzvišeni: **''I borite se protiv njih dok mnogoboštva ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane."** (El-Enfal 39).

[75] Hadis bilježi Muslim (br. 2813) i Ahmed u svom Musnedu.

Međutim, to nekada bude veliki, a nekada bude mali širk u skladu s tim koliko je pridružen imanu, pa kada se pridruži onom u čemu je Allah zabranio iman Allah zbog njegove zabrane, njegove mržnje, straha od kazne i nade za oprostom, onda nije veliki širk, a što se tiče toga da čovjek uzme za svoje božanstvo svoje strasti mimo Allaha i da ga voli kao što se Allah voli, onda je to veliki širk, a stepeni u tome se razlikuju.

Mnogi ljudi vjeruju u Allaha i Njegovu jednoću što će ih spasiti od Allahove kazne, a spadaju u mnoge vrste od ovih vrsta, i ne znaju da je to širk, naprotiv čak ni ne znaju da je to zabranio Allah i nije ih obavijestila o tome objava od Allaha, a Allah Uzvišeni kaže: **''A Mi nijedan narod nismo kaznili dok poslanika nismo poslali!"** (El-Isra' 15), pa su takvi ljudi veoma mnogobrojni u mjestima i u vremenima u kojima je oslabila islamska da'wa zbog malog broja onih koji pozivaju Allahovoj vjeri, i možda oni imaju iman zbog kojeg će im biti oprošteno i možda neće biti kažnjeni za ono zbog kojeg će biti kažnjeni drugi koji su imali Allahove dokaze.

Pa mora da se zna da je zasluživanje kazne zbog širka i onog mimo njega uslovljeno sa dostavljanjem risale u osnovi vjere i njenim ograncima, zbog ovoga je šejtan kada se umnožilo i raširilo neznanje uljepšao mnogim ljudima vrste harama pa su izjednačili s njime halal, a možda ne znaju da su oni zabranjeni i mrski Allahu, naprotiv, možda misle da to Allah voli i da je to naredio, a možda misle da se u njima nalazi ovo i ovo, i oni u tome slijede mišljenje i ono što godi njihovim dušama. A možda znaju zabranu toga, ali ispoljavaju iman radi prevare i nifaka. Pa oni nisu kao vjernici koji vole Allaha i Njegovog Poslanika i koji su kada rade haram ubijeđeni da je to haram, mrze to, boje se zbog Allahove kazne i nadaju se Njegovoj milosti.

Ove stvari su prisutne kod tri grupe, a mi ćemo spomenuti primjere toga u zabranama koje je spomenuo Uzvišeni Allah u Njegovom govoru:

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿33﴾

''Reci: 'Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i potajni, i grijehe, i neopravdanu primjenu sile, i da Allahu smatrate ravnim one za koje On nikakav dokaz objavio nije, i

da o Allahu govorite ono što ne znate.'" (El-A'raf 33). Pa je Allah – slavljen da je On – zabranio razvrat kao što je spomenuo.

A rekao je Uzvišeni:

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿5﴾ إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿6﴾

"I koji stidna mjesta svoja čuvaju, /5/ osim od žena svojih ili onih koje su u posjedu njihovu, oni, doista, prijekor ne zaslužuju. /6/" (El-Mu'minun 5-6), te nije dozvolio čovjeku osim žene koja je s njime u braku i ono što je u posjednu njegovom. A spomenuo je Njegovo uslovljavanje u halalu govorom:

غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ

"Nisu preljubnice niti tajne ljubavnice." (En-Nisa' 25), i u Njegovom govoru.

غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ

"A ne da s njima blud činite i da ih za priležnice uzimate." (El-Maide 5).

Kao što stoji u Sahihu, da je Aiša, Allah bio zadovoljan njom, rekla: *"Vjenčanje u predislamsko doba je bilo na četiri načina:*

1. Žene koje su stavljale zastavicu na svojim vratima kao znak raspoznavanja i kod kojih su se okupljali mnogi muškarci, a one nijesu smjele odbiti nikoga ko je došao. Ko god je želio ući kod takvih žena znao je gdje ide. Ako bi takva žena ostala trudna i rodila dijete, okupili bi se svi koji su joj dolazili, a onda bi pozvali fizionomiste – poznavaoce ljudske fizionomije. Zatim bi ona dala dijete onome kom sliči i ono bi bivalo proglašeno njegovim i ne bi mogao to da odbije.

2. Okupi se grupa od tri do deset osoba, pa opće s jednom ženom. Ako ona ostane trudna, nakon poroda pozove sve učesnike u sramnom činu i svi moraju doći, a ona odabere onoga koga ona hoće, da bude otac njenom djetetu. Taj uzima dijete i daje mu porodično ime.

3. Muž kaže ženi, nakon završenog mjesečnog ciklusa, da ide tom i tom čovjeku i traži da ona živi s njim. Njen muž joj se ne primiče dok ne ustanovi da je ona trudna s tim čovjekom. Ako ostane trudna njen muž spolno opći s njom ako hoće. Ovo se činilo u slučaju da čovjek nije imao djece pa je htio da mu se rodi dijete.

4. Postojao je brak poput današnjeg, koji je Allah dozvolio. Za momka se nađe djevojka, zaprose je i oni se vjenčaju. " [76]

Pa je šejtan izjednačio haram sa halalom, pa makar se nazivao i drugim imenom, međutim, značenje u njemu je sudjelovanje, pa je Allah dozvolio čovjeku njegovu ženu i ono što je u posjedu njegovom, a svaki čovjek i svaka žena su bračni drug jedno drugom, a između priležnica i njihovih ljubavnika je vrsta dvojnosti i sudjelovanja isto tako, i zbog ovoga je Allah razdvojio između ovog i ovog.

A skrivenije od toga je brastvo između mnogih muškaraca i žena ili brastvo s mnogim dječacima, a njihov govor: Doista je ovo brastvo radi Allaha ako brastvo ne bude zasnovano na činjenju razvrata kao što su priležnice; i ovo je ono što pokazuju ljudima koji su saglasni s njima i priznaju im to, i vide svakog ko voli dječaka – ili ženu – zbog njegove ljepote i dobrote bez činjena razvrata, da je to od ljubavi radi Allaha.

Pa je ovo zabluda, nepravda i mijenjanje vjere, gdje je, ono što mrzi Allah, stavio da to Allah voli, a to je vrsta širka, a voljeni i veličani u tome je tagut.

A to ubjeđenje – da je uživanje u ljubavi, gledanju i nekoj vrsti ljubljenja sa stranom ženom ili dječakom, radi Allaha i da je to ljubav u ime Allaha – je nevjerstvo i širk, kao što je to i ubjeđenje da je ljubav prema kumirima ljubav radi Allaha, a kao i ubjeđenje da je sudjelovanje u razvratu saradnja u dobročinstvu i bogobojaznosti, i da je činjenje toga ibadeta robovanje Allahu i sl. tome.

Pa je njihovo ubjeđenje u ovim stvarima koje je zabranio Allah i Njegov Poslanik jasnom zabranom: Da je to sve Allahova vjera i ljubav prema Allahu, a to je vrsta širka i nevjerstva.

Potom od tih skrivenih stvari budu stvari koje brzo prođu kod onih do kojih nije dospjelo znanje kao što je sumnjivo mnogim učenjacima i pobožnjacima da je slušanje pjesme ibadet radi Allaha kao i sumnja onih koji su slabiji u znanju i imanu da je uživanje u gledanju ovih likova od ibadeta Allahu.

Potom, nakon ove zablude i nepravde u njoj, postoje četiri vrste ljudi.

---

[76] Hadis bilježi El-Buhari (br. 5127) i ebu Davud (br. 2772).

Narod koji je ubijeđen da je ovo radi Allaha i ograničavaju se na tome, kao što to postoji kod mnogih vojnika, asketa i naroda.

Narod koji zna da ovo nije radi Allaha, međutim ispoljavaju ovaj govor licemjerno i varajući kako ne bi bili odbačeni, i oni su s jedne strane bolji od prve grupe zbog nade za njihovim pokajanjem, dok su s druge strane prljaviji jer znaju zabranjeno a rade zabranjeno.

Narod čiji je cilj veliki razvrat, nekada budu od onih koji čine nepravdu i koji su ubijeđeni da je ova ljubav u kojoj nema intimnog odnosa radi Allaha, pa rade nešto radi Allaha, a intimni odnos imaju radi nekog drugog, a nekada budu od zalutalih i licemjera koji ispoljavaju da je ova ljubav radi Allaha, a dobro znaju da je ona radi šejtana, pa su svi oni između ove laži i velikog razvrata. Te ovi ovo prijateljstvo i brastvo izjednačavaju sa brakom, a između njih dvoje se dešava sudjelovanje i dvojnost koje liči sudjelovanju u braku, i nekada je veće od njega a nekada manje, i koje liči sudjelovanju onih koji se vole u ime Allaha i onih koji su braća u ime Allaha, međutim, oni koji vjeruju još više vole Allaha.

Dvojici koji se vole radi Allaha raste njihova ljubav, postaje jača i čvršća za razliku od ovih šejtanskih brastava jer se od njih pojavljuju vrste fesada. Potom, ova šejtanska ljubav se ispoljava i širi sve dok je ne nazovu brakom i govore: Oženio se ovaj s ovim, kao što to rade pojedinci koji se ismijavaju Allahovim ajetima od razvratnih grješnika i munafika, a ovaj govor priznaju oni koji to čuju i tome se smiju, a možda ih je i zadivila ova šala.

Kao što je ubjeđenje - da je ova ljubav radi Allaha - obaveza razvratnim grješnicima i licemjerima da govore ljudima: Golobradi dječak je miljenik Allaha, a onaj ko ima bradu je Allahov neprijatelj, pa ih to zadivi i smiju se tome, sve dok mnogi golobradi mladići nijesu postali ubijeđeni da je ovo istina, i ovo ulazi u govor Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem: ***"Kada Allah zavoli roba pozove s neba: O Džibrilu, ja volim toga i toga"*** [77], pa ga zadivi to što ga vole i ubijeđen je da je onaj ko je u zabludi voljen.

Neki fakihi iz Kufe ne obavezuju kažnjavanje homoseksualizma, već grđenje i korenje osim ako se ne pretjera u tome kada je pohvalno njegovo ubijanje politički, a ima fakiha koji obavezuju kažnjavanje homoseksualizma istom kaznom kojom se

[77] Hadis bilježi El-Buhari (br. 3209-6040-7485), Muslim (br. 2637) i dr.

kažnjava bludnik, kao što to kaže imam Šafijja u svojem poznatijem rivajetu i imam Ahmed u jednom od svoja dva rivajeta, zatim ebu Jusuf i Muhammed, a većina fakiha Hidžaza kao i sljedbenika hadisa obavezuju ubijanje onog ko vrši i nad kim se vrši čin homoseksualizma, poput mezheba imama Malika i jačeg mišljenja u mezhebu imama Ahmeda.

Neki fakihi su pomislili da kod razvratnika (čovjek) koji vrši homoseksualni čin sa svojim robom postoji sumnja u sprovođenju kazne, a mora se ukoriti i izgrditi kao što je to jedan od govora o intimnom odnosu sa robinjom koja mu je zabranjena zbog veze po mlijeku ili mu je zabranjena zbog nekog drugog razloga.

Isto tako kazna smrću se sprovodi samo kod onih koji su punoljetni (a što se tiče dječaka ili nekog poput njega – dozvoljeno je njegovo ubijanje ako se bori u redovima nevjernika), a što se tiče njegovog ubijanja samo zbog djela koje je uradio upravo on, ne ubija se već će se kazniti s onim što će ga odbiti od toga.

Isto tako druga vrsta halala, a to je ono što je u nečijem posjedu, pa žena nekada ima u svom posjedu čovjeka, a čovjek nekada ima u svom posjedu dječaka, a nekada u ovom posjedovanju bude vrsta od vrsta čovjekovog posjedovanja žene, pa će žena uživati sa svojim robom u onome što prethodi snošaju ili u snošaju, izjednačavajući uživanje čovjeka sa svojom robinjom, a možda je ona protumačila Kur'an tako i postala ubijeđena da to spada pod govor Uzvišenog: **''Ili onih koje su u posjedu njihovu.“** (El-Mu'minun 6), kao što je došao do Umera bin – El-Hattaba slučaj da se žena oženila svojim robom , pa je protumačila ovaj ajet, te ih je razdvojio i podučio ga edebu i rekao mu: ''Doista je ovo za ljude a ne za žene.“

Isto tako mnoge neznalice od Turaka i ostalih imaju u svojem posjedu muškarce, vole ih i uživaju u njima, a neki od njih tumače tako ajet: **''Osim od žena svojih ili onih koje su u posjedu njihovu.“** (El-Mu'minun 6), a poznato je da je ovo nevjerstvo po konsenzusu muslimana, pa je ubjeđenje da su muškarci dozvoljeni – bili oni u nečijem posjedu ili ne – neispravno i nevjerstvo po konsenzusu muslimana, jevreja, kršćana i ostalih.

Potom, neki tumače taj ajet a drugi pak tumače: **''Uistinu je rob vjernik bolji od mnogobošca.“** (El-Beqare 221) i ne razdvajaju između onog nad kim se vrši odnos i onog ko vrši odnos, kao što su me to jedan put pitali neki ljudi o ovom ajetu, a bili su od onih koji

uče Kur'an i traže znanje, a mislili su da je njegovo značenje da je dozvoljen snošaj sa muškarcem vjernikom.

A drugi kada se sastanu s nekim kažu njima: Doista u ovoj mes'eli postoji razilaženje i lažu na imame muslimana čiji mezhebi nisu poznati u tim zemljama, poput onog ko boravi u zemlji Bizantijaca i laže na mezheb imama Malika i govori: Ovo je dozvoljeno u mezhebu imama Malika, a neki od njih govore: Ovo je dozvoljeno u nuždi poput čovjeka koji ostane 40 dana bez snošaja i u drugim primjerima ovih stvari o kojima su mi pričali ljudi, i pitali me o njima grupe vojnika, naroda i siromaha, imali su kod sebe različite vrste ovih pokvarenih ubjeđenja koja su ih odvratila od Allahovog puta.

Od njih su i oni do kojih je dospjelo razilaženje uleme u obaveznosti kazne u nekim oblicima, pa misle da je to zapravo razilaženje u zabrani, možda su rekli to ili su ubijeđeni u njega, te ne razdvajaju između razilaženja oko propisane kazne i između zabrane, jer doista neke stvari budu od najvećih harama kao što je jedenje krvi, leša i svinjskog mesa, a za to nema propisane kazne.

Zatim, to razilaženje bude zbog slabog govora, pa se izrodi iz toga slabo mišljenje – koje je greška nekih mudžtehida, a ovo mišljenje je pokvareno i ono je greška nekih neznalica – a od laži koja je izmišljotina nekih zulumćara je promjena vjere, i pokornost šejtanima, i izazivanje srdžbe Gospodara svjetova, sve dok nije preneseno da su se mnogi robovi hvalili da ne znaju nikog osim svog gospodara, kao što se hvale robinje da ne poznaju nikog osim svog gospodara i muža, a isto tako mnogi mladi golobradi mladići se hvale da ne poznaju drugog osim njihovih prijatelja, drugova i braće, kao što se hvali žena da ne poznaje nikog osim svog muža. Isto tako mnogi bludnici od robova i golobradih mladića se hvale da su čedni ako se ne računa njihov prijatelj, koji mu je žena poput supruge ili ako se ne računa njegov rob koji je njegov intimni prijatelj kao što se vjernik hvali da je čedan ako se izuzme njegova žena i one koje su u njegovom posjedu.

Nema nikakve sumnje da nevjerstvo, griješenje i nepokornost imaju stepene kao što iman i dobra djela imaju stepene:

﴿هُمْ دَرَجَاتٌ عِندَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿163﴾﴾

''Oni su u Allaha - po stepenima. a Allah dobro vidi ono što oni rade.“ (Ali Imran 163).

I rekao je Uzvišeni: **''Premještanjem svetih mjeseci samo se povećava nevjerovanje.“** (Et-Tewba 37).

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿124﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَى رِجْسِهِمْ

''Što se tiče vjernika, njima je učvrstila vjerovanje, i oni se raduju; /124/ a što se tiče onih čija su srca bolesna, ona im je nevjerovanje dodala na nevjerovanje koje već imaju. /125/“ (Et-Tewba 124-125).

''I kad oni skrenuše u stranu, - Allah učini da i srca njihova u stranu skrenu.“ (Es-Saff 5), kao što je rekao Uzvišeni:

يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ

''Allah će vjernike postojanom riječju učvrstiti i na ovom i na onom svijetu.“ (Ibrahim 27).

''A to što ti objavljuje Gospodar tvoj pojačaće, uistinu, kod mnogih od njih nepokornost i nevjerovanje.“ (El-Maide 68), kao što je rekao Uvišeni: **''Neki od onih kojima smo dali Knjigu raduju se svemu što objavljujemo tebi.“** (Er-Ra'd 36).

Pa onaj ko uzima za priležnika čovjeka ili ženu je manjeg zla od onog ko čini blud javno jer je fesad u tome manji, a onaj ko se krije dok radi grijeh ima manji grijeh od onoga ko to radi javno, kao što stoji u hadisu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, rekao:

((من ابتلي من هذه القاذورات بشيء فليستتر بستر الله، فإنه من يبد لنا صفحته نُقِمْ عليه كتاب الله)).

''Ko bude iskušan nečim od ovih prljavih stvari neka sakrije sebe kao što ga je sakrio Allah, a onom ko nam otkrije svoj grijeh sudićemo prema propisima Allahove Knjige.“ [78]

Rekao je Poslanik, sallallahu alejhi we sellem:

((من ستر مسلماً ستره الله في الدنيا والآخرة)).

''Ko prikrije muslimanu sramotu Allah će njemu prikriti sramotu na dunjaluku i ahiretu.“ [79]

---

[78] Hadis bilježi imam Malik (Muwweta' br. 1504). Pogledaj Et-Temhid (5/321), potom je rekao: 'Hadis mursel, prenijela ga je skupina ravija u Muwweti'

[79] Dio dugačkog hadisa kojeg bilježi Muslim (br. 2699), ebu Davud (br. 4946-3643), Et-Tirmizi (br. 1425-1930) i dr.

A u hadisu: ***''Grijeh koji je počinjen neće štetiti nikom osim onom ko ga je počinio, međutim, ako je počinjen javno i nije se ukorilo zbog njega onda šteti čitavoj zajednici.“*** [80]

A u hadisu, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem, se prenosi da je rekao:

((كلّ أمتي معافى إلا المجاهرين وإنّ من المجاهرة أن يبيت الرجل على الذنب وقد ستره الله، فيصبح فيتحدث بذنبه، ويقول : يا فلان فعلت الليلة كيت و كيت)).

''Svakom iz mog ummeta će biti oprošteno osim mudžahirima, a mudžahir je čovjek koji je počinio grijeh ponoći koji mu je prikrio Allah, pa kada ustane počne govoriti o svom grijehu, te kaže: O ti, uradio sam sinoć tako i tako.“ [81]

Smanjivanje i skrivanje je dobro s ove strane, međutim nekada se njima pridruži ono što je većeg grijeha od preljubnica i onih koji javno čine grijehe, a to je ljubav i veličanje koje obavezuje da se voli ono što voli prijatelj i da se veliča ono što on veliča, da se prijateljuje s njegovim prijateljima i neprijateljuje s njegovim neprijateljima, i sakrivanje toga i nifaka u njemu, a ovo može biti u prijateljstvu, neprijateljstvu i licemjerstvu od neprijateljstva prema muslimanima i na njihovu štetu, a ovo je veće od onog što čini onaj ko javno radi grijeh ili preljubnice, i to bude na stepenu nevjerenika koji ne skriva svoje nevjerstvo a ovaj drugi bude na stepenu licemjera. A ako ne bude u tome neprijateljstvo prema ljudima i kršenje njihovih prava zbog nepostojanja ljubavi ili zbog nečeg drugog, onda je prvo prljavije i razvratnije. Zla se razlikuju po svojoj veličini i opisu mnogo kao što se dobro razlikuje u veličini i opisu, a vadžib je upotrebljavanje Kur'ana i Sunneta u svim stvarima.

Nema nikakve sumnje da ovo prijateljstvo i u ono što je u posjedu nečijem i sl. tome od onoga u čemu je sudjelovanje u haramu koji je suprotan i protivrječan halalu, mora sadržati mubah u kojem se nalazi sličnost s halalom i mora sadržati razlikovanje od čistog harama koji ima dobru prođu, dakle čisti haram u svakom pogledu ne sliči čistom halalu u svakom pogledu, već čovjek posjeduje roba zbog određene upotrebe i pridruži tome i uživanje u njemu, i uzimanje zbog uživanja u njemu bude češće od druge

---

[80] Rečeno je da je hadis zabilježio Ed-Dejlemi u El-Džamiu-l-Kebir od ebu Hurejre

[81] Hadis bilježi El-Buhari (Kitabu-l-edeb br. 6069) i Muslim (Kitabu-z-zuhd)

upotrebe, a nekada bude obrnuto. Ta upotreba nekada bude mubah u šerijatu, a nekada u njoj bude vrsta nepravde i neprijateljstva ili zbog porobljavanja slobodnih ili zbog kupovanja robova za sebe od otetog imetka iz državne blagajne i ostalog, ili zbog upotrebljavanja robova u nepokornosti Allahu na ohol i gord način na Zemlji ponižavajući ih, ili zbog ostalih primjera u kojima se nalazi nepravda i neprijateljstvo, velike stvari, a tome se pridružuje razvrat.

Isto tako u prijateljstvu čiji je oblik brastvo, brastvo može nekada biti zbog unajmljivanja za rad i sl. tome, a nekada bude zbog učenja zanata ili pisanja ili čitanja ili znanja ili zbog podučavanja edeba i ahlaka, i ostalog od stvari koje su dozvoljene, pohvalne i vadžib u vjeri, a nekada bude zbog staranja i odgajanja, ili zbog toga što je taj mladić jetim ili zbog toga što je stranac ili zbog rodbinskih veza između njih dvojice ili ostalog, a nekada bude čistim sudjelovanjem u zanatu, trgovini i nošenju novca, ili zbog njihovog komšiluka i veza, ili zbog učenja, odgajanja i ostalog u čemu sudjeluju ljudi u onome što nije razvrat dozvoljenim udruživanjem ili naređenim ili zabranjenim, i bude među njima u tome dogovor i savez u onome što bude između onih koji sudjeluju u stvarima, nekada se to zove prijateljom i drugom, a na turskom jeziku se zove hušdaša, a to je vrsta saveza, pa bude između onih koji sudjeluju u halalu i harama zamjena i učestvovanje, ili zbog onog što nije razvrat ili zbog zamjene s tim, pa sličnost bude sa strastima, pa je većina ovih harama na ovaj način, u kojem je pomiješana istina s neistinom i u kojem se istini pridružila neistina.

Pa vjernik mora znati šerove koji se dešavaju i njihove stepene u Kur'anu i Sunnetu, kao što zna hajr koji se dešava i njegove stepene u Kur'anu i Sunnetu, i mora razdvojiti između propisa prisutnih stvari koje se dešavaju i stvari koje žele da budu prisutne u Kur'anu i Sunnetu, da bi dali prednost onom što je veće dobro i onom što je manje zlo nad onim što je mimo toga, i otklonili dva najveća zla podnošenjem dva najmanja i dobavljanje dva najveća dobra propuštanjem dva najmanja, pa ko ne zna šta ima u stvorenjima i ne zna vadžibe u vjeri i ne zna Allahove propisu o Njegovim robovima, ako ne zna to onda je njegovo govor i njegovo djelo pravo neznanje, a ko robuje Allahu bez znanja više će pokvariti nego popraviti.

A ako sazna to onda mora pridružiti svome znanju djelo čija je osnova ljubav prema onom što voli Allah i Njegov Poslanik i mržnja prema onom što mrzi Allah i Njegov Poslanik. Kod koga se spoje voljeni i mrski, naređivanje na njega i odvraćanje od njega, ili halal i haram, dao je svakom njegovo pravo da bi ljudi sudili pravedno, a Allah je s tim objavim Knjigu, i poslao Poslanike, pa je znanje o pravednosti prije rada po njoj.

Pa ako sazna i zavoli, onda je od potpunosti njegovog znanja i ljubavi džihad na tome, kao što je rekao Uzvišeni:

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ

''Mi smo izaslanike naše s jasnim dokazima slali i po njima knjige i terazije objavljivali, da bi ljudi pravedno postupali, - a gvožđe smo stvorili, u kome je velika snaga i koje ljudima koristi.“ (El-Hadid 25), a znanje je put do djela i razlog djelu, kao što je rečeno u govoru Uzvišenog: **''I dali smo mu za sve sredstvo.“** (El-Kehf 84), znači dato mu je znanje.

Pa je znanje o dobru uzrok njegovog činjenja, a znanje o šeru je uzrok njegovog zabranjivanja, ovo sve sa lijepim nijjetom ili duša naređuje loše jer je njeno znanje o lošem uzrok njegovog činjena, a znanje o hajru uzrok za njegovo sprečavanje, a isto tako grijeh i bespravna nepravda su poput vina iz kojeg su uzete vrste opojnosti, i rečeno je: Ono je halal, pa je nazvato drugim imenom mimo imena vino, a ono je zapravo vino.

Isto tako nepravda prema dušama robova, njihovom imetku i časti, u tome ima ono što se naziva pravom i pravdom, zakonom i politikom i džihadom na Allahovom putu, a to je zapravo od nevjerstva, griješenja i nepokornosti što može samo nabrojati Allah. Isto tako bespravno pripisivanje Allahu druga i govor o onome što se ne zna, poput pretjerivanja u vjeri i uzimanja učenjaka i pobožnjaka gospodarima mimo Allaha, i govor o zabranjivanju dozvoljenog i dozvoljavanju zabranjenog, i različite vrste pripisivanja Allahu druga od stvorenja: robovanjem njima, traženjem pomoći od njih i pretjerivanjem u njima, govorom o Allahu, Njegovim lijepim imenima, svojstvima i propisima u kojem se nalazi neistina koja je nazvana pohvalnim imenima; kao ibadet, zuhd, osnove vjere, fikh, znanje, tevhid, govor, siromaštvo i tesavuff, a to može jedino Allah nabrojati.

Mora se znati da se čitava promjena dešava u vjerama, naprotiv svaka zajednica u svijetu mora imati savez, a to je dogovor i sporazum na tome dvojice ili više njih. Ljudi ne mogu živjeti osim sa sudjelovanjem u onom što im donosi korist i odbija štetu. A njihov dogovor na tome je sporazum i savez.

Zbog ovoga je ispunjavanje obećanja jedni drugima od stvari na čijoj su se dozvoljenosti saglasili stanovnici Zemlje, ali neki od njih su sposobni da ispune ono što obećaju ali to ne urade, kao što su se dogovorili o obaveznosti pravednosti i iskrenosti, pa ako se dogovore i sporazume na donošenje stvari koju vole i odbijanje stvari koju mrze, pomogli su jedni druge u donošenju voljenog i pomogli su jedni druge u odbijanju mekruha, a da se nisu sporazumjeli govorom upravo to njihovo sudjelovanje u stvari koja im obavezuje donošenje onog što će popraviti je zajedničko stvar, kao i odbijanje onog što im škodi, kao članovi jedne porodice ili stanovnici jedne varoši jer pripadnost i komšiluk obavezuju saradnju u donošenju zajedničke koristi i odbijanju zajedničke štete.

Pa je sudjelovanje između njih nekada potvrđeno njihovim djelom, a to je sporazum na onom u čemu je za njih hajr, a nekada potvrđeno Allahovom naredbom. A Allah – azze we dželle – je sastavio ova dva pravila u Njegovom govoru:

وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ

''I Allah se bojte – s imenom čijim jedni druge molite – i rodbinske veze ne kidajte.“ (En-Nisa’ 1), i spomenuo je u ovoj suri stvari koje se dešavaju između ljudi, a one su ugovori i sporazumi, kao što je rekao Uzvišeni: **''On od vode stvara ljude i čini da su rod po krvi i po tazbini.“** (El-Furqan 54).

Rekao je Uzvišeni:

الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ ﴿20﴾ وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ

''Oni koji obavezu prema Allahu ispunjavaju i ne krše obećanje; /20/ i oni koji održavaju ono što je Allah naredio da se održava. /21/ “ (Er-Rad 20-21).

''Ali, u zabludi ostavlja samo velike grešnike, /26/ koji krše već čvrsto prihvaćenu obavezu prema Allahu i prekidaju ono što je Allah naredio da se održava. /27/“ (El-Beqare 26-27).

I ako u svemu u čemu se sudjeluje mora biti savez i ono što nije savez, od potpomaganja na donošenju onog što vole i

pomaganja da bi se odbio mekruh, onda je voljeni prijatelj, a mekruh je neprijatelj, pa svaki čovjek mora imati svog prijatelja i neprijatelja, i zbog ovog se svi međusobno hvale hrabrošću i velikodušnošću, pa je velikudošnost zaista pomaganje postojanja voljenog s imetom i drugim koristima, a hrabrost je pomaganje u odbijanju mekruha s borbom i ostalim, i nema ispravnosti za čovjekove stvari osim s tim, a to je izgrađeno između njih na pravednosti u sudjelovanju i zamjenama.

Pa se vidi da u svim stvarima ljudi moraju sarađivati između sebe i moraju odbijati i udaljavati ostale, pa moraju imati ugovor i mogućnost, a osnova ugovora je želja, kao što je to rekao Uzvišeni: **"I Allaha se bojte – s imenom čijim jedni druge molite."** (En-Nisa' 1), znači uspostavljaju između sebe sporazume i ugovore, a mogućnost znači sposobnost i snaga.

A zna se da svaka radnja mora imati želju i mogućnost, a oni koji sudjeluju moraju biti saglasni u njihovim željama i mogućnostima. Pa ono što dobijaju jedni od drugih u pribavljanju voljenog i otklanjanju štete bude s željom i dragovoljno, a ono što dobijaju od ostalih u pribavljanju voljenog i otklanjanju štete je zbog njihovih mogućnosti i snage nad tim neprijateljom kojeg mrze, kao što u intimnom odnosu u braku, koji je ugovor, bude osnova želja i dragovoljnost, i kao što u intimnom odnosu sa onima koje se nalaze u nečijem posjedu bude osnova pobjeda snagom putem prisile, a njihovo sudjelovanje u pribavljanju i odbijanju bude zbog slijeđenja njihovih ugovora ili zbog naredbe njihovog vođe kome se pokoravaju:

<u>Pa je prvo</u> savez.

<u>A drugo:</u> Pokoravanje bez saveza, svejedno da se se radilo o ispravnoj ili neispravnoj pokornosti.

A što se tiče ispravne pokornosti to je pokornost onima kojima se moramo pokoravati zbog Allahove naredbe, a to su Njegovi Vjerovjesnici i oni koji su nadležni među vjernicima, zatim pokornost roditeljima i sl. tome, i u onom što odgovara jednima od ispravnih želja drugih u istini, a značenje toga je pokornost, dakle njena svrha je saglasnost u traženom.

A što se tiče neispravne pokornosti to je poput pokornosti tagutima, a to je sve što se veliča neispravno.

Čitav narod ne može biti obuhvaćen pokornošću u svim stvarima onom kom se pokoravaju, pa zato moraju imati sporazum i savez u onome što im nije naredio onaj kom se pokoravaju.

Zbog ovoga je šerijat objavljen od Allaha s radnjama koje moramo uraditi za Allaha i koje ljudi moraju uraditi jedni drugima; nekada su one obavezne jer ih je Allah učinio takvima, a nekada ih obavezuju ugovori: kao što je zavjet, zatim ugovori pregovaranja i sudjelovanja, i nema obaveze u šerijatu osim s njenim propisivanjem ili ugovorom.

A ako ne budu na šerijatu koji je objavljen od Allaha onda budu na nekom drugom zakonu koji nije objavljen ili na politici koju su uspostavili neki velikani i uglednici od njih pomoću snage i znanja i slično tome, ili zbog snage ovih zajedničkih stvari koje obavezuju savez između njih, jer njihova stvar neće biti pravilna osim s pokornošću onom ko im naređuje, a na kojem su se saglasili, ili im naređuje to onaj kom se pokoravaju, i zato je nepoznat savez u ummetima koji su van šerijata, i kod onih koji su izvan njega, i u stvarima koje se vraćaju šerijatu, i doista se to vidi ukoliko se proučavaju tragovi nadležnog poslanstva, pa ljudi čine savez na pokornosti kralju ili šejhu, ili na pokornosti jedni drugima u stvarima na kojima su se saglasili i sklopili savez, kao što su arapi sklapali savez u predislamsko doba, i od toga je saveznik koji bude u plemenu i postaje od njih.

Rekao je Uzvišeni: ''**A onima s kojima ste sklopili ugovore – podajte njihov dio – Allah je, zaista, svemu svjedok.**" (En-Nisa 33).

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿91﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّتِي نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَنْكَاثًا تَتَّخِذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَى مِنْ أُمَّةٍ إِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللَّهُ بِهِ وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿92﴾

''I ispunjavajte obaveze na koje ste se Allahovim imenom obavezali i ne kršite zakletve kad ste ih tvrdo dali, a Allaha kao jamca sebi uzeli, jer Allah zna ono što radite. /91/ I ne budite kao ona koja bi svoju pređu rasprela kad bi je već bila čvrsto oprela, i ne služite se zakletvama svojim da biste jedni druge prevarili samo zato što je jedno pleme mnogobrojnije od drugog. Allah vas time samo iskušava, a na Sudnjem danu će

vam, doista, objasniti ono oko čega ste se razilazili. /92/" (En-Nahl 91-92).

Isto tako ono što ima od bratskog saveza ili drugih između kraljeva, šejhova, hrabrih, strijelaca i ostalih koji se slažu u nekim stvarima, i to podpada pod ovo. Dogovor, sporazum i savez su opšteg karaktera za čovjeka, i oni nekada u svojem neznanju čine savez koji voli Allah, kao što je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem:

((لقد شهدت حلفاً مع عمومتي في دار عبدالله بن جدعان ما يسرني بمثله حمر النعم ، أو قال ما يسرني حُمر النّعم وأن أنقضه، ولو دُعيت إلى مثله في الإسلام لأجبت)).

"Prisustvovao sam sporazumu sa mojim amidžama u kući Abdullaha bin Džud'ana, i da sam birao između njega i najboljih kamila izabrao bih njega, a da sam pozvan sličnom u islamu odazvao bih se." [82]

Poput ovog je ono što je prenio Muslim od Džubejra bin Mut'ima, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, rekao: ***"Nema sporazuma u islamu, a ono što je bilo od sporazuma u džahilijetu islam je učinio jačim."*** [83]

Ovaj sporazum se zove 'Hilfu-l-Mutajjibin', a neka plemena su dolazila u Mekku i činila nepravdu nekim njenim velikašima koji su tražili pomoć ali ih niko nije pomogao, sve dok nisu spjevali sljedeće stihove neki dolaznici u Mekku:

O stanovnici Mekke učinili su mi nepravdu
U srcu Mekke, između rukna i kamena

A Abdullah bin Džud'an je bio od njihovih najboljih, pa su se plemena Kurejšija saglasila sa savezom na potpomaganje u pravdi i potpomaganju onog kom je učinjena nepravda, pa su stavili svoje ruku u drvenu zdjelu s mirisom, pa se zbog toga zove 'Hilfu-l-Mutajjibin' (savez, sporazum onih koji su namirisani).

Ako govor bude u skladu sa šerijatom s kojim je Allah poslao Svog Poslanika u njihovoj vjeri i dunjaluku onda ih to čini neovisnim od saveza osim upravo na šerijatu, te na šerijatu budu njihovi savezi, sporazumi, potpomaganje i pomaganje, kao što je s tim Allah opisao one koji vole i koji su voljeni u Svojem govoru:

---

[82] Hadis bilježi ibn Hibban u svom Sahihu (br. 4374), El-Bejhaqi u svom Sunenu u hadisu od ebu Hurejre 6/366, imam Ahmed u Musnedu 1/190-193, El-Buhari u Edebu-l-mufred (br. 567) i dr.

[83] Hadis bilježi Muslim (br. 2530), ebu Davud (br. 2925) i ostali

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿54﴾

''O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne, - pa, Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovu putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati.“ (El-Maide 54).

Na tome, oni koji su pokorni daju prisegu emirima i učenjacima i ostalim, kao što je rekao ebu Bekr Es-Siddik u svojoj hutbi muslimanima: ''Budite mi pokorni u onom u čemu se pokoravam Allahu i Njegovom Poslaniku, a ako budem nepokoran Allahu i Njegovom Poslaniku, onda nema pokornosti za vas.'' [84]

Tako su naredili Allah i Njegov Poslanik pokornost onima koji su nadležni među vjernicima, pa je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem:

((على المرء المسلم السمع والطاعة: في عسره ويسره ، ومنشطه ومكرهه، ما لم يؤمر بمعصية الله، فإذا أمر بمعصية الله فلا سمع ولا طاعة)).

''Na čovjeku muslimanu je da sluša i da se pokorava u svojoj teškoći i lakoći, milom ili silom, ako mu nije naređena nepokornost Allahu, a ako mu bude naređena nepokornost Allahu onda ne treba da sluša niti da se pokorava.“ [85]

I rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem:

((إنما الطاعة في المعروف)).

''Doista je pokornost samo u dobru.“ [86] I rekao je:

((ولا طاعة لمخلوق في معصية الخالق)).

''Nema pokornosti stvorenju u nepokornosti Stvoritelju.“ [87]

A u sahihu stoji da je Abdullah bin Umer napisao svoju prisjegu Abdu-l-Meliku bin Mervanu nakon što su se ljudi okupili oko njega: ''Za Allahovog roba Abdu-l-Melika, vladara pravovjernih, priznao sam te za vladara muslimana i slušam te i pokoravam se prema Allahovoj Knjizi i Sunnetu Njegovog

---

[84] Hutba ebu Bekra Es-Siddiqa, spomenuo ju je ibn Kesir u El-Bidaje we-l-Nihaje 6/301

[85] Hadis bilježi El-Buhari (br. 7199-7200), Muslim (br. 1709), En-Nisai i dr.

[86] Hadis bilježi El-Buhari (br. 4340-7145-7257), Muslim (br. 1840) i dr.

[87] Hadis bilježi ebu Ja'la (br. 279) i ibn Hibban (br. 4568-4569)

Poslanika koliko mogu, a i moji sinovi su priznali za vladara muslimana onog kog sam ja priznao.''[88]

Pa ga je obavijestio da se obavezao na ono što je Allah naredio od pokornosti njemu u pokornosti Allahu u skladu s njegovim mogućnostima, a ovo je obaveza prema njemu po šerijatu.

A to je dogovor na onome što je naredio Allah, i istog stepena je kao i ulazak u islam i davanje prisjege Vjerovjesniku, sallallahu alejhi we sellem, kao što su mu dali prisjegu Ensarije, i kao što su mu dali prisjegu muslimani ispod drveta *i kao što su mu davali muslimanu prisjegu na slušanje i pokornost, a on ih podučavao*: ***''Onoliko koliko možete.''*** [89]

Pokornost Poslaniku je vadžib za stvorenja jer ju je Allah učinio vadžibom zbog njihove obaveze prema tome: saglasnost (ugovor) na pokornost Allahu, kao što kaže Uzvišeni:

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَى ذَلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَرْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿81﴾

''Allah je od svakog vjerovjesnika kome je Knjigu objavio i znanje dao – obavezu uzeo: 'Kad vam, poslije, dođe poslanik koji će potvrditi da je istina ono što imate, hoćete li mu sigurno povjerovati i sigurno ga pomagati? Da li pristajete i prihvatate da se na to Meni obavežete?' – Oni su odgovorili: 'Pristajemo!' – 'Budite, onda, svjedoci' – rekao je On, 'a i Ja će s vama svjedočiti.' (Ali Imran 81).

Međutim, ovo je bilo vidljivo u vremenu pravovjernih halifa, a poslije njih su se umnožili dogovori koji su u skladu sa šerijatom nekada, a nekada suprotni njemu, pa sigurno je opšti propis bio da se svi ovi dogovori moraju ispuniti u onome što je pokornost prema Allahu, a nije dozvoljeno njihovo ispunjavanje ako se radi o nepokornosti prema Allahu, kao što je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, u vjerodostojnim hadisima:

((ما بال أقوام يشترطون شروطا ليست في كتاب الله، ما كان من شرط ليس في كتاب الله فهو باطل، وإن كان مائة شرطٍ. كتاب الله أحقّ وشرط الله أوثق)).

''Šta je s narodom? Uslovljavaju šartove kojih nema u Allahovoj Knjizi, a svaki šart koji nije u Allahovoj Knjizi je

[88] Bilježi El-Buhari (br. 7203-7205)

[89] Hadis bilježi El-Buhari (br. 7202), Muslim (br. 1867), En-Nisai (br. 152) i dr.

neispravan, pa makar bilo 100 šartova, Allahova Knjiga je da se slijedi, a Allahov šart je najčvršći.“ [90]

I rekao je:

((من نذر أن يطيع الله فليطعه، ومن نذر أن يعصي الله فلا يعصه)).

”Ko se bude zavjetovao Allahu na pokornost neka mu bude pokoran, a ko se bude zavjetovao Allahu na nepokornost, nemoj da mu bude nepokoran.“ [91]

A u sunenima:

((المسلمون على شروطهم، إلا شرطا أحلّ حراما أو حرّم حلالا)).

”Muslimani su na onom na šta se dogovore, osim šarta koji dozvoljava zabranjeno ili zabranjuje dozvoljeno.“ [92]

A što se tiče vjerskih stvari i onog što voli Allah i što približava Njemu, čovjek u tome od ugovora nema ništa, naprotiv izvor o tome je kod Allaha i Njegovog Poslanika, a vjera je samo ono što je Allah naredio, a ko bude slijedio u tome dogovore s ljudima, ta oni su oni koji slijede svoje ortake, koji su im propisali vjeru koju ne dozvoljava Allah, i ovo je stanje svega što je izmišljeno od vjere, pa se sa onim što je izmislio saglasio drugi i slijedi to, pa su to uzeli za vjeru, te ovo uzimanje za vjeru iskazuje stanje svih sljedbenika novotarije koje su protivrječne Kur’anu i Sunnetu, a saglasnost na njima dešava se na ovaj način.

Mnogo onoga što prolazi između muslimana ima u sebi istinu i laž, dakle čista laž ne može ostati između njih, a to sadrži u sebi savez na onom što nije naredio Allah, i promjenu Allahove vjere u onom gdje je istina izmiješana s neistinom, a ovo je stanje židova, kršćana i ostalih sljedbenika zablude, doista su oni ostavili ono što im je naredio Allah da slijede, pa su t tim pomiješali neistinu koju su izmislilu, pa su promijenili s tim Allahovu vjeru i napravili su savez na onom što su izmislili.

A što se tiče međusobnih ljudskih odnosa na dunjaluku, osnova toga je da nije ništa zabranjeno od njih osim ono što je zabranio Allah i Njegov Poslanik, pa nema harama osim onog što je zabranio Allah i nema vjere osim one koju je propisao Allah. A ako nije zabranjeno osim ono što je zabranio Allah i Njegov

[90] Hadis bilježi El-Buhari (br. 2155-2561-2563-2717), Muslim (br. 1504) i dr.
[91] Hadis bilježi El-Buhari (br. 6696-6700), ebu Davud (br. 3289) i dr.
[92] Hadis bilježi ebu Davud (br. 3594), ibn Hibban (br. 5091) i Ahmed u Musnedu bez drugog dijela hadisa

Poslanik kao da ono što mu protivrječi bez dogovora zahtijeva saglasnost, jer ugovor obavezuje svakom onom ko vrši kompenzaciju i učestvuje ono što su se dogovorili u ugovoru, i zato je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem: ***"Muslimani su na onom na šta se dogovore, osim šarta koji dozvoljava zabranjeno ili zabranjuje dozvoljeno."*** [93]

Na ovom mjestu su pogriješili mnogi fakihi zabranjujući ugovore i šartove koje nije zabranio Allah, kao što su pogriješili mnogi pobožnjaci i učenjaci izmišljajući vjeru koju nije propisao Allah, pa su je učinili obaveznom s dogovorom na njoj, čak zahtijevaju pokornost u svemu, određenoj mrtvoj ili živoj osobi od učenjaka, i zabranjuju pokornost nekom drugom u svemu zbog razilaženja s njime, zbog samo opšteg dogovora koji je pripisan ovome mimo ovog.

Isto tako i kod šejhova, čak nekada naređuju suprostavljanje onom što im je postalo jasno od šerijata zbog ugovora koji ga veže za slijeđenje mezheba i metoda, pa uslovljavaju šartove kojih nema uopšte u Allahovoj Knjizi, i naređuju na pokornost stvorenjima u nepokornosti Stvoritelju, a većina toga spada pod vrstu vidljivog idžtihada u kojem je jedna vrsta slijeđenja mišljenja i onoga što godi dušama, a već im je došla uputa od Gospodara njihova.

A vadžib u svim ovim stvarima, kada postane jasno da je to pokornost Allahu i Njegovom Poslaniku, je da je obavezno slijeđenje toga, a kada čovjek sumnja u stvar odabraće idžtihad u skladu sa svojim mogućnostima, a Allah ne opterećuje nikoga preko svojih mogućnosti, a idžtihad naroda je potraga za znanjem od učenjaka pitajući ih i tražeći fetvu od njih u skladu s njihovim mogućnostima.

Pa ako u svemu na čemu je čovjek mora biti saradnja i potpomaganje, a u tome je ono što je širk i ono što je govor o Allahu bez znanja, i ono što je grijeh i nepravda, i ono što je u njemu od razvrati – onda postaje jasno da u imanu mora biti saradnja i potpomaganje u činjenju onoga što voli Uzvišeni Allah, i da bude odbijanje onog što mrzi Uzvišeni Allah, a ovo je džihad na Njegovom putu, i iman ne može biti potpun bez toga kao što nije potpuno nevjerovanje osim s onim što je od te vrste.

---

[93] Ibid

Pa svi oni koji međusobno sarađuju i koji se međusobno pomažu, trude se, međutim, nekada se trude na Allahovom putu, a nekada na nečijem drugom, i nema čovjeku valjanosti osim da sva vjera bude za Allaha, i da Allahova riječ bude gornja.

Rekao je Uzvišeni:

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ

''I borite se protiv njih dok mnogoboštva ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane.“ (El-Enfal 39), a to su oni koji su uzeli Allaha za prijatelja pa ih je Allah zaštitio, a oni koji ispovijedaju vjeru nekom drugom mimo Allaha, oni su zulumćari i prijatelji su jedni drugima kao što kaže Uzvišeni:

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَى شَرِيعَةٍ مِنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿18﴾ إِنَّهُمْ لَنْ يُغْنُوا عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَإِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ ﴿19﴾

''A tebi smo poslije odredili da u vjeri ideš pravcem određenim, zato ga slijedi i ne povodi se za strastima onih koji ne znaju, /18/ jer te oni nikako ne mogu od Allahove kazne odbraniti; nevjernici jedni druge štite, a Allah štiti one koji Ga se boje i grijeha klone. /19/“ (El-Džasije 18-19). *I neće se upotpuniti vjerniku to osim da poveže ono što je Allah povezao i razdvoji ono što je Allah razdvojio, i ovo je suština prijateljstva i neprijateljstva, koja je izgrađena na ljubavi i mržnji.*

Pa prijeteljstvo dovodi do međusobne ljubavi i povezivanja, a neprijateljstvo dovodi do međusobne mržnje i razdvajanja. A Allah – slavljen da je On – spomenuo je prijateljstvo i povezanost među vjernicima, te je rekao: **''Vaši zaštitnici su samo Allah i Poslanik Njegov i vjernici koji ponizno molitvu obavljaju i zekat daju.“** (El-Maide 55).

A spomenuo je neprijateljstvo između njih i nevjernika, pa je rekao:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿51﴾

''O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike Jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah uistinu neće ukazati na pravi put ljudima koji sami sebi nepravdu čine.“ (El-Maide 51).

Nema razdvajanja između vjernika zbog onog u čemu se razlikuju jedni od drugih, u porijeklu i mjestu, u slijeđenju

mezheba, metoda i puteva, u davanju sadake i u ostalom, već će se svemu tome dati njegovo pravo, kao što je naredio Allah i Njegov Poslanik i neće vjernici biti u vezi s nevjernicima s kojima je Allah prekinuo prijateljstvo, pa je doista Allahova vjera pravi put, put onih kojima je Allah darovao Svoje blagodati od Vjerovjesnika, iskrenih, šehida i čestitih, a oni su bolji prijatelji.

A Allah – slavljen da je On – poslao je Svoje Poslanike s jasnim dokazima, i objavio im je Knjige i vagu da bi ljudi pravedno postupali, pa je mu'minu potrebna spoznaja pravednosti, a to je Pravi put, i potreban mu je rad po njoj, ili će upasti ili u neznanje ili u nepravdu.

Međutim, to se dešava promjenom i pokvarenim ugovorima, kao što smo pomenuli, s miješanjem neistine s istinom, gdje su se harami – razvrat, javni i tajni, grijeh, bespravna nepravda, pridruživanje Allahu druga o kojem Allah nije objavio nikakvog dokaza i govor o Allahu bez znanja – pomiješali s istinom koja je dozvoljena i gdje su postali slični istini, a ako harami uprkos tome sadrže ono što je neispravno i loše, i ako se onaj ko ih radi nađe između dobrog i lošeg djela, onda neki narod to sve ne priznaje zbog znanja da se u tome nalazi munker koji se mrzi, a neki narodi pak priznaju to sve zbog voljenog koji je u tome.

Ovo pravilo smo spomenuli više puta, a ono je skup dobrih i loših djela, nagrade i kazne koja se tiče jednog čovjeka, kao što je na tome zajednica muslimana od svih grupacija osim od onih koji su izašli iz toga kao havaridži, veidije, mu'tezile i sl. njima i većina murdžija.

Kod ovih čovjek će biti samo nagrađen ili samo kažnjen, samo pohvaljen sa svih strana ili samo pokuđen sa svih strana. A ovaj fesad smo objasnili na drugom mjestu s mnogim dokazima iz Kur'ana i Sunneta, konsenzusom učenjaka i spomenuli smo – također – govor po vrsti i količini.

Namjera je ovdje, da se onima koji su pomiješali neistinu s istinom, dogodilo s druge strane da je drugi narod odbacio istini i neistinu zajedno, pa su ovi postali pokuđeni kada rade loša djela, a pohvalni kada rade dobra djela, a ovi drugi, pokuđeni su na ostavljanju dobrih djela i vadžiba, a pohvaljeni na onome što namjeravaju ostaviti radi Allaha od loših djela.

Uzrok tome je da čovjek u sebi ima nepravde i neznanja, pa kada preovlada kod njega mišljenje ili narav, upotrijebiće to u istini

i neistini skupa i neće čuvati Allahove zabrane. I zbog ovoga je Allah naredio da se čuvaju Allahove zabrane.

Primjer tome: Ima ljudi u čijoj naravi bude velikodušnost, blagost i ljubav, dopušta svoju ljubav, veličanje, korist i imetak za dobra djela koje voli Allah i naređuje da se rade, kao što je ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku i prema Njegovim prijateljima vjernicima, zatim dijeljenje na Njegovom putu i sl. tome. I dopušta s druge strane – također – svoju ljubav prema razvratu i trošenje imetka na njemu, pa ćeš ga naći da voli istini i neistinu zajedno, potvrđuje i pomaže oboje.

Kod nekih od njih u njihovoj naravi bude snaga koja ga sprječava da radi razvrat i čini da mrzi to, a s time ga sprječava od ljubavi prema korišćenju drugim ljudima i dobročinstvu prema njima i strpljivosti na njihovim lošim djelima, pa ćeš ga naći kako mrzi istinu i neistinu zajedno, proglašava oboje lažima, niti pomaže jednu od njih dvije, naprotiv, možda se okrenuo od njih.

A to je zato jer duša doista naređuje na loše, a šejtan uljepša čovjeku njegovo loše djelo pa ga vidi dobrim i on slijedi prohtjeve duše. A ono što je u njoj od znanja i imana ga poziva ka dobru sve dok dobra djela ne pobrišu loša, međutim, radi dobra djela koje prima njegova želja i ljubav mimo onih koje ne voli.

U čovjeku su dvije snage: snaga ljubavi i snaga mržnje. Doista je to stvoreno da bi se voljela istina koju Allah voli i mrzjela neistina koju Allah mrzi, i to su oni koje Allah voli i koji Njega vole.

A duša je naklonjena širku u skladu s njenim mogućnostima, pa ako prevlada nad dušama snaga ljubavi za ono što im odgovara onda će zavoljeti istinu, i biće privučena zbog toga ka ljubavi prema onom što joj je slično od neistine.

Odavde su se mnogi asketi naklonili ka voljenju glasova i likova i ostalog zbog onog što je u njima od ljubavi u kojoj je nešto radi Allaha, međutim, pomiješali su u njoj neistinu s istinom. Isto tako, čovjek se sa svojom ljubavlju nakloni ka zabludjelim strastima u njegovom stomaku, polnom organu i dijeljenju imetka na njihovom putu, potom, zbog onoga što je u njemu od ljubavi i vjere, voli istinu i njene sledbenike i veliča ih, pa ćeš naći mnoge sljedbenike strasti i u njima ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku koja se ne može naći kod mnogih asketa, kao što je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, o čovjeku koji je bio pio

alkohol mnogo: ***''Nemoj ga proklinjati, doista on voli Allaha i Njegovog Poslanika"*** [94], a hadis je u Burarijinom zbirci hadisa i ostalim zbirkama.

[94] Izvor ranije naveden

Svaki čovjek radi ono u čemu je užitak i slast

Ako je osnova svakog djela ljubav i želja, a svrha njegova je užitak u onome što se želi i voli, onda svaki čovjek radi ono u čemu je užitak i slast, pa je užitak prva namjera od svih namjera kao što je patnja i bolovanje prva neprijatnost, a ona je osnova svake mržnje i svakog pokreta odbijanja. Međutim, desilo se neznanje i nepravda kod ljudi, pa su prihvatili iskvarenu vjeru i razvratni dunjaluk, tražili su u to dvoje zadovoljstvo, a u suštini u njima se nalazi ono što je suprotno tome.

Objašnjenje toga: Doista se sva djela koje radi cjelokupno čovječanstvo prihvataju kao vjera njima ili se ne prihvataju kao vjera. A vjera onih koji ih prihvataju za vjeru ili je ispravna ili neispravna. Pa kažemo: Potpuni užitak je u ispravnoj vjeri.

Pa su sljedbenici ispravne vjere oni koji imaju potpunu blagodat (užitak) kao što je obavijestio Allah o tome u Svojoj Knjizi na nekoliko mjesta, kao Njegovo govor: **"Uputi nas na Pravi put /6/ na put onih kojima si milost Svoju darovao a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali! /7/“** (El-Fatiha 6-7).

I Njegov govor o bogobojaznima i upućenima:

أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿5﴾

’’Njima će Gospodar njihov na pravi put ukazati i oni će ono što žele ostvariti.“ (El-Beqara 5).

I govor Uzvišenog: **’’Od Mene će vam uputa dolaziti, i onaj ko bude slijedio uputu Moju neće zalutati i neće nesrećan biti. /123/ A onaj ko okrene glavu od Knjige Moje, taj će teškim životom živjeti i na Sudnjem danu ćemo ga slijepim oživjeti. /124/ ’Gospodaru moj,’ – reći će – ’zašto si me slijepa oživio kada sam vid imao?’ /125/ ’Evo zašto’ – reći će On: ’Dokazi**

Naši su ti dolazili, ali si ih zaboravljao, pa ćeš danas ti isto tako biti zaboravljen.'" (Ta-ha 123-126).

I govor Uzvišenog: **"I oni koji uputstvo moje budu slijedili – ničega se neće bojati i ni za čim neće tugovati."** (El-Beqara 38).

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿13﴾ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿14﴾

"Čestiti će sigurno u džennet, /13/ a grešnici sigurno u džehennem /14/" (El-Infitar 13-14).

A obećanje sljedbenicima imana i dobrih djela da će uživati potpuno na ahiretu i obećanje nevjernicima da će biti potpuno kažnjeni na ahiretu je veće od toga da se to spomene ovdje na ovom mjestu, i u ovom se nisu razilazili nikako muslimani.

Međutim, spomenućemo ovdje koristan govor: A to je da čovjek nekada čuje i vidi ono što pogodi mnoge sljedbenika imana i islama od nesreća i ono što pogodi mnoge nevjernike i grješnike na dunjaluku od upravljanja, imetka i ostalog, pa je ubijeđen da uživanje na dunjaluku pripada samo nevjernicima i grješnicima i da vjernici ne mogu užvati na dunjaluku u ničemu osim malo, a isto tako je ubijeđen da ponos i pobjeda nad vjernicima pripadaju samo nevjernicima i munaficima. A ako čuje ono što je došlo u Kur'anu da ponos pripada Allahu, Njegovom Poslaniku i vjernicima i da kraj pripada samo bogobojaznima, i govor Uzvišenog Allaha:

وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿173﴾

"I vojska Naša će zacijelo pobijediti!" (Es-Saffat 173) – a on je od onih koji vjeruju u Kur'an – pripisuje ove ajete ahiretu samo, i govori: A što se tiče dunjaluka, ne vidimo ništa našim očima osim da su nevjernici i munafici iznad vjernika i da ih pobjeđuju, njima pripadaju ponos i pobjeda, a Kur'an ne dolazi da protivrječi stvarnosti, pa se oslanja na ovo ako nad njim zavlada neprijatelj od vrste nevjernika i licemjera ili zulumćara, a on vidi sebe od sljedbenika imana i takvaluka, pa vidi da je onaj koji je na neistini veći od onoga ko je na istini, pa kaže: Ja sam na istini i ja sam pobijeđen, a kada mu čovjek spomene da je Allah obećao lijep završetak bogobojaznima, kaže: Ovo je samo na ahiretu.

A ako mu se kaže: Kako Allah radi stvari poput ovih Svojim prijateljima?

Kaže: On radi šta On hoće i možda ovo kaže svojim srcem ili jezikom, ili iz njegovog stanja proizilazi da je ovo od vrste nepravde, a možda je spomenuo i govor nekih: Niko nije bliži

stvorenju od Stvoritelja, međutim kaže: On radi šta On hoće. A ako mu se spomene Allahova milost i mudrost ne kaže ništa osim: Doista radi šta On hoće. Pa nisu ubijeđeni da je onaj ko je na istini i ko je bogobojazan, pomognut i potpomognut, već su ubijeđeni da Allah radi šta On hoće.

Ove riječi su izgrađene na dvije stvari:

Prva: Lijepo mišljenje o njegovoj vjeri kvalitativno i kvantitativno, i ubjeđenje da on obavlja ono što mu je obaveza i da ostavlja ono što mu je zabranjeno u ispravnoj vjeri i ubjeđenje o njegovom neprijatelju da je njegova vjera neispravna kvalitativno i kvantitivno, jer je on ostavio ono što mu je naređeno, a radi ono što je zabranjeno.

Druga: Doista nekada Allah ne potpomogne onog ko je na istini i ne pomogne ga, i nema njemu lijepog završetka na dunjaluku, pa se nesmijemo samoobmanjivati ovim govorom.

A poznato je da rob ako priznaje ahiret traži lijep završetak na dunjaluku, nekada traži stvari koje će mu pomoći da otkloni štetu i donese korist, a nekada traži više koristi i odbijanja štete u onome što misli da je dozvoljeno, pa ako je ubijeđen da ispravna vjera protivrječi tome onda je neophodno iz toga da se srce okrene od želje za potpunošću ispravne vjere, i od želje za stanjem onih koji prednjače u dobrim djelima i onih koji su u Allahvoj blizini, naprotiv, nekada se srce okreće od želje za stanjem onih koji su sretni, pa ulazi sa zulumćarima, naprotiv, nekada uznevjeruje pa postane od otpadnika od vjere, licemjera ili od onih koji javno ispoljavaju svoje nevjerstvo, i ako ovog ne bude u osnovi vjere bude u mnogim njenim granama, kao što je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem:

((يصبح الرجل مؤمنا ويمسي كافرا، أو يمسي مؤمنا ويصبح كافرا، يبيع دينه بعرضٍ من الدنيا)).

''Osvane čovjek kao vjernik, a zanoći kao nevjernik ili zanoći kao vjernik a osvane kao nevjernik, prodaje svoju vjeru za nešto od prolaznih stvari dunjaluka“ [95]*,* a to bude ako je ubijeđen da ne postoji vjera bez upropaštavanja dunjaluka, i zbog toga se on raduje dolasku nesreće njemu i nada se nagrađivanju samo na ahiretu.

---

[95] Hadis bilježi Muslim (br. 118), Et-Tirmizi (br. 2195) i Ahmed u Musnedu

Ovo je fitna koja je odvratila većinu ljudi od obavljanja vjere, a njena osnova je neznanje o suštini vjere i o suštini užitka kojeg traže duše u svakom trenutku, a već smo spomenuli da svako djelo mora imati želju za njime zbog traženja onog što donosi zadovoljstvo i užitak, pa ima djela kojima se traži uživanje, i čovjek mora biti upoznat s djelom kojeg radi i s zadovoljstvom kojeg traži.

Potom, ako se znaju ova dva osnova, onda mora imati čvrstu želju za djelom s tim, ili ga znanje o traženom i putu do njega neće dovesti do cilja osim s čvrstom željom. A čvrsta želja ne postoji osim sa strpljenjem, i zato je rekao Uzvišeni:

وَالْعَصْرِ ﴿1﴾ إِنَّ الْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ ﴿2﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿3﴾

''Tako mi vremena, /1/ čovjek, doista, gubi, /2/ samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje. /3/" (El-Asr 1-3), i rekao je Uzvišeni: **"Između njih smo Mi vođe određivali i oni su, odazivajući se zapovijedi Našoj, na pravi put upućivali, jer su strpljivi bili i u dokaze Naše čvrsto vjerovali."** (Es-Sedžde 24).

Pa je jekin nepokolebljivo postojano znanje, i strpljenje koje mora postojati da bi se ostvarila čvrsta želja.

Dvije stvari na kojima je izgrađena ova nesreća su izgrađene na nepoznavanju onoga što naređuje Allah i zabranjuje i nepoznavanju Njegovog obećanja i Njegove prijetnje, i doista oni kod koga se nalaze ove dvije stvari ako su ubijeđeni da sprovode ispravnu vjeru onda oni obavljaju ono što je naredio Allah i ostavljaju ono što je zabranio, a on radi suprotno tome, i ovo bude zbog njegovog nepoznavanja ispravne vjere.

A ako bude ubijeđen da Allah ne pomaže na dunjaluku onog ko je na istini, naprotiv ubijeđen je da pobjeda na dunjaluku pripada nevjernicima nad vjernicima i grješnicima nad dobročiniteljima, to je onda zbog njegovog nepoznavanja Allahovog obećanja.

Što se tiče prvog: Koliko je samo onih koji ostavljaju vadžibe, ne znaju za njih niti za njihovu obaveznost, i koliko je onih koji rade harame i ne znaju da su zabranjeni, naprotiv koliko je onih koji robuju Allahu s onim što je zabranio i s ostavljanjem onog što

je naredio, koliko je samo onih koji su ubijeđeni da je njima nanesena nepravda i da su oni u pravu sa svake strane, a da je njihov neprijatelj onaj ko čini nepravdu i koji je na neistini sa svake strane, a stvar nije takva, već kod sebe imaju vrstu od neistine i nepravde, a kod njihovih neprijatelja je vrsta istine i pravde.

Tvoje voljenje nečega te čini slijepim i gluhim, a čovjek prirodno voli sebe, pa on ne vidi kod sebe ništa osim lijepih stvari, a prirodno mrzi svog neprijatelja, te ne vidi ništa kod njega osim njegove loše stvari, a ovo je neznanje koje je prevladalo nad njime i spojeno sa strastima i nepravdom, a čovjek je doista nepravedan i neznalica.

Većina vjera kod stvorenja su običaji koje su naslijedili od njihovih očeva i njihovih prethodnika, i njihovo oponašanje u vjerovanju i nevjerovanju, u ljubavi i mržnji i u prijateljstvu i neprijateljstvu.

Kao što je rekao Uzvišeni:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَلَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿21﴾

''A kad im se govori: 'Slijedite ono što vam Allah objavljuje!' – odgovaraju: 'Ne, mi slijedimo ono što smo zapamtili od predaka naših.' Zar i onda kad ih šejtan poziva na patnju u ognju?!" (Luqman 21). I rekao je Uzvišeni:

يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَا ﴿66﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَا ﴿67﴾

''Na Dan kad se njihova lica u vatri budu prevrtala, govoriće: 'Kamo sreće da smo se Allahu pokoravali i da smo Poslanika slušali!' /66/ I govoriće: 'Gospodaru naš, mi smo prvake naše i starješine naše slušali, pa su nas oni s pravog puta odveli.'" (El-Ahzab 66-67).

I rekao je Uzvišeni: **''A oni su se podvojili iz zlobe međusobne baš onda kad im je došlo saznanje. I da nije Riječi Gospodara tvoga prije izrečene, do označenog roka, s njima bi bilo već svršeno. A oni kojima se poslije njih Knjiga u nasljedstvo ostavlja veoma sumnjaju u nju."** (Eš-Šura 14).

A što se tiče drugog: Koliko je samo onih koji misle da su sljedbenici ispravne vjere poniženi i kažnjeni na dunjaluku za

razliku od onih koji su pribjegli pokornosti nekom drugom i drugom putu i ne vjeruje u Allahovo obećanje da će im pomoći.

A Allah – slavljen da je On – je objasnio u Svojoj Knjizi obe stvari, pa je rekao:

إِنَّا لَنَنصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ ﴿51﴾

''Mi ćemo, doista, pomoći poslanike Naše i vjernike u životu na ovom svijetu, a i na Dan kad se dignu svjedoci.“ (El-Gafir 51).

I rekao je Allah u Svojoj Knjizi: **''A riječ Naša je davno rečena o robovima Našim, o poslanicima: /171/' Oni će biti, doista, potpomognuti /172/ i vojska Naša će zacijelo pobijediti!'/173/“** (Es-Saffat 171-173).

''Oni koji su neposlušni Allahu i Poslaniku Njegovu biće osramoćeni, kao što su bili osramoćeni i oni prije njih. Mi objavljujemo jasne dokaze, a nevjernike čeka sramna patnja.“ (El-Mudžadele 5).

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَٰئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ ﴿20﴾ كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ
قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿21﴾

''Oni koji se suprostavljaju Allahu i Poslaniku Njegovu biće, sigurno, najgore poniženi. /20/ Allah je zapisao: 'Ja i poslanici Moji sigurno ćemo pobijediti!' – Allah je, zaista, moćan i silan. /21/“ (El-Mudžadele 20-21).

''Vaši zaštitnici su samo Allah i Poslanik Njegov i vjernici koji ponizno molitvu obavljaju i zekat daju. /55/ Onaj ko za zaštitnika uzme Allaha i Poslanika Njegova i vjernike – pa, Allahova strana će svakako pobijediti. /56/“ (El-Maide 55-56).

I poniženje onima koji traže pomoć od zaštitnika mimo njih:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ
فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿51﴾ فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ يُسَارِعُونَ فِيهِمْ
يَقُولُونَ نَخْشَىٰ أَن تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ فَعَسَى اللَّهُ أَن يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِّنْ عِندِهِ فَيُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا أَسَرُّوا فِي
أَنفُسِهِمْ نَادِمِينَ ﴿52﴾ وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا أَهَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ
حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَأَصْبَحُوا خَاسِرِينَ ﴿53﴾

''O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike Jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah uistinu neće ukazati na pravi put ljudima koji sami sebi nepravdu čine. /51/ Zato ti vidiš one čija

su srca bolesna kako se žure da s njima prijateljstvo sklope, govoreći: 'Bojimo se da nas kakva nevolje ne zadesi.' A Allah će sigurno pobjedu ili nešto drugo od sebe dati, pa će se oni zbog onoga što su u dušama svojim krili kajati, /52/ a oni koji vjeruju reći će: 'Zar su to oni koji su se zaklinjali Allahom, svojom najtežom zakletvom, da su zaista s vama?' Djela njihova biće poništena, i oni će nastradati. /53/" (El-Maide 51-53).

I rekao je Allah u Svojoj Knjizi: **''Bolnu patnju navijesti licemjerima, /138/ koji prijateljuju sa nevjernicima, a ne s vjernicima! Zar kod njih traže snagu, a sva snaga pripada samo Allahu? /139/"** (En-Nisa' 138-139).

''Oni govore: 'Ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati iz nje slabijeg! 'A snaga je u Allaha i Poslanika Njegova i u vjernika, ali licemjeri neće da znaju." (El-Munafiqun 8).

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ
يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يَبُورُ ﴿10﴾

''Ako neko želi veličinu, pa – u Allaha je sva veličina! K Njemu se dižu lijepe riječi, i dobro djelo On prima. A one koji imaju rđave namjere čeka patnja nesnosna, i njihovo spletkarenje je spletka bezuspješna." (Fatir 10).

''On je poslao Poslanika Svoga s uputom i vjerom istinitom da bi je uzdigao iznad svih vjera. A Allah je dovoljan Svjedok!" (El-Feth 28).

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿10﴾ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿11﴾ يَغْفِرْ لَكُمْ
ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ
﴿12﴾ وَأُخْرَى تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿13﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا
أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ
فَآمَنَتْ طَائِفَةٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَى عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ
﴿14﴾

''O vjernici, hoćete li da vam ukažem na trgovinu, ona će vas spasiti patnje nesnosne: /10/ u Allaha i Poslanika Njegova vjerujte i imecima svojim i životima svojim na Allahovu putu se borite – to vam je, da znate, bolje, /11/ On će vam grijehe vaše oprostiti i u džennetske bašče vas, kroz koje će rijeke teći,

uvesti, i u divne dvorove u edenskim vrtovima; - to će biti uspjeh veliki, /12/ a daće vam i drugu blagodat koju jedva čekate; Allahovu pomoć i skoru pobjedu! Zato obraduj radosnom viješću vjernike! /13/ O vjernici, pomozite Allahovu vjeru, kao što su učenici rekli: 'Mi ćemo pomoći Allahovu vjeru!' – kad ih je Isa, sin Merjemin, upitao: 'Hoćete li me pomoći Allaha radi?' I neki od sinova Israilovih su povjerovali, a drugi nisu, pa smo Mi one koji su povjerovali – protiv neprijatelja njihova pomogli, i oni su pobijedili. /14/“ (Es-Saff 10-14).

''I kada Allah reče: 'O Isa, dušu će ti uzeti i k Sebi te uzdignuti i spasiću te od nevjernika i učiniću da tvoji sljedbenici budu iznad nevjernika sve do Smaka svijeta.'“ (Ali imran 55).

وَلَوْ قَاتَلَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَّوُا الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿22﴾ سُنَّةَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿23﴾

''A da su nevjernici s vama borbu zametnuli, sigurno bi se u bijeg dali i poslije ne bi zaštitnika ni pomagača našli – /22/ prema Allahovu zakonu koji odvazda važi, a ti nećeš vidjeti da se Allahov zakon promijeni. /23/“ (El-Feth 22-23).

''On je prilikom prvog progonstva iz domova njihovih protjerao one sljedbenike Knjige koji nisu vjerovali.“ (El-Hašr 2), do: **''Zato što su se Allahu i Poslaniku Njegovu suprostavljali; a onoga ko se Allahu suprostavi Allah će, zaista, strahovito kazniti.“** (El-Hašr 4).

I rekao je Uzvišeni kada je pričao priču o Nuhu, a ona je Njegova pomoć njemu nad njegovim narodom na dunjaluku, pa je rekao:

تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿49﴾

''To su nepoznate vijesti koje ti Mi objavljemo; ni ti ni narod tvoj niste prije ovoga ništa znali. Zato budi strpljiv, ishod će, zaista, u korist čestitih biti.“ (Hud 49).

I rekao je Uzvišeni: **''Naredi čeljadi svojoj da obavlja molitvu i istraj u tome! Mi ne tražimo od tebe da se sam hraniš, Mi ćemo te hraniti! A samo one koji se budu Allaha bojali i grijeha klonili čeka lijep svršetak.“** (TaHa 132).

''O vjernici, za prisne prijatelje uzimajte samo svoje, ostali vam samo propast žele: jedva čekaju da muka dopadnete.“ (Ali Imran 118), do: **''I ako budete trpjeli i ono što vam se zabranjuje – izbjegavali, njihovo lukavstvo vam neće nimalo nauditi. Allah, zaista, dobro zna ono što oni rade.“** (Ali Imran 120).

بَلَى إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُمْ مِنْ فَوْرِهِمْ هَذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ ﴿125﴾

''Hoće! Ako budete izdržljivi i poslušni, i ako vas oni napadnu odmah, Gospodar vaš će vam poslati u pomoć pet hiljada meleka, sve obilježenih.“ (Ali Imran 125).

I rekao je Jusuf – a njega je Allah sigurno pomogao na dunjaluku – kada su k njemu ušla njegova braća: **'''A da ti nisi, uistinu, Jusuf?'– povikaše oni. – 'Da ja sam Jusuf, a ovo je brat moj, Allah nam je milost darovao; ko se bude Allaha bojao i ko strpljiv bude bio – pa, Allah, uistinu, neće dopustiti da propadne nagrada onima koji dobra djela čine.'“** (Jusuf 90).

I rekao je Uzvišeni u svojoj Knjizi:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿29﴾

''O vjernici, ako se budete Allaha bojali, On će vam sposobnost darovati pa ćete istinu od neistine moći rastaviti i preko ružnih postupaka vaših će preći i oprostiti vam. – A Allahova dobrote je neizmjerna.“ (El-Enfal 29).

''A onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći /2/ i opskrbiće ga odakle se i ne nada; onome koji se u Allaha uzda, On mu je dosta. Allah će, zaista, ispuniti ono što je odlučio; Allah je svemu već rok odredio. /3/ “ (Et-Talaq 2-3).

A prenijeto je od ebu Zerra, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem, da je rekao: ***''Kada bi ljudi radili po ovom ajetu bilo bi dovoljno.“*** [96] Hadis prenio ibn Madže i ostali.

I obavijestio je da sve ono što nam se dogodi od nedaća kao što je poraz od nevjernika i ostalo, da je to od naših grijeha, pa je rekao Uzvišeni u danu bitke na Uhudu.

أَوَلَمَّا أَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ قَدْ أَصَبْتُمْ مِثْلَيْهَا قُلْتُمْ أَنَّى هَذَا قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِكُمْ

[96] Ibn Madže (br. 4220), En-Nisai (Sunenu-l-kubra br. 11203) i Ahmed u Musnedu.

”Zar – kad vas je snašla nevolja koju ste vi njima dvostruko nanijeli, možete reći: ’Otkud sad ovo?!’ Reci: ’To je od vas samih! ’Allah, zaista, sve može.“ (Ali Imran 165).

I rekao je Uzvišeni: **”One među vama koji su uzmakli na dan kad su se dvije vojske sukobile uistinu je šejtan naveo da posrnu, zbog onoga što su prije počinili. A Allah im je već oprostio jer – Allah prašta i blag je.“** (Ali Imran 155).

”Kakva god vas nevolja zadesi, to je zbog grijehova koje ste zaradili, a On mnoge i oprosti.“ (Eš-Šura 30).

”Sreća koja ti se dogodi od Allaha je, a nesreću koja te zadesi sam si zaslužio.“ (En-Nisa’ 79).

”A kad ih pogodi nevolja, zbog onoga što su ruke njihove činile, odjednom očajavaju.“ (Er-Rum 36).

”Ili ih potopi, zbog grijehova koje su zaradili.“ (Eš-Šura 34).

I prekorio je u Svojoj Knjizi onog ko ne vjeruje u Njegovo obećanje Svojim robovima vjernicima, i spomenuo je ono što pogađa Poslanike i vjernike, pa je rekao:

إِذْ جَاءُوكُم مِّن فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ
بِاللَّهِ الظُّنُونَا ﴿10﴾ هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا ﴿11﴾ وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ
فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ مَّا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا ﴿12﴾ وَإِذْ قَالَت طَّائِفَةٌ مِّنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ
لَكُمْ فَارْجِعُوا وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِّنْهُمُ النَّبِيَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ إِن يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا
﴿13﴾ وَلَوْ دُخِلَتْ عَلَيْهِم مِّنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سُئِلُوا الْفِتْنَةَ لَآتَوْهَا وَمَا تَلَبَّثُوا بِهَا إِلَّا يَسِيرًا ﴿14﴾

”Kad su vam došle i odozgo i odozdo, a duša došla do grkljana, i kad ste o Allahu svašta pomišljali, /10/ tada su vjernici bili u iskušenje stvaljeni i ne mogu biti gore uznemireni, /11/ kad su licemjeri i oni bolesna srca govorili: ’Allah i Poslanik Njegov su nas samo obmanjivali kad su nam obećavali!’ /12/ kad su neki među njima rekli: ’O stanovnici Jesriba, ovdje vam nema stanka, zato se vratite!’, a drugi među njima su tražili dopuštenje od Vjerovjesnika i govorili: ’Kuće su naše nezaštićene!’ – a nisu bile nezaštićene, već su oni htjeli da se izvuku. /13/ A da su im sa raznih strana prodrli i da su potom od njih da opet postanu mnogobošci, oni bi to, ne dvoumeći oko toga, brzo učinili. /14/“ (El-Ahzab 10-14).

”Zar vi mislite da ćete ući u džennet, a još niste iskusili ono što su iskusili oni koji su vas bili i nestali? Njih su satirale neimaštine i bolest, i toliko su bili uznemiravani da bi i

poslanik, i oni koji su s njim vjerovali – uzviknuli: 'Kada će već jednom Allahova pomoć!?' Eto, Allahova pomoć je zaista blizu!“ (El-Beqarc 214).

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا
كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿109﴾ حَتَّى إِذَا
اسْتَيْئَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا جَاءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّيَ مَنْ نَشَاءُ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ
﴿110﴾ لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ
وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿111﴾

''A Mi smo i prije tebe samo muškarce slali, građane kojima smo objave objavljivali. Zar ovi ne putuju po svijetu, pa ne vide kako su skončali oni prije njih – a ahiret je zaista bolji za one koji se budu Allaha bojali – zar se nećete opametiti. /109/ I kad bi poslanici gotovo nadu gubili i pomišljali da će ih lašcima proglasiti, pomoć Naša bi im došla: Mi bismo spasili one koje smo Mi htjeli, a kazna naša ne bi mimoišla narod zločinački. /110/ U kazivanju o njima pouka je za one koji su razumom obdareni. Kur'an nije izmišljena besjeda, on priznaje knjige prije njega objavljene, i objašnjava sve, i putokaz je i milost narodu koji vjeruje. /111/“ (Jusuf 109-111).

Zbog ovoga je Allah narcdio Svom Poslaniku i vjernicima da slijede ono što im je objavio, a to je pokornost Njemu, i to je prva stvar. I narcdio im je da čekaju Njegovo obećanje, i to je druga stvar, i naredio nam je da tražimo oprost i strpljivost, zato što se mora desiti njima nedostatak i grijesi, a to otklanja istigfar, i mora se čekati obećanje strpljivo, pa sc sa istigfarom upotpunjuje pokornost, a sa saburom sc upotpunjuje sigurno ubjeđenje u obećanje, a ovo sve ulazi pod imenom pokornost i iman.

Rekao je Uzvišeni:

وَاتَّبِعْ مَا يُوحَى إِلَيْكَ وَاصْبِرْ حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿109﴾

''O Ti slijedi ono što ti se objavljuje i budi strpljiv dok Allah ne presudi, On je doista sudija najbolji.“ (Junus 109).

''A poslanici su i prije tebe lažnim smatrani, pa su trpjeli što su ih u laž ugonili i mučili sve dok im ne bi došla pomoć Naša, - a niko ne može Allahove riječi izmijeniti, i do tebe su doprle o poslanicima neke vijesti.“ (El-En'am 34).

فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿49﴾

''Zato budi strpljiv, ishod će, zaista, u korist čestitih biti.“ (Hud 49).

I naredio im je – također – strpljivost kada ih pogode nedaće zbog njihovih grijeha, poput pojavljivanja neprijatelja, kao što je rekao Uzvišeni u priči o Uhudu: **''I ne gubite hrabrost i ne žalostite se; vi ćete pobijediti ako budete pravi vjernici. /139/ Ako vi dopadate rana, i drugi rana dopadaju. A u ovim danima Mi dajemo pobjedu sad jednima, a sad drugima, da bi Allah ukazao na one koji vjeruju i odabrao neke od vas kao šehide – a Allah ne voli nevjernike /140/ i da bi vjernike očistio, a nevjernike uništio. /141/“** (Ali Imran 139-141).

Također je ispričao – slavljen da je On – u Svojoj Knjizi Svoju pomoć Svojim Poslanicima i robovima vjernicima nad nevjernicima u priči o Nuhu, Hudu, Salihu, Šuajbu, Lutu, Faraonu i o drugima. Rekao je Uzvišeni:

وَلَقَدْ أَنزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُّبَيِّنَاتٍ وَمَثَلًا مِّنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلِكُمْ

''Mi vam objavljujemo jasne ajete i primjere iz života onih koji su prije vas bili i nestali i pouku onima koji se budu Allaha bojali.“ (En-Nur 34).

Ovo se objašnjava s dva pravila:

Prvo: Dobijanje pobjede i ostalog od vrsta zadovoljstva nekih skupina ili jedne osobe ne protuvrječi onome što se desi u toku toga od ubijanja nekih, ranjavanja drugih i od različitih vrsti poniženja, zato što će sva stvorenja umrijeti, pa nije u ubijanju šehida nedaća koja je viša od onoga na šta je navikao čovjek, pa čovjek koji smatra da je ubijanje na Allahovom putu nedaća karekteristična za džihad, je od najvećih neznalica, naprotiv, fitne koje se dešavaju između nevjernika i između onih koji se razlikuju od sljedbenika kible nisu od onog što je karakteristično za borbu, jer se smrt čovjeku dešava usljed opštih razloga kao što je bolest kuge i ostale bolesti, zatim od gladi i drugog, i usljed posebnih razloga, pa one koji se bore danonoćno neće pogoditi ništa više nego što će pogoditi one koji se ne bore, naprotiv stvar je suprotna, kao što su to oprobali ljudi.

Potom, smrt šehida je od najlakših smrti, i zbog ovoga je rekao Allah – slavljen da je On i Uzvišen:

قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذًا لَا تُمَتَّعُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿16﴾ قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ إِنْ أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿17﴾

''Reci: 'Ako bježite od smrti ili pogibije, bježanje vam neće pomoći, opet ćete samo kratko uživati.' /16/ Reci: 'Ko će vas od Allaha zaštititi ako On hoće da vas zlo snađe, ili, ko vam može nauditi ako On želi da vam milost ukaže?' Osim Allaha, oni neće naći sebi ni zaštitinika ni pomagača. /17/" (El-Ahzab 16-17).

Pa je obavijestio – slavljen da je On – da bježanje od borbe ili smrti ne koristi, i nema nikakve koristi u tome, i to ako koristi ne koristi ništa osim malo, dakle mora svako umrijeti.

Pa je obavijestio – slavljen da je On – da roba niko ne može zaštititi ako mu Allah želi loše ili mu niko ne može nauditi ako mu On želi dobro, te on mimo Allaha nema niti zaštitnika niti pomagača, pa kako će pobjeći od Njegove naredbe i mudrosti? Nema utočišta od Njega osim k njemu, rekao je Uzvišeni:

فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿50﴾

''Zato požurite Allahu, ja sam vam od Njega da vas javno upozorim." (Ez-Zarijat 50). Ovu stvar poznaju i sljedbenici pokornosti Allahu i sljedbenici nepokornosti prema Njemu kao što je rekao ebu Hazim El-Hakim: ''Čovjek koji se ne boji Allaha nalazi u trudu sa stvorenjima veću teškoću od onoga koji se boji Allaha i koji se trudi da bude bogobojazan.''

A Allah Uzvišeni je dao najveća iskušenja vjernicima koji su najpotpunijeg imana kao što su upitali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem: Koji ljudi imaju najviša iskušenja?

Rekao je: ***''Vjerovjesnici, potom čestiti, potom bliži pa bliži, čovjek ima iskušenja u skladu sa svojom vjerom, ako u njegovoj vjeri bude čvrstina povećat će mu se iskušenje, a ako u njegovoj vjeri bude slabost, ublažit će mu se iskušenje, i vjernik će biti iskušavan sve dok ne bude išao po Zemlji čist od grijeha."*** [97]

S ovo spada to da je Allah propisao kaznu nevjernicima poslije objavljivanja Tevrata od ruku vjernika u džihadu što ranije nije bivalo, čak je rečeno: Poslije objavljivanja Tevrata nije došla

[97] Hadis bilježi Et-Tirmizi (br. 2398), En-Nisai (Sunenu-l-kubra), ibn Madže (br. 4023), Ahmed u Musnedu i dr.

opšta kazna s neba ni na jedan ummet, kao što je rekao Uzvišeni: **''I Mi smo Musau Knjigu dali, nakon što smo drevne narode uništili, da bude svjetlo ljudima i uputstvo i milost – da bi sebi došli.“** (El-Qassas 43).

A doista je On prije toga uništio narod Faraonov, Šuajbov, Lutov, Ad i Semud, i ostale. A nije uništio nevjernike džihadom vjernika. A Musa je bio bolji od tih, isto tako Muhammed, i oni dvojica su dva Poslanika koja su poslata sa dvije najveće Knjige, kao što kaže Uzvišeni:

إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَى فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿15﴾

''Mi smo vam, zaista, poslali Poslanika da bi svjedočio protiv vas isto onako kao što smo i Faraonu poslanika poslali.“ (El-Muzzemmil 15).

I rekao je Uzvišeni: **'''Zašto mu nije dato onako isto kao što je dato Musau? 'A zar oni još davno nisu porekli ono što je Musau dato.“** (El-Qassas 48), do: **''Reci: 'Pa donesite vi od Allaha knjigu koja bolje nego ove dvije na pravi put upućuje.'“** (El-Qassas 49).

Allah je naredio ovoj dvojici Poslanika džihad u vjeri. Šerijat Muhammeda, sallallahu alejhi we sellem, je potpuniji, zbog čega je džihhad u njegovom ummetu veći od džihada u ostalim ummetima.

Rekao je Uzvišeni: **''Propisuje vam se borba, mada vam nije po volji! – Ne volite nešto, a ono može biti dobro za vas; nešto volite, a ono ispadne zlo po vas. – A Allah zna, a vi ne znate.“** (El-Beqare 216).

وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانْتَصَرَ مِنْهُمْ وَلَكِنْ لِيَبْلُوَ بَعْضَكُمْ بِبَعْضٍ

''Da Allah hoće, On bi im se osvetio, ali On želi da vas iskuša jedne pomoću drugih.“ (Muhammed 4).

'''A mi očekujemo da vas Allah sam ili rukama našim kazni. Pa iščekujte, i mi ćemo s vama čekati.'“ (Et-Tewba 52).

Pa je džihad za navjernike bolji od njihovog uništenja zbog:

Prvo: Doista je to više u sevabu vjernika, njihovom nagrađivanju i izdizanju njihovih stepena, zbog onoga što rade od borbe na Allahovom putu da bi Allahova riječ bila gornja i da bi vjera pripadala Allahu.

Drugo: To je korisnije za nevjernike – također - ; možda će neko od njih povjerovati zbog straha, i oni koju su zarobljeni od

djece postanu muslimani – također; a ovo je značenje govora Uzvišenog:

كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ

''Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio" (Ali Imran 110). Rekao je Ebu Hurejre: ***''Vi ste najbolji narod za ljude, dovodite ih u lisicama i lancima da bi ste ih uveli u Džennet "*** [98], pa je ummet s tim postao najbolji ummet koji se ikada pojavio, i obradovali su se tome borci, a ovo je svrha naređivanja na dobro i odvraćanja od zla, i ovo je značenje da Muhammed nije poslat osim kao milost svjetovima, i on je milost u pravu svakog čovjeka u skladu s njegovim imanom čak je i onima koji ne vjeruju u njega milost u pravu prema njima veća od ostalih.

I zbog ovoga je rekao kada mu je poslat melek planina i predložio mu da prevrne na njih dva brda:

((لا استأني بهم، لعل الله أن يخرج من أصلابهم من يعبد الله وحده لا شريك له)).

''Ne, sačekaj ih, možda će Allah iz njihovih kičmi dati narod koji robuje Allahu, Jednom Jedinom, Koji nema sudruga." [99]

Treće: Doista je to većeg ponosa za iman i njegove sljedbenike i njihovu brojnost, a to obavezuje od velikog imana i velikog broja njegovih sljedbenika ono što se ne dešava osim s tim, a naređivanje dobra licemjerima i grješnicima i njihovo odvraćanje od munkera je od cjelovitosti džihada, a isto tako izvršavanje kazni.

A poznato je da je u džihadu i izvršavanju kazni uništavanje duša, organa i imetka, i ako bi ovi ljudi došli do pobjede s dovom i sl. tome, a ne džihadom, to bi bila pobjeda tipa pobjeda ranijih Vjerovjesnika iz njihovih ummeta kada je Allah unuštio njih i njihov imetak.

A što se tiče pobjede džihadom i izvršavanja kazni to je pobjeda tipa Allahovih pobjeda kojima se karakteriše Njegov Poslanik, a Muhammedu, sallallahu alejhi we sellem, su dozvoljene obje vrste pobjede, džihadom i dovom, međutim, propisano je u džihadu rukom ono što nije propisano u dovi.

A što se tiče drugog pravila: Doista je zadovoljstvo ili u dunjalučkim stvarima ili u vjerskim stvarima.

---

[98] Bilježi El-Buhari (br. 4557) i En-Nisai (Sunenu-l-kubra 11071).

[99] Hadis bilježi El-Buhari (br. 323), Muslim (1795) i dr.

Što se tiče dunjalučkog zadovoljstva ono je opipljivo, poput uzimanja hrane i pića, snošaja, oblačenja odjeće i ono što je u skladu s tim, ili posebno, a to je upravljanje i vlast.

Pa vjernik, nevjernik i munafik učestvuju u njenoj vrsti, potom, zna se da zadovoljstvo u njoj nije isto kod svakog čovjeka, naprotiv oni se međusobno izrazito razlikuju u snazi zadovoljstva i njegovom opisu.

Doista ima ljudi koji nalaze zadovoljstvo u nekoj vrsti hrane i pića koja pak šteti drugima, ili zbog navike na svoju oblast ili zbog saglasnosti s njegovim raspoloženjem ili zbog ostalog.

Ima ljudi koji nalaze zadovoljstvo u jednoj vrsti braka koju ne vole ostali, kao što stanovnici južnih zemalja nalaze zadovoljstvo u braku sa ženama brinetama, a stanovnici sjevernih zemalja nalaze zadovoljstvo u braku sa ženama bijelog tena.

Isto tako odjeća i kuće, pa neki ljudi nalaze zadovoljstvo u ogrtačima u kojima drugi ljudi ne nalaze zadovoljstvo i ljudi koji nalaze zadovoljstvo u nekim kućama u kojima drugi ljude ne nalaze zadovoljstvo sve u skladu navike i prirode.

Isto tako i u vremenu, pa ljudi zimi nalaze zadovoljstvo u toploti, a ljeti nalaze zadovoljstvo u svježini.

Osnova toga je da je zadovoljstvo na dunjaluku u skladu sa potrebom za njime i u skladu koristi od njega, pa svaki put kada je potreba za njime veća i korist od njega veća to je zadovoljstvo i slast potpunije, a Allah je dozvolio vjernicima lijepe stvari.

Pa, oni koji su umjereni u uzimanju hrane osjećaju veći užitak od onih koji pretjeruju u njenom uzimanju, te oni, kada se odaju tome i naviknu se na to, ostanu bez velikog užitka, s tim da nekada ne mogu da se strpe bez nje i učesta njihova bolest zbog nje.

A što se tiče vjere ona sadrži dvije stvari: vjerovanje u vijest i pokornost naredbi.

A poznato je da je zadovoljstvo u vijesti u skladu s poštovanjem prema njoj i vjerovanju u nju, a vjernik ima kod sebe istinite vijesti od Allaha i Njegovih stvorenja koje nemaju ostali, i on najviše od ljudi osjeća zadovoljstvo u tome za razliku od onih kod kojih su umnožene lažne vijesti.

A što se tiče pokoravanja naredbi, onaj kome je naređeno ono što je ispravno, pravedno i korisno osjeća veće zadovoljstvo od onog kome se naređuje ono što nije ispravno, pravedno i što ne koristi.

A ovo je razlika između istine i neistine, pa Allah – slavljen da je On – kaže u Svojoj Knjizi:

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ أَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿1﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴿2﴾ ذَلِكَ بِأَنَّ
الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَأَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ لِلنَّاسِ أَمْثَالَهُمْ
﴿3﴾

''Allah će poništiti djela onih koji ne vjeruju i od puta Njegova odvraćaju. /1/ onima koji vjeruju i dobra djela čine i vjeruju u ono što se objavljuje Muhammedu – a to je Istina od Gospodara njihova – On će preko rđavih postupaka njihovih preći i prilike njihove će poboljšati, /2/ zato što nevjernici slijede neistinu, a vjernici slijede Istinu od Gospodara svoga. Tako Allah navodi zbog ljudi primjere njihove. /3/“ (Muhammed 1-3).

I rekao je:

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّى إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا وَوَجَدَ
اللَّهَ عِنْدَهُ فَوَفَّاهُ حِسَابَهُ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿39﴾

''A djela nevjernika su kao varka u ravnici u kojoj žedan vidi vodu, ali kad do tog mjesta dođe, ništa ne nađe, - a zateći će da ga čeka kraj njega Allahova kazna i On će mu potpuno isplatiti račun njegov jer Allah veoma brzo obračunava.“ (En-Nur 39).

Objašnjenje toga je da postoje dvije vrste istine, prisutna istina i istina koja se traži, a svaka od njih je neophodna za drugu.

Prisutna istina je potvrđena u sebi, pa znanje o njoj je istina i vijest o njoj je istina.

A istina koja se traži je ono što koristi, ako čovjek namjerava korist od nje desit će mu se zadovoljstvo u njoj.

Allah iskušava Svoje robove u sreći i nesreći da bi ih testirao i ispitao

A od onog što objašnjava stvar kojom je Allah iskušao Svoje robove na dunjaluku u sreći i nesreći je govor Allaha - slavljen da je On:

فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ ﴿15﴾ وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ ﴿16﴾ كَلَّا

"Čovjek, kada Gospodar njegov hoće da ga iskuša pa mu počast ukaže i blagodatima ga obaspe, rekne: 'Gospodar moj je prema meni plemenito postupio!' /15/ A kad mu, da bi ga iskušao, opskrbu njegovu oskudnom učini, onda rekne: 'Gospodar moj me je napustio!' /16/ A nije tako! /17/" (El-Fedžr 15-17).

Kaže Uzvišeni Allah: A stvar nije takva, doista nije tako, pa ako ga iskuša, i počast mu ukaže i obaspe ga blagodatima, to onda bude opšte poštivanje, a ako ga iskuša, pa mu opskrbu njegovu oskudnom učini, to onda bude ponižavanje, naprotiv to je iskušavanje u dva stanja, a to je testiranje i ispitivanje, pa ako se zahvali u rahatluku, i strpi se u tješkoći, oba ta stanja će biti hajr za njega, kao što je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem:

((لا يقضي الله للمؤمن قضاءً إلا كان خيراً له، وليس ذلك لأحدٍ إلا للمؤمن، إن أصابته سرّاء فشكر كان خيراً له، وإن أصابته ضرّاء فصبر كان خيراً له)).

"Allah neće odrediti nešto za vjernika a da to ne bude dobro za njega, i to ne pripada nikom drugom osim vjerniku, ako ga zadesi dobro pa zahvali onda će to biti hajr njemu, a ako ga zadesi nevolja pa se strpi onda će to biti hajr za njega."[100] A ako se ne zahvali i ne strpi se onda su oba stanja zlo po njega.

---

[100] Hadis bilježi El-Muslim (2999) i Ahmed u Musnedu

A ljudi su raspravljali o onom što dobija nevjernik od zadovoljstva na dunjaluku, da li je to blagodat što se tiče njega ili ne? Raspravljali su oko dva govora, a osnova rasprave između njih je bila rasprava o mogućnosti.

Kaderijje govore: Allah svakom od svojih robova želi dobro kada ga stvori i kada mu naredi nešto, međutim, rob je taj koji sebi želi zlo s svojom nepokornošću i s ostavljanjem svoje pokornosti koju upotrebljavaju mimo Allahove volje i snage i tako želi sebi zlo.

Oni govore: Blagodat koja je data nevjerniku je potpuna blagodat kao i ona koja je data vjerniku, dakle, u stvari kod njih ne postoji Allahova blagodat koja postoji samo za vjernika bez nevjernika, već su oba u vjerskim blagodati isti, a ovo je ono što objašnjavaju tradicionalni i racionalni dokazi, i ono što je stvorio Allah od mogućnosti i dobročinstva, međutim, jedan od njih je uputio sebe na blagodat koja nije posebna od Allaha, a drugi je sebe stavio u zabludu koja nije posebna od Allaha. A isto tako što se tiče njih, oni su isti u dunjalučkim blagodatima.

A oni koji su se raspravljali s njima od sljedbenika onih koji potvrđuju Allahova svojstva možda su malo povećali u raspravi neistinu i ako su u većini stvari u pravu, pa je dosta od onog što raspravlja sa novotarom neistina veća od neistine novotara.

Zbog ovoga su imami Sunneta zabranjivali ovo i naređivali su umjerenost i neophodnost slijeđena čistog Sunneta i da se na neistinu ne odgovara neistinom.

Pa su rekli mnogi od njih: Nevjernik nema dunjalučkih blagodati od Allaha kao što nema kod Allaha vjersku blagodat koja ga karakteriše, dakle bol koji prati slast je veći od te slasti, a to nikako ne može biti blagodat, kao uzimanje zatrovane hrane ili kao onaj koji je dao nekom drugom novac da bi bio spokojan, a potom se bori protiv njega i kažnjava ga.

Rekli su: Nevjerniku ove blagodati budu razlogom njegovog kažnjavanja i patnje kao što je rekao Uzvišeni:

إِنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ لِيَزْدَادُوا إِثْمًا

''Mi im dajemo dug život samo za to da što više ogrezu u grijehu.“ (Ali Imran 178).

I rekao je Uzvišeni:

أَيَحْسَبُونَ أَنَّمَا نُمِدُّهُم بِهِ مِن مَّالٍ وَبَنِينَ ﴿55﴾ نُسَارِعُ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَل لَّا يَشْعُرُونَ ﴿56﴾

''Misle li oni – kad ih imetkom i sinovima pomažemo, /55/ da žurimo da im neko dobro učinimo? Nikako, ali oni ne opažaju. /56/" (El-Mu'minun 55-56).

''I kada bi zaboravili ono čime su opominjani, Mi bismo im kapije svega otvorili; a kad bi se onome što im je dato obradovali, iznenada bismo ih kaznili i oni bi odjednom svaku nadu izgubili." (El-En'am 44).

"Zato ostavi Mene i one koji ovaj Govor poriču, Mi ćemo ih postepeno odakle se i ne nadaju patnji približavati, /44/ i vremena im davati, jer je obmana Moja, zaista, jaka!" (El-Qalem 44-45).

Suprostavili su im se drugi od sljedbenika onih koji potvrđuju Allahov kader – također – pa su rekli: Nevjerniku pripadaju dunjalučke blagodati. Ova dva govora su od sljedbenika imama Ahmeda i ostalih.

Rekli su oni: A Kur'an je ukazao na prigovaranje nevjernicima - zbog učinjenog dobročinstva – na Njegovim blagodatima i traženju od njih da se zahvale na njima, pa kako se može reći: Nije blagodat?! Rekao je Uzvišeni. **''Zar ne vidiš one koji su umjesto zahvalnosti Allahu na blagodatima – nezahvalnošću uzvratili i narod svoj u Kuću propasti doveli, /28/ u džehennem, u kome će gorijeti. /29/"** (Ibrahim 28-29), do Njegovog govora: **''Allah je stvoritelj nebesa i Zemlje; On spušta s neba kišu i čini da pomoću nje rađaju plodovi kojima se hranite; i daje vam da se koristite lađama koje plove morem voljom Njegovom, i daje vam da se rijekama koristite;"** (Ibrahim 32), do Njegovog govora: **''I daje vam svega onoga što od Njega ištete, i ako biste Allahove blagodati brojali, ne biste ih nabrojali. - Čovjek je, uisitnu, nepravedan i nezahvalan."** (Ibrahim 34). I rekao je Uzvišeni:

إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ﴿3﴾

''Mi mu na pravi put ukazujemo, a njegovo je da li će zahvalan ili nezahvalan biti." (Ad-Dahr 3). Pa kako može biti nevjernikom onaj kome nisu darovate blagodati?

Žele reći: Nevjernicima nije obaveza da zahvaljuju Allahu ako im nisu darovane blagodati. Iskvarenost ovog govora se zna iz zahtjeva vjere islama, a Allah je ukorio čovjeka koji nije zahvalan, rekao je: **''Čovjek je, zaista, Gospodaru svome nezahvalan."** (Al-Adiyat 6).

I rekao je Uzvišeni:

وَلَئِنْ أَذَقْنَا الْإِنسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ إِنَّهُ لَيَئُوسٌ كَفُورٌ ﴿9﴾ وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ نَعْمَاءَ بَعْدَ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي إِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ ﴿10﴾

''Ako čovjeku milost Našu pružimo, pa mu je poslije uskratimo, on pada u očajanje i postaje nezahvalnik. /9/ A ako ga blagodatima obaspemo, poslije nevolje koja ga zadesila, on će sigurno reći; 'Nevolje su me napustile!' On je doista umišljen i razmetljiv. /10/" (Hud 9-10).

I rekao je Salih – alejhi-s-selam – svom narodu: **'''I sjetite se da ste Njegovom voljom postali nasljednici Ada i da vas je On na Zemlji nastanio; u ravnicama njezinim palate gradite, a u brdima kuće klešete. I neka su vam uvijek na umu Allahove blagodati, i ne činite zlo po Zemlji nered praveći!'"** (Al-A'raf 74).

I rekao je Uzvišeni:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللَّهِ كُفْرًا

''Zar ne vidiš one koji su umjesto zahvalnosti Allahu na blagodatima – nezahvalnošću uzvratili? " (Ibrahim 28).

''Allah navodi kao primjer grad, bezbjedan i spokojan, kome je u obilju dolazila hrana sa svih strana, a koji je nezahvalan na Allahovim blagodatima bio, pa mu je Allah zbog onoga što je radio dao da iskusi i glad i strah." (En-Nahl 112).

I rekli su prvi: Rekao je Allah: **''Na put onih kojima si milost Svoju darovao, a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali!",** a nevjernici ne ulaze u ovu općenitost, pa su oni daleko od milosti.

Rekao je Uzvišeni obraćajući se vjernicima:

كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ

''Jedite ukusna jela kojima vas opskrbljujemo." (TaHa 81).

I rekao je Uzvišeni: **''I sjetite se Allahove milosti prema vama kada ste bili jedni drugma neprijatelji."** (Ali Imran 103).

''I sjetite se Allahove milosti kojom vas je obasuo i zavjeta kojim vas je obavezao." (El-Maide 7).

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ

''O vjernici, jedite ukusna jela koja smo vam podarili i budite Allahu zahvalni." (El-Beqare 172).

A što se tiče nevjernika, rečeno im je da je to ono što je slast, zadovoljstvo i sreća, a nije nazvato selektivnom blagodati, nego se

zove blagodat zato što je uzeto u obzir da je ona blagodat što se tiče ljudi, zato što je vjernik sretan zbog nje i na dunjaluku i na ahiretu, a nevjernik je zadovoljan njom samo na dunjaluku.

Isto, nevjerstvo nevjernika je blagodat što se tiče vjernika jer da nema nevjerstva, griješenja i nepokornosti ne bi imalo džihada vjernika protiv nevjernika i njihovog naređivanja na dobro i odvraćanja od zla grješnika i nepokornih, i da nema šejtana, ljudi i džina, vjernici ne bi mrzjeli ove stvari, ne bi se neprijateljski odnosili prema njima, ne bi se borili protiv njih i ne bi se suprostavljali strastima u ovim stvarima i ne bi dobili zbog njih najviše stepene i najveće nagrade.

U čovjeku su dvije snage, snaga ljubavi i snaga mržnje, i njegova sreća u ljubavi prema onome što Allah voli i mržnja prema onome što Allah mrzi, a ako u svijetu ne bude postojalo ono što ga srdi i ne bude se borio protiv onih koji to čine onda nije upotpunjen njegov iman i njegov džihad, a rekao je Allah: ''**Pravi vjernici su samo oni koji u Allaha i Poslanika Njegova vjeruju, i poslije više ne sumnjaju, i bore se na Allahovom putu imecima svojim i životima svojim. Oni su iskreni!**“ (El-Hudžurat 15).

Rekli su: Blagodat koju su zamijenili nevjerstom je objavljivanje Knjige i slanje Poslanika gdje nisu povjerovali u nju i gdje su porekli da je ona istina, kao što je rekao Muhammed, sallallahu alejhi we sellem: ***''Govorim ovo bez ponosa, ja sam od Kurejšija.“*** [101]

Isto tako govor Uzvišenog Allaha:

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللَّهِ

''Allah navodi kao primjer grad, bezbjedan i spokojan, kome je u obilju dolazila hrana sa svih strana, a koji je nezahvalan na Allahovim blagodatima bio.“ (En-Nahl 112). To su oni koji nisu vjerovali u ono što je Allah objavio u Knjizi i koji nisu vjerovali u Poslanike, a to je doista Allahova velika blagodat.

Rekao je Uzvišeni: ''**Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi.**“ (Ali-Imran 144).

---

[101] Bilježi Et-taberani (Mu'džemu-l-Ewsat br. 3814 od merfu' hadisa kojeg prenosi ebu Hurejre)

Suština stvari: Doista u ovim stvarima postoji zadovoljstvo, slast i sreća na dunjaluku i u tome nema raspravke, i zato je rekao Uzvišeni: **''To vam je zato što ste bez ikakva osnova na Zemlji bahati bili i što ste likovali.“** (El-Mu'min 75).

أَذْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُم بِهَا

''Vi ste u svom životu na Zemlji sve svoje naslade iskoristili i u njima uživali.“ (El-Ahqaf 20).

''A Mene ostavi i one koji te u laž ugone, koji raskošno žive i daj im malo vremena.“ (El-Muzzammil 11).

ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ الْأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿3﴾

''Pusti ih neka jedu i naslađuju se, i neka ih zavara nada, - saznaće oni! “ (El- Hidžr 3).

''A život na ovom svijetu je samo varljivo naslađivanje.“ (El-Hadid 20), i ova stvar se može osjetiti.

Međutim, govori se o dvije stvari:

Prva: Da li je to blagodat ili ne?

Druga: Da li je vrsta zadovoljstva u imanu kod vjernika na dunjaluku kao i ono što ga prati kao zadovoljstvo kod nevjernika, ili ispod njega ili iznad njega? Ova mes'ela će doći kasnije.

Što se tiče prve: Rečeno je: Suština slasti nije ista suštini radnje roba, već se nekada dešava s njegovom radnjom a s drugim razlogom, kao ostale stvari koje se dešavaju i koje je stvorio Allah uzročno, od njih je radnja roba.

Međutim, nekada slast bude u nepokornosti, ili ostavljanjem naređenog ili činjenjem zabranjenog, kao slast dobijena bludom, saglasnošću sa grješnicima nepravdom prema ljudima, pridruživanjem Allahu druga i govorom o Allahu bez znanja. Ovdje je nepokornost razlog za povećanje kazne zbog slasti radnje, međutim, bol kazne nekada dolazi ranije, a nekada kasnije, i nepokornost sliči uzimanju ukusne hrane u kojoj se nalazi otrov koji prouzrokuje bolest ili smrt. Potom, tu kaznu možemo odbiti s pokajanjem i činjenjem dobrih djela.

Međutim rečeno je: Ta slast koja je dobijena s nepokornošću nije ravna sa slasti koja se nalazi u pokajanju i u činjenu dobrih djela u kojima je tješkoća i bol. Zato je rečeno: Ostavljanje grijeha je teže od traženja pokajanja.

I rečeno je: Doista jednočasovnu strast nasleđuje velika žalost.

Ali, pokajanje i dobra djela koja brišu loša, nekada obavezuju veću nagradu od nagrade za ostavljanje grijeha prvo, pa bol pokajnika bude snažniji od bola onog ko ostavi grijeh ako su oni dvojica podjednaki u svim stvarima, a njegova nagrada veća. Isto tako gorke nedaće kojima Allah briše grijehe su teže od slatkoće grijeha.

Nekada slast kod roba bude u dozvoljenim stvarima, međutim rob mora biti pokoran Allahu u njima, pa se udaljuje u njima od ostavljanja naređenog i činjenja zabranjenog, kao što je davanje robu imetka i vlasti, zatim poput uzimanja hrane i žena koje nisu zabranjene.

A Allah – slavljen da je On – je naredio sa uzimanjem lijepe hrane zahvalnost, pa je rekao: **''O vjernici, jedite ukusna jela koja smo vam podarili i budite Allahu zahvalni, ta vi samo Njemu robujete."** (El-Beqare 172).

A u Muslimovom hadisu, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem, se prenosi da je rekao:

''Doista je Allah zadovoljan Svojim robom koji kad pojede nešto zahvali mu i kada popije nešto zahvali mu." [102]

A u eseru:

''Onaj koji jede, a zahvalan je sliči strpljivom postaču." [103]

A rekao je Uzvišeni Allah:

ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ ﴿8﴾

''Zatim ćete toga dana za sladak život biti pitani sigurno!" (Et-Takasur 8).

A kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, bio gost ebu Hejsema bin Et-Tehijanija, sjedeli su u hladu, pa ih je nahranio voćem i mesom, i napojio ih hladnom vodom, te je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi we sellem, rekao: ***''Doista su ovo blagodati za koje ćete biti pitani."*** [104]

Bit ćemo pitani o njima zbog zahvalnosti, a ne zbog grijeha u njima. Pa Allah Uzvišeni traži od Svojih robova da budu zahvalni na Njegovim blagodatima, i da ne potpomažu njihovom pokornošću nepokornost, pa ako ostavi ono što mu je obaveza u

[102] Hadis bilježi Muslim (br. 2734), Et-Tirmizi (br. 1817), Ahmed u Musnedu i dr.

[103] Bilježi ibn Madže (br. 1764), Et-Tirmizi (br. 2486), Ahmed u Musnedu i dr.

[104] Hadis bilježi ebu Davud (br. 5128), Et-Tirmizi (br. 2369) i dr.

svojim blagodatima od istine i to upotrijebi u haramu, onda će to njegovo djelo i ostavljanje onog što je u blagodati biti razlogom za kaznu također, pa je kaznu zaslužio – s ostavljanjem naređenog i činjenjem zabranjenog – u blagodatima koje su od Allahovih djela gdje je njegovo djelo i ostavljanje bilo određeno kada' i kaderom: Njegovim znanjem, voljom, snagom i stvaranjem.

Pa je suština stvari da je On doista darovao mnogo blagodati robu, a to davanje blagodati je također razlog za kaznu, pa se kod njega skupilo davanje blagodati i kažnjavanje, međutim, kažnjavanje bude zbog njegove nepokornosti gdje nije ispunjavao pravo koje pripada blagodatima i gdje se nije bojao Uzvišenog Allaha u njima.

Prema tome, ovo davanje blagodati je blagodat koja ustvari nije blagodat, te nije od opštih blagodati, niti izlazi iz opštih i ograničenih blagodati: Pa uzimajući u obzir ono što je u njoj od zadovoljstva dozvoljeno je traženje njenog prava u vidu zahvale i dr, i uzimajući u obzir zabranu njenog upotrebljavanja u nepokornost, blagodat bude od kategorije naređivanja i odvraćanja, obećanja i prijetnje.

A uzimajući u obzir da onaj kome je data ta blagodat ostavlja u njoj ono što je naređeno, a radi ono što je zabranjeno i što mu povećava kaznu zbog blagodati koja je u ovom slučaju zlo po njega, a bolje je bilo što se njega tiče da nije imao ovu blagodat kod sebe, pa ovo nije blagodat što se njega tiče u kategoriji kada' i kadera, stvaranja i apsolutne volje, pa makar ona bila blagodat svim stvorenjima i vjernicima, te tako nama postaje jasno da Allahove blagodati mogu biti postepeno približavanje kazni, spletka i davanje dugog života (prilike da se pokaje) koji može biti dokaz za njega ili protiv njega.

A ovo smo spomenuli ranije, da potvrđujemo njenu blagodat s jedne strane, a s druge strane ona nije blagodat, poput onog što je rekao Allah u Svojoj Knjizi: **''Čovjek, kada Gospodar njegov hoće da ga iskuša pa mu počast ukaže i blagodatima ga obaspe, rekne: 'Gospodar moj je prema meni plemenito postupio!' /15/ A kad mu, da bi ga iskušao, opskrbu njegovu oskudnom učini, onda rekne: 'Gospodar moj me je napustio!' /16/ 'A nije tako!' /17/“** (El-Fedžr 15-17), pa je obavijestio da mu je ukazao počast i zanijekao je govor onog ko je iskušan: Gospodar moj je prema meni plemenito postupio!, pa je izraz o kojem je Allah obavijestio

poput izraza kojeg je zanijekao Allah od govora onog ko je iskušan, međutim značenje je doista drugačije. Doista je onaj ko je iskušan ubijeđen da je ovo iskazivanje počasti opšteg tipa, a to je blagodat zbog koje on misli da je to ukazivanje počasti njemu i da darovanje ni'meta nije razlog za kaznu koja je veća od toga, a stvar nije takva, već ga je Uzvišeni Allah iskušao velikim i jakim iskušenjem da bi postalo jasno da li će mu u toj blagodati biti pokoran ili nepokoroan, s tim što je On upoznat šta će biti od te dvije stvari, ali je znanje o nečemu što će biti jedno, a postojanje nečega nešto drugo i i znanje o njemu nešto treće.

A što se tiče Allahovog govora: **''Pa mu počast ukaže i blagodatima ga obaspe"** on je ukazivanje počasti s onim u čemu postoje slasti i zato mu je i pridružio: **''I blagodatima ga obaspe"** i zbog toga neuobičajene stvari koje narod naziva 'kerameti' nisu kod učenjaka kerameti u opštem smislu, već je u stvarnosti keramet: Neophodnost držanja Pravog puta, a to je pokornost Allahu, i doista je keramet ono sa čim Allah iskušava Svoje robove pa ako su mu pokorni s njime uzdigne ih, a ako su mu nepokorni ponizi ih, i doista su ovi kerameti posljedice drugih pokornosti, kao što je rekao Uzvišeni:

وَأَنْ لَوِ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَاهُمْ مَاءً غَدَقًا ﴿16﴾ لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿17﴾

''A da se pravog puta drže, Mi bismo ih vodom obilnom pojili, /16/ da bismo ih time na kušnju stavili; a onoga ko neće da se Gospodaru svome klanja On će ga patnju tešku uvesti. /17/" (El-Džinn 16-17).

I ako u blagodatima i kerametima postoje ove dvije stvari (da su to doista blagodati i kerameti ili da je to postepeno približavanje kazni), onda se moramo zahvaljivati na njima sa strane vjere, a sa strane suštine kadera ona nije ništa drugo osim fitne i ispita za ovog grješnika koji je zbog nepokornosti Allahu u njima prouzrokovao kaznu, i ona je sa spoljašnje strane prije nego sazna skrivenu suštinu iskušenje i ispit, može biti od razloga njegove sreće, a može biti i od razloga njegove nesreće, te se ispostavilo da je ova blagodat ustvari gorko iskušenje, pa Allah iskušava sa dobrim i gorkim, kao što je rekao Uzvišeni:

وَنَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿35﴾

''Mi vas stavljamo na kušnju i u zlu i u dobru i Nama ćete se vratiti.“ (El-Enbija’ 35).

I rekao je: **''I u dobru i u zlu smo ih provjeravali da bi se opametili.“** (El-Araf 168).

Pa koga Allah iskuša s onim što je gorko: s neimaštinom, bolestima i s bojem ljutim, i njegovu ospkrbu učini oskudnom, onda to nije poniženje, naprotiv, to je iskušenje, pa ako je pokoran u tome Allahu bit će sretan, a ako mu je nepokoran u tome onda je nesretan kao što je to razlog za sreću što se tiče Vjerovjesnika i vjernika i nesreću što se tiče nevjernika i razvratnika.

Rekao je Uzvišeni:

وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ

''Oni koji su izdržljivi u neimaštini, i u bolesti, i u boju ljutom.“ (El-Beqare 177).

''Zar vi mislite da ćete ući u džennet, a još niste iskusili ono što su iskusili oni koji su prije vas bili i nestali? Njih su satirale neimaštine i bolest, i toliko su bili uznemiravani.“ (El-Beqare 214).

وَمِمَّنْ حَوْلَكُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ مُنَافِقُونَ وَمِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ يُرَدُّونَ إِلَى عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿101﴾

''Među beduinima oko vas ima licemjera, a ima ih i među stanovnicima Medine, koji su u licemjerstvu spretni – ti ih ne poznaješ, ali ih Mi poznajemo. Njih ćemo na dvostruke muke staviti, a zatim će biti u veliku patnju vraćeni.“ (Et-Tawba 101).

''Mi ćemo učiniti da blagu kaznu iskuse, prije one najveće, ne bi li se pokajali.“ (Es-Sadžda 21).

وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ ﴿76﴾

''Mi smi ih na muke stavljali, ali se oni Gospodaru nisu pokorili, niti su molitve upućivali.“ (El-Mu’minun 76).

Kao što činjenje dobrih djela, odnosno vidljiva radost s kojom se iskušava rob bude zbog robove pokornosti, isto tako loša djela, odnosno ono što se mrzi i s čim je iskušan rob od toga bude zbog robove nepokornosti, kao što je rekao Uzvišeni: **''Sreća koja ti se dogodi od Allaha je, a nesreću koja te zadesi sam si zaslužio.“** (En-Nisa’ 79).

Rekao je Uzvišeni: **''Zar – kad vas je snašla nevolja koju ste vi njima dvostruko nanijeli, možete reći: ’Otkud sad ovo?!’ Reci: ’To je od vas samih!’“** (Al-Imran 165).

''Kakva god vas bijeda zadesi, to je zbog grijehova koje ste zaradili, a On mnoge i oprosti.“ (Eš-Šura 30).

''A šta će tek biti kad ih, zbog djela ruku njihovih, pogodi kakva nesreća, pa ti dođu kunući se Allahom.“ (En-Nisa 62).

وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَإِنَّ الْإِنْسَانَ كَفُورٌ ﴿48﴾

''A kad ga zadesi kakva nesreća zbog onoga što su uradile ruke njegove, onda čovjek blagodati ne priznaje.“ (Eš-Šura 48).

Potom, u tim radostima koje su nagrada njegovoj pokornosti ako se bude nepokorno to će biti razlog njegovog kažnjavanja, a ako se bude u ružnim stvarima koje su kazna njegovoj nepokornosti pokoravao Allahu to će biti razlog njegove sreće, pa razmisli o ovome kako bi saznao da se djela doista cijene prema njihovim završecima, i da je doista ono čija je spoljašnost blagodat koja brzo prođe razlog za kažnjavanje, i da doista ono čija je spoljašnjost kazna, a to je prolazni bol, može biti razlog za blagodati. A ono što je pokornost – što misle ljudi – može da bude razlog za uništavanje roba s njegovim ostavljanjem pokornosti, ako bude iskušan u ovoj pokornosti, a ono što je nepokornost – što misle ljudi - može biti razlog za sreću roba s njegovim pokajanjem i njegovim strpljenjem na nedaći koja je kazna zbog tog grijeha.

Pa je naređivanje na dobro i odvraćanje od zla povezano s onim što trenutno postoji, pa se robu naređuje opšta pokornost i odvraća se od opšte nepokornosti, i naređuje mu se da mora biti zahvalan na blagodatima koje su mu darovane.

A što se tiče kada' i kadera: a to je Allahovo znanje i Njegova Knjiga, i ono što se podudara s tim od Njegove volje i Njegovog stvaranja, pa kada' i kader uzimaju u obzir istinu koja je odgođena, pa se doista djela cijene prema njihovim završecima, a oni kojima su darovane blagodati su u stvari oni koji umiru u imanu.

Ljudi se razilaze u ovom pitanju:

Pa sljedbenici onih koji potvrđuju Allahova svojstva kao i dr. potvrđuju kada' i kader i smatraju da je kader od Allahovog znanja i Njegove Knjige, volje i stvaranje, i možda se okrenu od onoga što je došlo od naredbe i zabrane, obećanja i prijetnje, i od opšte mudrosti i onoga što je objašnjeno u njoj od posebne mudrosti.

A što se tiče onoga koji uzima u obzir samo naredbu i zabranu i prijetnju poput kaderijja i onih koji su izjednačeni s njihovim

stanjem, doista je postao nevjernik u iman koji mu je obavezan od imana u Allahovo stvaranje, Njegove Knjige i Njegovu volju, u Njegovo planiranje za Svoje robove vjernike kojem je prethodilo Njegovo znanje šta će raditi, a u Njegovoj odredbi prema nevjernicima se nazali Njegova – slavljen da je On – pravednost, kao što to stoji u merfu' hadisu: ***''Tvoja odredba o nama se sprovodi i ona je pravedna.“*** [105]

A ako se zna da svaki rob koji bude iskušan u blagostanju i teškoći može imati skrivenu korist u tome ili propast, znači ako se bude pokoravao Allahu u tome imaće korist, a ako mu bude nepokoran, to će biti njegova propast, onda postaje jasno da se ljudi dijele na četiri grupe:

Onaj ko je ispravan u blagostanju.

Onaj ko je ispravan u teškoći.

Onaj ko je ispravan i u prvom i u drugom.

Onaj ko nije ispravan u jednom od njih dvoje.

A jedan čovjek može imati kod sebe sva ova četiri stanja u različitim vremenima ili u istom vremenu u zavisnosti od vrste iskušenja s kojim je iskušan.

A došlo je u merfu' hadisu:

((إنّ من عبادي مَنْ لا يصلحه إلا الغنى، ولو أفقرته لأفسده ذلك، وإنّ من عبادي مَنْ لا يصلحه إلا الفقر ، ولو أغنيته لأفسده ذلك، وإنّ من عبادي مَنْ لا يصلحه إلا السّقم ، ولو أصححته لأفسده ذلك، وذلك إنّي أدّبر عبادي، إنّي بهم خبير بصير))

''Doista ima Mojih robova koji nisu ispravni osim u bogastvu, i ako bih ih učinio siromašnim to bi ih upropastilo, a ima Mojih robova koji nisu ispravni osim u siromaštvu, pa ako bih ih učinio bogatim to bi ih upropastilo, i ima Mojih robova koji nisu ispravni osim u bolesti, pa kada bih ih učinio zdravim to bi ih upropastilo, zato ja uređujem Moje robove, i ja sam doista o njima dobro obaviješten i dobro vidim šta oni rade.“ [106]

Kao što trenutno zadovoljstvo nije u stvari blagodat, isto tako može biti iskušenje i zlo uzimajući u obzir nepokornost u njemu. I pokornost koja je prethodila može propasti i biti razlogom zla uzimajući u obzir ono što je prati od otpadništva i fitne, a isto tako

---

[105] Dio dugačkog hadisa, bilježi ga imam Ahmed u Musnedu, ibn ebi Šejbe (Musannaf br. 29317) i ostali.

[106] Dio hadisa kojeg prenosi ibn ebi ed-Dunja (El-Ewlija' br. 1), El-Asbahani (Et-Tergib br. 203) i ostali. Slab lanac prenosilaca.

trenutna patnja može biti u stvari dobro ili blagodat, a nepokornost koja je prethodila može biti razlogom dobra uzimajući u obzir pokajanje i strpljenje na onim što je došlo poslije nje od nedaća, dakle mijenja se pokornost i nepokornost.

Iz ovog proizilazi da je rob u svakom vremenu stalno potreban traženja pomoći od Allaha kako bi bio pokoran i kako bi Allah učvrstio Njegovo srce na ispravnoj vjeri, a nema snage niti moći osim kod Allaha.

A to je zato što je čovjek upravo onakav kakvim ga je opisao Allah, rekao je:

وَلَئِنْ أَذَقْنَا الْإِنسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ إِنَّهُ لَيَئُوسٌ كَفُورٌ ﴿9﴾ وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ نَعْمَاءَ بَعْدَ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي إِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ ﴿10﴾

''Ako čovjeku milost Našu pružimo, pa mu je poslije uskratimo, on pada u očajanje i postaje nezahvalnik. /9/ A ako ga blagodatima obaspemo, poslije nevolje koja ga zadesila, on će sigurno reći; 'Nevolje su me napustile!' On je doista umišljen i razmetljiv. /10/" (Hud 9-10).

I rekao je Uzvišeni: **''A samo strpljive i oni koji dobra djela čine čeka oprost i nagrada velika."** (Hud 11).

Pa je obavijestio da kod nesreće koja dođe poslije sreće čovjek očajava zbog njenog nestanka i postaje nevjernik u ono što mu je Allah darovao prije nesreće od blagodati, a kod sreće nakon nesreće postaje siguran od povratka nedaća u budućnosti, i zaboravlja ono na čemu je bio, te kaže: **'''Nevolje su me napustile!' On je doista umišljen i razmetljiv."** (Hud 10), nad drugima, uznosi se nad njima zbog Allahove blagodati prema njemu.

Rekao je Uzvišeni:

إِنَّ الْإِنسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا ﴿19﴾ إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ﴿20﴾ وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ﴿21﴾

''Čovjek je, uistinu, stvoren malodušan: /19/ kada ga nevolja snađe – brižan je, /20/ a kada mu je dobro – nepristupačan je. /21/" (El-Me'aridž 19-21), pa je obavijestio da je on brižan kod nevolje i da nije strpljiv u njoj, a neprstupačan je i škrtica u dobru.

Rekao je Uzvišeni: **''Čovjek je, uisitnu, nepravedan i nezahvalan."** (Ibrahim 34).

إِنَّ الْإِنسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ﴿6﴾

''Čovjek je, zaista, Gospodaru svome nezahvalan.“ (El-Adiyat 6).

''A on je, zaista, prema sebi nepravedan i lakosmislen.“ (El-Ahzab 72).

''Čovjek je uistinu tvrdica.“ (El-Isra' 100).

''A kada ga neimaština zadesi, onda očajava i nadu gubi.“ (Fussilet 49).

فَلَمَّا نَجَّاكُمْ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَفُورًا ﴿67﴾

''A kad vas On na kopno spasi, vi okrećete glave; čovjek je uvijek nezahvalan! “ (El-Isra' 67).

Opisao je vjernike strpljivima u neimaštini, bolesti i boju ljutom, a također su strpljivi i u blagodatima, kaže Uzvišeni: ''**A samo strpljive i one koji dobra djela čine čeka oprost i nagrada velika.“** (Hud 11), a strpljenje u blagostanju nekada je teže od strpljivosti u teškoći, i zbog ovoga je rekao neko od ashaba: Iskušani smo teškoćom pa smo izdržali, i iskušani smo blagostanjem pa nismo izdržali.

A Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, je tražio utočište kod Allaha od fitne siromaštva i zle fitne bogastva,[107] i rekao je svojim ashabima: ***''Tako mi Allaha, ja se ne bojim za vas nikakvog siromaštva, ali se bojim da vam se ne otvori dunjaluk kao što se bio otvorio onima prije vas, pa da se natječete zbog njega kao što su se oni natjecali i da budete uništeni kao što su oni uništeni.“*** [108]

Pa ko se ne odlikuje suštinom imana ili je kadar ili nekadar. Pa ako je kadar onda ispolji ono što ima u sebi u skladu s razvratom, grijehom, nepravdom, pripisivanjem Allahu sudruga i s govorom o Allahu bez znanja, a ko ostavi pravednost, obraćanje samo Njemu kad god se molitva obavlja i moljenje samo Njega iskreno mu ispovijedajući vjeru, onda potom njihov šer bude u skladu sa svim od njih, odnosno u skladu s njihovim dušama i snagom da učine šer, a doista rob ne čini ništa osim s mogućnošću i željom, pa ko bude više u mogućnosti i razvratan njegova stvar je teža, kao što je to bio Faraon i oni poput njega od umišljenih velikana koji ne mogu da se strpe na svojim strastima i niti se boje Allaha.

---

[107] Dio dugačkog hadisa kojeg bilježi El-Buhari (br. 6366), Muslim (br. 589) i dr.

[108] El-Buhari (br. 3158-4015-6425), Muslim (br. 2961) i dr.

A što se tiče vjernika on sa svojom sposobnošću radi ono što mu je naredio Allah od dobročinstva i takvaluka mimo onoga što mu je zabranjeno od grijeha i neprijateljstva.

Potom oni koji se ne odlikuju suštinom imana – naprotiv imaju kod sebe kufr, nifak i griješenje – ako nisu kadri da ostvare svoje želje, ne mogu izvršiti ono što njihove duše hoće, naći ćeš ih najbednijim ljudima i najpokornijim onima koji ih upotrebljavaju u svojim željama, i naći ćeš ih da su najmanje strpljivi nad onim što ih je pogodilo zato što u njihovim srcima nema imana kojim bi nadomjestili sve to, i s kojim su zadovoljne njihove duše i s kojim bi bili strpljivi na njihovim nedaćama.

Ovo je stanje naroda koji su daleko od znanja i imana, kao što su Turci, Tatari i Arapi u njihovom džahilijetu, doista su oni najponosniji ljudi ako su u mogućnosti i najponizniji ljudi ako su pobijeđeni.

A što se tiče vjernika oni su kao što im je rekao Uzvišeni nakon što su pobijeđeni:

وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿139﴾

''I ne gubite hrabrost i ne žalostite se; vi ćete pobijediti ako budete pravi vjernici.“ (Ali Imran 139), doista će oni pobijediti ako budu vjernici pa makar bili poraženi.

Rekao je Ka'b bin Zuhejr opisujući ashabe:

Ne likuju ako pobijede jednog dana
Niti ne gube hrabrost i ne žaloste se ako budu poraženi

I zbog toga je bilo propisano što se tiče onoga ko ima pokvarenu želju – voli razvrat, nepravdu, pripisuje Allahu druga i govori bez znanja – jedna od dvije stvari:

Ili popravljanje njegove želje.

Ili sprečavanje njegove mogućnosti, jer ako se sastavi mogućnost sa iskvarenom željom desit će se veliki šer.

A što se tiče onoga ko ima ispravnu želju potpomognut će se njegova sposobnost kako bi bio u stanju da čini dobra djela, a kod onog ko ima mogućnost koja se ne može istrgnuti treba se truditi da se ispravi njegova želja shodno mogućnostima.

Namjerava se ojačati ispravna želja i snaga za njom shodno mogućnostima, i oslabiti iskvarena želja sa snagom za njom shodno mogućnostima, a nema snage niti moći osim kod Allaha.

Ovo je ono što ukazuje na lijepo stanje vjernika i na njegovu prednost u blagodatima i slastima nad nevjernikom na dunjaluku prije ahireta, i doista je dunjaluk zatvor za vjernika i džennet za nevjernika.

A što se tiče onoga što je obećano vjerniku poslije smrti od počasti Allahovih to je u tolikoj prednosti nad dunjalukom da je dunjaluk u odnosu na to za vjernika zatvor, a ono što pripada nevjerniku poslije smrti je toliko lošije od dunjaluka da je dunjaluk u odnosu na to džennet za nevjernika.

To zato jer je nevjernik, vlasnik iskvarene želje, može biti ili nekadar ili kadar, pa ako je nekadar njegova želja protivrječi sposobnostima čak ne može spojiti između to dvoje, a ako je kadar prihvati se strasti i pretjera u naslađivanju u njima i ne može ih ostaviti.

Zbogo ovoga ćeš naći narod koji je nepravedan da najviše griješi, da najviše čini fesad i da najviše traži ono što odmara njihove duše od slušanja muzike, gledanja nečega što vole, mirisanje onog u čemu uživaju, uzimanje hrane i pića, i uprkos tome njihova srca nisu spokojna u ničemu od toga i to je sa strane onog što dobijaju od slasti, a sa strane onog čega se plaše od neprijatelja doista su oni najplašljiviji ljudi, a nema života onom ko se plaši. A što se tiče onih koji su nekadri od njih oni su u velikoj kazni, neprestaju biti tužni zbog onog što ih je prošlo i onog što ih je pogodilo.

A što se tiče vjernika koji ima mogućnost on ima ispravne želje i korisne nauke što obavezuje smirenost i spokojnost njegova srca i širinu grudi u onome što radi od dobrih djela, i on je toliko spokojan i radostan da se to ne može opisati, a ako je nekadar takođe ima vrste ispravnih želja i korisnih nauka što mu pričinjava zadovoljstvo koje se ne može opisati.

Sve ovo je opipljivo i oprobano, međutim, greška većine ljudi dešava se zbog toga što osjećaju da tu postoji jasna slast od slasti sljedbenika razvrata i okuse ih, a nisu okusili slasti sljedbenika dobročinstva niti su ih oprobali, ali većina ljudi su neznalice, ne čuju niti razumiju, i ovo neznanje je zbog neviđenja suštine imana, postojanja njegove slasti i probanja njegovog ukusa, pridružilo im se – također – veliko neznanje sljedbenika ilmu-l-kelama u nauci o suštini onog što je u Allahovoj naredbi od koristi i dobrobiti, i onog što je u Njegovom stvaranju – također – za Njegovog roba vjernika

od dobrobiti i koristi, pa se sastavilo neznanje o onom o čemu je obavijestio Allah od Njegovog stvaranja i naredbe i onog što je pokazao Svojim robovima od suštine imana, postojanja njegovog užitka s onim što je u dušama od nepravde, koja sprečava da vide Allahove velike ni'mete, Njegovu plemenitost i zadovoljstvo, i izlaže ih Allahovoj kazni i srdžbi.

Zato što ljudi bez ikakve upute od Allaha netačno govore o mes'elama kadera, zašto je stvorio Allah i zašto je naredio i sl. tome, pa su raskomadali svoju vjeru i pocijepali se u stranke.

Pa jedna grupa od njih misli da Allah nije stvorio nikoga od ljudi osim zbog dobrobiti stvorenja i ne naređuje mu osim zbog toga što je Njegova naredba dobrobit njemu – također – doista je rob taj koji je od sebe odbacio dobrobit i počinio fesad bez Gospodareve snage i Njegove volje, i oni su ovim željeli reći da je Gospodar čist od nepravde i mana i opisali su ga s mudrošću, pravednošću i dobroćinstvom, međutim istrgli su Njegovo znanje i svemoć, Njegovu Knjigu i stvaranje, i isključili su Njegovu volju i njenu općenitost.

Rekla je grupa od njih: Doista On ne zna niti piše ono što bude od robova sve dok se to ne dogodi.

Rekli su drugi: Naprotiv, znao je to i znao je da se doista oni neće pokoriti, niti će raditi osim onog što im šteti, i s tim je namjeravao da ih upozna sa stvaranjem i naredbom i stvorio ih je i naređuje im zbog stalne čiste dobrobiti.

Odgovorili su im ljudi: Pa je onaj ko zna da Alahova namjera za dobrom nije prisutna, a trudi se da ga postigne krajnjom svojom snagom, najveća neznalica među onima koji rade i najgluplji čovjek, pa su Allaha učinili čistim od drskosti, međutim, pripisali su Mu ono što je veće od toga, pa su mislili da on nije u stanju osim ono što je uradio njima, te su istrgnuli iz njega Njegovu mogućnost.

Pa im je odgovorila grupa sljedbenika koji potvrđuju Allahova svojstva, te potvrđuju općenitost Njegove svemoći i općenitost Njegove volje, Njegovog stvaranja i Njegovog praiskonskog znanja, i sve je ovo dobro i u saglasnosti je sa Kur'anom i Sunnetom, i to je potpunost imana u kader: iman u Allahovo praiskonsko znanje, Njegovu volju, Njegovo stvaranje, i Njegovu svemoćnost nad svim i svačim, međutim, prispojili su tome stvari koje nisu ispravne.

A od ispravnosti je da On radi šta hoće i presuđuje šta želi, i da neće biti pitan za ono što radi, a oni će biti pitani, i da On naređuje Svojim robovima pokornost i da s tim upućuje koga hoće i ostavlja u zabludi koga hoće, kao što je rekao Uzvišeni:

﴿وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿25﴾

''Allah poziva u Kuću mira i ukazuje na Pravi put onome kome On hoće.“ (Junus 25).

Pa su mislili uprkos tome da On stvara stvorenja ne zbog mudrosti u njihovom stvaranju niti zbog Njegove milosti prema njima, već stvara stvorenja da bi im naškodio svima u cjelovitosti, i ovo je kod njih mudrost, nisu ga oslobodili od nepravde koju je Allah Sebi zabranio, gdje je obavijestio da će doista nagraditi ljude shodno njihovim djelima, i da će svak nositi samo svoje grijehe i da se onaj ko radi dobra djela, a vjernik je, ne treba bojati nepravde i toga da će njegovo pravo biti okrnjeno.

Naprotiv, misle da sve ono što je moguće nije nepravda, poput kažnjavanja Vjerovjesnika i Poslanika, ukazivanja počasti nevjernicima i munaficima i dr. od onog što je Allah zabranio Sebi, pa nepravda koju je Allah zabranio Sebi nije realnost kod njih, dakle sve što može biti i što je moguće nije nepravda. Pa Allahov govor:

﴿وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعِبَادِ ﴿31﴾

''A Allah nije nepravedan prema robovima Svojim.“ (El-Gafir 31), znači kod njih: Ne želi ono što ne može biti i što nije moguće, znači nije moguća nepravda sve dok On Sebi zabranjuje nepravdu, i misle da On naređuje robovima ono u čemu nema dobrobiti za njih niti ni za jednog od njih, da naredba nema koristi i da ono što je naređeno nema koristi, naprotiv nekada im se naređuje ono što kada urade bude štetno po njih, a ako ga ne urade budu kažnjeni zbog toga, te rob bude u onom što mu se naređuje između dvije štete, štete ako se pokori i štete ako se ne pokori. A ko bude radio to njegova će naredba biti štetna robovima bez ikakve koristi u njoj za njih.

I rekli su: Naređuje šta želi, i porekli su da može biti u šerijatskim propisima odgovarajućih uzroka za propise koji donose dobrobit i odbijaju štetu i bez kojih ne mogu opstati šerijatski propisi, čak su neki od njih odbacili u potpunosti uzroke propisa.

Neki od njih su rekli: Uzroci su samo obilježja i ono što ukazuje na propis zato što su to stvari koje odgovaraju propisu i slažu s njime, i oni dozvoljavaju s time da nema nagrade i koristi za roba u činjenu onog što mu je naređeno, međutim nakon što je šerijat došao s obećanjem, rekli su: On čeka nagradu koju mu je obećao Allah.

Možda su rekli: Ta nagrada je samo na ahiretu, jer u činjenju onog što je naređeno nekada ne bude koristi i dobrobiti za roba trenutno, niti u tome ima zadovoljsta i slasti za njih trenutno, već nekada to bude štetno i pokvareno za njih i u tome nema ništa što im koristi, a poznato je da ako je osoba ubijeđena da u pokornosti onom što su naredili Allah i Njegov Poslanik nema koristi za nju niti dobrobiti, niti u tome ima zadovoljstva i slasti, niti odmora, već u tome bude fesada za njih i štetnosti, i u tome ne bude osim njenog bola i patnje, onda to bude od najvećih stvari koje ga odbiju da čini ono što mu je naredio Allah i Njegov Poslanik, potom ako je slabog imana u prijetnju i obećanje ostavit će vjeru u potpunosti, a ako bude vjernik u prijetnju njegove će pretpostavke lutati između ove kazne i te kazne, a ako bude vjernik u obećanje samo na ahiretu njegovo ubjeđenje će biti da na dunjaluku za njega nema koristi niti dobrobiti, naprotiv ubijeđen je da korist i dobrobit na dunjaluku budu samo za onog ko je nevjernik, grješnik i onog ko je nepokoran.

A ovo – također – ako je vrhunac njihovog stanja – odbija duše od pokornosti Allahu i Njegovom Poslaniku, pa će rob ostati da luta u pretpostavkama između ovoga i ovoga, i neće biti lišen jedne od dvije stvari:

Ili će dati prednost pokornosti za koju zna da tokom čitavog svog života u njoj neće biti koristi niti dobrobiti za njega, kao ni zadovoljsta i užitka, naprotiv naći će u tome bol i patnju, ono što je pokvareno i što mu šteti, a na ovom se skoro niko ne može strpjeti.

Ili će dati prednost nepokornosti nekada ili stalno, potom doista je njegovo najbolje stanje s ovom nepokornošću nijjet da se pokaje malo prije svoje smrti.

Nema nikakve sumnje da je, ako je istina ovo što su rekli oni, vlasnik ovakvog stanja bolji i pametniji od onog ko je iskreno pokoran Allahu čitavog svog života, gdje je on sačuvan od patnje onog ko je bio pokoran na dunjaluku, potom s njegovim pokajanjem spala je s njega obaveza kažnjavanja te je zamijenio

svoja loša djela dobrima, te su sva loša djela postala dobra, pa je njegova nagrada na ahiretu postala velika i veća od nagrade onog ko je bio iskreno pokoran, i ako bi njegova nagrada bila manja od nagrade onog ko je bio iskreno pokoran, razlika između njih bi bila samo kao razlika između stepena u Džennetu, i ovo je ono što odabere većina ljudi nad podnošenjem kazne, nesreće i iskušenja čitavog života, dakle to je stvar na kojoj se ne može strpjeti niko jer je strpljivost na patnji šezdeset ili sedamdeset godina bez ikakve koristi i dobrobiti, bez zadovoljstva i užitka, stvar koja nije od prirode ljudi, ako misle da nema u pokornosti prema Allahu ništa od koristi i dobrobiti čitavog života.

Oni su stavili robove sa Allahom na stepenu najmodavca i zakupnika, kao da ih je Allah uzeo u najam čitavog njihovog boravka na dunjaluku da bi radili ono od čega se ne mogu okoristiti i u čemu nema za njihovog Gospodara koristi, da bi im to nakon smrti zamijenio njihovim nagradama, i u ovome su poredili Allaha sa nemoćnim, neznalicom i glupakom, a Allah mora da je čist od ovih stvari, slavljen da je On i visoko Uzvišen od onoga što govore zulumćari.

Istina u koju moramo biti ubijeđeni je da je Allah – slavljen da je On – doista poslao Poslanike kao milost svjetovima i da je doista slanje Poslanika i objavljivanje Knjiga opšta milost za stvorenja koja je veća od milosti koja je izražena u vidu padanja kiša i klijanja sjemena, i ako se s ovom milošću događa šteta nekim ljudima.

Potom da nije – slavljen da je On – kao što je rekao Qatade i ostali od selefa – naredio robovima ono što im je naredio zbog Svoje potrebe za njime, niti im je zabranio ono što im je zabranio zbog Svoje škrtosti u tome, već im je naredio ono u čemu je dobrobit za njih, a zabranio im je ono što im šteti.

وفي الحديث الصحيح، حديث أبي ذرّ عن النبي صلى الله عليه وسلم : ((يا عبادي إنّي حرّمت الظلم على نفسي وجعلته بينكم محرّماً فلا تظالموا ، يا عبادي كلكم ضالّ إلا منْ هديته، فاستهدوني أهدكم ، يا عبادي كلكم جائعٌ إلا منْ أطعمته فاستطعموني أطعمكم ، يا عبادي كلكم عارٍ إلا منْ كسوته ، فاستكسوني أكسكم ، يا عبادي إنّكم تخطئون بالليل والنهار وأنا أغفر الذنوب جميعاً ، فاستغفروني أغفر لكم ، يا عبادي إنّكم لن تبلغوا ضرّي فتضرّوني ولن تبلغوا نفعي فتنفعوني ، يا عبادي لو أنّ أولكم وآخركم ، وإنسكم وجنّكم ، كانوا على أتقى قلب رجلٍ واحدٍ منكم ما زاد ذلك في ملكي شيئاً ، يا عبادي لو أنّ أولكم و آخركم ، وإنسكم جنّكم كانوا على أفجر قلب رجلٍ واحد منكم ما نقص ذلك في ملكي شيئاً ، يا عبادي لو أن أولكم وآخركم ، وإنسكم وجنّكم قاموا في

صعيدٍ واحدٍ ، فسألوني فأعطيت كلّ إنسانٍ مسألته ما نقص ذلك ممّا عندي إلا كما ينقص المخيط إذا أُدخل البحر ، يا عبادي إنّما هي أعمالكم أحصيها لكم ، ثمّ أوفيكم إيّاها ، فمن وجد خيراً فليحمد الله ، ومن وجد غير ذلك فلا يلومنّ إلا نفسهُ»

A u kudsij hadisu od ebu Zerra se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, rekao: ***''Rekao je Allah: 'O robovi Moji, Ja sam Sebi zabranio nasilje (zulum), a i vama sam ga učinio zabranjenim, pa nemojte jedan drugom nepravdu činiti. O robovi Moji, svi ste vi u zabludi osim onog koga sam Ja uputio, pa od Mene uputu tražite, a Ja ću vas uputiti. O robovi Moji, svi ste vi gladni dok vas Ja ne nahranim, pa tražite od mene hranu da bih vas nahranio. O robovi Moji, svi ste vi neodjeveni dok vas Ja ne obučem, pa tražite od Mene odjeću, kako bih vas obukao. O robovi Moji, vi griješite noću i danju, a Ja opraštam sve grijehe, pa tražite od Mene oprost da bih vam Ja oprostio. O robovi Moji, šta god vi uradili, niste u stanju Meni štetu nanijeti, niti mi kakvu korist učiniti. O robovi Moji, kada bi svi ljudi i džinni, od prvog do poslednjeg bili toliko pobožni kao što je najpobožniji među vama, sve to ne bi uveličalo Allahovo carstvo, o robovi Moji, kada bi svi ljudi i džinni, od prvog do poslednjeg, bili toliko pokvareni, kao što je najpokvareniji među vama, to ništa ne bi umanjilo (obezvrijedilo) Allahovo carstvo. O robovi Moji, kada bi se svi ljudi i džinni, od prvog do poslednjeg, iskupili na jednom mjestu, i od mene zatražili sve što žele, zatim Ja svakom od njih dao ono što je tražio, to ne bi umanjilo ono što Ja posjedujem ni onoliko koliko bi umočena igla u more umanjila vodu mora. O robovi Moji, samo se radi o vašim djelima, Ja ću ih sva zabilježiti, a zatim ću svakom dati ono što je zaslužio, pa ko nađe dobro, neka bude zahvalan Allahu, a ko nađe loše, neka ne kori nikog drugog osim sebe.'''*** [109]

Rekao je Uzvišeni opisujući Vjerovjesnika koji nije znao pisati:

يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ

''Koji će od njih tražiti da čine dobra djela, a od odvratnih odvraćati ih, koji će im lijepa jela dozvoliti, a ružna im

[109] Hadis bilježi Muslim (br. 2577), Et-Tirmizi (br 2495) i dr

zabraniti, koji će ih tereta i teškoća koje su oni imali osloboditi.“ (El-A’raf 157).

I rekao je Uzvišeni kada je spomenuo abdest:

مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُم مِّنْ حَرَجٍ وَلَكِن يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿6﴾

’’Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni.“ (El-Maide 6).

Pa je obavijestio da ne želi da nam pričini teškoće u onome što nam je naredio, i ovo je neodređeni član potvrđen sa harfom (من) min, te tako zabranjuje bilo koju teškoću, i obavijestio je da On želi da nas očisti i da Svoju blagodat prema nama upotpuni.

Rekao je Uzvišeni u drugom ajetu: **’’I borite se, Allaha radi, istinskim džihadom! On vas je izabrao i u vjeri vam nije ništa teško propisao, u vjeri pretka vašeg Ibrahima.“** (El-Hadždž 78).

Pa je obavijestio da nam sigurno i uopšte nije u vjeri ništa teško propisao, a onaj ko je ubijeđen da u onome što je Allah naredio ima teškoće koliko zrno gorušice, smatra da su Allah i Njegov Poslanik lažljivci, a onda uporedi s ovim onog koji je ubijeđen da je ono što mu je naređeno pokvareno i štetno i da u tome nema nikakve koristi i dobrobiti za nas, i zbog ovoga, kada nam je postalo jasno da u onome što nam je naredio Allah i Njegov Poslanik nema nikakve poteškoće, postaje jasno da u tome nema poteškoće osim za munafike, kao što je rekao Uzvišeni:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿65﴾

’’I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore.“ (En-Nisa’ 65).

I rekao je Uzvišeni Allah o postu koji nam je naredio: **’’Allah želi da vam olakša, a ne da poteškoće imate.“** (El-Beqare 185), pa ako ne želi da u onome što nam je naredio bude poteškoća kako može željeti da u onome što nam je naredio bude ono što nam šteti i škodi ako mu se pokorimo?!!

Potom je obavijestio da su doista iman i pokornost bolji od nevjerstva i nepokornosti za roba i na dunjaluku i na ahiretu, a

čovjek zbog svog neznanja misli da je to bolje za njega na dunjaluku, kao što to govore neznalice i licemjeri, a rekli su: Doista u onom što je naređeno nema nikakve koristi i dobrobiti za roba čitavog njegovog života, naprotiv to se nalazi u onom što mu je zabranjeno, pa je rekao Uzvišeni: **''Propisuje vam se borba, mada vam nije po volji! – Ne volite nešto, a ono može biti dobro za vas; nešto volite, a ono ispadne zlo po vas. – A Allah zna, a vi ne znate.“** (El-Beqare 216).

I rekao je Uzvišeni: **''I povode se za onim što su šejtani o Sulejmanovoj vladavini kazivali“** do **''Učili su ono što će im nauditi i od čega nikakve koristi neće imati iako su znali da onaj koji tom vještinom vlada neće nikakve sreće na onom svijetu imati. A doista je jadno ono za što su se prodali, kada bi samo znali!“** (El-Beqare 102). Pa je obavijestio da oni doista znaju da ove stvari ne koriste poslije smrti, naprotiv onaj ko ih radi nema nikakva udjela na ahiretu, međutim, tražili su s njima ono što im koristi na dunjaluku, a to nazivaju: Životni razum, odnosno razum pomoću kojeg čovjek živi lijepim životom na dunjaluku, pa je rekao Uzvišeni:

وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ خَيْرٌ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿103﴾

''A da oni vjeruju i boje se, nagrada od Allaha bi im bila bolja, kada bi samo znali!“ (El-Beqare 103), pa je obavijestio da su Njegovi prijatelji oni koji vjeruju i koji se Njega boje, pa ih je upozorio da je to ono što je bolje za njih od onoga što su tražili na dunjaluku, kada bi samo znali, pa će im se desiti na ahiretu dobro koje je dobrobit za njih i otklanjanje štete i koje je veće od dobra kojeg će dobiti time od dunjalučkih dobara.

Kao što je rekao Uzvišeni: **''I tako Mi Jusufu dadosmo vlast u zemlji, boravio je ondje gdje je htio: milost svoju Mi dajemo onome kome hoćemo i ne dopuštamo da propadne nagrada onima koji dobra djela čine.“** (Jusuf 56), a potom je rekao:

وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿57﴾

''A nagrada na onom svijetu je bolja za one koji vjeruju i koji se grijeha čuvaju.“ (Jusuf 57).

I rekao je Uzvišeni: **''I samo su govorili: 'Gospodaru naš, oprosti nam krivice naše i neumjerenost našu u postupcima našim, i učvrsti korake naše i pomozi nam protiv naroda koji**

ne vjeruje!' /147/ I Allah im je dao nagradu na ovom svijetu, a na onom svijetu daće im nagradu veću nego su zaslužili, - a Allah voli one koji dobra djela čine. /148/" (Ali Imran 147-148).

Rekao je o Ibrahimu:

وَآتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿122﴾

''I dali smo mu dobro na ovom svijetu, a na onom svijetu doista će biti među onima dobrima." (En-Nahl 122).

I rekao je Uzvišeni ono što nam objašnjava da je činjenje onog što nam je naređeno, a mrsko nam je, također bolje od njegovog ostavljanja na dunjaluku. Rekao je Uzvišeni: **''A da smo Mi njima naredili: 'Poubijajte se!' – ili: 'Iselite se iz zavičaja svog!' malo ko od njih bi to učinio. A kada bi oni onako kako im se savjetuje postupali, bilo bi im bolje i bili bi čvršći u vjeri. /66/ i tada bismo im Mi, sigurno, veliku nagradu dali /67/ i na Pravi put ih uputili. /68/"** (En-Nisa' 66-68).

A ovo je stanje onih:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿60﴾

''Zar ne vidiš one koji tvrde da vjeruju u ono što se objavljuje tebi i u ono što je objavljeno prije tebe pa ipak žele da im se pred šejtanom sudi, a naređeno im je da ne vjeruju u njega. A šejtan želi da ih u veliku zabludu navede." (En-Nisa' 60), a ovo su munafici od sljedbenika Knjige.

A stanje mušrika je slično stanju onih koji su ostavili Allahovu Knjigu iza svojih leđa kao da ne znaju: **''I povode se za onim što su šejtani o Sulejmanovoj vladavini kazivali."** (El-Beqare 102), i doista su oni zamijenili ono što je došlo u Allahovoj Knjizi sa slijeđenjem idola, taguta, čarolija i šejtana. I ovo je stanje onih kojima je dat dio knjige i koji vjeruju u idole i tagute, i stanje onih koji žele da im se pred tagutom sudi, a koji ispoljavaju da vjeruju u Allaha i Njegove Poslanike.

A tagut je sve što se veliča i traži da se veliča bez pokornosti Allahu i Njegovom Poslaniku, i može biti čovjek, ili šejtan ili kip.

I ovo je stanje mnogih ljudi od onih koji smatraju sebe fakihima i od filozofa i ostalih iz ovog ummeta koji u sebi imaju vrstu od vrsta nifaka i koji sliče jevrejima, onih koji vjeruju u ono što se suprostavlja Allahovoj Knjizi i Sunnetu Njegovog Poslanika od raznih vrsta idola i taguta, i onih koji žele da im se sudi ispred

taguta mimo Allahove Knjige i Sunneta Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi we sellem.

Rekao je Uzvišeni:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنكَ صُدُودًا ﴿61﴾ فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُم مُّصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا ﴿62﴾

''Kad im se kaže: 'Prihvatite ono što Allah objavljuje, i Poslanika!' – vidiš licemjere kako se od tebe sasvim okreću. /61/ A šta će tek biti kad ih, zbog djela ruku njihovih, pogodi kakva nesreća, pa ti dođu kunući se Allahom: 'Mi smo samo htjeli da dobro i pravo učinimo.' /62/" (En-Nisa' 61-62), znači: Oni nisu namjeravali s onim što su uradili mijenjajući pokornost Allahu i Njegovom Poslaniku slijeđenjem onog što slijede od taguta, osim donošenje dobrobiti sebi i odbijanja onog što im škodi, poput traženja znanja i njegovog ustanovljenja, kao što se to nalazi u djelima filozofa, i poput traženja osjećanja i uzbuđenja, kao što se to nalazi u djelima asketa, i poput traženja strasti, vidljivih i nevidiljivih, kao što se to nalazi u djelima onih koji žele uzvišenost i veličinu i onih koji slijede zabludjele strasti.

Rekao je Uzvišeni: **''A šejtan želi da ih u veliku zabludu navede."** (En-Nisa' 60), znači: Zalutali su u njihovom traženju onog što će im donijeti dobrobiti i sačuvati od onog što im šteti, a doista se to nalazi u pokornosti Allahu i Njegovom Poslaniku bez ikakvog slijeđenja taguta, pa ako ih Allah kazni suprotnim od onoga što namjeravaju na dunjaluku te ih zadesi nedaća zbog onog što su učinile njihove ruke, kažu: Nismo željeli s onim što smo uradili osim dobro: znači: Željeli smo našim dušama dobro i uspjeh, a ne nepravdu ili spoje između tog i ovog kako bi se sastavile istine i koristi.

Rekao je Uzvišeni: **''Allah dobro zna šta je u srcima njihovim."** (En-Nisa' 63), od iskvarenih ubjeđenja i pokvarenih želja: mišljenje i ono što godi dušama: **''Zato se ti ne obaziri na riječi njihove i posavjetuju ih, i reci im o njima ono što će ih dirnuti."** (En-Nisa' 63).

Potom je rekao Uzvišeni: **''A Mi smo poslali svakog poslanika zato da bi mu se, prema Allahovom naređenju, pokoravali. A da oni koji su se sami prema sebi ogriješili dođu tebi i zamole Allaha da im oprosti, i da i Poslanik zamoli za**

njih, vidjeli bi da Allah zaista prima pokajanje i da je milostiv.“ (En-Nisa’ 64), pa ih je pozvao – slavljen da je On – nakon što učine nešto od nifaka da se pokaju, a ovo je od potpunosti Njegove milosti prema Njegovim robovima, naređuje im prije nepokornosti pokornost, a poslije nepokornosti traženje oprosta, i On je milostiv prema njima u obje stvari. Prvo, naređuje im pokornost jer je milostiv prema njima i drugo naređuje im traženje oprosta jer je milostiv prema njima, pa je On – slavljen da je i Uzvišen – milostiv prema vjernicima koji Mu se pokoravaju i milostiv je prema onim koji traže oprosta.

Pa ako je milostiv prema onima koji Mu se pokoravaju, a milost obavezuje dostavljanje onog što im koristi i sprečavanje onog što im šteti, pa kako ono što je naređeno može biti sastavljeno od onog što im šteti bez koristi?

Njegov govor: **’Dođu tebi’** znači: Odlazak k njemu u njegovoj prisutnosti poznat je kao navraćanje k njemu, a ako je odsutan ili je preselio onda odlazak njemu znači vratiti se k njemu i obratiti se njemu, rekao je Uzvišeni:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ

’’Kad im se kaže: ’Prihvatite ono što Allah objavljuje, i Poslanika!’“ (En-Nisa’ 61). I rekao je Uzvišeni: **’’A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku.“** (En-Nisa’ 59), a to je obraćanje i vraćanje onome s čim je došla Knjiga i mudrost, i isto tako vraćanje k njemu za onog ko je sam nanio sebi nepravdu je vraćanje na ono što mu je naređeno, pa ako se povrati onom što mu je naređeno onda onaj ko je nanio nepravdu sebi i koji je došao Poslaniku ostavljajući svoju nepokornost spada pod one koji su pokorni, a isto tako u slučaju njegove odsutnosti i smrti.

Traženja oprosta od Allaha postoji na svakom mjestu i u svakom vremenu, a što se tiče Poslanikovog traženja oprosta za vjernike – ono također – obuhvata ljude u njegovoj odsutnosti i nakon njegove smrti, jer je doista njemu naređeno da traži oprost za vjernike i vjernice, a On je pokoran Allahu u svim stvarima koje su mu naređene, a pokajnik ulazi u sastav riječi iman, dakle, nepokornost umanjuje iman, a iskreno pokajanje od griješenja povećava iman shodno jačini pokajanja, pa Poslanikovo, sallallahu alejhi we sellem, traženja oprosta njemu bude shodno tome.

A što se tiče čovjekovog odlaska Poslaniku, sallallahu alejhi we sellem, kod njegovog kabura i njegovog govora: Traži oprosta za mene, ili traži za mene od tvog Gospodara, ili moli za mene, ili njegovog govora u slučaju njegove odsutnosti: O Allahov Poslaniče, moli za mene, ili traži oprosta za mene, ili traži od tvog Gospodara za mene to i to, ovo nema nikakve osnove i utemeljenja, i Allah nije naredio to, niti je neko radio ovo od naših poznatih ispravnih prethodnika, a niti je to bilo poznato među njima, a da je ovo bilo pohvalno selefu-s-salih bi to radili prije nas, i to bi bilo poznato od njih, naprotiv bilo bi poznato među njima i preneseno od njih. Pa ako bi stvari poput ovih bile put ka oprostu grijeha i ispunjavanju potreba onda bi bile ispunjene ambicije i povodi za njihovo činjenje i prenošenje, naročito kod onih koji najviše žude da učine hajr, pa ako nije poznato da su oni radili to ili da je to preneseno od nekog od njih onda se zna da to nije naređeno niti pohvalno.

Naprotiv, potvrđeno je da je Allah naredio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi we sellem, ***da zabrani uzimanje njegovog kabura za bogomolju ili božanstvo, i zabranio je da se kaburovi uzimaju za mesdžide.*** [110]

A što se tiče onoga što su spomenuli neki fakihi u Atbijevoj priči o jednom beduinu koji je došao do kabura Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem, i rekao: O najbolje stvorenje: Doista je Allah rekao: **''A da oni koji su se sami prema sebi ogriješili dođu tebi.“** (En-Nisa' 64), a ja sam ti došao, i da je Atbi vidio u svome snu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem, koji mu je naredio da obraduje beduina da mu je oprošteno – ova priča i slične njoj koje su spomenute da su se desile kod kabura Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem, i kaburova Allahovih dobrih robova, nailaze na primanje samo kod onog čiji je iman slab, a koji je neznalica što se tiče vrijednosti Poslanika i onoga što je naredio, i ako mu ne bude oprošteno poput ovoga zbog njegove potrebe onda će njegov iman biti nejasan i nesređen, a njegovo licemjerstvo će se povećati, pa će taj prelazak preko njegove greške biti na stepenu

[110] Potvrđen je u dva Sahiha hadisom u kojem je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem: ***'Allah je prokleo jevreje i kršćane jer su uzeli grobove svojih vjerovjesnika bogomoljama.'*** El-Buhari (br. 435-436), Muslim (br. 529) i dr.

pridobijanja srca davanjem kao što je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem:

((إنّي لأتألف رجالاً بما في قلوبهم من الهلع والجزع، وأكِلُ رجالاً إلى ما جعل الله في قلوبهم من الغنى والخير)).

''Dajem ljudima u čijim srcima se nalazi strah i nemir da bih ih pridobio za islam, a ne dijelim ljudima u čijim je srcima Allah stavio bogastvo imana i hajr" [111], s tim da je uzimanje toga novca mekruh njima, pa je ovo poput ovih potreba.

A što se tiče onog što je propisano u njegovom Sunnetu je muslimanovo dozivanje njegovog Gospodara pri kojem koristi Poslanika, sallallahu alejhi we sellem, kao sredstvo, a ne kao njegovo dozivanje usljed njegove odsutnosti i smrti, a to je da uradi kao što stoji u hadisu kojeg je prenio i ocijenio vjerodostojnim Et-Tirmizi, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, podučio čovjeka da kaže:

((اللهم إنّي أسألك وأتوسل إليك بنبيك محمد، نبي الرحمة، يا محمد يا نبي الله: إنّي أتوسل بك إلى ربي في حاجتي ليقضيها ، اللهم شفّعه فيّ)).

''Allahu moj, tražim od tebe i približavam ti se Tvojim Vjerovjesnikom Muhammedom, Vjerovjesnikom milosti. Muhammede, o Allahov Vjerovjesniče, s tobom se približavam mom Gospodaru da mi ispuni potrebu. Gospodaru moj, učini ga mojim šefa'adžijom." [112] Ovo zato jer Allah kaže:

مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ

''Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova?!" (El-Beqare 255). I rekao je Uzvišeni: **''Vi, osim Njega, ni zaštitinika ni posrednika nemate, pa zašto se ne urazumite?"** (Es-Sedžde 4), potom je rekao Uzvišeni: **''I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore."** (En-Nisa' 65).

---

[111] Hadis bilježi El-Buhari (br. 923-3145).

[112] Hadis je prenesen u sklopu duge priče ili kao merfu' ukratko njegov lanac prenosilaca je slab svejedno da se je prenijet u sklopu duge priče ili kao merfu'. Međutim, postoje hadisi koji su preneseni drugim lancem prenosila koji ga ojačavaju kao što je hadis kojeg bilježi Et-Tirmizi (Kitabu-l-da'wat br. 3578) i dr.

Pa se zakleo Sobom da nema imana kod kog se ne nađu dvije stvari: Prihvatanje Poslanika za sudiju u stvarima u kojima su se razišli, potom da zbog presude njegove u dušama njihovim ne bude nimalo tjeskobe. Ovo obavezuje da njegova naredba i zabrana ne obavezuje tjeskobu u srcu onom ko se pokori tome, jer njegov sud mora imati naredbu i zabranu, pa makar u njemu bilo i mubaha također, pa ako je ono što je naređeno i zabranjeno štetno po roba i škodi mu, i bol bez slasti koja ga preovladava, onda rob ne bi bio prekoren što u njegovom srcu ima tjeskobe u onome što mu škodi i šteti njemu.

Zato učenjaci nisu raspravljali da je zadovoljstvo s onim što je naredio Allah i Njegov Poslanik vadžib i da se to mora voljeti, nije dozvoljeno prezirati i mrzjeti to jer je ljubav prema tome vadžib, gdje mora mrzjeti ono što mrzi Allah i srditi se radi onoga što srdi Allaha, voljeti ono što voli Allah i biti zadovoljan s onim s čim je Allah zadovoljan od naređenog.

Međutim, raspravljali su o zadovoljstvu u onome što Allah odredi robu od patnje, bolesti i siromaštva, pa je rečeno: ono je vadžib.

Rečeno je: Ono je pohvalno, i to je preovladavajuće mišljenje. Oba mišljenja su od imama Ahmeda i drugih. A što se tiče strpljivosti u tim stvarima, nema razilaženja u tome, ona je vadžib.

Rekao je Allah o prvom:

وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ فَإِنْ أُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا وَإِنْ لَمْ يُعْطَوْا مِنْهَا إِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ ﴿58﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ سَيُؤْتِينَا اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ ﴿59﴾

”Ima ih koji ti prigovaraju zbog raspodjele zekata. Ako im se iz njega da, zadovolje se, a ako im se ne da, odjednom se rezljute /58/ A trebalo bi da se zadovolje onim što im daju Allah i Poslanik Njegov i da kažu: ’Dovoljan nam je Allah, Allah će nam dati iz obilja Svoga, a i Poslanik Njegov, mi samo Allaha hoćemo.’ /59/“ (Et-Tewba 58-59).

Pa je učinio munaficima one koji su se razljutili zbog onog što su im Allah i Njegov Poslanik uskratili, i naredio im da budu zadovoljni s onim što su im dali Allah i Njegov Poslanik. A ono što su dali Allah i Njegov Poslanik obuhvata ono što je dozvoljeno mimo onoga što je zabranjeno i ulazi pod opštu dozvoljenost koju je učinio obaveznom i koju voli.

A ako strpljivost u tješkoćama i slično tome bude od onoga što je Allah učinio obaveznim i što voli, kao što je zahvalu na blagodatima učinio obaveznom i voli je, onda sva strpljivost i zahvalnost budu od onoga što se mora voljeti i činiti. Pa kod vjernika bude s onim što mu je određeno od blagostanja zahvalnost i od teškoće,s trpljivost koja je hajr njemu, kao što je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem: ***"Allah neće odrediti nešto za vjernika a da to ne bude dobro za njega, i to ne pripada nikom drugom osim vjerniku, ako ga zadesi dobro pa zahvali onda će to biti hajr njemu, a ako ga zadesi nevolja pa se strpi onda će to biti hajr za njega."*** [113]

Pa sve ono što je određeno za roba, ako se u tome bude pokoravao Allahu i Njegovom Poslaniku, bude dobro za njega, odnosno bude zlo za onoga ko u tome bude nepokoran Allahu i Njegovom Poslaniku, i poput toga shodno njemu i njegovom nijjetu bude mu određeno iskušenje u kojem je nekada pokoran a nekada nepokoran Allahu, pa nije opisan nijednom od ove dvije stvari.

---

[113] Izvor ranije naveden

Osnova prijateljstva je ljubav

Rekao je Uzvišeni:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ
مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿51﴾ فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُسَارِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ
نَخْشَى أَنْ تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ فَعَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِنْ عِنْدِهِ فَيُصْبِحُوا عَلَى مَا أَسَرُّوا فِي
أَنْفُسِهِمْ نَادِمِينَ ﴿52﴾ وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا أَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ
حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَأَصْبَحُوا خَاسِرِينَ ﴿53﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي
اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ
لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿54﴾ إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ
آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ ﴿55﴾ وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا
فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ﴿56﴾

''O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike Jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah uistinu neće ukazati na pravi put ljudima koji sami sebi nepravdu čine. /51/ Zato ti vidiš one čija su srca bolesna kako se žure da s njima prijateljstvo sklope, govoreći: 'Bojimo se da nas kakva nevolje ne zadesi.' A Allah će sigurno pobjedu ili nešto drugo od sebe dati, pa će se oni zbog onoga što su u dušama svojim krili kajati, /52/ a oni koji vjeruju reći će: 'Zar su to oni koji su se zaklinjali Allahom, svojom najtežom zakletvom, da su zaista s vama?' Djela njihova biće poništena, i oni će nastradati. /53/ O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne, - pa, Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovu putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati. To je Allahov dar, koji On daje kome hoće – a Allah je neizmjerno dobar i zna sve. /54/ Vaši zaštitnici su samo Allah i Poslanik

Njegov i vjernici koji ponizno molitvu obavljaju i zekat daju. /55/ Onaj ko za zaštitnika uzme Allaha i Poslanika Njegova i vjernike – pa, Allahova strana će svakako pobijediti. /56/" (El-Maide 51-56).

Osnova prijateljstva je ljubav kao što je osnova neprijateljstva mržnja, te zaista međusobna ljubav obavezuje međusobnu bliskost i saglasnost, a međusobna mržnja obavezuje međusobnu udaljenost i razilaženje, a rečeno je: riječ المولى (drug, saveznik, prijatelj) je od riječi الولْي (susjedstvo, blizina), a to je bliskost, a to slijedi to, znači približio se njemu, primaknuo se njemu.

A riječ العدوّ (neprijatelj) je od riječi العدواء (zapreka, smetnja, daljina), a to je udaljenost, a isto od toga je i riječ العدوة (udaljeno mjesto). A nešto ako je blisko s nečim znači približiti se k njemu i primaći se k njemu i povezati se s njim isto kao što udaljenost od njega znači otići od njega i udaljiti se od njega.

Pa su Allahovi prijatelji protiv Njegovih neprijatelja, približava ih k Sebi i primiče ih, štiti ih i oni Ga uzimaju za svojeg zaštitnika, voli ih i milostiv je prema njima, i oprašta im i blagosilja ih, a Svoje neprijatelje udaljava od Sebe i proklinje ih, a to je udaljenje od Njega i Njegove milosti, mrzi ih i srdi se ne njih, i ovo je stvar Njegovih prijatelja i Njegovih neprijatelja, pa blagoslov protivrječi proklinjanju, a milost i zadovoljstvo protivrječi mržnji i srdžbi, a blagodati protivrječe kazni.

Rekao je Uzvišeni o onima koji su strpljivi: **"Njih čeka oprost od Gospodara njihova i milost; oni su na pravom putu!"** (El-Beqare 157).

A rekao je Uzvišeni o munaficima: **"Neka zlo njih snađe! Allah se na njih rasrdio i prokleo ih i pripremio na džehennem, a grozno je on boravište!"** (El-Feth 6).

A rekao je o mudžahidima: **"Gospodar njihov im šalje radosne vijesti da će im milostiv i blagonaklon biti i da će ih u džennetske bašče uvesti, u kojima će neprekidno uživati."** (Et-Tewba 21).

I rekao je o onom ko ubije vjernika namjerno:

فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿93﴾

"Kazna će biti - džehennem, u kome će vječno ostati; Allah će na njega gnjev Svoj spustiti i prokleće ga i patnju mu veliku pripremiti." (En-Nisa' 93).

A čovjek koji optužuje svoju ženu za blud reći će peti put:

أَنَّ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿7﴾

''Da ga pogodi Allahovo prokletstvo, ako laže!" (En-Nur 7), ako to bude kleveta. A rekao je Uzvišeni:

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿23﴾

''Oni koji obijede čestite, bezazlene vjernice, neka budu prokleti i na ovom i na onom svijetu; njih čeka patnja nesnosna." (En-Nur 23), a žena će reći peti put: **''Da je stigne Allahova srdžba, ako on govori istinu!"** (En-Nur 9), jer on ako bude govorio istinu ona je bludnica, pa je zaslužila srdžbu kojoj protivrječi milost, zbog ovoga je rekao Uzvišeni:

الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِئَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

''Bludnicu i bludnika izbičujte sa stotinu udaraca bičem, svakog od njih, i neka vas pri vršenju Allahovih propisa ne obuzima prema njima nikakvo sažaljenje, ako u Allaha i u onaj svijet vjerujete." (En-Nur 2), pa je zabranio sažaljenje prema njima u Allahovoj vjeri.

A vjernik je ljubomoran i Allah je ljubomoran, a Allahova ljubomora je veća kao što je to rašireno od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi we sellem, u više rivajeta da je rekao:

((لا أحد أغير من الله، من أجل ذلك حرّم الفواحش ما ظهر منها وما بطن)).

''Niko nije više ljubomoran od Allaha, zbog toga je zabranio razvrat, javni i tajni." [114]

A u nekoliko vjerodostojnih hadisa stoji:

((لا أحد أغير من الله أن يزني عبده أو تزني أمته)).

''Niko nije više ljubomoran od Allaha kada Njegov rob čini blud ili Njegova robinja čini blud." [115]

A u nekim rivajetima stoji:

((إنّ الله يغار، و غيرته أن يأتي العبد ما حرّم عليه)).

''Doista je Allah ljubomoran, a Njegova ljubomora je da rob uradi ono što mu je zabranjeno." [116]

Ljubomora sadrži u sebi mržnju i srdžbu što odbija čovjeka od onoga na šta je ljubomoran, pa ako blud bude došao zbog strasti i

[114] Hadis bilježi El-Buhari (br. 4634-4637), Muslim (br. 2760) i dr.
[115] Hadis bilježi El-Buhari (br. 1044-1047), Muslim (br. 901) i ostali.
[116] Hadis bilježi El-Buhari (br. 5223), Muslim (br. 2761) i ostali.

ljubavi zajedno ili samo s jednim od toga onda se moramo suprostaviti tome oslobađanjem od razvrati i udaljavanjem od harama. Allah je naredio da nas ne obuzima sažaljenje prema njima u Allahovoj vjeri, pa nam je zabranio da budemo sažaljivi prema njima što će odbiti kaznu nad njima i zabranio nam je da volimo tu radnju. Zato nas je obavijestio da on u stvari ne voli to, pa je rekao: **''Allah ne zapovijeda da se rade ružna djela!“** (El-A'raf 28), a Allahove naredbe mogu biti ili vadžib ili mustehab, a ono što nije naredio ne voli, rekao je Lut – alejhi-s-selam: **'''Ja se gnušam toga što vi radite!' – reče on.“** (Eš-Šu'ara 168), a to znači da on mrzi i da je napustio to što rade, a Vjerovjesnici su Allahovi prijatelji, vole ono što On voli i mrze ono što On mrzi.

A možda je rečeno da riječ gnušati znači velika mržnja, pa Allah – slavljen da je On – mrzi to, i On – slavljen da je On – mrzi sve što ja zabranio kao što voli sve ono što je dozvolio. Naprotiv, ljubomora obavezuje snagu mržnje, dakle svako ko je ljubomoran mrzi ono na šta je ljubomoran, a nije tačno da je svako ko mrzi nešto ljubomoran na to, pa je ljubomora više posebna i jača.

I nema nikakve sumnje da je žena koja je udata i počinila blud zaslužila Allahovu srdžbu zbog dvije stvari:

Zato jer je blud zabranjen.

I zato što je s time nanijela nepravdu svom mužu i obesčastila ga, i zbog toga čovjek mora kada optuži svoju ženu za blud pa ne dođe sa četiri svjedoka da donene proklestvo na nju zbog prava kojeg ima u tome i zato jer je njemu učinjena nepravda ako je govorio istinu, i mora odbiti štetu zbog njenog bluda s onim što je propisao Allah, i kao što onaj ko je optužen ima pravo da dobije punu naknadu za optuživanje za blud od onog ko ga je optužio i nanio mu nepravdu u njegovoj časti isto tako muž ima pravo da traži punu odštetu za razvrat od bludnice koja mu je nanijela nepravdu. Kao što je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi we sellem, o pravu čovjeka nad svojom ženom: ***''Da ne uvedu u vaše postelje onog koga mrzite“*** [117], pa je zbog toga njemu ili mubah ili vadžib (ako mu je potrebno da odbije da je zatrudnjela od njega) da prvo on nju optuži za blud i time prisili na jednu od dvije stvari:

---

[117] Dio dugačkog hadisa, bilježi Et-Tirmizi (br. 1163), ibn Madže (br. 1851)

Ili da prizna da je počinila to, pa će se onda izvršiti kazna nad njome, i tako će biti zadovoljeno njegovo pravo, a ona očišćena od grijeha zbog kojeg bi bila kažnjena na ahiretu.

Ili da je pogodi Allahova srdžba i da je kazni na ahiretu kaznom koja je veća od dunjalučke kazne, a ona je nanijela nepravdu svom mužu, a onaj kome je nanijeta nepravda dobiće svoju naknadu ili na dunjaluku ili na ahiretu, rekao je Uzvišeni:

لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظُلِمَ

''Allah ne voli da se o zlu glasno govori, to može samo onaj kome je učinjena nepravda.“ (En-Nisa' 148), za razliku od muža onaj ko je vidi nema pravo postelje, nema pravo da je optuži niti da je proklinje ako je optuži jer njemu nije potrebno to što je potrebno mužu, i nije njemu nanijeta nepravda u postelji, međutim, tim razvratom nanosi se nepravda mimo muža kojoj nije potrebno proklinjanje, doista u razvratu postoji sramota za porodicu, i sramota se dešava i u onome što prethodi bludu.

Pa ako razvrat nije spoznat priznanjem niti je jasan onda će kazna zbog onog što se ispolji od razvrata biti dovoljna za nadoknadu prava, poput usamljivanja, zatim gledanja i slično tome od uzroka koje je zabranio Allah i ovo je od blagodati šerijata.

Isto tako mnogo onoga što se pridružuje razvratu je nepravda prema ljudima mimo bludnika, jer ako se pojavi između njih ljubav i voljenje razvrata to će obavezivati njihovu saradnju na njihovim interesima pa će svako od njih pomagati drugog u njegovom interesu u kojem bude nepravde prema ljudima, pa se pojavi neprijateljstvo i nepravda prema ljudima zbog njihovog udruživanja u ružnom i njihovom saradnjom u tome na nepravdi kao što je uobičajeno kod bludnica od žena i dječaka kojeg uzimaju za priležnika ili imaju odnos s njime, daju im i dijele im, pomažu ih i sarađuju s njima u svemu što zahtijeva produženje nepravde toga grješnika s ostavljanjem prava stvorenja i neprijateljstvom prema njima.

Također ljubav prema njemu nekada dovodi do bespravnog uzimanja imetka ljudi da bi mu se dalo to, a također dovodi do ostavljanja poštovanja ljudskih prava i kidanja njegovih rodbinskih veza zbog te osobe, te se nikako ne može spojiti između dvije stvari, a također dovodi do pristrasnosti prema njemu s neprijateljstvom.

U opštem smislu, ljubav zahtijeva saglasnost onog koji voli s voljenim, pa ako ljubav bude neispravna i pokvarena koju ne voli Allah niti je zadovoljan njom, i ako šteti samo njima, onda njihovo kažnjavanje bude od Allahovog prava, međutim, ona većinom, naprotiv stalno, šteti ljudima, pa kod svakog pojedinca od njih ljudi imaju prava, a njemu je zabranjeno da im nanosi nepravdu, pa ako se međusobno zavole i budu međusobno sarađivali nisu oboje u mogućnosti da izvršavaju prava ljudi, pa im mora nanijeti nepravdu.

I čovjek se ne smije obmanjivati spoljašnošću onoga što se kaže: Ako čovjek počini loše djelo onda grijeh za to djelo pripada isključivo njemu, i u tome nema nepravde prema drugim ljudima, i da je isto tako u čistom razvratu, poput čistog bluda koji nije u vezi s pravom drugih ljudi, a što se tiče bluda udate žene u njemu postoji nepravda po konsenzusu učenjaka kao što smo to objasnili.

Isto tako ljubav i iskvareni išq su veće štete od bluda koji se počini jedan put, jer čovjek koji počini blud jednom ili dva puta zadovoljio je svoj cilj i želju, a isto tako i žena, potom blud nekada bude uz nadoknadu koju je jedno od njih dalo drugom, a nekada ne bude uz nadoknadu, a možda bude u tome nepravde prema drugim ljudima.

A što se tiče ljubavi i išqa to uobičajno zahtijeva nepravdu prema drugim ljudima mimo njih dvoje, jer ljubav doista obavezuje da se daje voljenom ono što mu koristi i imetak, a to obavezuje da se zabrani drugom i nanese njemu nepravda, zatim obavezuje pristrasnost voljenom i njegovu odbranu u onom što je u njemu od ostavljanja prava prema drugom i nanošenja nepravde njemu.

A zar ne vidiš da čovjek kada zavoli nekog mimo svoje žene, i žena kada zavoli nekog mimo svog muža, umanje prava onog drugog kod njih i postanu nepravdeni jedno prema drugom, naprotiv ako čovjek zavoli ženi ili čovjeka umanjiće kod sebe pravo njegove porodice i prijatelja u onom u čemu oni imaju pravo kod njega, naprotiv učinit će im nepravdu kao što drugi čine nepravdu radi njega. Pored toga što ne ispunjava pravo drugog on ne ispunjava ni Allahovo pravo pa zato mora biti žestoko kažnjen. Ako je čovjek razuman ispunit će prava onoliko koliko može i ostavit će nepravdu shodno mogućnostima ili će to biti pretpostavka i uzrok toga, a ovo je od onoga što obavezuje čovjekovu neodlučnost, kolebanje i oklijevanje ka istini nekad i ka

laži drugi put, a ovo je velika bolest, kao što je to spomenuo Uzvišeni Allah u Svom govoru: **"Pa da u napast dođe onaj čije je srce bolesno."** (El-Ahzab 32).

A što se tiče onoga što je u tome od njihove nepravde prema sebi i njihove nepravde jedno prema drugom to je jasno, međutim oni su nanijeli nepravdu sebi, pa su oni oni koji su učinili nepravdu i oni kojima je učinjena nepravda. A što se tiče njihove nepravde prema nekom drugom učinili su mu nepravdu bez njegovog zadovoljsta i izbora.

Isto tako ono do čega dovodi ova ljubav od njihove nepravde jedno prema drugima je ubijanje voljenog, njegovo bespravno kažnjavanje, ili njegovo sprečavanje da bude u vezi s ljudima i da čini ono što je izabrao od stvari koje mu koriste i ostalo. U ovoj ljubavi nalaze se sve ove pokvarenosti i veće od njih, međutim njihova nepravda jedno prema drugom je početak pokvarene ljubavi.

Zbog ovoga nam je naredio Allah – slavljen da je On – da nas ne obuzima sažaljenje prema njima u Allahovoj vjeri jer sažaljenje i milost obavezuju da se donese onom koji je sažaljen ono što mu koristi i što odbija od njega ono što mu šteti, pa ako se neko sažali na njih zbog onoga što je u njihovim srcima od strasti, ljubavi i drugog, i ostavi njihovo kažnjavanje, uradio je ono što im šteti, i odbio ono što im koristi, jer je to doista bolest u njihovim srcima. A bolesnik koji voli ono što mu škodi neće se liječiti onim što voli a što mu šteti, već će njegov lijek biti suzdržavanje od toga makar mu to pričinjavalo patnju i davat će mu se ono što mu koristi u zamjenu za ono što mu škodi.

A milost i sažaljenje prema sljedbenicima strasti kada se u njihovim srcima zapali strastvena vatra nije u njihovom omogućavanju da čine to ili u ostavljanju njihovog kažnjavanja, doista to povećava njihovo iskušenje i kaznu, a temperatura koja je u njihovim srcima je poput temperature onog ko ima groznicu, kada se onom ko ima groznicu omogući ono što mu šteti povećava se njegova bolest ili će se razboljeti još većom bolešću.

Pa je ovo stanje sljedbenika strasti, naprotiv ta slatka strast će se odbijati s onim što joj je suprotno, i spriječit će se ono što je obavezuje s onim što mu je suprotno od bolne patnje i slično tome što izbacuje ljubav iz srca prema tome, kao što je rečeno:

Doista sam vidio kada se u srcu sastave ljubav i bol

Da ljubav odlazi samo malo kasnije

Pa ako se s ljubavlju i postizanjem strasti dobija stvar koja samo povećava bol u odnosu na njenu slast onda će duša prestati da voli to. Isto tako ako se s njegovom naknadom dobije stvar koja je slađa i bolja od nje razljutit će se duša. Pa se užitak ostavlja zbog onog što preovladava nad njime od užitka i boli, kao što se ono što boli podnosi zbog onog što preovladava nad njime od slasti i bola. A ako su podjednaki i susretnu se, pa ne pobijede jedan drugog, već stvari ostanu onakve kakve su bile ako su jadnake stvari koje te pozivaju k tome i odbijaju od toga, a podnošenje bola i gubitak slasti ako u tome ima gorčine odbija ono što je gorčije od toga i donodi ono što preovladava nad njime u slasti.

Međutim, ovo je od ljudske ljubavi i njihove fitne koja mora postojati, a ona je suprostavljanje strastima, pa se ne može uspostaviti korist čovjeku bez toga nikako, niti korist na dunjaluku niti korist u njegovoj vjeri, kao što je to rekao Ibrahim El-Harbi: 'Pametni ljudi svakog ummeta su se saglasili da se blagodat ne može dobiti pomoću blagodati, već mora postojati sabur u svim stvarima, a rekao je Uzvišeni: **''Tako mi vremena, /1/ čovjek, doista, gubi, /2/ samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje. /3/"** (El-Asr 1-3).'

Mora se preporučivati istina i mora se preporučivati strpljivost, gdje sljedbenici fesada i laži ne uspostavljaju svoju neistinu osim sa strpljenjem na njoj, međutim, vjernici jedni drugima preporučuju istinu i jedni drugima preporučuju strpljenje, a ovi preporučuju strpljenje jedni drugima na svojoj neistini kao što je rekao neko od njih:

أَنِ امْشُوا وَاصْبِرُوا عَلَىٰ آلِهَتِكُمْ إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ﴿6﴾

''Idite i ostanite pri klanjanju bogovima svojim, ovima se uistinu, nešto veliko hoće!" (Sad 6).

Pa je preporučivanje istine bez strpljivosti kao ono što rade oni koji govore: Vjerujemo u Allaha, – a kad neko Allaha radi bude na muke stavljen, on drži da je ljudsko mučenje isto što i Allahova kazna, i oni koji se Allahu klanjaju, ali bez pravog uvjerenja; ako ga prati sreća, on je smiren, a ako zapadne i u najmanje iskušenje, vraća se nevjerstvu, pa tako izgubi i ovaj i onaj svijet.

A preporučivanje strpljivosti bez istine je kao govor onih koji su rekli: Idite i ostanite pri klanjanju bogovima svojim, i oba ova slučaja su osuđena na propast, a od propasti će se spasiti samo oni koji vjeruju u Allaha, rade dobra djela i koji jedni drugima preporučuju istinu i koji jedni drugima preporučuju strpljivost, a ovo se nalazi kod svakog ko se odvojio od tih sljedbenika pokvarenih strasti, sljedbenika iskvarenih sumnji, sljedbenika griješenja i sljedbenika novotarije.

A ono što smo spomenuli da pokvarena ljubav zahtijeva nepravdu onih koji se vole jedno prema drugom kao i prema drugim ljudima se nalazi u svakoj ljubavi koji mrzi Allah, kao što je to ljubav prema kumirima i ortacima mimo Njega, rekao je Uzvišeni:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ

''Ima ljudi koji su mjesto Allaha kumire prihvatili, vole ih kao što se Allah voli, ali pravi vjernici još više vole Allaha.“ (El-Beqare 165).

I rekao je Uzvišeni: **''Srca njihova su, zbog nevjerovanja njihova, još bila nadojena teletom.“** (El-Beqare 93), i kao ljubav sljedbenika strasti prema pojedinim vrstama razvrata, kao ljubav zulumćara i onih koji govore o Allahu ono što ne znaju jer doista ljubav obavezuje saradnju među onima koji se vole i njihovu saglasnost, pa moraju mrzjeti sve ono što mrzi jedno od njih i moraju se neprijateljski odnositi prema onima koji im se suprostavljaju u tome.

A poznato je da vjernik mrzi sve što mrzi Allah i voli sve što voli Allah, pa vjernici moraju međusobnu ljubav koju mrzi Allah također mrzjeti.

S A D R Ž A J